



T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNYÜ BUGÜNÜ VE GELECEĞİNİN
İNCELENMESİ

EMRE GİRAYHAN
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Ali TAŞ

KIRIKKALE-2022



T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNYÜ BUGÜNÜ VE GELECEĞİNİN
İNCELENMESİ

EMRE GİRAYHAN
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Ali TAŞ

KIRIKKALE-2022

KABUL – ONAY

Emre GİRAYHAN tarafından hazırlanan” MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNYÜ BUGÜNÜ VE GELECEĞİNİN İNCELENMESİ “ adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ali TAŞ

Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Esra KARABAĞ KÖSE

Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 08/06/2022

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç .Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Emre GİRAYHAN
08/06/2022

ÖZET

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNÜ BUGÜNÜ VE GELECEĞİNİN İNCELENMESİ

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans

Tezi Danışman: Prof. Dr. Ali TAŞ

HAZİRAN,2022, 183 sayfa

Küreselleşme olgusu ve beraberinde getirdiği yenedünya düzeni ülkelerin değişimini ve gelişimini zorunlu kılmıştır. Bu yenedünya düzenine ayak uydurabilmek eğitimi geliştirmek ile mümkündür. Çünkü eğitimin kalkınma ve gelişmeyle çok sıkı bir ilişkisi bulunmaktadır. Hayatın her alanında meydana gelen bu değişim ve gelişimlerin başında bilimsel ve teknolojik değişimler gelmektedir. Bu hızlı değişim, dünya devletlerini değişmeye ve gelişmeye zorlayan bir süreci ortaya çıkarmıştır. Bu hızlı değişim ivmesini yakalamak isteyen ülkeler tüm bireylerine daha nitelikli eğitim sağlama amacını taşımış ve bu doğrultuda tüm olanaklarını seferber etme çabası içine girmiştir. Bu bilimsel ve teknolojik değişimlerin yakalanmasında şüphesiz mesleki ve teknik eğitim oldukça önemlidir. Ülkeler ulusal ve uluslararası yapılardan etkilenecek eğitim politikaları oluşturmakta ve bireyi kalkındırmak yolunda hareket etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim özelinde nitelikli şekilde yetişmiş olan bireyler geleceğe en büyük yatırım olacağından bu yatırımın niteliği bireyleri yetiştiren kurumların niteliği ile var olacaktır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimde niteliğin kazanılması açısından Ulusal ve uluslararası örgütler, Ekonomi Politikaları, Milli Eğitim Şura Kararları, Kalkınma Planları ve Hükümet Programları başta olmak üzere birçok unsurun incelenmesi ve analiz edilmesi gereklidir.

Araştırmada, Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programları bağlamında Türkiye de mesleki ve teknik eğitimin nasıl bir gelişme içerisinde olduğu incelenmiş ve bu gelişme sürecinde mesleki ve teknik eğitimde ne gibi çalışmalar yapıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma, mesleki ve teknik eğitimin Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programlarındaki yerini ortaya koyacağından ve ilgili araştırmalara veri sağlayacağından oldukça önemlidir.

Araştırma, nitel bir çalışma olup yazılı kaynaklar ve arşiv belgeleri çerçevesinde alan yazın taranarak oluşturulmuş Betimsel bir çalışmadır. Araştırma yapılırken lisans ve doktora tezleri, makaleler, kitaplar, tüzel kaynaklar ve arşivlerden faydalanılmıştır. Geniş bir konu olan mesleki ve teknik eğitime yönelik tarihsel gelişim süreci içerisinde Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları,

Hükümet Programları ve ilgili çalışmalar göz önüne alınarak alan yazın taraması yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programları mesleki eğitim gerçekliğini ortaya koymuş ve çözümde yetersiz kalmıştır. Bunun yanı sıra siyasi belirsizliklerin ülkedeki etkisi her daim kendini göstermiş kalkınma planlarının etkisini eğitim üzerinde azaltmıştır. Mesleki eğitimin içinde bulunduğu durumun bir başka nedeni de; finansal kaynakların yetersiz kalması olarak yorumlanabilir. Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programlarında ileri gelen sorun ve hedeflerin aynı şekilde bir sonraki çalışmada yerini koruması soruların ertelendiğini yada çözülemediğini açıkça göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve Teknik Eğitim, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programları, 2023 Eğitim Vizyonu, Kalkınma, Eğitim,

ABSTRACT

EVALUATION OF THE PLACE OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION IN DEVELOPMENT PLANS

Kırıkkale University

Social Sciences Institute

Education Management and Supervision, Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Ali TAŞ

June,2022,183 pages

The phenomenon of globalization and the new world order it brought with it necessitated the change and development of countries. It is possible to keep up with this new world order by improving education. Because education has a very close relationship with development and development. Scientific and technological changes are at the forefront of these changes and developments in all areas of life. This rapid change has revealed a process that forces the states of the world to change and develop. Countries that want to catch up with this rapid pace of change have aimed to provide more qualified education to all their individuals and have made an effort to mobilize all their opportunities in this direction. Undoubtedly, vocational and technical education is very important in catching these scientific and technological changes. Countries are influenced by national and international structures to create education policies and act to develop the individual. Since individuals who have been trained in vocational and technical education in a qualified way will be the biggest investment in the future, the quality of this investment will exist with the quality of the institutions that train individuals. For this reason, it is necessary to examine and analyze many elements, especially national and international organizations, Economic Policies, National Education Council Decisions, Development Plans and Government Programs, in order to gain qualifications in vocational and technical education.

The aim of the research is to examine the development of vocational and technical education in Turkey in the context of Foreign Expert Reports, Development Plans, National Education Council Decisions, and Government Programs, and it has been tried to reveal what kind of work has been done in vocational and technical education during this development process. The research is very important as it will reveal the place of vocational and technical education in Foreign Expert Reports, Development Plans, National Education Council Decisions, Government Programs and will provide data for related researches.

The research is a qualitative study and is a descriptive study created by scanning the literature within the framework of written sources and archive documents. While conducting the research, undergraduate and doctoral theses, articles, books, legal sources and archives were used. Within the historical development process of vocational and technical education, which is a broad subject, a literature review has

been made by taking into account Foreign Expert Reports, Development Plans, National Education Council Decisions, Government Programs and related studies.

According to the research findings; Foreign Expert Reports, Development Plans, National Education Council Decisions, Government Programs revealed the reality of vocational education and were insufficient for a solution. In addition, the impact of political uncertainties in the country has always manifested itself, reducing the impact of development plans on education. Another reason for the situation in vocational education is; can be interpreted as insufficient financial resources. Foreign Expert Reports, Development Plans, National Education Council Decisions, and the fact that the problems and targets in the Government Programs remain in place in the next study clearly show that the questions are postponed or cannot be resolved

Keywords: Vocational and Technical Education, Development Plans, National Education Council Decisions, Government Programs, 2023 Education Vision, Development, Education.



TEŐEKKÖRLER

Yüksek Lisans eğitimi sürecinde ve araştırmamın her aşamasında bana yol gösteren, bilgi ve deneyimleriyle bakış açımı genişleten, süreç içerisinde verdiği mesajlarla akademik gelişimime katkı sunan değerli danışmanım ve hocam Prof. Dr. Ali Taş'a;

Yüksek Lisans eğitimim sırasında görüş ve önerileriyle destek olan araştırmamın zenginleşmesine katkı sunan Kırıkkale Üniversitesinde ders aldığım Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı hocalarıma;

Desteklerini her zaman hissettiren ve yanımda olan değerli eşim Sedanur Girayhan' a; bu süreçte oyun zamanlarından feragat eden çocuklarım Emir Kaan Girayhan' a, Elanur Girayhan' a ve Elifnur Girayhan' a sonsuz teşekkür ederim.

Emre GİRAYHAN

Haziran, 2022

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜRLER	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durum	1
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi	10
1.4. Tanımlar.....	13
2. BÖLÜM	15
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM	15
2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı.....	15
2.2. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim(Cumhuriyet Öncesi).....	19
2.3. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim (Cumhuriyet Sonrası).....	25
2.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Genel Yapısı	33
3. BÖLÜM	39
MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİMDE YABANCI UZMANLAR	39
3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Yabancı Uzman Raporları (1923-1960).....	39
3.1.1. John Dewey (1924): Türkiye Maarifi Raporu	41
3.1.2. Alfred Kühne (1925): Teknik Eğitimin Gelişimi Raporu	43
3.1.3. G.Stiehler, Erey ve Ernest Egli	45
3.1.4. Bayan ve Bey Ruatelet	46
3.1.5. Omer Buyse (1927):Teknik Öğretim Raporu.....	46
3.1.6. Amerikan Heyeti ve Raporu	48
3.1.7. Bayan Bocard	49
3.1.8. Prof. Dr. Oldenburg.....	50
3.1.9. Adolphe Ferriere ve Albert Malche	50
3.1.10. Watson Dickerman	51
3.1.11. John Rufi	51
3.1.12. M.Costat: Meslek Okulları Raporu	52

3.1.13. Elizabeth S.Gorvine: Kız Teknik Öğretim.....	52
4. BÖLÜM	53
KALKINMA PLANLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM	53
4.1. Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeri	53
4.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim.....	56
4.1.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim	58
4.1.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim	59
4.1.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim..	61
4.1.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim.....	63
4.1.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim.....	65
4.1.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim	66
4.1.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim...	67
4.1.9. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim	68
4.1.10. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim	70
4.1.11. On birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim .	71
5. BÖLÜM	76
MİLLİ EĞİTİM ŞURA KARARLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM..	76
5.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Milli Eğitim Şura Kararları.....	76
5.1.1. I. Milli Eğitim Şurası(1939).....	77
5.1.2. II.Milli Eğitim Şurası(1943).....	78
5.1.3. III. Milli Eğitim Şurası(1946)	78
5.1.4. IV. Milli Eğitim Şurası(1949).....	78
5.1.5. V. Milli Eğitim Şurası(1953)	78
5.1.6. VI. Milli Eğitim Şurası(1957).....	79
5.1.7. VII. Milli Eğitim Şurası(1962).....	79
5.1.8. VIII. Milli Eğitim Şurası(1970)	81
5.1.9. IX. Milli Eğitim Şurası(1974).....	81
5.1.10. X. Milli Eğitim Şurası(1981)	82
5.1.11. XI. Milli Eğitim Şurası(1982).....	82
5.1.12. XII. Milli Eğitim Şurası(1988).....	82
5.1.13. XIII. Milli Eğitim Şurası(1990)	83
5.1.14. XIV. Milli Eğitim Şurası(1993).....	84
5.1.15. XV. Milli Eğitim Şurası(1996)	84
5.1.16. XVI. Mili Eğitim Şurası(1999)	85
5.1.17. XVII. Milli Eğitim Şurası(2006).....	88
5.1.18. XVIII. Milli Eğitim Şurası(2010)	89

5.1.19. XIX. Milli Eğitim Şurası(2014)	89
5.1.20. XX. Milli Eğitim Şurası(2021).....	89
6. BÖLÜM	92
HÜKÜMET PROGRAMLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM	92
6.1. Hükümet Programlarında Mesleki ve Teknik Eğitim.....	92
6.1.1 Ali Fethi Bey Hükümeti(14 Ağustos 1923 – 27 Ekim 1923).....	93
6.1.2 Oktay Hükümeti(22.11.1924-03.03.1925)	94
6.1.3 I.Bayar Hükümeti (01.11.1937-11.11.1938)	94
6.1.4 Peker Hükümeti 07.08.1946-10.09.1947.	94
6.1.5 I.Saka Hükümeti 10.09.1947-10.06.1948	94
6.1.6 I. Menderes Hükümeti(22.05.1950-09.03.1951).....	94
6.1.7 VIII. İnönü Hükümeti(20.11.1961-25.06.1962).....	95
6.1.8 IX. İnönü Hükümeti(25.06.1962-25.12.1963)	95
6.1.9 X.İnönü Hükümeti(25.12.1963-20.02.1965).....	96
6.1.10 Ürgüplü Hükümeti(20.02.1965-27.10.1965).....	96
6.1.11 I. Demirel Hükümeti(27.10.1965-03.11.1969)	97
6.1.12 II. Demirel Hükümeti(03.11.1969-06.03.1970)	97
6.1.13 III. Demirel Hükümeti(06.03.1970-26.03.1971).....	98
6.1.14 I. Erim Hükümeti(26.03.1971-11.12.1971).....	99
6.1.15 Melen Hükümeti (22.05.1972-15.04.1973).....	99
6.1.16 I.Ecevit Hükümeti(26.01.1974-17.11.1974).	100
6.1.17 Irmak Hükümeti(17.11.1974-31.03.1975)	101
6.1.18 IV. Demirel Hükümeti(31.03.1975-21.06.1977).....	101
6.1.19 II. Ecevit Hükümetii (21.06.1977-21.07.1977).....	102
6.1.20 V. Demirel Hükümeti(21.07.1977-05.01.1978).....	103
6.1.21 III. Ecevit Hükümeti(05.01.1978-12.11.1979).....	103
6.1.22 VI. Demirel Hükümeti(12.11.1979-12.09.1980).....	104
6.1.23 Ulusu Hükümeti(20.09.1980-13.12.1983)	104
6.1.24 I. Özal Hükümeti(13.12.1983-21.12.1987).	104
6.1.25 II. Özal Hükümeti(21.12.1987-09.11.1989).....	105
6.1.26 Akbulut Hükümeti(09.11.1989-23.06.1991).....	106
6.1.27 I. Yılmaz Hükümeti(23.06.1991-20.11.1991).....	106
6.1.28 VII. Demirel Hükümeti(20.11.1991-25.06.1993)	107
6.1.29 I. Çiller Hükümeti (25.06.1993-05.10.1995)	107
6.1.30 II. Çiller Hükümeti(05.10.1995-30.10.1995)	107
6.1.31 II. Yılmaz Hükümeti(06.03.1996-28.06.1996)	107

6.1.32	Erbakan Hükümeti (28.06.1996-30.06.1997)	108
6.1.33	III. Yılmaz Hükümeti(30.06.1997-11.01.1999).....	109
6.1.34	IV. Ecevit Hükümeti(11.01.1999-28.05.1999)	109
6.1.35	V. Ecevit Hükümeti(28.05.1999-18.11.2002).....	109
6.1.36	Gül Hükümeti(18.11.2002-14.03.2003).....	110
6.1.37	I.Erdoğan Hükümeti(14.03.2003-29.08.2007).....	110
6.1.38	II. Erdoğan Hükümeti(29.08.2007-06.07.2011)	111
6.1.39	III. Erdoğan Hükümetii (06.07.2011- 29.08.2014)	111
6.1.40	I.Davutoğlu Hükümeti (29.08.2014-28.08.2015)	111
6.1.41	II. Ve III. Davutoğlu Hükümeti (28.08.2015-24.05.2016).....	112
6.1.42	Yıldırım Hükümeti(24.05.2016-09.07.2018).....	113
6.1.43	IV. Erdoğan Hükümeti(09.07.2018- Devam Ediyor)	114
7.	BÖLÜM	115
	MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİMİN GELİŞİMİNE YÖNELİK PROJE ve	
	ÇALIŞMALAR	115
7.1.	Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelişime Yönelik Projeler	115
7.2.	Türkiye Mesleki Ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi Ve Eylem Planı.....	123
7.3.	Meslekî Ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 2023 Eğitim Vizyonu	
	Kapsamındaki Hedefleri	125
8.	BÖLÜM	128
	YÖNTEM.....	128
8.1	Araştırmanın Modeli	128
8.2	Araştırmanın Yöntemi	129
8.3	Verilerin Toplanması.....	129
8.4	Verilerin Analizi.....	129
8.5	Verilerin Sınırlılıkları	130
9.	BÖLÜM	131
	TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	131
9.1.	Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	131
	KAYNAKLAR	149
	ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1 Örgün ortaöğretim.....	34
Tablo 4.1 Birinci beş yıllık kalkınma planı eğitim yatırımları(Milyon TL) (DPT,1963,s.362)	57
Tablo 4.2. Üçüncü beş yıllık kalkınma planı kamu eğitim harcamaları(birinci ve ikinci mahalli idareler hariç-1971 yılı milyon tl) (DPT, 1973).....	60
Tablo 4.3 Üçüncü beş yıllık eğitim planı hedef toplam eğitim yatırımları(milyon tl) (Dpt,1973, Tablo 554.).....	61
Tablo 4.4 Eğitim yatırımlarının alt sektör bazlı dağılımı(1983 milyon tl) (dpt, 1985).	64
Tablo 4.5 Kalkınma planı bazında üzerinde durulan konular	74



KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
İKMEP	İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
MESEM	Mesleki Eğitim Merkezi
METGE	Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
MTEGM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
OECD	İktisadi İşbirliği ve Geliştirme Teşkilatı
OSANOR	Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TUBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRKMETES	Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNİCEF	Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu çalışmanın ilk bölümünde problem durumu ortaya konularak araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlarına ve yönteme yer verilmiştir. İkinci bölümde ise kuramsal çerçeve oluşturularak eğitim, mesleki ve teknik eğitim kavramlarına açıklık getirilmiş ve bu kavramların tarihsel süreç içerisinde siyaset, yönetim ve ekonomi ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde mesleki ve teknik eğitim için yapılan yasal düzenlemeler, mesleki ve teknik eğitime yön veren kalkınma planları, hükümet programları, yabancı uzman raporları ve milli eğitim şuraları incelenmiştir. Sonuç ve öneriler kısmında ülkemizdeki mesleki ve teknik ortaöğretimde karşılaşılan sorunların belirlenerek bir an önce mesleki-teknik öğretimin istenilen seviyeye ulaştırılması, ülkemizin geleceği için hayati önem taşıdığı ortaya konulmuştur. Bu çalışmada sorunlara yönelik olarak köklü çözüm önerileri verilerek, mesleki teknik ortaöğretimin ve meslek eğitiminin ne şekilde yapılandırılması gerektiği üzerinde durularak Türk Milli Eğitim Sistemi bütünlüğü içerisinde bu öğretim kademesinin toplum hayatına ve ülke kalkınmasına etkileri tartışılmıştır.

1.1. Problem Durum

Küreselleşme olgusu ve beraberinde getirdiği yeni oluşumlar değişimi ve gelişimi zorunlu kılmış ve küreselleşme kavramı üzerinde oldukça çok tartışılmıştır. Dünyanın geniş bir pazar statüsüne ulaşması, teknolojik ilerleyişin ve büyümenin insan yaşamıyla bütünleşmesi, küresel yapıdaki politika yaklaşımları, yenilikçi düşünce ve davranışlardaki değişimler ve gelişmeler küreselleşme olgusunu akla getirmektedir. Küreselleşme olgusu hayatın her alanında hızlı değişimler

yaşanmasına zemin hazırlamış ve bu değişimlerin başında bilimsel ve teknolojik değişimler gelmektedir.

Bilim ve teknoloji genelinde meydana gelen bu hızlı değişim, dünya devletlerini değişmeye ve gelişmeye zorlayan bir süreci ortaya çıkarmıştır. Günümüz dünyasında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler çağdaşlık ve uygarlık yarışında dünyanın değişim ve gelişim ivmelenmesine ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bu hızlı değişim ivmesini yakalamak isteyen ülkeler tüm bireylerine daha nitelikli eğitim sağlama amacını taşımış ve bu doğrultuda tüm olanaklarını seferber etme çabası içine girmiştir. Nitelikli bir yapıya sahip olması gereken eğitimde asıl olan bireye nitelikli hale getirmektir ve bu süreçte bireylerin üretken, yaratıcı, geliştirici, çevresine duyarlı ve milli bilince sahip bireyler olması esastır diyebiliriz. Nitelik sahibi bireyler küreselleşme sürecinde devletlerin kalkınmasında ve gelişmesinde aktif rol alacak ve ülke ekonomisinin olumlu değişimine katkı sunacaktır. Geniş bir çerçevede bakıldığında Dünya’da ileri gelen ülkelerin ekonomik anlamda da kalkınmış ülkeler olduğu göze çarpmaktadır. Günümüz dünyada ekonomik yapılar bile teknolojik bir yapıya bürünmüş olup yeni düzen bilimsel ve teknolojik çerçevede şekillenmiştir. Örneğin geleceğin dünyasında başta ekonomik yapılar olmak üzere birçok alanda büyük değişimler, yenilikler ve dönüşümler yaratması beklenen sanal (dijital) para gibi kavramlar ortaya çıkmıştır (Nakamoto, 2008). Bu gelişme örneğinde düşünecek olursak dünyanın gelişen teknoloji ve beraberindeki değişimlerle evrensel boyutta şekillendiği söylenebilir (Price, 2015). Küreselleşen dünyada meydana gelen yeni oluşumlar tüm dünyada etki yaratacak seviyeye ulaşmıştır. Küreselleşme kavramı ekonomik büyümeyi gerekli kılmıştır ve ülke ekonomisindeki olumlu değişimler çağdaşlaşma ve uygarlık yarışında devletlerin önündeki bütün engelleri kaldıracaktır. Bu çerçevede gerekli olan ekonomik büyümelerin temelinde ise nitelikli bireylerin oluşturduğu yapılar mevcuttur ve ülke kalkınmasında ve gelişmesinde belirleyici olarak kabul görmektedir. Ekonomik büyüme nitelikli insan gücüne yönelik birçok araştırma mevcut olup araştırmaların ekseriyetine bakıldığında eğitim düzeyinin pozitif ve anlamlı etkileri olduğu sonucuna varılmıştır (Barro,1991; Barro ve Lee, 1994; Babatunde ve Adefabi, 2005; Chi, 2008; Li ve Liu,2011).

Küreselleşme kavramı her alanda olduğu gibi ülkelerin eğitim yapılarında da değişikliklere zemin hazırlamış ve değişime zorlamıştır. Bu zorlama eğitim gören bireylerini yeni koşullara uyumlu hale getirmeye yönlendirmektedir diyebiliriz.

(Gömlüksiz, 2003). Bu nedenle küreselleşmenin ve beraberinde getirdiği yeni dünya düzeninde bilginin yeniden yapılandırılması, teknolojinin ivme kazanması, eleştirel, üretken, sorun çözebilen, değişime açık, gelişmeye açık, sosyal, demokratik ve küresel ihtiyaçlar çerçevesinde bilgi ve beceri sahibi bireylerin yetiştirilmesi gerekliliktir (Altın, 2007). Bu bağlamda bilgi, beceri ve tecrübe sahibi dinamik nitelikli bireylerin yetiştirilmesi oldukça önemlidir.

Bireylerin eğitimde kazandıkları donanımlar ile iş hayatında gelir elde etmeleri mümkündür. Ülkeler ulusal ve uluslararası yapılardan etkilenecek eğitim politikaları oluşturmakta ve bireyi kalkındırmak yolunda hareket etmektedir. Bu kazanımların sağlanması yolunda eğitim politikaları oluşturulur ve belirli ilkeler ve perspektife göre hareket gerçekleşir. Buradan hareketle eğitim politikaları eğitim örgütünün amaçlarına ulaşması için oldukça önemlidir. Bu politikaların asıl hedefi ise ülkenin hedefleri doğrultusunda yapıla gelecek uygulamaları başarmaktır (Karakütük ve Tural, 1991, s17). Ulusal ve uluslararası etkiler çerçevesinde oluşturulan politikaların durumu eğitim örgütlerin durumunu doğrudan etkilemektedir diyebiliriz.

Bir ülkenin uygulamaya aldığı eğitim politikasının yapısı ve işlevi o ülkenin nasıl bir yol izlediğini eğitimi nasıl ele aldığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de Cumhuriyet ile birlikte en büyük sorun olarak eğitim temele almıştır. Eğitimden hareketle büyük reform hareketleri başlatılmıştır. Eğitim bireyin ve toplumun ilerleyişini sağlayan en önemli araç olarak görülmüştür. Geçmişten günümüze eğitimi şekillendirmek adına politikalar oluşturulmuştur.

Bilgi ve bilişim teknolojilerinin büyük aşama kaydettiği dünyamızda devletler, bilgi ve beceri sahibi nitelikli bireylerin yetiştirilmesi, bu bireylerin mesleki ve teknik eğitim hizmeti alması ve istihdam olanaklarının sağlanması ile gibi durumlarla karşı karşıya kalmışlardır. Özellikle ortaöğretim aşamasında, söz konusu yapılar tutarlı ve işlevsel biçimde birleştirilerek kişisel ve mesleki gelişim açısından gerekli olan bütünlüğü sağlanmış programlar eğitim öğretim hayatında uygulanmaya çalışılır diyebiliriz (Şahin ve Fındık, 2008: 74). İnsanın niteliksel olarak gelişmesinde ve ülkeler için gerekli olan insan gücü teminin de mesleki ve teknik eğitime oldukça iş düşmektedir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimin amaç, yapı ve süreç boyutlarının kapsamlı bir şekilde tartışılması gereği kendini göstermektedir. Mesleki ve teknik eğitimdeki sorunların analiz edilmesi ve sorunlardan ders çıkarıp mesleki eğitimin geleceğinin planlanması önceliklerimizden olmalıdır. Mesleki ve Teknik

Eğitim ticaret, Sanayi, turizm, kimya, tekstil, inşaat, tarım, sağlık ve benzeri alanları ele alarak ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak, evrensel yeterliklere ve Mevzuat çerçevesine dayalı bir şekilde piyasasının işgücü ihtiyacını nitelikli bir şekilde yetiştirmek, mesleki bilgi ve becerilerin revizyonu sağlamak ve inavasyon çerçevesinde oluşturulan programlar çerçevesinde meslek ahlakı, iş sağlığı ve gúvenliđi ahlakı, milli bilinç, girişimci anlayış ve çevre duyarlılığı bilinci kazandırarak bireylerin istihdama hazırlanmasını, çevresel ve sosyal sorumluluk algıları gelişmiş duyarlı nitelikli bireyler olarak yetişmesini sağlama amacını taşır.

Mesleki ve teknik eğitim, óđrenme geçmişinin tanınması, meslek denklikleri ve belgelendirilmesi, ekonomik ve sosyal sektörler ile eşgüdümlü ve işbirliği içinde çalışma, ulusal ve uluslararası talepleri göz önünde bulundurarak mesleki yeterlilik ve meslek ahlakına önem vererek, üretken, çalışkan, ekonomiyi kalkındıran, girişimci ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesini hedefler (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Hedefler bu olsa da mesleki ve teknik eğitim úlkemizde istenilen düzeyde değildir. Arzulanan mesleki ve teknik óđretimin ortaya hayata geçmemesinin arkasında pe çok sorun bulunmaktadır diyebiliriz. Sorunların ekseriyetini niteliğin sağlanamaması, nicelik üzerinde şekillenmesi vardır diyebiliriz. Bunların yanı sıra mesleki yönlendirmenin yapılamaması, rehberlik hizmetlerin yetersiz olması, mesleki yönlendirmede óđrencilerin yeteneklerinin göz ardı edilmesi, mesleki eğitimin itibarsızlaştırılması, mesleki okullara ilginin azalması, meslek liselerine yönelik olumsuz algıların oluşması, uygulanan programların yeterince güncel olmaması, sanayinin yani iş dünyasının isteklerini cevaplayamaması, bu nedenler çerçevesinde istihdam yetersizliği gibi birçok sorundan söz edebiliriz. İş gücünün niteliği, sanayinin ihtiyaçları göz önüne alındığında eğitim sistemindeki uyumsuzluklar ve mesleki teknik eğitime olan ilgisizlik gibi sorunlar kendini göstermektedir(şahin ve Fındık, 2008: 77). Bu ilgisizlik neticesinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarına başarı oranı düşük óđrencilerin gelmesi ve yeteneği yüksek óđrencilerin bu kurumlardan uzaklaşması gibi sorunlar bař göstermiştir. Mesleki ve teknik eğitime olan ilginin azalması ve başarı düzeylerinin düşmesi nitelikli insan gücü ihtiyacının giderilmesi doğrultusunda büyük bir sorunsal olarak ortaya çıkmaktadır. Hedef nitelikli insan gücü yetiştirmek olsa da maalesef yıllardır nicelik konusunda bir yoğunlaşma göze çarpmaktadır. Nitelikli insan gücü ise úlkelerin kalkınmasındaki en önemli unsurlardan biridir. Günümüzde dünyada hızlı

ekonomik, teknolojik ve sosyal değişimler yaşanmakta ve buna paralel olarak bazı ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Küreselleşen dünyada değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanamaması ülkelerin temel sorunudur. Bu temel sorunu mesleki ve teknik eğitimle aşmamız gerekmektedir. Günümüz dünyasında nitelikli işgücü ile ekonomide verimlilik, rekabet koşullarında başarılı ve kaliteli üretim sağlanabilmektedir. Bu nedenle küreselleşen dünyada sorun zebilen, eleştirel dşnebiyen, gelişime açık, ağdaş demokratik ve bilgi beceri sahibi bireylerin yetiştirilmesi oldukça önemlidir (Altın, 2007). Mezunların sektörün talepleri karşılamaması ve mezuniyet sonrası farklı yönlerde istihdam edilmeleri iş gücünün yanlış kullanımına yani kaybına neden olacaktır. Buda pahalı bir eğitim süreci mesleki ve teknik eğitime ayrılan btcenin heba edilmesi anlamına gelecektir. Bu bağlamda mesleki eğitimi doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen tüm unsurlara iş düşmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin öncelikleri göz önüne alınarak mesleki eğitimin tüm paydaşlarından aktif faydalanılması gerekliliktir.

Toplumsal yapının her boyutunda ihtiyaca onu olan nitelikli elemanların yetiştirilmesi süreci mesleki ve teknik eğitim ile mümkün olacaktır. Bu bağlamda dünyada ve Türkiye’de önem gören bir eğitim türüdür mesleki ve teknik eğitim. Günümüz dünyasında ülkelerin genelinde ortak sorun olarak işsizlik kendini göstermektedir. İşsizliğin temel nedenleri ekseriyetinde mesleki eğitimin yetersizliğine değinilmiş olup Avrupa Komisyonunun raporunda neden olarak mesleki ve teknik eğitime yapılan yatırımların yetersizliği vurgulanmıştır. İşsizlikle mücadele konusunda OECD’nin istihdam politika gruplamasında yedi kategori yer almakta ve bunların biriside mesleki eğitimdir (Germir, 2013, s.8-9). TÜİK (2013) verilerine bakıldığında işverenlerin nitelikli çalışana ihtiyaç duyduğu gözükmektedir. Bu tarz raporlar incelendiğinde dünyada ve Türkiye’de işsizlik nedenlerinin başında çalışanların nitelik eksikliği gelmektedir diyebiliriz. Türkiye’de eğitimi şekillendirmek üzere çalışmalar geçmişten günümüze yapılmaktadır ama niceliksel artış sağlanırken nitelik eksik kalmıştır. Gelişen teknoloji ile nitelikli bireye ihtiyaç daha da artmıştır ve teknik pozisyonlarda ara eleman ihtiyacı nail olmuştur (İzto, 2015).

Eğitim seviyesini ve niteliği arttırmak ile işsizliğin önlenmesi mümkün olduğu eğitim kurumlarınca ne sürülmektedir (Schultz,1966, s.414; Akt. Karakıl, 2012, s.30). Bu bağlamda işsizliği azaltmak ve ekonomiyi gclendirmek adına sanayinin

istekleri doğrultusunda nitelikli iş gücü yetiştirmek, çalışanları daha etkin kullanmak oldukça önemlidir(Baltacı vd., 2012, s.17). Çalışanların etkinliği ve niteliği adına mesleki ve teknik eğitim süreci önemlidir. Niteliğin nasıl sağlanacağı ve neden sağlanamadığı konusu araştırılmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitimin istenilen nitelikli yapıya ulaşamama nedenlerini milli eğitim bakanlığı aşağıdaki nedenlere bağlamaktadır (MEB, 2012):

- Paydaşlar ile iş birliğini yetersizliği, sanayi ile uyumsuzluk
- Mesleki rehberlikteki yetersizlik ve eğitim programlarının uyumsuzluğu
- Merkeziyetçi yapı, katı kurumsal düzen ve eğitim kademeleri arasında sürekliliğin sağlanamaması
- Öğretmen yeterliliklerinin güncellenmemesi

Bu dört nedeni milli eğitim bakanlığını önce sürmüş ve mesleki eğitimin gelişmeme nedenlerini bunlara bağlamıştır. Mesleki ve teknik eğitimin gelişmemesinde bu 4 nedenden başka bir çok neden olabilir ve bu nedenlerinin araştırılıp göz önüne serilmesi oldukça önemlidir diyebiliriz. Mesleki eğitimin öncelikleri nedir sorusu çerçevesinde sorunların analizine gidilebilir ve mesleki ve teknik eğitimin öncelikleri öğrencileri millî kültürümüzün temeli olan ahilik anlayışıyla yetiştirmek, İhtiyaçlar doğrultusunda nitelikli iş gücü yetiştirmek, mesleki ve teknik eğitimi katılımcı bir anlayışla yönetmek, mezunların üretime katılacak şekilde yetişmesini sağlamak, mesleki ve teknik eğitim sistemini sürekli geliştirmek ve kalitesini yükseltmektir(MEB, 2013). MEB'e göre mesleki ve teknik eğitimin öncelikleri göze alınmalı ve küreselleşen dünyanın öncelikleri ile sentezlenmelidir.

Günümüz dünyası sürekli gelişmekte ve bu değişimi yakalama çabası ülkeleri meşgul etmektedir. Sürekli gelişmek ve kaliteyi yükseltmek küreselleşen dünyanın gerekliliklerini yakalamaktan geçmektedir. Bu süreçte küreselleşme ülkeleri eğitimde yenilikler yapmaya zorlamakta ve eğitim gören bireyleri değişen koşullara uyumlu hale getirmeye yönlendirmektedir. Mesleki ve teknik eğitim, bilimsel ve teknolojik gelişmelere çerçevesinde, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve davranışlar aktaran, bireylerin yetenek düzeylerini yöneten ve yükselten eğitim sürecidir (Doğan, 1996). Bu süreç içinde bilimsel ve teknolojik değişmelerin mesleki ve teknik eğitime yansımaları olacaktır ve mesleki ve teknik eğitimde bu doğrultuda çağı yakalamak zorundadır diyebiliriz. Küreselleşmenin getirisi olan değişim ve gelişim süreci içinde mesleki ve teknik eğitim bireyi temele almalıdır ve

Milli Eğitim Temel Kanununun üçüncü maddesinde yer alan bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı oluşturmak, hayata adapte etmek ve kendilerini mutlu hissetmelerini sağlayıp toplumsal mutluluğun ulaşma doğrultusunda bir meslek sahibi olmalarını sağlamalıdır (METARGEM, 1997). Meslek sahibi olacak bu bireylerin dünya nitelikleri ile donatılmasının bir gereklilik olduğu söylenilebilir. Mesleki ve teknik eğitimin yapısı gereği uygulama ve teoriyi bir arada bulundurması doğrultusunda bilgi, beceri ve yetkinlikler ekseriyetinde yapılandırılması gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Talep eden herkesin yeni beceriler edinebilmesinin sağlanması, yenilikçiliğin ve girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, meslekler arasında geçişlerin sağlanması ve yeni mesleğe uyum sağlama yeteneğinin kazandırılması ancak güçlü bir mesleki ve teknik eğitim sistemi ile mümkündür (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s.3).

Dünya ve Türkiye geneline bakıldığında mesleki eğitim sistemleri yeniliklere açık, piyasa analizlerine dayalı, bireyi yetkin hale getiren hareketli ve dinamik bir yapı olma doğrultusunda hareket etmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014, s.3). Bu dinamik yapının teknolojiyi takibi eğitim örgütlerinde olumlu iklimi yakalaması elzemdir. İlerlemeci bir yaklaşımla incelendiğinde mesleki eğitim çağın gerekliliklerini yakalamak zorundadır. Çağın gerekliliklerini yakalayan mesleki ve teknik eğitim ülkenin ekonomik kalkınması başta olmak üzere birçok alanda gelişmenin önünü açacaktır diyebiliriz.

Yeni teknolojilerin adaptasyonu ve bu teknolojilerin takibinde, ekonomik bir gelişmeden söz edilebilmesinde, yetişmiş teknik insan gücü önemli bir yere sahiptir. Her geçen gün değişiklik ve gelişmelere açık olan teknolojiye adapte olunması ve yeniliklerin ekonomiye katkı sağlayacak şekilde teknolojimize aktarılması ve geliştirilmesi etkin ve güçlü bir mesleki ve teknik eğitimle mümkün olabilecektir (Küçüköğlü, 1998, s.1).

Mesleki ve teknik eğitimin ülke kalkınmasında bu derece önemli olması, iyi bir mesleki ve teknik eğitim öğretim sürecini gerekli kılmaktadır. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi ise, eğitimin öğeleri arasında bir birlik ve olumlu bir iklimi yakalaması gerekir. Eğitimin öğeleri dediğimiz zaman akla öğretmen, öğrenci, aile, çevre, eğitim programları, yönetim vb. birçok öğe gelmektedir. Bu öğeler arasındaki ilişkinin belirli niteliklere sahip olması

gerektiği söylenebilir. Olumlu bir örgüt ikliminin yakalanması bağlamında öğelerden birisinin istenen niteliklerden yoksun olması eğitim sürecini doğrudan etkilemektedir (Altunoğlu & Atav, 2005; Szer, 1991; Oktar & Bulduk, 1999). Bu bağlamda örgüt yapısının mevcut durumunu yönetimin işlevselliği doğrudan etkileyecektir diyebiliriz. Eğitim sürecinin olumlu bir iklimde sürdürülmesi örgüt yapısının iyi analiz edilip işlevsel bir planla yönetilmesinden geçmektedir. Yönetimin işlevselliği doğrultusunda modern ve yetkin insan yetiştirilmesi yolu açılacaktır. Modern ve yetkin insan yaşamını örgütlerde geçirecektir ve modern yaşamda insan yaşamını idare edebilmek için örgütlerin sağladığı mal ve hizmetlere bağımlıdır (zdemir ve Cemaloğlu, 2017, s.33). Birey ile örgüt arasındaki bu bağ göz önüne alındığında mesleki eğitim bağlamında düşünecek olursak modern ve yetkin örgüt bireyleri oluşturmak mesleki ve teknik eğitimin görevleri arasında olacaktır ve çağın gerekliliklerini yakalamış bir mesleki teknik eğitim öncülüğünde gerçekleşecektir. Eğitim örgütlerinin yönetim süreçleri göz önüne alındığında nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için küreselleşen dünyada bilimsel gelişme ve değişimlerin iyi analiz edilmesi ve bu analizlerin eğitime yansıtılması gerekmektedir. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek için ulusal ve uluslararası birçok plan ve program yapılmıştır. Ulusal ve uluslararası örgütler, ekonomi politikaları, Milli Eğitim şura Kararları, Kalkınma Planları ve Hükümet Programları başta olmak üzere birçok unsur mesleki ve teknik eğitimin kalkındırılması ve geliştirilmesi sürecinde etkili olmuş mesleki ve teknik eğitimin dününü, bugününü ve geleceğini şekillendirmiştir. Mesleki ve teknik eğitim doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmiş sonucunda değişimler ve gelişimler meydana gelmiştir. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimin yıllar içindeki değişim ve gelişim durumunun kapsamlı analizlerinin yapılması ve analizler doğrultusunda çalışmalar yapılması uygun olacaktır.

Türkiye’de eğitim sisteminin temellerini oluşturan yasal dayanaklar Anayasa, eğitim yasaları, Strateji Belgeleri, Kalkınma Planları, Milli Eğitim şuraları, Avrupa Birliği eğitim programları, ulusal ve uluslararası sözleşmeler vb. yapılar olduğu söylenebilir. Günümüz dünyasında eğitim sisteminin işleyişini küresel örgüt yapıları doğrudan etkilemektedir. Dünya geneline bakıldığında eğitimin yapılaşmasında ve projelerin hayata koşulmasında OECD, UNİCEF, UNESCO, Dünya Bankası gibi uluslararası boyuttaki örgütler ye ülkeleri eğitim yapılarında oldukça etkilidir diyebiliriz.

Bu çalışmada başta Ulusal ve uluslararası örgütler, ekonomi politikaları, Milli Eğitim Şura Kararları, Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve araştırma neticesindeki diğer nedenler, yönetimin ve eğitimin işlevselliği göz önüne alınarak Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin süreç içerisinde tarihsel olarak nasıl bir gelişme içerisinde olduğu incelenmiş ve bu gelişme sürecinde mesleki ve teknik eğitimde ne gibi çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaları etkileyen diğer etmenler ele alınmıştır. Bu çalışma neticesinde elde edilen sonuçların mesleki ve teknik eğitimle ilgili tüm taraflara katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüz dünyasında milletlerin tamamı küreselleşme kavramından etkilemiş ve ekonomide, kalkınmada, teknolojiye, politik yapılarda, iletişimde ve eğitimde hızlı ve dönüşü olmayan bir gelişim ve değişim sürecini hayata geçirmiştir (Stromquist ve Monkman,2000). Birçok alanda etkisini gösteren küreselleşme süreci ülkeleri değişime zorunlu kılmıştır ve değişim etkisini en çok eğitim, politika, ekonomi ve kültür alanında göstermiştir (Stromquist ve Monkman,2000) Değişime zorunlu kılınan bu dünyada gelişen ve değişen teknolojiye bakıldığında mesleki ve teknik eğitimin önemi açıkça ortaya çıkmış. Ve bu eğitimi şekillendirmek amacıyla nitelik üzerinde durulmuş ve dünyadaki değişim ve gelişimlerin takip edilmesi bir zorunluluk haline almıştır. Bu açıdan bakıldığında küreselleşen dünyada değişime ayak uyduran nitelikli bireylerin yetiştirildiği eğitim kurumları ve bu kurumların paydaşlarının geliştirilmesi oldukça önemlidir diyebiliriz. Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin paralarında nitelikli insan gücüne ihtiyaç ve meslek alan çeşitliliği artmıştır. Mesleklerdeki artış ve mevcut mesleklerin değişimi mesleki ve teknik eğitimin değişimini ve gelişimini zorunlu kılmıştır. Bu değişim sürecine yapılanmayı sağlayan birçok etmen olup bu etmenlerin incelenmesi ve iyileştirilmesi de oldukça önemlidir. Bu değişim sürecinde ulusal ve uluslararası yapıların doğrudan ya da dolaylı etkileri olmuş eğitimin dünü, bugünü ve geleceğinin şekillenmesinde etkili olmuşlardır. Ulusal ve uluslararası yapıların yanı sıra eğitim politikaları, ekonomi politikaları, küreselleşme politikaları vb. birçok politika eğitimin şekillenmesinde rol üstlenmiştir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimi etkileyen ve şekillendiren unsurlar tüm milletler için oldukça önemli olduğu söylenebilir. Mesleki ve teknik eğitim tarihsel olarak oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Bu uzun ve eski geçmişten

günümüze mesleki ve teknik eğitime yönelik gelişimsel çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Yapıla gelen çalışmalar kimi zaman başarılı olmuş, kimi zaman başarısız olmuş, kimi zamanda uygulanamamıştır. Araştırmanın amacı, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişim süreci içerisinde mesleki ve teknik eğitim üzerine ne gibi çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların mesleki ve teknik eğitimde ne derece etkili olduğu ve bu bağlamda neler yapılması gerektiğinin ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı:

- Mesleki ve teknik eğitimin dünü bugünü ve geleceğinin değerlendirilmesi

Alt Amaçlar:

- Yabancı uzman raporlarında mesleki ve teknik eğitim
- Kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitim
- Milli eğitim şura kararlarında mesleki ve teknik eğitim
- Hükümet programlarında mesleki ve teknik eğitim
- Projeler ve çalışmalarla mesleki ve teknik eğitim

1.3. Araştırmanın Önemi

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce mesleki ve teknik eğitimin tanımı ve amacı hayata geçirmiş olduğu strateji belgesi ve eylem planında şu şekildedir:

“Toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde istihdam edilecek nitelikli insan gücü yetiştirilmesi amacıyla gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklerin sistemli olarak verildiği eğitim türüdür. Bu doğrultuda meslekî ve teknik eğitim, ekonominin hedefleri ve iş dünyasının talepleri doğrultusunda bireylere bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmalıdır.”

Mesleki ve teknik eğitim bağlamında iş dünyası ile yakın bağlar kurulmalı ve mesleki eğitim paydaşların ihtiyaçları göz önüne alınarak geliştirilmelidir. Günümüz dünyasında ihtiyaç duyulan mesleki ve teknik eğitim yapısı değişmiş ve değişmeye devam etmektedir diyebiliriz. Bireyin ihtiyaçları, sanayinin talepleri küreselleşme çerçevesinde değişmiş yeni güncel mesleklere ihtiyaç duyulmuştur (Ekşioğlu, 2013). İhtiyaç duyulan meslekler, iş dünyası talepleri, ekonomik hedefler, bilgi, beceri ve

yetkinlikler günümüz dünyasında küreselleşmenin de getirdiği ivmelenme sayesinde her geçen gün değişmekte ve kendini yenilemektedir. Bu yeniliklere ayak uydurmak elbette eğitim ile olacaktır. Kasıtlı yolla bireyin davranışlarında istendik yönde meydana getirmeye çalıştığımız davranış değişikliği sürecine eğitim denir (Ertürk, 1972). Bu bağlamda İhtiyaç duyulan meslekler, iş dünyası talepleri, ekonomik hedefler, bilgi, beceri ve yetkinlikler küreselleşme etkisiyle eğitimi şekillendirmiş ve istendik davranışlarda değişimler meydana gelmiştir. Bu nedenle bireyde tutarlı, istendik, sorun çözücü, çağa uygun davranışlar oluşturmak zorundayız (Sönmez,2001).

Ülkeler değişen çağa ayak uydurmak ve bu bilgi yarışında hızla ilerlemek zorundadır diyebiliriz. Çağın gerekliliklerine ayak uydurmak ise modern sanayi ve üretim tarzlarına cevap sunabilecek şekilde eğitim öğretimi revize etmekle mümkündür(Duman,1991). İçinde bulunduğumuz çağ göz önüne alındığında sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik çerçevede hızlı değişimler meydana gelmekte ve bu değişimler toplumsal yapıları, kurumları, yaşam tarzlarını ve eğitim örgütlerini etkilemektedir ve bu etkileşim yenilenmeyi zorunlu kılmaktadır (Alkan,1982). Bu yenilenme zorunluluğu karşılanamadığında ekonomik ilerleyişte sekteye uğrayacaktır diyebiliriz. Ülkeyi ulusal anlamda kalıcı olarak ilerletme kavramına ekonomik büyüme ve ilerleme diyecek olursak bu ilerlemenin sağlanması için sanayinin ihtiyaç duyduğu üretim faktörlerinin miktarının artırılması gerekmektedir(Hesapçioğlu,1984). Eğitimin ekonomi üzerinde etkisi tam burada ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda nitelikli iş gücü kapasitesini geliştirmek ulusal ekonomik büyümeyi ilerletmede büyük katkı sunacaktır ve buda eğitimle olacaktır.

Eğitim ve Ekonomi arasındaki yakın ilişkiyi şu şekilde ifade edebiliriz(Korkmaz,2006):

1. Eğitim, ekonominin talep ettiği nitelikli insan gücünü yetiştirir
2. Eğitimin belirli bir maliyeti vardır
3. Eğitimin bireysel ve toplumsal anlamda gelir yaratma etkisi bulunmaktadır
4. Eğitim arzının ekonominin talepleri ile yakından ilişkisi vardır
5. Eğitim talebinin ekonomi ile yakından ilişkisi vardır
6. Eğitim ile bireyin ve dolayısıyla toplumun verimliliği arasında yakın ilişki vardır
7. Eğitim ile finansman arasında yakın ilişki vardır.

Eğitim ile ekonomi yakından ilişkili olup küreselleşen dünyada kalkınmanın ve ilerlemenin en temel yapı taşlarından biride dolayısıyla eğitimi ve nitelikli insan gücüdür. Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi eyleminde değişen ve gelişen teknolojik yapı göz önüne alınmalıdır. Değişen ve gelişen teknolojik yapı mesleki ve teknik eğitimin önemini arttırmaktadır. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitime nitelikli insan gücü oluşturmada oldukça iş düşmektedir.

Türk toplumunun mesleki ve teknik eğitim geçmişi Selçuklular dönemine ve ahilik sistemine kadar uzanmaktadır. Türk toplumu mesleki eğitim konusunda köklü yapılar oluşturmuş ve kendi ulusal yapısını Selçuklular zamanından bu yana geliştirmeye çalışmıştır. Osmanlı devletlerinin tarım toplumu yapısı içinde olması sanayileşme sürecini sekteye uğratmış ve geciktirmiştir. 17.yüzyıla kadar ahilik kültürü ön plana çıkmış ıraklık sistemi temel alınarak mesleki eğitimler uygulanmıştır. Ahilik anlayışı Türk toplumun temel yapılarından olup amacı iyi ve ehil insan olmayı öğretmektir (Akkutay,1991; Akyüz, 2003). Günümüzde ise iyi ve ehil insan yetiştirme görevi mesleki ve teknik eğitimin asli görevi haline gelmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin iş ve meslek alanlarına, sanayiye ve tüm paydaşlara nitelikli insan gücü sağlamak ve rehberlik faaliyetleri ile yükseköğretime yönlendirmek gibi temel işlevleri mevcuttur (Altın ve Diğerleri, 2007,s.289). Bu işlevleri yerine getirirken değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak ve kendini bu doğrultuda ilerletmek zorundadır. Geçmişten günümüze mesleki ve teknik eğitim küreselleşme ve kalkınmanın da etkileriyle değişimini sürdürmüş ve tarihsel süreçte doğrudan ya da dolaylı etkilendiği unsurlar olmuştur. Bu alışma mesleki ve teknik eğitimin tarihsel yapılanma sürecinde mesleki ve teknik eğitime verilen önemi ve bu alanda yapılan çalışmaları ortaya koymak açısından önemlidir. Mesleki ve teknik eğitimin gelişimine yönelik yapılan çalışmaları analiz etmek ve bu doğrultuda hatalardan ve doğru çalışmalardan ders çıkarıp geleceği planlamak açısından çalışma bize ışık tutacaktır. lke ekonomik yapısı göz önüne alındığında mesleki ve teknik eğitim oldukça önemli olup tarihsel süreçte mesleki ve teknik eğitime yönelik politikalar oluşturulmuş ve nitelikli birey yetiştirme süreci önemsenmiştir. Her geçen gün değişime ve gelişmeye açık olan teknolojiye adapte olunması ve yeniliklerin ekonomiye katkı sağlayacak şekilde teknolojimize aktarılması ve geliştirilmesi etkin bir mesleki ve teknik eğitimle mümkün olabilecektir (Kckoğlu, 1998, s.1).

Mesleki ve Teknik Eğitimin öncelikleri Öğrencileri millî kültürümüzün temeli olan ahilik yapılanması yetiştirmek, İhtiyaçlar doğrultusunda nitelikli eğitimli iş gücü yetiştirmek, Mesleki ve teknik eğitimi katılımcı ve bütünsel bir anlayışla ilerletmek ve yönetmek, Mezunları üretime doğrudan katabilecek şekilde yetiştirmek, Mesleki ve teknik eğitim sistemini sürekli iyileştirmek, geliştirmek ve kalitesini yükseltmektir (MEB, 2013). Mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirme konusunda oldukça önemlidir ve önemli olamaya devam edecektir. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için derinlemesine irdelenmesi gerekliliktir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime yönelik politikalar oluşturulmuş ve çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde üst politika belgeleri hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Kalkınma Planları, Yıllık planlar, Orta Vadeli Programlar, Strateji belgeleri, Eylem planları, Vizyon belgeleri oluşturulmuş olup bu çalışmada başta Ulusal ve uluslararası örgütler, ekonomi politikaları, Milli Eğitim Şura Kararları, Kalkınma Planları ve Hükümet Programları, yönetimin ve eğitimin işlevselliği göz önüne alınarak Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin süreç içerisinde tarihsel olarak nasıl bir gelişme içerisinde olduğu incelenmiş ve bu gelişme sürecinde mesleki ve teknik eğitimde ne gibi çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmalarını etkileyen diğer etmenler ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle çalışmaların analizleri neticesinde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceği hakkında fikir sahibi olunması amaçlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitiminin gelişim süreçlerini anlamak ve nitelikli insan gücü yetiştirme sürecinde hatalardan veya doğrulardan ders çıkarmak için bu çalışma önemlidir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimi konu edinen tüm paydaşlarının katılımıyla siyasi iktidar değişimlerinden uzak durup etkilenmeyecek, mili bir mesleki ve teknik eğitim planının oluşturulması yani yapılandırılması sürecinde büyük öneme sahiptir.

1.4. Tanımlar

Eğitim Politikası: Eğitim temelinde yapılacak işlemlere, izlenecek adımlara yön veren şekillendiren ilkelere eğitim politikası denir. Eğitimde izlenecek yol ve yöntemleri temel almaktadır(Tural ve Karakütük, 1991, s.19).

Ahilik Teşkilatı: Ahilik teşkilatı mesleki temelde dürüstlük ve özen içinde bir eğitim yapılanması olup esnaf, usta, kalfa ve çırakları bünyesinde barındıran büyük bir yapı olarak kendini göstermektedir(Kılınç,2016).

Mesleki Eğitim: Belirli bir iş ile alakalı olarak iş hayatına yönelik bilgi, becer ve yetenekleri doğrultusunda iş ahlakı ve alışkanlığı kazandıran ve bireyin niteliklerini geliştiren eğitimidir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001, s.4).

Teknik Eğitim: Uygulama temelli teknik yeteneklerin yanı sıra fen ve matematik bilgisinin ileri seviyede verilen orta ve yüksek kademeler için gerekli donanımı, alışkanlıkları, bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlayan kapsamlı bir mesleki eğitimidir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001, s.5).

Mesleki ve Teknik Eğitim: Mesleki ve teknik eğitim, bilimsel ve teknolojik gelişmelere çerçevesinde, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve davranışlar aktaran, bireylerin yetenek düzeylerini yöneten ve yükselten eğitim sürecidir (Doğan, 1996).

Kalkınma: Kalkınma sosyo-ekonomik yapının gelişmesi, yükselmesi başta olmak üzere teknolojik gelişme, yatırım artışı, verim artışı, düşünsel ve zihinsel değişim anlamlarına gelmektedir (Özgüven,1988).

Küreselleşme: Uluslararası düzeyde artış gösteren yenilikler değişimler çerçevesinde dünyanın tek bir ekonomik çevre haline gelmesi yönünde ticaret, ekonomi piyasası, uluslararası kültür, telekomünikasyon, teknoloji, sistem ağlarının da etkisiyle meydana gelen zorlayıcı değişimlerdir (Gibson Graham, 1996).

2. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemler incelenmiş ve ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreç içerisindeki ilerleyişi araştırılmıştır. Kavramsal çerçeve oluşturularak literatür taraması yapılmış mesleki ve teknik eğitim kavramlarına açıklık getirilmiş ve bu kavramların tarihsel süreç içerisinde siyaset, yönetim ve ekonomi ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur.

2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı

Mesleki ve teknik eğitim hakkında yapıla gelen çalışmalar neticesinde birçok tanım mevcut olup bu tanımların örtüştüğü nokta nitelikli insan gücü yakalamak ve bu insan gücünü yakalarken birey ile istihdam dengesini koruyarak bu doğrultuda öğrencilere iyi bir vatandaş olmanın yanı sıra ortak bir kültür çerçevesinde ilgi ve yetenekleri göz önüne alarak üst öğrenime ve iş hayatına hazırlamaktır diyebiliriz.

Genel olarak bakacak olursak bir ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel yönden ilerleyişini etkileyen en temel öğeler doğal kaynaklar ve nitelikli insan gücüdür. Bu iki temel öğe bir araya gelerek üretimi sağlamaktadır. Bu temel öğelerden maksimum seviyede faydalanmak ve bunun sonucunda ülke üretiminin artması ülkelerin gelişmesi için temeldir. Bu da ancak bireyin eğitimi ekseriyetinde örgütleri geliştirmekle olur (Alkan vd., 2001). Birey örgütler için oldukça önemli olup bireyin çalışma hayatında üretici olarak yer alması bireyin eğitimi ile mümkündür. Bireyin eğitimi doğrultusunda ülkemizde mesleki ve teknik eğitim lonca ve ahilikle başlamış, 1860'lı yıllara kadar yani örgün sanat – meslek okulları açılana kadar varlığını ahilik sistemi ile sürdürülmüştür (Kılınç, 2012).

Mesleki ve teknik eğitimin en temel tanımı, bireyin çalışma hayatında üretici olarak yer alması ve asgari yeterlilik ile beraber genel mesleki kültüre sahip olmasıdır(Ak, 2006).

Mesleki ve teknik eğitim, bireyin yeteneklerini ilgi dâhilinde geliştiren, meslekle ilgili bilgi ve beceri kazandıran bir meslek temelli eğitimidir (Alkan, Doğan, Sezgin,1996,s.6). Bu tanımın yanı sıra Alkan, Doğan ve Sezgin'e 2001,s3) göre mesleki ve teknik eğitimi toplumun gereksinimlerini ve bireyi temele alarak toplumsal yaşam için zorunlu olan mesleklerin gerekli kıldığı donanım, beceri, bilgi ve uygulamalarının bireye kazandırılarak duygusal, sosyal, ekonomik ve zihinsel olarak dengeli ve tutarlı bir şekilde geliştirme süreci şeklinde tanımlamışlardır. Alkan, Doğan ve Sezgin'in 1996 yılında yapmış oldukları tanım bile 2001 yılında daha kapsamlı hale gelmiştir. Bu tanımlara bakıldığında bireye yönelen tanımlar ve mesleki eğitimin işe hazırlık süreci olduğunu ifade eden tanımlar günümüz dünyasında gelişmiş ve değişmiştir.

Toplumsal yaşam için zorunluluk haline gelmiş bir mesleğe yönelik bilgi, beceri ve yetenekleri kazandırmak ve bireyi zihinsel, sosyal, duygusal ve ahlaki yönden temele alarak geliştirme sürecine mesleki ve teknik eğitim denilmektedir. Bu bağlamda mesleki eğitim bireye mesleki bilginin yanı sıra toplum ekseriyetindeki tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde çalışma becerisi ve en önemlisi toplumunun değerlerini taşıyan bireyler olma yetkinliğini kazandırır. Çevre ile işbirliği içinde nitelikli bir insan gücü yetiştiren kapsamlı bir eğitim sistemi olduğu rahatlıkla söylenilebilir (Celep, 2006). Bireye yönelik mesleki ve teknik eğitim kademelerinde yapılan örgün eğitimler, iş yeri temelli staj vb. eğitimler, yaygın eğitimler ve paydaşlarla iş birliği şeklinde yapılan tüm eğitimler mesleki eğitimin tanımını karşılamaktadır(Celep, 2006).

UNESCO'ya (2001) göre mesleki ve teknik eğitim süreci kültürel ve genel eğitimlerle birlikte çalışma hayatının beklentilerine cevap veren pratik becerileri içinde barındıran bir süreçtir. UNESCO(2001) yapmış olduğu tanımlarda çalışma hayatıyla iş birliği ve iş sektörünün beklentilerinden bahsetmiş bilgi ve becerinin kazanılmasının yanı sıra olumlu bir iklim doğrultusunda tutarlı bireyler yetiştirilmesini ifade etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının 2023 strateji belgesinde bu konu üzerine durulmuş ve çalışmalar yapılacağı vurgulanmıştır (MEB, 2018b).

Mesleki ve teknik eğitimin başlıca temel amacı, bireye günün koşulları doğrultusunda iş piyasasında geçerliliği olan yani kabul gören bir işe getirebilmesi ve bu işte donanımlı bir şekilde ilerleyebilmesi için gerekli olan temel davranışları kazandırmaktadır diyebiliriz. Bu işte ilerleyen birey ise donanımlı ve nitelikli olarak beşeri sermayeye hizmet edecek ve ülkenin kalkınmasında rol edinecektir. Bu bağlamda OESD beşeri sermaye kavramını şu şekilde tanımlar: “bireylerin kişisel, sosyal ve ekonomik anlamda katma değer yaratabilmesini kolaylaştıran bilgi, yetenek ve yeterlilikler bütünüdür.” Bu tanımdan hareketle eğitilmiş birey, kalkınma ve beşeri sermaye arasındaki ilişki kendini göstermektedir. Eğitime yatırım yapan ülkelerin ekonomilerinin de ileri olduğu açıkça ortada olup eğitim neticesinde kazanılan bireylerin kalkınmayı desteklediği ortadadır. Bunu gören ülkeler politika üretirken mesleki ve teknik eğitimin kalitesine, planlamasına, finansmanına daha çok önem vermektedir (Cemaloğlu, Çoban, Özdemir ve Bozkurt, 2019,s.387).

Ülkelerin ihtiyaç duydukları nitelikli ara eleman ihtiyaçları mesleki ve teknik eğitimden mezun bireyler ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimin temel görevi ülkemizin becerili ve teknik insan gücü ihtiyacını nitelik ve nicelik yönünden yetiştirmektir. İş hayatının becerili ve teknik insan gücünü nitelik ve nicelik yönünden temin etmede güçlükleri olduğu gözlenmektedir. Bu ihtiyacının karşılanamaması, mal ve hizmet üretiminden kaliteyi düşürmekte, işgücünün verimini azaltmaktadır (Sezgin, 1987). İş gücü veriminin artırılması için nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi oldukça önemlidir ve bu konuda mesleki ve teknik eğitime oldukça iş düşmektedir.

Meslekî eğitim alan öğrencilerin küreselleşen dünyada söz sahibi olması ve üretim aşamalarında etkin rol oynaması için istihdam dengesi ve nitelikli insan gücü kaynağı temininde en etkin çözüm olduğu düşünülmektedir (Eichhorst, Rodriguez- Planas, Schmidl ve Zimmermann, 2015; Lerman, 2013). Hızlı büyüme gösteren iş gücü piyasasında piyasa ihtiyaçları oldukça önemli olup beklentileri karşılayacak iş gücüne ihtiyaç duyulmaktadır ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu insan gücünü lisans eğitimlerinin karşılamaması işsizlik oranlarını arttırmıştır (Almeida, Behrman, & Robalino, 2012). Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimin amacı kalkınmayı destekleyen, tüm paydaşların katılımını içeren esnek, geçirgen, iş ve meslek ahlakı barındıran, piyasa ile uyumlu, yenilikçi, girişimci, bireylerin üst öğretimine

geçişlerine imkan sunan ve nitelikli birey yetiştiren temel eğitimi vermektir (Eşme, 2007).

Türkiye gibi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmaya paralel olarak eğitim yönüyle düşük olan bireylerin kazandıkları bilgi, beceri ve yetkinlikler ile istihdamın sürdürülebilmesi olasılığı her geçen gün düşmektedir. Küreselleşme ve gelişme parelerinde sanayilerin büyümesi ve gelişmesi rutin işe ve iş gücüne ihtiyaç azalmış nitelikli bireye olan ihtiyacı arttırmıştır (Cemaloğlu ve Diğerleri,2019). Mesleki teknik eğitim bu doğrultuda en önemli rollerden birini üstlenmiş olup yapısı ve uygulama temelli işleyişi sanayi ve insan kaynağı uyumsuzluğunu gidermek doğrultusunda önemli adımlardan biridir.

Bireylerin çeşitli sektörlerde tutunması ve sektörün ihtiyaçlarına cevap vermesi için nitelikle donatmak ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik güçlerinin elverdiği ölçüde mümkündür ve bu alandaki en büyük aktör mesleki ve teknik öğretim kurumlarıdır. Bu derece önemli olan mesleki ve teknik eğitim kurumlarının en kapsamlısı ve en temeli mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarıdır. Bu kurumlar genel ortaöğretimin amaçları temel alınarak bu temel amaçlarla birlikte iş alanlarına nitelikli insan gücü yetiştiren ve yükseköğretime yönlendiren kurumlardır (Altın,2007,s.35).

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim nitelikli ara eleman ihtiyacının et temel karşılayıcısı olup en az dört yıl eğitim verilmektedir. Bu eğitimler mesleki derslerin yanı sıra genel kültür dersler ininde verilmesiyle sürdürülür. Bu eğitimin verilmesi, yüksek eğitime hazırlık ve mesleğe yönlendirme sürecine mesleki ve teknik eğitim denir(MEB, 2017). Mesleğe yönelik eğitim verme sürecini yerine getiren mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ülkemizde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, mesleki eğitim merkezleri, çok programlı imam hatip lisesi, çok programlı Anadolu lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezinden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından olan imam hatip liseleri mesleki eğitim kurumlarından bir nebze ayrışarak Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü yerine Din Orta Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlıdır Örgün ve yaygın olarak yürütülen bu mesleki ve teknik eğitim süreci iki başlık altında toplanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin örgün boyutunu oluşturan ortaöğretim kurumları kendi içerisinde ikiye ayrılır. Bu ayrışmada bulunan meslek liseleri temel eğitimin yanında mesleki eğitimin verildiği bireyi araeleman olarak yetiştiren bir okul türü iken Teknik liseler olarak adlandırılan ortaöğretim kurumları ise meslek lisesinin ilk yıl başarısına göre geçtiği ve tamamladığı bir

ortaöğretim türüdür (Şahin ve Fındık, 2008). Mesleki ve teknik ortaöğretim Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliğine göre ulusal ve uluslararası çalışma sahasının ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü sağlamak amacıyla gerekli yetenekleri kazandıran ve bu doğrultuda sanayiye yönlendiren ve bu yönlendirmenin yanı sıra yükseköğretim yönlendirmesi de yapan teorik kültürel dersler ile uygulamalı derslerin bir arada yürütüldüğü eğitim sürecidir (MEB, 2017, Dedeoğlu,2009).

Mesleki ve teknik ortaöğretim olduk yukarıdaki tanımlar çerçevesinde de görüldüğü üzere oldukça önemlidir ve küreselleşen dünya yarışında geri kalmamak ve gelişmek için hayati derecede değer görmelidir. Dünya hayatında mesleki ve teknik eğitim her zaman değerli olmuş ve değerli olmaya devan edecektir. Çünkü mesleki ve teknik eğitim bireyin şekillenmesinde önemli bir rol üstlenecek bireyin yaşamında sosyalleşmesine ve ekonomik gelişmesine katkı sunacaktır (Binici ve Arı, 2004). Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimin sadece ulusal değil uluslar anlamda da çok önemli olduğu gerçeği kendini göstermektedir. Küreselleşmenin de etkisi bireyin ulusal beklentilerin yanı sıra uluslararası beklentilere de cevap vermesi gerekliliktir diyebiliriz. Mesleki eğitimi artırma parelerin de birey kalkınacak ve gelişecektir. Bireyin gelişmesi neticesinde küreselleşmeye cevap sunacak bireyler ortaya çıkacaktır. Küreselleşmeye cevap sunacak bu bireyler sosyal-kültürel ve ekonomik olarak gelişecek ve toplumun ekonomik olarak gelişmesine ışık tutacaktır. Çünkü ekonomideki gelişme mesleki ve teknik eğitimdeki gelişme ile paralel olarak artacak bu artış neticesinde ekonomik gelişmede sağlanacaktır. İş sahasında çalışan bireylerin artan nitelik gücü ekonomin gelişme temellerini oluşturacaktır (Oğuzhan ve Barlas, 2008).

2.2. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim(Cumhuriyet Öncesi)

Türk toplumunun tarihi yapılanması oldukça eski zamanlara dayanmaktadır. Türk toplumu her zaman eğitime önem vermiş geçmişini sağlam temellere oturtmaya çalışmıştır. Eski Türk toplumlarında görülen zanaat eğitimleri de bu gerçeği ortaya koymaktadır. Toplumun savaşçı kişiliğinin yanında değişik zanaatlar ile iç içe çalışması eğitime önem verdiğine bir kanıt olabilir. Eğitime önem veren Türk toplumları bireyi geliştirmeyi ön planda tutmuş mesleki yönden gelişmelerini önemsemiştir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimin dünü bugünü ve geleceği

incelenmelidir. Nitelikli insan gücü yetiştirme sürecinde mesleki ve teknik eğitimin dünü bugünü ve geleceğinin incelenmesi geçmişten ders çıkarıp geleceği daha iyi planlamak yönünden oldukça önemlidir. Bu bağlamda Türk toplumunun nitelikli insan gücü temininde önemli bir rol üstlenen Mesleki ve teknik eğitim geçmişi ve geleneği tarihsel olarak incelendiğinde 18.yüzyıla kadar sanat ve mesleki eğitim kurumlarının örgütsel bir yapı içinde bulunmadığı göze çarpmaktadır. Daha çok yaygın bir yapılanma içinde olduğu usta çırak ilişkisi yada atadan görme şeklinde eğitimin ailede şekillendiği göze çarpmaktadır. En genel anlamda usta çırak ilişkisi gibi bir yapılanmadan bahsedebileceğimiz mesleki ve teknik eğitim geleneği Selçuklular Dönemi olan 12.yüzyıl dönemine kadar uzanmaktadır. 12.yüzyıldan 18.yüzyıl sonuna kadar esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür. Selçuklularda “ahilik” teşkilatı olan bu teşkilat Osmanlıda “Gedik” ve “Lonca” teşkilatları adıyla işlevini sürdürmüştür. Ahilik teşkilatı mesleki dürüstlük ve özen içinde bir eğitim yuvası olup esnaf, usta, kalfa ve çırakları barındıran büyük bir yapı olarak kendini göstermektedir(Kılınç,2016). Sanat ve meslek eğitimleri bu döneme kadar usta-çırak ilişkisine bağlı olarak yürütülmüştür. Yerleşik hayata geçen Türk toplumu için mesleki eğitim gereklilik haline gelmeye başlamış ve hızla gelişmiştir. Esnaf ve sanatkârlar aracılığıyla yapılan mesleki eğitimler kapsamını gün geçtikçe geliştirmiştir. Mevcut dönemdeki yönetim anlayışları, stratejiler, planlar vb. etkileyici faktörler eğitimin şeklini ve işleyişini değiştirmiştir. Cumhuriyet öncesi dönemde biline gelen en eski mesleki eğitim örgütü Ahi Evran tarafından 13.yüzyılda işlevsel hale sokulan Ahilik teşkilatıdır (Kazu,2002). 13.yy da batı ve Moğol temelli tehlikeler Orta Asya’dan Anadolu’ya gelen Türk boyları için oldukça tehlikeli bir ortam hazırlamış Türk tüccarları ve zanaat sahibi bireyler Anadolu da birlik olma yoluna gittiler ve ahilik teşkilatlarını kurdular. Ahilik teşkilatları; 13.yüzyıl ile 18.yüzyıla kadar Osmanlı devleti öncesi ve Osmanlı devleti dönemlerinde bireyi toplumsal alanda geliştirme amacı taşımış ve oldukça etkili olmuştur. Ahi birlikleri esnaf ve halk arasında bir köprü vazifesi üstlenmiş ve üretilen malın kalitesinden tutun esnafın çalışma özverisine kadar denetlemiştir(Kuzu, 2002). Ahilik yapılanmasında eğitim yaygın bir boyutta ilerlemiş yaşam boyu devamlılığı olan bir süreç olarak kendini göstermiştir. Bu örgüt ahlaki yapı başta olmak üzere, sosyal ve kültürel yönlerin gelişmesinde rol oynarken bireyi insani ve medeni yönden geliştirmeyi amaçlamıştır. Okuma-yazma, güzel konuşma, dini eğitim, müzik, edebiyat, spor, görgü kuralları vb. eğitimleri de

içerisinde barındıran ahilik yapılanmasında ahilik ahlak kurallarını içeren kitaplar okutulmuştur. İş başında kontrollü ve kaliteli üretim, dini bilgi, okuma ,yazma ve dürüstlük gibi eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmeyi amaçlamıştır (Turan, 1996, s.32-33). Gelişimsel bir amaç taşıyan bu kurum halkın yaşam boyu öğrenme amacını taşımasını sağlamış ve yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini benimsemiştir. Ahilik teşkilatında katılanların mesleklerinde gelişmeleri, ustalık seviyesine ulaşabilmeleri ve işyerlerini açabilmeleri için gerekli olan ahlaki ve bilgisel eğitimleri almaları sağlanmıştır (Kazu, 2002; Şahinkesen, 1985; Yılmaz, 1996). Ahlak temelli şekillenen ahilik eğitimleri sanatlarda birleşik şekilde ilerlemiş toplumu geliştirmek amaçlanmıştır. Toplum varlığını koruyan ve tekelleşmeleri önleyen bir anlayış ile tüm kesimlerin kalkınması hedeflenmiştir (Öztürk, 2002,s.1).

Ahilik kurumu temelime ahlak ve meslek bilgisini almış bazı ilkeler doğrultusunda hareket etmiştir. Bu doğrultuda ahilik kurumuna zanaat sahibi olmayanların alınmaması gibi bir yol izlenmiş, halkın dini duygularını sömürmeye kalkanlara karşı durulmuş, esnaf ahlakı önemsenmiş, mesleki ve askeri eğitim temel alınarak, diline-eline-bedenine sahip ol şeklinde bir ahlaki yapı şekillendirilmiş ve tüm bireylere özümsetilmesi amaçlanmıştır (Gülerman ve Taştekil, 1993, s.29). Ahilik teşkilatında toplumun refahı ve kalkınması için bütün iş kollarının devamlılığı esas alınmış ve çalışarak teşkilat içinde yükselme görüşü uygulanmıştır. Helal yoldan çalışarak kazanabileceğin hem kendine hem de topluma yararlı olabileceğin bir işinin olması gerekliliği esastır düşüncesi ahilikte savunulmuştur (Demir,2004,s.11). Esnafın denetlenmesi ve toplumda düzenin sağlanması oldukça önemsenmiş her fırsatta esnaf teşkilatça gezilmiş, teftiş edilmiştir. İş yerinde temizlikten fiyat analizine kadar denetim sağlanmıştır. İşini iyi yapmayan esnafı cezalandırma ve yanlış yoldan döndürme yolunda hareket edilmiştir(Bayram,1991,s.39).

Ahilik yapılanması ileri gelen zamanda Lonca ve Gedik adlarıyla işlevini sürdürmüş ve 17.yüzyılın sonralarına doğru dönemin siyasi ve ekonomik gelişmelerinden olan sanayi inkılabının etkisiyle ve Osmanlı devletinin mevcut şartlarının etkisiyle etkinliğini kaybetmeye başlamış ve 18.Yüzyılda mesleki eğitim kurumlarının işlevsellik kazanması doğrultusunda varlıklarını yitirmişlerdir (Kazu, 2002, Şahin ve Fındık, 2008, Yılmaz,1996). Dünyanın sanayi toplumuna geçişi ile ihtiyaç duyulan insan nitelikleri değişmiş ve mesleki okul ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu süreçte

değişimleri yakalayamayan ve gerisinde kalan Osmanlı Devleti mesleki ve teknik eğitime gereken önemi verememiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin temellerini oluşturan ilk örgün eğitim kurumları 18.yüzyılda açılmaya başlamış olup ordu temelinde başlamıştır. 18.yüzyıla kadar günümüzdeki şekilde eğitim vermeyi amaçlayan mesleki ve teknik eğitim kurumları Osmanlıda kurulmamıştı. Bunların yerine yukarıda verildiği gibi usta çırak ilişkisi şeklinde eğitimler verilmiştir. Farklı alan ve dallarda mesleki eğitim almak isteyen çocuklar islerin yürütüldüğü mekanlarda çırak olarak göreve başlamışlar ve önce kalfalık sora ustalığa terfi usulü izlenmiştir.

1860 yılından itibaren günümüz anlayışına uygun olarak ilk örgün eğitim kurumları olan meslek ve sanat okulları işleve girmiştir. Kimsesiz çocuklara yönelik kunduracılık, çuhacılık, külahçılık ve terzilik gibi alanlarda mesleki eğitimler verilmiştir (Bolat,2016). Bu örgün kurumların amacı kimsesiz çocukların barınması ve mesleği öğrenmelerini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda “ıslahathaneler” açılmıştır. Dönem içinde kimsesiz kız çocuklarına yönelik barınma ve meslek öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda “kız ıslahathaneleri” ve kız ticaret okulları açılmıştır (Şahin ve Fındık, 2008; Yılmaz, 1996). Bu kapsamda eğitimler 1861 yılında Niş’te, 1864 yılında Rusçuk ve Sofya’da açılan ıslahathaneler de verilmiştir. (Bolat,2016).

Savaşlarda alınan yenilgiler ordu üzerine eğitim yapılmalı düşüncesini akla getirdi ve ordunun modernize edilmesi fikri idarecilerde hâsıl oldu. Ordu temelinde başlamış olan mesleki ve teknik eğitim ile beraber ordu ihtiyacı olan doktor ve mühendislerin yetiştirilmesi amacı ve eğitimde ilk yenileşme hareketinin etkisiyle (1776-1839) çeşitli okullar ve yurt içi askeri araç gereç bakım, onarım ve üretimi kapsamında teknik sanat okulları açılmıştır (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001).

Başta eğitim olmak üzere birçok alanda dönemin siyasi, ekonomik, kültürel vb. alanlardaki olayların etkisi oldukça fazladır. Orduda da sanat okullarının açılmasında eğitimde ilk yenileşme hareketinin doğrudan etkisi mevcuttur. Osmanlı Devleti’nin özellikle teknik açıdan batı ile irtibatının başlaması neticesinde ortaya çıkan ilk yenileşme dönemi eğitim öğretim kurumları özelinde oldukça önemlidir. Eğitim ekseriyetinde başlayan batıyla kaynaşma faaliyetleri eğitim kurumlarını yakından ilgilendirmektedir (Doğan,1997, s.407). Ordu tarafında ihtiyaç duyulan doktor,

mühendis gibi personelleri yetiştirmek üzere okullar açılmış, askeri malzemelerin bakım onarımı amacı ile teknik personel yetiştirmek amaçlanmıştır(Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001). Avrupa’da temeline hemen hemen her alanda meydana gelen yenilikler Avrupa’da yeni ve güçlü devletler çıkarırken Osmanlı devletinin de bu dönemlerde yenileşme hareketleri gösterdiği ve bunu eğitime yoğun bir şekilde yansıtmaya çalıştığı görülmektedir. Osmanlı ilerlemeci bir yaklaşım ve yenilikçi bir bakış açısına sahipti diyebiliriz. Proaktif bir yaklaşım taşıyan ve bazı yeniliklerin yapılması gerektiğini düşünen devlet adamları vardı. Avrupa’daki ilerleyiş etkisini göstermiş ve ileri görüşlü Osmanlı devlet adamları dönemin ekonomik ve siyasi olaylarının da etkisiyle girişimlerde bulunarak 18.yüzyılda bazı ıslahat hareketlerinde bulundular. Osmanlı devletinde çeşitli nedenlerle ileri gelen ıslahat hareketliliğine mecburi kalmamızın nedenlerinden biri 18.yüzyılın ortalarında rastlanan “Lale Devri” nin etkileri ortadadır. Batıyla olan bu temas geleneksel eğitim sisteminde ıslahat yapılmasının yolunu açmıştır (Doğan,1997,s.429). Dönemin yönetsel yaklaşımları değişimleri yanında getirmiştir. Günümüz eğitim sisteminde de her farklı yaklaşım yeni sonuçlar ortaya koymaktadır. Mesleki ve teknik eğitim üzerine batıya yönelme ve örnek almalar devam ederken 19. Yüzyıl başlarında ve Tanzimat dönemi ile hız kazanır diyebiliriz. Bu bağlamda Avrupa’dan uzmanlar getirilmesi, Avrupa’nın farklı ülkelerine öğrenci gönderilmesi, mesleki kitapların ve makalelerin Osmanlıcaya çevrilmesi gibi süreçler batıya yönelmenin göstergeleri olup sanayi tarihimizin başlangıcı sayılabilecek bu dönemlerde yapıla gelen önemli adımlardır.

19.yüzyıla ulaşıldığında Osmanlı devletinde yanlış giden bir şeylerin varlığı kendini gösterdi ve temel kurumlarda bozulmalar ortaya çıktı. Osmanlı devlet adamları proaktif bir yaklaşım sergileyemedi ve batıya kıyasla yerinde saymalar meydana gelmeye başladı (Başkan ve Çay, 2019). Osmanlı dönemde Batılılaşma ve yenilik hareketlerini askeri reformlar çerçevesinde yaptı ve bu alandaki sorunlar azaldıktan sonra ağırlık diğer alanlara kaymaya başladılar (Soyer,2004,s.1). Tanzimat fermanını yayımlanması yine benzer bir etki yaratmış eğitimde değişimlere zemin hazırlamıştır. Tanzimat ilanı ile devlet adamları ekonomi kalkınmayı önemsemiş ve yeni öğretim kurumlarının açılmasını ekonomik kalkınma için önemli görüp bu kurumların açılmasını talep etmiştir. Bu talepler nitelikli mesleki ve teknik eğitim kurumlarının açılması yönünde olmuştur. Tanzimat ilanı ile başlayan yeni fikir akımları Osmanlı eğitim sistemini temelden değiştirmeye başladı. Bu doğrultuda açılan eğitim

kurumları eğitim sistemi açısından bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Günümüz eğitim sistemindeki izlerin kaynağı Tanzimat fermanı temelleri ve yenilikleridir diyebiliriz (Sakaoğlu,2003,s.62). Tanzimat Fermanının yayımlanması ve ekonomik bir kalkınma çerçevesinde ehil insan gücü ihtiyacının karşılanması için devletin ileri gelenlerince teklif edilmiş olan Maarif Nezareti Nizamnamesi 1857 yılında yayımlanmıştır. Dönem içerisinde faaliyete geçen ziraat talimnamesi, askeri baytar okulu, orman mektebi, vb. mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yönetimi, yürütücüleri, kadroları ve maddi imkanları bölgesel olarak idare edilmeye, karşılanmaya çalışılmıştır (Akyüz, 2001; Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001; Kazu, 2002; Şahin ve Fındık, 2008). Tanzimat dönemi içerisinde açılan okullara Orman Mektebi, Baytar Mektebi, Ziraat Talimnamesi, Maadin(Madenler) Mektebi, Lisan Mektebi, Mektebi Maarif-i Adliye gibi meslek kurumları örnek teşkil etmektedir.

Ziraat ve Orman mekteplerinin Fransız örnekle açılması dönemin siyasi ve politik yaklaşımlarını da göstermektedir. Dönemin yapısı ve siyasi yaklaşımı tüm kurumları etkilediği gibi eğitim örgütlerini de etkilemiştir. Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim kurumlarının temellerini Tanzimat döneminde aramamız doğru olacaktır. Buradan hareketle dönemlerin idari, askeri, ekonomik ve siyasi birçok olayı başta eğitim olmak üzere birçok alan üzerinde oldukça etkilidir. Yönetimsel bir bakış açısıyla yaklaştığımızda iyi yönetilen süreçler örgütlerin iyi ya da kötü kaderlerini de şekillendirecektir.

Tanzimat döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yapısı yöresel temellere dayanmaktadır ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda planlanmıştır. Eğitim örgütlerinin finansmanı, işleyişi, programları, yöneticileri, öğretmeleri yerel imkanlar doğrultusunda karşılanmaya çalışılmıştır (Akyüz, 2001; Kazu, 2002;Şahin ve Fındık 2008; Alkan, Doğan ve Sezgin 2001). Tanzimat döneminde açılan mesleki ve eğitim kurumlar gerek niteliksel olsun gerekse sayısal olsun yetersiz kalmış ve zor şartlar altında varlığını devam ettirmiştir. Bu kurumlar hernekadar yetersizde olsa cumhuriyet dönemine ışık tutmuş ve cumhuriyet dönemi içinde açılan mesleki ve teknik eğitim kurumlarına temel teşkil etmiştir. Özetle Cumhuriyet öncesi dönemde lonca sistemi oldukça mükemmel bir yapıdır ve çalışan, zanaatkâr, sanayi, esnaf gelişiminde çok etkili olmuştur. 1800'li yılların ortalarında sistem yetersizliği göze çarpmış ve ilk meslek yüksekokullarının açılması ile sonuçlanmıştır. 1860'lı yıllarda

açıla gelen mesleki yüksekokullar günümüze ışık tutmuş ve günümüze kadar gelişimi sürdürmüştür(MEB,2010).

Doğan'a (1989, s171) göre mesleki eğitim cumhuriyet öncesinde farklı özellikler ekseriyetinde şekillenmiştir ve mesleki eğitim sistemi eğitim yapılanması dışında tutulmuştur. Eğitim sistemi dışında tutulan mesleki eğitim valiliklerin özel çabaları neticesinde ilerlemiş ve gelişmiştir. Devlette bu dönemde üst düzey bir mesleki eğitim politikası bulunmaması gerçeği bu duruma zemin hazırlamıştır. Parasal kaynak sorunları yerel ölçüde giderilmeye çalışılmış ve okullar yerel ihtiyaçlar doğrultusunda açılmıştır. Okulların genel yapı ve gereksinimleri, öğretmen, öğrenci, eğitim programı, okul nitelikleri konusunda belirli bir standart oluşturulamamıştır.

2.3. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim (Cumhuriyet Sonrası)

Cumhuriyet ile birlikte mesleki ve teknik eğitim okul merkezli bir yapıda ele alınmıştır. Bu dönemde vakıf ve yerel yönetimlerin üstlendiği mesleki ve teknik eğitim sisteminden dönülmüş merkezi planlama ve yönetim anlayışı devreye sokulmuştur. Okula temelli mesleki ve teknik eğitim esası uygulanmıştır. Eğitim devletin temel görevlerinden biri olarak ifade edilmiş ve devlet eliyle yürütülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda eğitim hizmetini yürütme ve sunma görevi Milli Eğitim Bakanlığınınadır. Ülkemiz Milli Eğitim sisteminin genel çerçevesini 1789 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Oluşturmaktadır.

Cumhuriyet dönemin de yani 1920'li ve 1930'lu yıllarda mesleki teknik eğitim bir devlet politikasına bağlanmış, eğitim örgütlerinin yapısı oluşmaya başlamıştır (Özgüven, 1987). Dönemin koşulları ve politikalar eğitimin şekillenmesinde her zaman etkilidir. Dönem içerisinde mesleki ve teknik eğitimleri kurulması ve yaygınlaşması için Mustafa Kemal Atatürk yoğun ilgi göstermiş ve gerekli çalışmalar yapılması için yetkilileri bilgilendirmiştir (Demir, Şen,2009). Atatürk 1923- 1925 yılları arasında mesleki eğitim kurumlarına özel ziyaretlerde bulunmuş ve yöneticileri bilgilendirmiştir. Süreç içinde tercih edilen yeni sistem ve eğitim politikası dönem koşulları göz önüne alındığında yerinde bir yaklaşım olarak vurgulanabilir. Küreselleşen bir dünya yapısında liberal ekonomilerin hâkim olduğu piyasa yapısında bu model yapıya aykırı düşmüştür. Devletçi bir politika ile yönetilen mesleki ve teknik eğitim sistemi dönem içinde hızla gelişmiştir(Cemaloğlu ve Diğerleri,2019). Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim uzun süre

mahalli imkânlarla mali ve yönetim bakımından desteklenmiştir. 1923-1940 yılları arası mesleki eğitimin temel yapılanmasında önemli adımların atıldığı bir yıldır diyebiliriz. Bu yıllara kadar resmi planlı bir mesleki eğitim yapısı tanıtılmamış ve üzerinde pek tartışılmamıştır. Bu dönemlere kadar mesleki eğitimde bir merkezileşmeden pek söz edilememektedir ve ana nedenler arasında finansman nedenler gösterilmektedir. Milli eğitim bakanlığında bulunan kısıtlı kaynaklar mesleki eğitime yeterince aktarılamamıştır (Akpınar, Ercan, 2002).

Cumhuriyet döneminde de uzun bir süre yerel imkanlar doğrultusunda şekillenmiş olan mesleki ve teknik eğitim zamanla gelişimini hızlandırmıştır. Bu gelişmeler yaşanırken aşağıda bahsedeceğimiz gibi okul sanayi iş birliğinde yetersizlikler görülmüştür(Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001). Cumhuriyetin ilk yıllarında savaştan çıkan devlet yönetim çabalarına girmiş olsa da eğitim yapıları ve kurslar bakanlık dairelerince karışık bir süreçte yönetilmiştir. Bu dönemde mesleki ve teknik eğitimle ilgilenen bir daire kurulmuştur. Bu sebeple, 1926 yılında ilköğretim dairesi içinde mesleki ve teknik ortaöğretim dairesi kurmuş daha sonra yükseköğretim dairesi bünyesinde işlevine devam etmiştir. 1927 yılına gelindiğinde Yüksek mesleki öğretim genel müdürlüğü adını almıştır(Özalp,1961). Bu zaman dilimine kadar valilikler tarafından giderleri karşılanan ve yürütülen meslek okulları özel idarecilerce yönetilmeye ve giderleri karşılanmaya başlamıştır. Genel müdürlükçe yürütüle mesleki ve teknik eğitim merkezileşmeye başlamıştır.

Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve teknik eğitim modeli yapılandırılmış ve ilk olarak tam zamanlı “Okul Merkezli Model, ikinci olarak ise işletme merkezinde eğitim görülen “İşletme Merkezli Model” uygulanmıştır. Son olarak ise işletme ve okulların işbirlik içinde çalıştığı “İkili Sistem Modeli” uygulanmıştır (Adıgüzel ve Berk, 2009; MEB, 2012; Şahinkesen, 1992). Tarihsel süreçte mesleki ve teknik eğitim üç tip eğitim modeli ile kendini göstermektedir. Yukarıda bahsedilen Okul Merkezli, İşletme Merkezli, Okul-İşletme Ortaklık Modeli bu üç tip modeli oluşturmaktadır. İkili sistem modelinde öğrenci haftanın bir ya da iki günü hariç eğitimini işletmelerde geçirmekte ve bir yada iki gün okulda bulunmaktadır. Sistem amaç olarak teori ile uygulamayı bütün şekilde vermeyi amaçlamaktadır ve sanayide iş sahasının merkezinde yer alan öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi amaçlanmaktadır. Y yaparak yaşayarak öğrenen birey iş becerisi ve alışkanlıkları geliştirecek, yeni teknolojiye adapte olacak, okul ve sanayi arasında iş birliği artacak,

okuldan sanayiye geçişte aktiflik sağlanacaktır. İkili sistem anlamlı bir bütünlük içinde işlemiş sistem geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu sistem ilerleyen zamanda yetersiz bulunmuş işletme ve okul arasında iletişim zayıflığı olduğu vurgulanmıştır. 1970'ler sonrasında bu ilişki tekrar güçlendirilmeye çalışılmıştır ve ticaret odalarının katkısı alınmıştır. 2021 yılı sonrasında bu sistemin daha kapsamlısı ve daha işlevseli olan yeni bir mesleki eğitim sistemi tüm mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında hayata geçmiştir. Bu sistemin ayrıntısına araştırmanın ilerleyen safalarında yer verilecektir.

Cumhuriyet öncesi dönemdeki yetersiz mesleki ve teknik eğitim için geliştirme çabaları ortaya konulmuş ve nitelik, nicelik yönünden artış amaçlanmıştır. Bu çerçevede John Dewey, Omer Buysei, Alfred Kühne vb. yabancı uzman ve düşünürler Türkiye'ye davet edilmiş eğitimi geliştirmek amaçlanmıştır. Ülkemizde bu doğrultuda incelemeler yapılmış ve raporlar düzenlenmiştir. Raporlarda ulusal ekonomi için önerilere yer verilmiş yetişmiş insan gücüne değinilmiş programlar açılması tavsiye edilmiştir (Sezgin, 1983). Ülkeye davet edilen uzmanlar alanları dahilinde raporlar hazırlamış ve sunmuşlardır(Alkan, Doğan ve Sezgin, 1998). Bütün bu raporlara da bakıldığında mesleki ve teknik eğitimin 1940'lı yıllara kadar kayda değer bir gelişme gösteremediği ortadadır. Yabancı uzmanlarca hazırlanan bu raporlar mesleki ve teknik eğitim sisteminin gelişmesinde ve eğitim yapısının sistemleşmesinde oldukça önemlidir. Raporlar kapsamında İlkokul akabinde orta dereceli mesleki ve teknik eğitim okullarının açılması ve nitelikli teknik insan gücü ihtiyacının karşılanması için kurumların faaliyete geçilmesi planlanmış ve bu amaçlar doğrultusunda 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Akyüz, 2001; Doğan, 1995; Kazu, 2002). Bu kuruluşun kurulmasında ülkenin kalkınma ve yükselme çabalarının etkisi gözlemlenmektedir. Her yeni gelişme bir sonuç doğuracağından bu kuruluşun kurulması ve yönetilmesi sürecinde yeni sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bakanlıklar arası kurul 1934 yılında toplanmış kısa süreli kurslar ve akşam sanat okulu açılmasını önermişlerdir (Akkutay,1991). İstihdam ve eğitim ilişkisi kapsamında ilk gelişme olan Mesleki Eğitimi Geliştirme planı 1930'lu yıllarda faaliyete geçmiştir.

1931 yılında iller 9 bölgeye ayrılmış ve bölgelerde bölge sanat okulları adı altında sanat okulları toplanmıştır. Bu zamanda oluşturulan sanat okullarının giderleri bölgedeki illerce karşılanmıştır. Bölgesel yapılanma çerçevesinde 9 erkek sanat

okulunda merkezileşme ve öğretim programlarında birlik sağlanmaya çalışılmış öğretim 5 yıl olarak belirlenmiştir. Bursa Akşam Erkek Sanat Okulu, Ankara Yapı Usta Okulu, İstanbul Erkek Sanat Okulu açılmıştır.

Dünya küreselleşmesi dönem içinde de kendini göstermiş endüstri ihtiyaçları göz önüne alınarak çalışmalar yapılması amaçlanmıştır. Sanayinin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikli bir eğitimin verilmesi doğrultusunda çalışmalar yapacak bir kurula ihtiyaç duyulmuş ve bu doğrultuda 1933 yılı içerisinde Milli Eğitim Bakanlığının teklifi ile bakanlıklar arası komisyon kurulmuştur. Bu komisyon 1936 yılında geçmiş yıllarda hazırlanan uzman raporlarını incelemiş ve özel sektör raporlarını da göz önünde alarak bölgelerde hangi mesleki programların açılması gerektiğini raporlamıştır. Rapora istinaden teknik insan gücü yetiştirmek üzere; Çıraklık okulları, Akşam Sanat Okulları, Gezici Köy Kursları, Meslek Sanat Okulları, Tekniker Teknik Okulları, Politeknik Yüksek Teknik Okulu vb. okullar ilerleyen süreçte açılmıştır.

Meslek okullarının sayısında artışlar meydana gelmiş mesleki yönelimler artmıştır ve bu süreçte yönetimin işlevini arttırmak adına çalışmalar yapılmıştır. 1933 yılında 2287 sayılı Maarif Vekaletleri Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanun yayımlanmış Erkek Teknik Öğretmen Okulları Teknik Öğretim Müsteşarlığı bünyesinde kurulmuştur. Bu mevcut meslek okullarının nitelik kapasitesini arttırmaya yönelik yabancı ülkelere öğrenci gönderilmiş ve öğretmen boşluğunu doldurmaya yönelik yabancı öğretmenler ülkeye getirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı bir araya gelip 1934-1936 yılları arasında hazırladıkları Mesleki ve Tedrisatın İnkişaf Planı adı altında mesleki eğitimi planlayan bu plan önemli bir plandır. Plan çerçevesinde çırak okulları, tekniker okulları, sanat okulları, mühendis okulları ile gezici köy kursları açılması öngörülmüştür. Bu doğrultuda mesleki eğitime yönelik okul, öğretmen, öğrenci sayıları arttırılmıştır (Demir ve Şen,2009).Eğitim ve sanayi-işletme işbirliğine en güzel örneklerden biri olarak Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı gösterilebilir (Doğan,1989 s.176). Planın hazırlanması sürecinde Tarım, Ekonomik, Bayındırlık, Milli Savunma bakanlıkları temsilcileri Milli Eğitim Bakanlığı yanında yer almıştır. Bugünkü mesleki eğitim temel yapı taşlarını bu plana borçludur diyebiliriz. Bu

gelişmeler ışığında bakanlık merkez teşkilatı şekillenmeye başlamış ve Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Genel M. 1933 yılında kurulup faaliyete geçmiştir.

Tüm bu planlamalar ve çalışmalardan alınan sonuçlar 21.08.1941 yılında bir raporda toplanmıştır. Bu doğrultuda Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Md. Bir program oluşturulmuştur(etogm.meb.gov.tr). Dönem içerisinde Genel Müdürlük teşkilatları yetersiz kalınca Mesleki ve Teknik Eğitimin ilerlemesi, işlerin koordinasyonu ve etkinliği için 25.09.1941 yılında 4113 sayılı kanun çerçevesinde Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ismi ve yapısı değişmiş Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı adını almıştır. Bu kanun çerçevesine meslek okullarının teftiş ve talim terbiye işleri dışındaki tüm işler müsteşarlık sorumluluğuna verilmiştir. Bu makam Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü, Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü, Ticaret Öğretim Müdürlüğü, Teknik Büro Müdürlüğü, Yapı İşleri Müdürlüğü gibi dairelerden meydana gelmektedir(Noray,2007). Buradan da anlaşıldığı üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı 1941 yılında faaliyete geçmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin destek ve hizmet birimleri şekillenmeye başlamıştır.

Cumhuriyet sonrasında 1940-1950 yılları arasında büyük çalışmalar yapılmış ve mesleki teknik eğitim gelişmesi yönüne ivmelenme meydana gelmiştir. Eğitimin yapısını desteklemek süreci şekillendirmek adına kanunlar oluşturulmuş ve geliştirilmiştir. Dönem için süre gelen çıraklık sistemi eski usul kendini sürdürmüş ve dönem içinde çıraklık okullarını açmak adına devlet çalışmalar yapmış ve büyük emek sarf etmiştir(Yörük vd., 2002, s.301).

1940-1960 yılları göz önüne alındığında okul ve iş sahası arasındaki ilişki kopukluğu ve işletme ihtiyaçlarının karşılanamamış göze çarpmaktadır. 1970'li yıllara kadar sorun kendini korumuş ve 1970 sonrasında okul ve işletme kaynaşması sağlanmış, ilişkilerin gelişimine yönelik çalışmalar yapılarak sanayi ve ticaret odalarının destekleri alınmıştır. Piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli bireyin yetiştirilmesi açısından bu gelişim mesleki ve teknik eğitimin kalkınması bağlamında hızlandırıcı bir ivme etkisi yapmıştır. 1940'lı yıllarda meydana gelen bu ivmelenme ana nedeni devlet eliyle kurulan küçümsenemeyecek sanayi sistemidir diyebiliriz. 1940-1941 yıllarında savaş sesleri dört bir yanı sarmış dünya devletleri hazırlıklar yapmaya başlamış ve bu dönemde teknik gelişmelerin takibi yanı sıra savaşa hazırlanmak ile geçmiştir. Bu dönemde savaş endüstrisinde hızlı gelişmelerde olmuştur. Yurdumuz genelinde bu

hızlı değişim ve gelişime ayak uydurma çabaları da kendini göstermektedir(Cicioğlu, 1985).

1942- 1943 yıllarından itibaren erkek sanat okulların da bir değişim yaşanmış ve Erkek Sanat Enstitülerine dönüşmüştür (Ekşioğlu ve Taşpınar,2019). Öğretmen ihtiyacı doğrultusunda öğretmen sanat okulları açılmaya devam etmiş ve Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen okulu ve Endüstriyel Sanatlar Öğretmen Okulu da açılmıştır (Akyüz, 2001).

1942 yılında planlı çalışmalar yapılmaya devan etmiş 4303 sayılı kanun gelişmelere zemin hazırlamıştır. Mesleki ve Teknik Öğretim kurumları gelişimi hızlanmış 5642 sayılı kanunda bu bağlamda gelişmeleri desteklemiştir. Bu dönemde yapıla gelen çalışmaların bazıları şunlardır: 1944 yılında 4615 sayılı kanunla İstanbul Yüksek Mühendis Okulu açılmış daha sonra üniversite halini almıştır. 1937-1938 yıllarında Erkek Teknik Öğretmen Okulu eğitim sistemimize kazandırılmıştır(Noray, 2007, s.12-13).

Gelişme ülke geneline yayılmış ve ülke genelinde teknik ara eleman ihtiyacı artmıştır. Bu ihtiyaç çerçevesinde 1965-1966 yılları arasında Erkek Teknik Öğretim Ağaç İşlerini Olgunlaştırma Enstitüsü Ankara'da açılmıştır. Bu okul 1971-1972 yılında değişime uğramış ve Ağaç ve Metal İleri Olgunlaşma Enstitüsü olarak değişmiştir(etogm.meb.gov.tr). 1968-1969 yılı itibari ile operatör, işçi, usta, teknisyen gibi mühendis seviyesi altı teknik personel yetiştirmek üzere üç ayrı okul tipi oluşturulmuştur. Bunlar; pratik sanat okulları, sanat enstitüleri, Teknisyen okulları olmak üzere 3 çeşittir. Bu okullardan sanat enstitüleri mesleki teknik bilgilerin yanı sıra genel kültür dersleri de verilen tesviye, metal işleri, ağaç işleri, elektronik, elektrik, motor, yapı ve makine gibi mesleklere nitelikli eleman temin eden bir kurum yapısıdır diyebiliriz. Günümüz meslek liselerini açılan bu sanat okulları oluşturmuştur diyebiliriz. Bu okullardan bir diğeri olan teknisyen okulları İlerleyen yıllarda okullar açılmaya devam etmiş ve 1968-1970 yıllarında teknik personel yetiştirmek için açılmıştır. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı hedefleri ve IX. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda 1973-1974 Öğretim Yılında; sanat enstitüleri, meslek liselerine ve teknisyen okulları teknik liselere dönüştürülmüştür.

1973 yılı içerisinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu içinde sekiz yıllık zorunlu eğitim sistemi ele alınmış 1997 yılına kadar sistemleşmemiştir ve 1997

yılında yürürlüğe girmiştir. Ara eleman ihtiyacı doğrultusunda ilerleyen yıllarda çıkarılan 2089 Sayılı Kanun ile çıraklık eğitim 1977 yılında eğitim sisteminde yer bulmuştur. Bu süreçte ara eleman ihtiyacının artması neticesinde Milli Eğitim Bakanlığı yeni kararlar almış ve 1980 yılı sonrasında yabancı dil bilen teknik eleman yetiştirmek için Anadolu meslek ve Anadolu teknik liselerini açmıştır. Bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığındaki gelişmeler ve değişimler mesleki teknik eğitimi yakından etkilemiş ve meslek liselerinin ortaöğretim kısmı 1997-1998 yılında kapatılmıştır (Ekşioğlu ve Taşpınar,2019).

Dünyada küreselleşmenin yakından etkileri hızla hissedilmeye başlamış ve dünyada da yetişmiş nitelikli insan ihtiyacı artmıştır. Bu bağlamda yukarıda yazılı olduğu gibi yabancı dil bilen teknik nitelikli eleman ihtiyacı artmıştır. Bu bağlamda ihtiyaç olan nitelikli yabancı dil bilen teknik elemanları yetiştirmek üzere 1982-1983 yıllarından itibaren Anadolu Meslek Liseleri açılmıştır.1983-1984 yılı itibari ile Anadolu Teknik Liseleri açılmıştır. Bu liselerden Anadolu Meslek Lisesinin 1.yılı hazırlık yılı olup 4 yıl süre ile eğitim verilmektedir. Teknik Liselerin ise birinci yılı hazırlık olmak üzere 5 yıllık eğitim süresi verilmektedir(Doğan,2012,s.57).

Dönemin değişimleri sistemin çarkları misali bütün çarkları etkilemekte olup sekiz yıllık zorunlu eğitim süreci mesleki teknik eğitimin ortaokul boyutunu kapatmıştır. Yenilikçi ve ilerlemeci bir çerçevede ele alacak olursak ilkokuldan ilgi, bilgi ve yeteneklerinde yönlendirilebilecek bireyler daha erken yaşlarda mesleki eğitimden geçim daha bilgili olmaları yolunda ilerleyecekken süreç sonunda mesleki eğitimin ortaokul boyutunun kapanması bir kayıptır diyebiliriz. 1977 yıllarında eğitim öğretimde yer bulan çıraklık eğitim sistemi ise 1986 yılında çıkarılan 3308 Sayılı Meslek Eğitim Kanunu temel mesleki eğitimi düzenlemiş ve eğitimi “örgün”, ”yaygın” ve “çıraklık” olarak sınıflandırmıştır(MEB, 2018). 3308 sayılı kanun doğrultusunda MEB bünyesinde Mesleki Eğitim Kurulu ve İl Mesleki Eğitim Kurulları faaliyete geçmiştir (Akpınar,2004). 2001-2002 yıllarında mesleki eğitimin ihtiyaçları çerçevesinde sertifika ve belge veren bu mesleki teknik eğitim merkezleri faaliyete girmiştir (Akyüz, 2001; Kazu, 2002).

Cumhuriyet döneminden itibaren ülkemizde sanayileşme çalışmaları yapılmış ve bu alana önem verilmiştir. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitim mezunu nitelikli personele olan ihtiyaç artmıştır(Akpınar,2004). 2000’li yıllarda kadar mesleki ve teknik eğitim yatay bir düzlemde yoluna devam etmiştir.

Dünyadaki gelişmeleri takip eden Türkiye’de mesleki eğitime yönelik yapılandırma çalışmaları yapılmış ve bu yapılandırma çalışmalarının küreselleşme etkisiyle 1980’li yıllarda başladığı söylenilebilir. 1980’li yıllarda başlayan yapılaşmanın hızlanması ise Avrupa birliğine girme cabalarının arttığı yıllara yani 2000’li yıllara dayanmaktadır(Ünal,2006,s.117). 2000’li yıllarda önemli bir gelişme yaşanmış 15 ve 16. Milli Eğitim Şura Kararlarında bu yılların eğitim sistemi açısından mesleki ve teknik eğitimin ağırlıklı olduğu yıllar olması ve mesleki eğitimin tekrar yapılanması kararları alındı (Cemaloğlu ve Diğerleri,2019). 15. ve 16. Milli Eğitim Şura Kararlarının yanı sıra önemli bir gelişmede bu yıllardan itibaren AB’ye uyum sürecine yönelik eğitim politikalarının şekillenmesi olmuştur. Mesleki ve teknik eğitim politikalarındaki yönelimler AB’ye uyum ve AB eğitim politikaları çerçevesinde şekillenmiştir. Avrupa Birliği, OECD, Dünya Bankası gibi kuruluşlar eğitim yapılarının şekillenmesinde ve politika oluşumunda büyük rol üstlenmiştir. Bu bağlamda Mesleki ve teknik öğretimi kapsayan dış kaynak kapsamı içinde projeler yapılmıştır. 1985-1994 yıllarında Endüstriyel Okullar Projesi, 1987-1995 yıllarında Yaygın Mesleki Eğitim Projesi, yapılmıştır. İlerleyen yıllarda Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyon Projesi ve Mesleki Teknik Öğretimin Güçlendirilmesi Projesi 2002-2007 yıllarında yapılmıştır. 2007-2010 yılları arasında ise İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi Yapılmıştır.

4702 sayılı kanun 2001 yılında kabul edilmiş ve mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmiştir. Bu kanun kapsamında birçok yenilik yapılmış ve bu kapsamda yeni programlar hazırlanmış, yatay ve dikey geçişler için esnek yapılanma amaçlanmıştır. Yine aynı kanun kapsamında örgün ve yaygın yapı birlikte sunulmuş ve mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin kurulması kararlaştırılmıştır. Açık lise mezunlarına, kalfa ve ustalara ders tamamlamak şartıyla meslek lisesi diploması verilmesinin önü açılmıştır. Meslek lisesini bitirenlerin meslek yüksek kullarına sınavsız geçişine bu süreçte imkân verilmiştir(Kazu, 2002). Bu sınavsız geçiş sistemi ilerleyen süreçte kaldırılmıştır.

2012-2013 yılından itibaren eğitim sistemi yapılandırılmış ve 4+4+4 olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile zorunlu eğitim 12 yıla revize edilmiştir. Bu 4+4+4 ile ortaokul sistemi tekrar hayata geçmiştir. Ortaokullar tekrar açılmış lakin mesleki ve teknik eğitimin ortaokul boyutu tekrar hayata geçmemiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretim eski usul 9.sınıf yani lise düzeyinde devam etmiştir.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitime yönelik çeşitli politikalar yürütülmüş ve nitelikli insan gücü yetiştirmek için çalışmalar yapılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde mesleki eğitim teşkilat yapıları ve işlevleri değişmiş sürekli bir yapılanma içinde kendini bulmuştur. 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 2011 yılında yayımlanmış olup Mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu birimler Mesleki ve teknik Eğitim Genel Müdürlüğü(MTEGM) adını alarak raporlanmıştır(MEB,2018,s.17). Mesleki ve teknik eğitime yönelik çalışmalar devam etmekte olup niceliksel süreçte başarı elde edilmiş lakin nitelik yönünden sıkıntılar meydana gelmiştir. AB uyum süreci kapsamında mesleki ve teknik eğitimi geliştirmeye yönelik çeşitli projelerde yürütülmüştür.

2.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Genel Yapısı

MEB’e(2018) göre Türkiye de Mesleki ve Teknik Eğitim belirli amaçlara sahiptir bu amaçların başında nitelikli insan gücü yetiştirmek gelmektedir. Amaçları arasında mesleki eğitimi katılımcı bir anlayış ile yönetmek, üretimde mezunları etkin kılmak, sistemi sürekli geliştirmek, sistemin kalitesini arttırmak, ihtiyaca uygun programlar sunmak, sosyal ve kültürel kaynaşmayı sağlamak, değişime uyum sağlamayı öğretmek, üst düzey beceri kazandırmak, milli kültüre özgü birey yetiştirmek, insan temelli kalkınmayı sağlamak, girişimciliği arttırmak, bireye öz güven vermek, küreselleşen dünya sisteminde kendini gerçekleştirebilecek bireyler yetiştirmek gibi amaçları vardır(MEB, 2018,s.21-22). Mesleki ve teknik eğitim bireyi esas alarak geleceği şekillendirmelidir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumlar yönetmeliğine göre

Ülkemizde mesleki eğitim üç ayrı şekilde uygulanmaktadır. Türkiye de uygulana gelen mesleki ve teknik eğitim yapılanması örgün eğitim, çıraklık eğitimi ve yaygın eğitim(meslek kursları)şeklindedir(Özsoy,2007,s.96).

Ülkemizde bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları tablo 2.1. de görülmektedir.



Tablo 2.1 Örgün ortaöğretim.

Eğitim devletin temel görevlerinden biri olarak ifade edilmiş ve devlet eliyle yürütülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda eğitim hizmetini yürütme ve sunma görevi Milli Eğitim Bakanlığınınıdır. Ülkemiz Milli Eğitim sisteminin genel çerçevesini 1789 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Oluşturmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim üç tip eğitim modeli ile kendini göstermektedir. Yukarıda bahsedilen Okul Merkezli, İşletme Merkezli, Okul-İşletme Ortaklık Modeli bu üç tip modeli oluşturmaktadır. İkili sistem modelinde öğrenci haftanın bir yada iki günü hariç eğitimini işletmelerde geçirmekte ve bir yada iki gün okulda bulunmaktadır. Sistem amaç olarak teori ile uygulamayı bütün şekilde vermeyi amaçlamaktadır ve sanayide iş sahasının merkezinde yer alan öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi amaçlanmaktadır. Y yaparak yaşayarak öğrenen birey iş becerisi ve alışkanlıkları geliştirecek, yeni teknolojiye adapte olacak, okul ve sanayi arasında iş birliği artacak, okuldan sanayiye geçişte aktiflik sağlanacaktır. İkili sistem anlamlı bir bütünlük içinde işlemiş sistem geliştirilmeye çalışılmıştır(Adıgüzel ve Berk, 2009; MEB,2012;Şahinkesen, 1992).

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerin imkânları göz önüne alınarak bu doğrultuda örgün ve yaygın eğitim imkânları sunulmaktadır Meslek liselerine öğrenci kabulü farklılıklar göstermektedir ve kendi içinde değişiklik arz etmektedir. İş gücü veriminin artırılması sürecinde yükseköğretim öncesi ortaöğretim düzeyinde

mesleki teknik eğitime yerleştirmeler belirli bir düzen çerçevesinde yapılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim çerçevesinde örgün eğitim, Çok Programlı Anadolu Liseleri, Meslekî Eğitim Merkezler ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri olarak üç türde gerçekleştirilmektedir. Anadolu Meslek Programında, mesleki eğitimin yanında genel bilgi derslerine yer verilmektedir(MEB, 2018). Anadolu Teknik Programında ise mesleki eğitimin yanı sıra fizik, matematik, kimya ve biyoloji dersleri her yıl ağırlıklı olarak verilmektedir(MEB, 2018). Anadolu Meslek Programlarına sınavsız geçiş yapılmaktadır ve mahalli yerleştirme ile kayıt alınır. Anadolu Teknik Programına öğrenciler merkezi sınav ile yerleştirme yapılır. Çok Programlı Anadolu Liseleri; meslek okullarının yanı sıra genel okullarında bünyesinde barındıran tek yönetimli bir ortaöğretim programıdır. Meslekî Eğitim Merkezleri, mesleki kurs programlarının diploma temelli olarak kalfalık ve ustalık eğitimleri ile uygulandığı örgütler olup mahalli sınavsızdır. Meslekî eğitim programlarında 9. sınıftan itibaren alan ve dal seçimi yapılır. Eğitime başlanabilmesi için eğitim görülecek alan ve dala uygun işyeri bulunması gerekmektedir ve bu iş yerinde usta öğretici olması şarttır. Bir veya iki gün teorik eğitim verilmekte olup 4 yada 5 gün işyerinde meslekî eğitim verilmesi şeklinde uygulanır (MEB, 2018). Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinde güncel olarak 54 alanda eğitim verilir ve bu alanların altında 199 dalda eğitim öğretim programları uygulanmaktadır (MEB, 2018). Meslekî Eğitim Merkezlerinde 27 alanda eğitim yürütülmektedir ve bu alanların altında 142 dalda eğitim öğretim programı süreci işletilmektedir(MEB, 2018).

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi özelinde inceleyecek olursak ortaokulu bitiren öğrencilerin devam etmesine imkân sunulan ve meslek kazandırmayı amaçlayan, mesleki kazanımla birlikte ülke kalkınmasına katkı sunacak okul türüdür. Eğitim genel olarak 4 yıl olup nitelikli ara eleman yetiştirmek esastır. Bu okulların bünyesinde Anadolu Meslek, Anadolu Teknik ve Ustalık Programları bulunmaktadır(MEB,2018a). 02/09/2020 yılında Orta Öğretim Kurumlar yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile bakanlıkça belirlenmiş Anadolu Meslek Liselerine merkezi sınavdan aldığı puan ve tercihleri doğrultusunda sıralamaya tabi tutularak yerleştirme yapılırken diğer Anadolu meslek programlarına 9.Sınıf ders yılı başlangıcından itibaren 2 hafta için okulun öğrencilere tanıtımı neticesine öğrencinin tercih ve ortaokul puanı doğrultusunda yerleştirme yapılmaktadır. Alana yerleşen öğrencilerin dallara yerleşim işlemleri ise sektörün ihtiyaçları ve velinin isteği

gözetilerek 9.sınıf sonunda gerçekleştirilir ve bu yerleştirmede yılsonu başarı puanları tercihleri çerçevesinde dikkate alınır.

Çok Programlı Anadolu Lisesi özeline bakacak olursak bu okullar bünyesinde Anadolu Lisesi, Anadolu İmam-Hatip Lisesi, Ustalık Programı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bulunmaktadır(MEB,2018a).

Mesleki Eğitim Merkezleri özelinde incelenecek olursa bu örgütlerde birey temele alınarak öğrenci ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda kendini gerçekleştirebileceği meslekleri seçmeleri sağlanır ve bu doğrultuda eğitim organize edilir. Çıraklık eğiti yapısı okullardaki teorik eğitim ile çalışma hayatını birlikte yürütmek olup uygulandığı bireyleri mesleğe hazırlayan ve çalışmakta oldukları meslekte zihnen gelişmelerini sağlayan bir yapıdır. Çıraklık eğitim sisteminde haftada 1-2 gün okul eğitimi 4-5 gün ise işletmede çalışma şeklinde uygulanan bu programda usta öğreticinin bulunması esastır. Usta öğretici gözetiminde işletmede pratik eğitimler sürdürülmektedir(MTEGM,2020).

3038 sayılı mesleki eğitim kanunu gereğince çırak olabilmek için en az ortaokul mezunu olmak ve sağlık durumu gireceği mesleği yürütmeye uygun olmak şarttır. Bu kanun kapsamında Meslekî Eğitim Merkezlerinde 27 alanda eğitim yürütülmektedir ve bu alanların altında 142 dalda eğitim öğretim programı süreci işletilmektedir(MEB, 2018). Standartlara uygun iş yeri ve usta öğretici olması gerekliliktir. Aynı kanunun 12.maddesi ilköğretim bitirmiş olanları aday çırak olarak yetiştirdiği bir yapıda mevcut olup bir mesleğe hazırlık amacı taşımaktadır. Mesleki eğitim merkezini başarı ile bitiren öğrenciler fark dersleri vermek suretiyle derslerini tamamlayarak yükseköğretime devam edebileceklerdir.

Güzel sanatları lisesi ise öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan ve nitelikli güzel sananlara hâkim birey yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim örgüt programıdır. Bu okullara Ortaokul ve İmam-Hatip ortaokullarından mezunlar arasında yapılan yetenek sınavı ile öğrenci temin edilir. Bu liselerin geçmişi 1989-1990 yıllarına dayanmaktadır(MEB,2018a).

Spor Liseleri ise genel kültürün yanı sıra bireylere beden eğitimi ve spor alanlarında temel bilgi ve beceri kazandıran eğitim örgüt programlarıdır. Nitelikli sporcu yetiştirmek esas olup ilk spor lisesi 2004-2005 yılında İstanbul da açılmıştır(MEB,2018a).

Yaygın eğitim kapsamında ise bu eğitimler açık öğretim şeklinde yani Mesleki Açık Öğretim Liselerince sürdürülmektedir. Mesleki Açık Öğretim Liseleri, 1995 yılında yüz yüze eğitim ile uzaktan öğretim bir araya gelerek Açık Öğretim Lisesi bünyesinde 02.02.2006 tarihine kadar faaliyet göstermiştir. 1461 sayılı Bakanlık Makamı onayı ile 02.02.2016 tarihinde Mesleki Açık Öğretim Lisesi adı altında Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesine bağlanmıştır (MEB, 2018). Mesleki Açık Öğretim Lisesi incelendiğinde mesleki ortaöğretim program yapısına benzer ve denktir (MEB, 2018). Sistem yapısı incelendiğinde kredili sisteme uygun bir yapı olup mezuniyet ders geçme usulüyle gerçekleşmektedir (Soylu,2014). Mesleki dersleri ise büyük çoğunlukla eğitim örgütleri bünyesinde yüz yüze ve örgün mesleki eğitim kurumlarında sürdürülmektedir (Sözer,2017).

Yaygın eğitim örgün eğitimden ayrılmış ya da girmemiş bireyler başta olmak üzere örgün eğitim içinde bulunup ta ek olarak ihtiyaç duydukları bilgileri kazanmalarına imkan sunan eğitim sürecidir(Çimer,2008). Çalışma hayatında yer alan ve örgün eğitime devam edemeyen bireyler meslek öğrenmek isteyen yetişkinler yaygın eğitime katılabilirler. Bunu yanı sıra örgün eğitim içindeki bireylerde bu hizmetten faydalanabilir(TÜSİAD,1999). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bu yaygın eğitim faaliyetlerini koordine etmektedir ve bu genel müdürlük bünyesinde Halk Eğitim Merkezleri, Açık Öğretim Okulları, Olgunlaşma Enstitüleri bulunmaktadır.

Mesleki açık öğretim yapıları incelendiğinde bu okulların 1995 yılında açık öğretim liseleri bünyesinde açıldığı ve tek programda sürdürüldüğü göze çarpmaktadır. Bu program 2006 yılına kadar faaliyetlerini açık öğretim lisesi içerisinde sürdürmüştür. 2005 yılı içerisinde yayınlanan 26033 sayılı yönetmelik ile Mesleki açık öğretim liseleri faaliyete geçmiştir. Bu liselere 31 meslek alanında kayıt mümkündür(MA,2018). Bu okulların mezuniyetinde ders geçme usulü ve kredi sistemi uygulanmaktadır(Soylu,2014).

25Aralık2021 tarihin de 31700 sayılı resmi gazetede yayınlanan 12Aralık2021 kabul tarihli 7346 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile mesleki ve teknik reform niteliği taşıyan değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklere bakacak olursak 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanununda önemli değişiklikler yapılmıştır diyebiliriz. Bu bağlamda öğrencileri her ay aldıkları askeri ücretin üçte biri kadar ücretin tamamı devlet eliyle karşılanır hale gelmiştir. 3.sınıfın tamamlayıp kalfa unvanı alan öğrenciler ise askeri ücretin yarısını alacaktır şeklinde düzenlemeler

olmuştur. Yine aynı kanun ve yönetmelik neticesinde tüm mesleki ve teknik ortaöğretim liseleri mesleki eğitim merkezi sistemine dahil edilmiş 9.sınıftan itibaren 4 gün staj 1 gün okul olacak şekilde bir eğitim modeli hayata geçirilmiştir. Bu mesleki eğitim merkezine dahil olan öğrenciler üçüncü sınıfın sonunda kalfa unvanını son sınıfın bitiminde ise usta unvanını alacaklardır. Bu eğitim modeli ile eğitim modeli ile devamsızlığı çok olan veya ortaokuldan sonra eğitim öğretime dahil olamayan bireylerin niteliğinin artırılması ve iş sahasına kazandırılması amaçlanmıştır. Bu kanun ve yönetmelik çerçevesinde ustalık yeterliliğine ulaşmış olan çalışanlar mesleklerinde en az on yıl çalıştıklarını belgelendirmeleri halinde iş pedagoji eğitimi olarak usta öğretici olabileceklerdir(MEB,2018a).



3. BÖLÜM

MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİMDE YABANCI UZMANLAR

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik Cumhuriyet sonrası dönem incelenmiş ve ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreç içerisinde yabancı uzman ve eğitimcilerden ne derece etkilediği araştırılmıştır. 1923-1960 arası yabancı uzman raporları çerçevesinde mesleki ve teknik eğitimin yeri incelenmiştir.

3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Yabancı Uzman Raporları (1923-1960)

Osmanlı'nın son zamanlarında devam eden savaşlar ve neticesinde ülke eğitim alanında derinden etkilemiş ve Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda nicelik ve nitelik yönünden eğitim sistemini geliştirmek amacıyla ve ülkenin ihtiyaçları gözetilerek yurtdışından yabancı uzmanlar ülkeye getirilmiştir. Türkiye bu yabancı uzmanların getirilmesi sürecinde iktisadi ve idari kalkınma amaçlamıştır diyebiliriz.

8 Mart 1923 tarihinde Türk eğitim ilkeleri belirlenmiş ve bu ilkeleri ortaya koymak amacıyla ilk eğitim öğretim genelgesi yayınlanmıştır. Eğitimin öncelikli hedefi genelgede milli bir terbiyeyi bireylere yani bu toprakları paylaşan herkese, vatanımızın en uzak köşelerine ulaştırmak şeklinde ifade edilmiştir. Mesleki eğitim ile ilgili olarak;

“Taksim-i a'malin (iş bölümünün) fevkalâde revaç bulduğu muhitlerde terbiye mesleği muhtelif kabiliyetlerin inkişafını (gelişmesini) teshil eder (kolaylaştırır)” denilmektedir (Binbaşoğlu,1995, s.488).

Bu belge Cumhuriyetin ilk yıllarında mesleki eğitime önem verildiğinin en temel göstergesi niteliğindedir diyebiliriz. Mesleki eğitime verilen önem ve özellikle teknik yöndeki eksiklikler yabancı uzman getirilmesi yönündeki adımların atılmasını zorunlu kılmıştır. Yabancı uzmanlar mesleki ve teknik eğitimin gelişmesinde ve Türk eğitim yapısının sistemleşmesinde oldukça etkilidir.

Türkiye Cumhuriyeti yukarıda da belirttiğimiz gibi iktisadi kalkınma amaçlamış ve bir takım adımlar atmıştır. 1923 yılında atılan adım ile İzmir iktisat Kongresinin oluşturulması bu bağlamdaki bir adım olup iktisadi kalkınma amacıyla atılmıştır. Uygulamada Teşviki Sanayi Kanunu ile desteklenmiş ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri kurulmuştur. Kalkınma hamleleri hızla devam etmiş ehil nitelikli insan yetiştirmek amaçlanmıştır(Akkutay,1996,s.11-12).

Kalkınma hamleleri neticesinde 1924 bütçesinde yabancı uzmanları getirmek için bütçe ayrılmıştır. Bu süreçteki ayrılan bütçe zamanında yapılan fedakarlığı ve batılılaşma adımlarını göstermektedir. Örneğin 1924 yılı sonlarında özellikle çiftçilik konusunda iki alman yabancı uzman rapor düzenlemiştir. Günün koşulları çerçevesinde demiryolları alanında 25 uzman, tarım alanında Macar ustabaşı 11 kişi, 4 posta görevlisi, petrol, rüsumat, eski eserler, orman, kimya ve veteriner alanlarında yabancı uzmanlar çalıştırılmıştır. Yabancı uzmanların bir kısmında raporlar alınmış bir kısmı da yıllarca ülkede kalıp çalışmalar yapmıştır. 1928 yılından sonra özellikle ülkeye gelen uzman sayısında belirgin artış olmuştur. Bu uzmanlar dışında ülkeye üniversitelerde öğretim yapmak için gelen öğretim görevlisi yabancılarda bir uzman gibi misyon yüklenip çalışmalar yapmıştır(Ergün, 1997, s.134-135).

1923-1960 yıllarında yabancı uzmanlarca eğitimin geleceğine yönelik raporlar hazırlanmış ve özellikle Dewey'in eğitim örgütü bağlamında hazırladığı rapor eğitimi bir sistem olarak kurma boyutunda önemlidir. Aralarında John Devey, Kühne, Ömer Buyse, Jung gibi uzmanların yer aldığı eğitimcilerin hazırlamış olduğu raporlarda Türk eğitim sistemine dair gördükleri eksiklikleri, uygulamalardaki doğrular ya da yanlışlar gibi birçok başlıkta inceleme ve öneriler yer almaktadır.

1923-1950 yılları arasında Türkiye'ye gelen yabancı uzmanların büyük çoğunluğunu Fransa, İsveç, Belçika ve Almanya gibi Avrupa ülkelerinden gelen uzmanlar oluşturmaktaydı. 1950- 1960 yılları arasında ise yabancı uzmanların büyük çoğunluğunu ABD'li uzmanlar oluşturmuştur (Çakır, 1999,s.27). Amerikalı uzmanların artış göstermesi ülke siyasi tutumunun bir yansıması olarak kendini göstermektedir. 1945'ten sonra artan Türk Amerikan ilişkileri her alanda olduğu gibi eğitimde de kendini göstermiştir. Ülke politikaları eğitim süreçlerini doğrudan etkilemekte olup yönetsel olarak süreçlerin irdelenmesi gerekmektedir.

3.1.1. John Dewey (1924): Türkiye Maarifi Raporu

1923-1960 yılları arasında birçok uzman tarafından rapor hazırlanmış olup bunlardan en önemlilerinden biri John Dewey'in Cumhuriyetin ilk yıllarında 1924 yılında hazırladığı Türkiye Maarifi Hakkında Raporudur. Columbia Üniversitesi öğretim üyesi olan Amerikalı uzman iki adet rapor sunmuştur (Ata, 2001, s.197). Eğitim örgütlerini şekillendirmek bağlamında hazırladığı bu rapor mesleki ve teknik eğitimin gelişmesinde ve sistemleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Dewey ilerlemeci felsefenin öncülerindedir ve pragmatizm temelinde bir düşünce ile hareket etmiştir diyebiliriz. Hazırlanmış olduğu rapor ilk kez 1939 da yayınlanmıştır (Bal, 1991,s.49).

Esas olan cumhuriyetin ilk yıllarında demokratikleşmek olduğu için demokratik sistemin öğretmenini nasıl olmalıdır sorusuyla Amerika'dan uzman getirilmesi sadece eğitimin değil demokratikleşmenin hedef alındığını göstermektedir(Ata,2001,s.194). Dewey raporlarında faydacı bir yaklaşım güderek genel eğitim ile mesleki eğitimi kapsamlı şekilde ele almıştır(Akyüz,1982,s.370).

Dewey raporu genel hatları ile yazılacak olursa Türk eğitim sistemi hızlı bir ıslahata tabi tutulmalıdır ve uzun vade içeren bir gelişim programı oluşturmalıdır. Bu konuda nitelikli uzmanlar yetiştirilmelidir. Eğitim programlarına yönelik komisyonlar hayata geçirilmelidir. Bu komisyonlar Maarif Vekâletini gereksiz formalitelerden kurtaracaktır. Eğitimde batı eserleri temel alınmalı ve tercüme edilerek okullar okutulmalıdır. Tercüme yapılacak kitaplar seçilirken ülkede öğretmen ve öğrencilerce en çok ihtiyaca konu olan kitaplar olmalıdır. Okul bina yapıları öğrencileri öğrenmeye teşvik etmelidir ve sağlık ve temizlik kurallarını içermelidir. Binaların eşya ve donanım eksiklikleri özellikle giderilmelidir. Ders sırasında

öğrencilerce kullanılıp eğitimi zenginleştirecek materyaller arttırılmalıdır. Orta dereceli meslek okulları geliştirilmelidir yenilerine kurmak yerine bu işlem yapılabilir. Okullar tüm topluma açık olmalıdır. Toplum yaşamında gerek görülen bilgiler öğretilmelidir(Dewey,1939,s.4-5). Okullarda mesleki ve teknik eğitim verilmeli öğrencilerin sanat ve meslek kazanması sağlanmalıdır. Okulları bitiren bireylere bir üst öğretime geçiş hakkı verilmelidir ve bir meslek hakkı kazandırılmalıdır. Öğretmen maaşları kısa süre içinde iyileştirilmelidir. Öğretmenlere lojman imkânı sağlanmalı maddi olarak desteklenmelidir. Öğretmen maddi kaygı düşünmemelidir. Öğretmenlerin görev yerleri sık sık değişmemelidir(Dewey,1939,s2-17).

Raporunda özetle önerilerde bulunmuş acil olarak eğitime ödenek ayrılmasını talep etmiş ve bu ödenek ile okul bina donanımı ve yapısı, Öğretmen yetiştiren okulların değişik dallarda nitelikli müfettiş, nitelikli idareci, nitelikli öğretmen yetiştirmek, yabancı ülke eğitim öğretim ortamlarını incelemeye alacak bu alanda raporlar sunacak ve yabancı ülkelere yönelik heyet kurulması başlıkları yer almıştır. Bunların yanı sıra pek çok öneri yer almış olup mesleki eğitime yönelik yapılmasını istediği çalışmalar özellikle göze çarpmaktadır. İlkokulunu tamamlamayıp okulu bırakan bireylerin tarım ve sanayi alanında nitelikli iş gücü haline gelmeleri için öğretmen okullarına bağlı tarım alanında eğitim veren ve bu alanda toplumsal bilgi alanını genişletmeye yönelik meslek okulları açılmasını önermiştir (Sulubulut, 2014, s.13).Meslek okulları genelinde bölgesel ihtiyaçları gözetererek tarım ve ticaret alanında kursların açılmasını ve bu kursların takibini yapmak için bir birim oluşturulmasını önermiştir.

Eğitimi yaşam boyu süren yapılandırılması da gereken bir süreç olarak algıladı. Bireylerin uygulama yaparak yani yaparak yaşayarak öğrenilmesini vurguladı. Yaşam ile yakından alakalı bütün mesleklerin temele alınması ve okul ile bir bütün olduğunu vurgulayarak bu alanda okul açılabilceği bir sistem üzerine çalışma yürüttü. Meslek eğitiminin önemini her alanda doğrudan ya da dolaylı olarak sürekli vurguladı. Okul doğrudan hayattır, hazırlık değil felsefesi ile benzeri bir düşünce çerçevesinde raporlarını şekillendirdiği göze çarpmaktadır. Açılacak sanat ve meslek okullarının şehir ve bölgelerin ekonomik durumları düşünülerek faaliyete geçirilmesi ve mezun olacakların beceriye yönelik işyerlerinde mecburi çalıştırılması gerektiğini öneren Dewey'in bu düşünceleri mesleki eğitim için oldukça önemlidir. Mesleki

eğitim için bu düşünce temel teşkil etmiş ve yani ısrarla eğitimin sadece yönetici konumdaki bireylerden ibare olmadığı ülkenin bir bütün olarak ele alınması gerektiği sosyal olarak, ekonomik olarak ve teknolojik olarak gelişmelere toplumsal olarak hızlı dönüt verilmesi gerektiği yabancı dilde eğitim de veren toplumu temel alan liseler açılması gerektiği ısrarla vurgulanmıştır(Akkutay,1996,s.26).

Dewey raporu mesleki eğitim için oldukça önemli olup Türk eğitim sisteminin değişime uğraması gerektiği Bakanlığın sadece fikir lideri önderi olması vurgulanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı olayı idari merkezîyetçilik şeklinde algılamasıyla tüm yetkiler MEB tekeline toplanmıştır(Akkutay,1996,s.2). Dewey'in önerileri 1926 yılında hayata geçirilmeye başlanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Necati Bey teşkilata yönelik çalışmalar yapmış ve merkez teşkilatını bir bürokrasi makinesi olmaktan çıkarmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Talim Terbiye Dairesini kurmuş, öğretim kademelerine yönelik faaliyet gösteren daireleri şubeye ayırmıştır(Akkutay, 1996, s.2). Yine bu rapora istinaden Bakanlık bünyesinde Hıfzıssıhha, inşaat ve yükseköğretim müdürlükleri kurulmuştur. Bu raporlara istinaden 1925 yılında Fransa'dan öğretmenler getirilmiştir(Binbaşioğlu,1999,s.156).

Dewey'in raporun önerdiği eğitim-öğretim işleri ile ilgilenecek bir komisyon kurulmalıdır fikri Maarif Vekaleti üzerinde etkili olmuş ve Talim ve Terbiye Dairesi kurulmuştur. Talim ve Terbiye Dairesi bu görevi üstlenmiştir(Özel,2007,s.103).

3.1.2. Alfred Kühne (1925): Teknik Eğitimin Gelişimi Raporu

Dönemin yöneticileri, Dewey'den sonra Türk eğitim sistemini şekillendirmek üzere çalışmalara devam etmiş ve planlı bir eğitim sistemi süreci için yabancı uzmanları çağırılmaya devam etmişlerdir. Bu durum neticesine Alman Ticaret ve Sanayi Danışmanı olan Dr. Kühne 1925 de çalışma yapmak üzere Türkiye'ye gelmiştir. Süreçte öncelikli olarak Alman eğitimci G.Kerschensteiner ülkeye davet edilmiş iş yoğunluğu nedeniyle yerine Alfred Kühne gelmiştir(Başgöz,1999,s.139). Alfred Kühne çalışmalarında mesleki ve teknik eğitim yakından göze çarpmaktadır. Dr. Kühne Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Bursa illerindeki okulları ve hayat mekteplerinde incelemelerde bulunan Kühne ülkemize mesleki ve teknik eğitime yönelik davet edilmiş bir uzmandır(Ergün,1997,s.140).

Dr. Kühne ağırlıklı mesleki eğitim olmak üzere eğitim sorunları üzerine genel bir çerçevede rapor hazırlamış ve sunmuştur (Kühne, 1939, s.17). Kühne raporlarında

mesleki eğitimin ilkokuldan başlaması gerektiğini anlatmış Almanya eğitim sistemini örnek göstermiş Alman uzman, Almanca eğitim gibi teklifler sunmuştur(Başgöz,1999,s.139).Kühne raporlarında mesleki eğitim üzerine yenileşme ve değişimi vurgulamış ilerlemeci bir yaklaşım sergilemiştir diyebiliriz. Kühne mesleki eğitime yönelik Mesleki Terbiyenin İnkişafına Dair raporu 1925 de hazırlamıştır.

Yukarıda değinildiği gibi Dr.Kühne raporunda ilköğretimin önemine değinmiş ve ilköğretimde görev alacak öğretmenlerin hayatın ihtiyaçlarına çözüm sunacak şekilde mesleki donatılmasını faydalı bilgiler ve pratik kazanmasını öngörmüştür ve bu doğrultuda öğretmen okullarında ziraat eğitimlerinin dikkate alınmasını vurgulamıştır. Ziraat sadece kitaplardadır der ve bunun yetersiz olduğunu öğretmen okullarında uygulama bahçesi adı altında uygulamaya yönelik bahçeleri oluşturulması gerektiğini ve bunların pratikle daha kapsamlı ve kalıcı öğrenileceğini vurgulamıştır(Kühne, 1939, s.4). Uygulama temelli eğitim anlayışı taşıyan Kühne her alanda mesleki ve teknik eğitimde uygulama eğitimini vurgulamıştır ve uygulamanın kalıcılığından söz etmiştir. Başka ülkelerde alınan yani batıdan alınan programların doğrudan uygulanması uygun değildir demiş ve Türkiye'nin kendi için en sıhhatli yapıyı araştırıp tespit edip gereğini yapması bu bağlamda milli bir eğitim yapısının olması gerektiğini vurgulamıştır. Mesleki eğitimde temelin önemli olduğu üzerine çok durmuş ve ilkokulların ne derece önemli olduğunu defalarca vurgulamıştır.

Okul binalarının fiziksel olarak yetersiz olduğu bölge ve yerlerde ikili sistemin daha uygun olduğu ve bu alanlarda ikili sisteme geçilmesi önerisinde bulunan köhnedir. Pratik ve uygulamalı eğitimin önemine özellikle vurgu yapan köhne bu bağlamda tarım toplumu olan Türkiye de bahçe ve tarla iş eğitimlerinin pratikte uygulamalı olarak verilmesi gerektiğini vurgular.

Kadının mesleki eğitimini ele alan köhne bu doğrultuda Köy kadınların mesleki yeterlilikleri üzerine bir çalışma yaparak kadınların evdeki görevlerini ilerletecek şekilde yetiştirilmesi gerekir önerisi kadınların mesleki eğitimine bir vurgudur diyebiliriz.

Köhne kurslar ve niteliksel gelişim üzerine durmuş çıraklık eğitim sistemine ve el sanatları eğitimine değinmiştir. Bu doğrultuda kendi ülkesi olan Alman eğitim sistemini ülkemiz yetkililerine tanıtır. Teknik eleman yetiştirme amacıyla

İstanbul'daki kondüktör okulunu uygun bulan köhne, okulların mimar yetiştirecek şekilde dizayn edilmesini ve nitelikli demiryolu teknisyeni yetiştirecek şekilde çevrilmesini düzenlenmesini tavsiye eder. Kühne raporlarında başta ev idaresi, çalışanlar için çocuk bakımı, dikiş, nakış, ticaret, teknik gibi hayata dönük konularda kapsamlı eğitim verilmesi gerektiğini vurgular (Sulubulut, 2014, s.19). Köhne raporunun sonucunda ilerleyen zamanda 1934-1935 yıllarında Ankara'da Kız Sanat öğretmen okulu açılmıştır ve bu okul Kız Teknik Öğretmen Okulu başlangıcıdır. Erkekler içinde el işlerine yönelik öğretmenlikler Gazi Eğitim Enstitüsü'nde 1933 yılında Resim-iş bölümü açılmıştır. Erkek Meslek Okulları ise 1937-1938 yılında açılmıştır ve Erkek Teknik Öğretmen Okulunun başlangıcıdır (Binbaşoğlu,1999, s.157).

Kühne raporlarında ayrıntıdan ve uygulanabilirlikten uzak bir yapı sunduğu için pek göz önüne alınmamıştır(Ergün,1997,s.141).

3.1.3. G.Stiehler, Erey ve Ernest Egli

Milli Eğitim Bakanlığı yabancı uzman desteklerini almaya devam etmiş ve 1926 yılında ilkokullarda el işleri üzerine uygulamalı eğitimler ve resim üzerine düzenlediği kurs kapsamında kurs öğretmeni olarak Leipzig Pedogosi Enstitüsü öğretim üyesi olarak görevini sürdüren G.Stiehler ülkemize davet edilerek getirilmiştir. Resim aracılığıyla eğitimin öneminden ve bu doğrultuda tabiat öğretilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Bu bağlamda “Mehtep Müzesi” atölyelerini gezdi ve “Sanat Terbiyesi Hakkında” rapor sundu. Aynı dönemde matematik derslerine yönelik ilk ve ortaokullar başta olmak üzere resimle öğretim amaçlı Almanya'dan Prof. Erey de bakanlığa “El işleri, İş Mektebi ve Tedrisatı Hakkında” adlı rapor sundu (Ergün, 1997, s.142).

Dewey'in hazırlamış olduğu rapor ve dönem içinde yaptığı öneri kapsamında kurulan “Mehtep Mimarisi Bürosu”nun idaresine 1927'de Egli getirildi. Egli Viyana Güzel Sanatlar Akademisi şefi Holzmeister'in yardımcısıdır. Şehit planları üzerine çalışmalar yapmıştır. Egli ye göre her ülkenin asıl mimarı öğretmeni ve halkıdır. Çağdaş okul binaları basit ve şehir dışında olmalıdır görüşü ön plana çıktı (Ergün, 1997, s.142-143). Egli'nin estetik okul üzerine şekillendiği görülen çalışmaları okul bina yapılarını etkilemiş ve günümüzde okullar şehir dışlarına kaymaya başlamıştır. 1929 yılında Bay Ruatalet yaptığı incelemeler neticesinde Yüksek Teknik Öğretmen

Okulu projesini oluşturmuş ve meslek okulları programını tekrar düzenlemiştir (Ergün, 1997, s.149-150). Çağdaş bir okul yapısı basit ve şehirden uzak olmalıdır. İstanbul da bulunan okullar sıkıntılıdır ve okul değildir (Ergün, 1997, s.142-143). Estetik yapılar çağdaş okullar üzerine değinen Egli ülkemizde bir çok ili dolaşmış dil eğitimi almıştır. Gezdiği İstanbul, İzmir, Afyon, Adana, Konya, Balıkesir gibi illerde coğrafya, iklim okul bina yapıları ve inşaat üzerine çalışmalar yapmıştır (Ergün, 1997, s.142-143).

3.1.4. Bayan ve Bey Ruatelet

1927 yılında ülkemize birçok uzman gelmiş ve Bayan Ruatelet Mesleki Tedrisat Umum Müdürlüğüne çağrılmıştır. Yine 1927 yılında öğretmenler için açılan yaz kurslarında ders vermiş ve Çapa Selçuk Hatun Kız Sanayi Mektebini teftiş etmiştir. Bay ve Bayan Ruatelet ülkemize yönelik mesleki ve teknik eğitim temelinde yeni bir plan hazırlamış ve programlarda değişiklik önermiştir (Ergün, 1997, s.149). Bay Ruatelet İstanbul Sanat Okulunu gezmiş ve teftişlerini yapmıştır. Program değişikliğini bu doğrultuda şekillendirmiştir.

Bayan Ruatelet Fransız eğitim sistemine benzer bir usul uygulamış ve 1929 yılında Sanayi Okulları Kongresine katılmıştır. Ankara ve İzmir de incelemeler yapan Bay Ruatelet Yüksek Teknik Öğretmen Okulu adını altında bir proje hazırlamıştır ve proje kapsamında meslek okulları programını tekrar revize edilmiştir (Ergün, 1997, s.149).

3.1.5. Omer Buyse (1927): Teknik Öğretim Raporu

Bir başka yabancı uzman ise Belçika Teknik Eğitim uzmanı Omer Buyse'dir. Buyse 1927 yılında Türkiye'ye gelmiş olup çağırılma amacı; mesleki ve teknik eğitim alanındaki okulların nasıl çalışması gerektiği, nasıl bir yapıya sahip olması gerektiği ve program ve yönetmelikler üzerine olmuş ve bu konularda tavsiye vermek rapor sunmaktır (Koç, 1970, s.65). Buyse, teknik öğretim okullarını incelemiş ne gibi çalışmalarda bulunulabileceği konularını raporlamıştır. Raporlama öncesi Ankara, İstanbul, İzmir, Konya, Adana, Aydın, Mersin, Uşak ve Kütahya illerini gezmiş ve bu illerde genel incelemelerde bulunmuştur. Okullarda uygulamalı ve hayata- pratiğe dönük eğitimler verilmesi gerektiği ve öğrencilerde niteliğin artırılması gerektiğini özellikle vurgulamış bireylerin gerçek hayat şartlarını biran önce yakalamaları ve başa çıkmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmalar yapılarak öğrencilerin işletmelerde işi pratiğe dökmesi yani staj görmeleri gerektiği

sonucu ortaya çıkmıştır. Günümüz teknik okulların temellinde yer alan Busye'nin amacı kültür okullarına meslek dersleri ekleyip günlük hayata hazırlamaktır diyebiliriz.

Buyse raporunda Mesleki ve teknik eğitim halka onun için en yararlı bilgiyi verecek ve yeteneklerini geliştirecek şartlar sunmalıdır. Okulları komisyonlar yönetmelidir. Komisyon başkanlığına ise Maarif Vekaleti tarafında bir memur atanmalıdır. Bu komisyonlarda hem devlet görevleri hem de okullarda eğitim öğretim faaliyeti sürdürülen mesleklerdeki ustalar olmalıdır der(Buyse,1939,s.1-5).

Buyse gezileri ve raporları ile Ziraat okulları acıkmasını amaçlamış ve bu okullarda pratiğe dönük programlara ağırlık verilmesini gerek görmüştür. Buyse Ziraat okullarının amacını vurgularken tarım toplumu olan Türkiye'de ailelerine yardım etmek amacını taşıyan tarımla uğraşacak ve tarımı ilerletecek bireyler yetiştirmektir der ve teorik derslerin tüm derslerin üçte birini oluşturması geriye kalanın ise uygulama olması gerektiği üzerinde durur ve bu konuda görüş bildirir. Bu görüşle birlikte eğitimin ezberden daha çok pratiğe yönelmesi ezbercilikten çıkarılmasını ister (Buyse, 1939, s.353). Buyse incelemeleri neticesinde Türkiye'nin doğal kaynak olarak çok zengin olduğunu vurgular ve bu kaynakların teknik okullarca yetiştirilen nitelikli bireylerce değerlendirilebileceği ve sonucunda ihracat seviyesine gelebileceğini vurgular. Bu doğrultuda tarıma uygun ve elverişli ortam yaratılmalıdır der ve genel kültür okulları ile öğretmen okullarında bu ortam yoktur ve oluşturulmalıdır görüşünü ileri sürer (Şahin, 1996,s.98). Buyse o süreçte ülkemizde sürdürülen geleneksel sanatlardan da bahseder ve bu üretim sürecinin ilerlemesi ve teknik eğitimin gelişmesi ile endüstri haline geleceğini söyler.

Buyse çalışmalarında mesleki ve teknik eğitim ile ülkenin genel kalkınma yapısı olan ziraat çevrelerinin uygun niteliksel ortamı yakalaması gerektiği üzerinde oldukça çok durmuştur. Bunun yanı sıra günümüzde olduğu gibi rekabet koşullarının varlığından ve yabancı devletlerle rekabet edilebilmesi için yapılması gereken çalışmalarda tekniklerin geliştirilmesi gerektiğini raporunda özellikle vurgular. Bölgesel kalkınmadan ve bölgelerde modern meslek ve teknik okullar kurulması gerektiğinden bahseder ve Türkiye milli serveti milli insanları ile değerlendirmeli ve halk bu sayede kalkınmalıdır şeklinde kalkınmaya yönelik yorumlarda bulunur. Bölgesel nitelikteki okulların kurulum maliyetini halkın refahı ve ekonomik getiriler ödeyecektir. Modern ve nitelikli teknik okullardan mezun birey fazlası meydana

gelirse kendi ülkesinde iş bulamayanlar için dünyadaki ihtiyaçtan bahseder ve diğer ülkelerde iş bulunabileceğini anlatır. Tüm bunların sağlanması için en başta okul ile sanayi kurumları arasında kapsamlı bir bağlantı kurulmalı ve okul sanayi iş birliği oluşturmalıdır der (Binbaşoğlu,1999, s.157). Buse'nin bahsettiği iş birliği süreci 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ile işyerinde uygulama yapılmaya başlanmıştır diyebiliriz. Geniş çerçevede bakacak olursak Busenin ifade ettikleri 50-60 yıl sonra gerçekleşmiştir.

Buyse'nin raporu özetle fakir halka iş temin edilmesi gerektiğini, kurslar açılmak suretiyle hayat standartlarını yükseltmek gerektiği, kursların yaygınlaşması için kooperatiflerin kurulması gerektiği üzerinde durmuş. Açılan okulların bölgesel olarak ekonomik ve sanayi şartlarına uygun olması gerektiği, bölgelerde açılacak okullarda sanayi ve ticaret odalarında bilirkişilerin yer alması gerektiği, kalifiye elemanlara yönelik mühendis, teknisyen, işçi okullarının açılması gerektiği, üzerine özellikle durmuştur. Hem çalışacak hem de düşünecek entelektüel nitelikli teknik adamlara ihtiyacımız var demiştir. Meslek okulları bağlamında Türkiye de öğretmen yetiştirilmelidir Avrupa'dan getirmeye ihtiyaç yoktur demiştir(Ergün,1997, s.145).

Rapor ekseriyetinde belirlenen İş Üniversitesi fikri kapsamında öğretmen yetiştirmek için 1927-1928 yıllarında 133 adet meslek ve sanat öğrencisi Avrupa'ya gönderilmiştir. Bu konu ekseriyetinde 1927-1938 yılları arasında 65 uzman gelmiştir (Ergün, 1997, s.159). Teknik okulların kurulması hızlandı ve Buyse'nin önerdiği teknik okullar ülkemizce kabul gördü. Bu okullar ülkenin en pahalı ve geniş atölye imkânlarına sahip okulları oldu. Fakat bu okullar ve programlar Buyse'nin Belçika'sına uygun teknik okullar olduğu için mezun olan gençler hayata atılınca işsiz kaldılar. İş bulamayan gençler Avrupa'daki Endüstri toplumlarının işçi açıklarını kapattılar (Koç, 1970, s.65).

3.1.6. Amerikan Heyeti ve Raporu

Ülkemize mesleki ve teknik adına birçok uzman gelmiş ve değerlendirmelerde bulunup raporlar sunmuşlardır. Amerikan Heyeti 1933 yılında delip ağırlıklı mali yapıyı incelemiş ve eğitimin ekonomiye katkısı üzerine raporlar sunmuştur. Grup raporlarını 1934 yılında dönemin Celal Bayar'a sunmuşlardır. Heyetin raporunda teknik eleman eksikliğinden ve açığından bahsetmiş ve özellikle Ziraat, Fen, Mühendislik, Usta ve Yönetici yetiştirilmesi ve Ticaret Eğitimi üzerinde üzerin de

durmuşlardır. Çeşitli bakanlıklar ile işbirliği yapıp program hazırlanması amacı güdülmüştür. Ülkede kalkınmanın ve gelişmenin varlığından bahsedilmiş ve süreç içerisinde zamanla teknik elemanlara ihtiyaç artacağı raporlanmış bu bağlamda sanat okulları açılması ve sayısının artırılması vurgulanmıştır. 250'den fazla çalışanı bulunan fabrikalar, Sümerbank ile sanat okulları birlikte çalışmalıdır başlıkları raporda yer almaktadır (Ekizceli,1996,s.52). Heyet birçok çalışma yapmış ve Prof. Dewey'in çalışmalarına atıflarda bulunan rapor sunmuşlardır. Verilecek eğitimlerin Fen, Ziraat, Mühendislik alanlarında Nitelikli işçi ve yönetici yetiştirilmesi gerektiği üzerine durulmuş bunların yansira kapsamlı bir ekonomi ve ticaret eğitimi olması gerektiğini vurgulamışlar. Özellikle ordu aracılığıyla yürütülen Millet Mektepleri, Halk Evleri ve Halk Eğitimin çalışmaları daha faydalı hale gelmelidir. Köy okulları sınıfları arttırılmalıdır gibi öneriler getirilmiş. 1939 yıllarında üç sınıflı köy okulları arttırılarak beş sınıfa çıkarılmıştır ve hayata geçmiştir(Binbaşıoğlu, 1999, s.158-159).

3.1.7. Bayan Boccard

Cumhuriyeti ilk yıllarında Türkiye'ye gelen uzmanlar birçok rapor düzenlemiş ve bu uzmanlar birçok uzmanında Türkiye'ye yönlendirmiştir. Dr. Buyse'nin arkadaşlarından olan Bayan Boccard, Buyse' nin tavsiyesi üzerine 1927 yılında Türkiye'ye gelmiştir. Brüksel'de bir sanayi okulunun müdürü olan Bayan Baccard . Türkiye ile üç yıllık bir anlaşma imzalayıp çalışmalarına başlamıştır. 1928 yılında İstanbul genelinde incelemelerde bulunmuş bakanlığa raporlarını iletmiştir. Bu zaman diliminde Bakanlık Evişleri Tedrisat Umum Müdürlüğüne getirilmiş ilerleyen zamanda ise Kız Sanayi Mektepleri Umum Müdürlüğüne alınmıştır. 1928 yılında düzenlemiş olduğu raporda kızların eğitimleri üzerine oldukça çok değinen Bayan Boccard kız sanayi okullarının kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi gerektiği, niteliğin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması gerektiği, öğretimin uygulamaya dayanması gerektiği üzerine durmuş genel kültür derslerinin yanı sıra hayat ve eve yönelik derslerin kapsamlı ve nitelikli olarak sunulması gerektiği üzerine tavsiyeler sunmuştur. Bayan Boccard 1929 yılında açılmış olan Terzilik Okulunda öğretim heyetinde de yer almıştır(Ergün, 1997,s.150). Bayann Boccard raporlarında kız eğitimleri ve ev hizmetleri üzerine özellikle durmuş bu alanda nitelik çalışmaları yapmıştır.

3.1.8. Prof. Dr. Oldenburg

Türkiye'ye Cumhuriyetin ilk yıllarında davet üzerine gelen Prof.Dr. Oldenburg 1927 yılında gelmiş ve tarım okulları üzerinde durmuştur. Oldenburg Almanyada Tarım Bakanlığı görevlisi olup ülkesinde Zirai Kurumlar Genel Müdürü olarak çalışmakta iken ülkemize davet edilmiştir. 1927 yılında Türkiye'ye Tarım Bakanlığı tarafından davet edilmiş davetteki amaç ise tarım okullarının ıslahı ve geliştirilmesidir. 1929 yılı sonlarına doğru yaptığı kapsamlı inceleme sonucunda raporlarını oluşturmuş ve orta dereceli tarım okullarını oluşturmuş ve geliştirilmesinde rol almıştır. İlerleyen zaman da 1930 yılında ülkeye tekrar davet edilmiş ve sunduğu tüm projeler uygulanmıştır. Bu doğrultuda Alman kurumlarına uzmanlaşmak için Türk Öğretmenler gönderilmiştir. Bu Türk öğretmenlerin alanında uzmanlaşması için bir çok çalışma yapılmıştır(Ergün,1997,s.150,151).

3.1.9. Adolphe Ferriere ve Albert Malche

Türkiye'ye getirilen çok sayıda uzmandan biri olan İsviçreli eğitimci Adolphe Ferriere 1928 yılı sonlarında İzmir Maarif Eminliği tarafından ülkemize davet edilmiştir. Okul incelemelerini genellikle İzmir, Aydın, Manisa ve Balıkesir civarı okullarda yapmıştır. Bu okullarda yirmi civarı konferans vermiş ve incelemeler neticesinde nihai raporunu Maarif Vekaletine sunmuştur. 1938 yılında Cenevre Üniversitesi bünyesinde bir konferans vermiş ve Türkiye'den bu konferansta bahsetmiştir. Türkiye'nin başta eğitim olmak üzere birçok inkılap yaptığı ve geçmişine son verdiğini vurgulamıştır(Ergün, 1997,s.153).

Ülkede o yıllarda birçok reform yapılmış ve Üniversiteye yönelik yapılan reformlar kapsamında 1931 yıllarında İsviçre'den Prof.Albert Malche ülkemize davet edilmiştir. Yaklaşık 6 ay civarı ülkemizde uzman olarak görev yapmıştır olup çalışmalarını yaptıktan sonra Avrupa'ya gitmiştir.1933 yılında ise yeniden davet üzerine Ülkemize gelmiştir. 1934 yılına kadar çalışma yapım ülkemizden ayrılmıştır(Taşdemirci,1992,s.3; Vardar,1981,s.15). Yaptığı çalışma neticesinde sunmuş olduğu raporda Darülfünunda bulunan eğitimcilerin yetersiz olduğu belirli bir süre yabancı eğitimciye ihtiyaç olduğu üzerine durmuş asıl amacın ise kısa süre içinde nitelik kaynağının Türk öğretmenler olması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca başka tespitlerde de bulunmuştur. İstanbul Darülfünununda kimyager, öğretmen, avukat vb. mesleklere yönelik uzman yetiştirilebilir. Ama geleceğin üniversite eğitimcilerini buralardan yetiştirmek mümkün değildir demiştir. Üniversitelerde

ciddi bir araştırma altyapısı oluşturulmalıdır şeklinde raporlarında belirtmiştir. Berlin, Paris veya Şikago üzerinde durmuş buralardan öğretmen gelmelidir demiştir. Ama bu bile bir üniversite geleneği kurmaya yetmez demiştir(Başgöz,1999,s.185-189).

1933 yılı içerisinde Darülfünun kapatılmış olup yeni adıyla İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu kurulum neticesinde 155 öğretim görevlisinden 59 tanesi kadro içi tutulurken diğerlerinin ilişiği kesilmiştir. Üniversite dört fakülte ile kurulmuş ilahiyat fakültesi kaldırılmıştır ve yerine eğitim fakültesi bünyesinde İslam Tetkikleri Enstitüsü kurulmuştur(Doğan,1983,s.316). Bu yeni kurulan bu üniversitenin özerkliği kaldırılmış MEB emri altında kurulmuştur. Diğer okullarda idari olarak ayrılan bir yapısı kalmamıştır(Akkutay, 1996,s.111). İlerleyen zamanda İstanbul üniversitesinde Nazi Almanya'sından kaçan birçok bilim adamı yer almıştır ve bunların yanı sıra yıllar içerisinde çok sayıda batılı tanınmış uzman görev üstlenmiştir(Başgöz, 1999, s.188).

3.1.10. Watson Dickerman

Türkiye de yabancı uzman istihdamı yıllar geçtikçe değişmiş ve farklı ülkelerden uzman gelişi göze çarpmaktadır. Demokrat parti döneminde ise özellikle ABD etkisi yakından göze çarpmakta olup bu dönemde Türkiye'ye gelen ilk uzman Watson Dickerman'dır. Türkiye'ye 1951 yılında gelen ve 2 ay kadar Türkiye de buluna bu uzman gezi ve incelemelerde bulunmuş ve raporunu sunmuştur. Hazırladığı raporunda özellikle köy eğitimleri üzerine durmuştur. Köy öğretmenlerinin ve köy çocuklarını yetişmesini önemli görmüştür. Dickerman(1951,s10-12)'a göre şehirde yetişmiş öğretmenler köyde mutlu olamamaktadır ve çabuk o bölgeyi terk etmektedir. Bu nedenle köy öğretmenleri yetiştirilmesi önemlidir ve yetiştirilen öğretmenler köylerinde hizmete hazırlanmalıdır.

3.1.11. John Rufi

ABD'li Prof.Dr.John Rufi dönemin Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri'nin daveti üzerine 1951 yılında Türkiye'ye gelmiş 1952 yılına kadar özellikle ortaöğretim kurumlarında incelemeler yapmıştır.Öğretmen ve mühendislerin yetersiz olduğu bu konuda eğitime hız verilmesi ve yeni programlar hazırlanmasını önerdi. Prof.Rufi'nin önerdiği birçok şey olmasına rağmen ekonomik yetersizlikler ve Bakanlığın değer vermemesi neticesinde gerçekleşmemiştir(Kılıç,2008,s.108).

3.1.12. M.Costat: Meslek Okulları Raporu

ILO Ortadoğu Uzmanı olan Costat 1955 yılında Türkiye'ye gelmiştir. Mesleki Eğitim üzerine Erkek Sanat Okullarının genel yapısını incelemiş ve gözlemlerde bulunmuştur. Gözlem ve raporlarını Maarif Vekaletine sunmuştur. Bu rapor 6.Milli Eğitim Şurasında tartışılmış 1957 yılında ise yayınlanmıştır. M.Costat'a göre atölye öğretmenlerinin sayısı her yerde oldukça yetersizdir. Atölye öğretmenlerinin çalışma şartları iyileştirilmeli ve özellikle bu konuda çalışma yapılmalıdır. Nitelik olarak bilgili ve genç olan atölye öğretmenleri okula çekilmeli ve uzaklaşması engellenmelidir. Erkek sanat okullarındaki teknisyenlerde okula yaklaştırılmalıdır. Atölye öğretmeni yetiştirme kaynakları olan Teknik Öğretmen okulları iyileştirilmeli çünkü bunlar dışında başka kaynak yoktur(Şahin,1996,s.161).

3.1.13. Elizabeth S.Gorvine: Kız Teknik Öğretim

ABD'li ev ekonomisi uzmanı olan Prof. Gorvine 1955 yılında Türkiye'ye gelmiş Kız Teknik Okullarını bütün aşamaları kapsayacak şekilde incelemiş ve gözlemlerini bir rapor haline getirmiştir. 6.Milli Eğitim Şurasına üye olarak katılmış ve gözlem ve önerilerini rapor haline getirmiştir. 6.Milli Eğitim şurasında bu raporlar yayımlanmıştır. Eğitim üzerinde durmuş uygulamaya ağırlık verilmesi sorun çözülmesi ve ezberden uzak durulması gibi konulara değinmiştir. Önerilerini özetleyecek olursa öğretmen maaşları iyileştirilmeli ve öğretmenlere yönelik teşvikler arttırılmalıdır. Kız teknik öğretimdeki öğretmenler üzerine inceleme yapan Gorvine yüksek ve daha ileri eğitim için olanaklar sağlanmalıdır. Bireysel gelişme desteklenmeli ve cesaret verilmelidir. İnsanları anlayan ve tanıyan liderler yetiştirilmelidir(Şahin,1996,s.164-165).Gorvine raporlarında özellikle kız teknik öğretim üzerinde öğretmen yetiştirilmesi üzerine önerilerde bulunmuş. Öğretmenlerin nitelikli yetiştirilmesi üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

4. BÖLÜM

KALKINMA PLANLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM

Günümüz dünyasında önemli rol oynayan mesleki ve teknik eğitim günümüzde oldukça önemlidir. Mesleki ve teknik eğitim; Türk Milli eğitim sisteminde çok önemli bir yere sahip olup önemi daha da iyi anlaşılan mesleki ve teknik eğitime yönelik çalışmalar artarak kendini göstermiş ve gösterecektir. Ulusal ekonomi de büyümek mesleki eğitimce sağlanacak potansiyel ile mümkündür diyebiliriz. Amoor(2011), mesleki eğitimin amacı birey ile ülkeyi istihdam olarak uyumlu hale getirmektir demiştir. Bu doğrultuda amaç öğrencilere iyi bir vatandaş olmanın yanı sıra ortak kültür çerçevesinde ilgi yetenekleri göz önüne alarak üst öğrenime ve iş hayatına hazırlamaktır diyebiliriz. Bu amacın gerçekleşmesi yani mesleki ve teknik eğitimin güçlenmesi yönünde bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik yapılan yasal düzenlemeler, mesleki ve teknik eğitime yön veren kalkınma planları incelenmiştir.

4.1. Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeri

Dünya savaşları ve ekonomik krizler Türkiye'ye büyük zararlar vermiş ve Türkiye de kişi başı gelirler oldukça düşmüştü. Piyasadaki yetersiz sermaye ve alt yapı sıkıntıları ülke ekonomisini oldukça sarsmıştı. Ülke ekonomisi I. Dünya Savaşı ve 1929 Ekonomik Krizi döneminde sıkıntılardan bir türlü kurtulamadı. Ekonomik yapı daha çok tarıma dayanmaktaydı. 1923-1933 yıllarında liberal bir ekonomi politikası izlenmiş ve devlet özel teşebbüsü desteklemiştir. 1929 yılında dünya genelinde meydana gelen ekonomik kriz liberal iktisat düşüncesini sarsmış ve keynesyen iktisat politikalarını canlandırmıştır.1932-1960 yıllarına gelindiğinde ise karma ekonomi

sistemi modeli benimsenmiş ve o önem için kabul gören sanayi planları bu yaklaşım çevresinde gerçekleşmiştir(Yenal, 2002).

1929 yılında devletçiliğin uygulamaya konulduğu ve 1930'lu yıllar itibari ile devlette planlama denemelerinin yapıldığı görülmektedir. 1933 yılında devletçilik politikası ile planlı sanayileşme adımları atılmıştır diyebiliriz. Türkiye'de 1933 yılından itibaren hükümetler yatırım harcamalarını planlar doğrultusunda gerçekleştirmek yönünde adımlar atmıştır. 1960 öncesi dönemdeki planlar tüm ekonomik yapıyı içine almamış kamu yatırımlarını disiplin etmeyi amaçlamıştır. 1950 yılı itibari ile yeni bir ekonomi modeli olan liberal ekonomi modeli kullanılmıştır.1950 ile 1960 yılları arasında altyapı üzerine kapsamlı yatırımlar yapılmış ve bu dönem altyapı dönemi olarak ifade edilebilir. Türkiye de uyumu ve makro planlama düşüncesinin etkin olması gerektiği kapsamlı yapı bu dönemde gündeme gelmiştir(Boratav,2003).

Türkiye 1960 yılından itibaren küreselleşmenin yakın etkileri ve ekonomik kalkınmanın hızlanması, uygulanacak politikaların devamın sağlanması küreselleşmeye uyum, ekonomide belirli ölçüde kamu müdahalesinin temini açısından kalkınma planlarının uygulanması amaçlanmıştır. Bu amaçlar için Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı 30 Eylül 1960 tarihine kurulmuştur.

Türkiye'de planlı kalkınma yapısının hayata geçirilmesi ile birlikte uzun vadeli kalkınma planları, uzun vadeli hedefler yapılmış belirli bir idari disiplin amaçlanmıştır. Keyfi ve bireysel yapılaşma bir kenara atılıp bir üst politika amaçlanmıştır diyebiliriz. Kalkınma planlarındaki amaç keyfi hareket etmenin önüne geçmek, ekonomik olarak büyümek ve bunun yanı sıra kültürel ve toplumsal olarak gelişmektir(Kongar,1998). Bu bağlamda 1963 yılından ileri kalkınma planları sosyal güvenlik, iç göç yapıları, dış göç yapıları, nüfus durumu, eğitim, konut, sağlık, çevre, kültür gibi konular ana hedefler olarak işlenmiştir.

Kalkınma terimi ifade edilecek olursa sosyal-ekonomik yapının gelişmesi, bu yapının yükselmesi başta olmak üzere teknolojik ilerleme-gelişme, yatırım yapısının artışı, verimliliğin artışı, düşünsel ve zihinsel yapının değişimi ve gelişimi anlamlarına gelmektedir (Özgüven,1988). Bilimsel ve teknolojik ilerleme bağlamında toplumların belirli bir gelişim hedefleri mevcut olup bu toplumsal gelişim hedefleri yine toplumun yapılanması için belirleyici birer öğedir. Proaktif bir bakış açısı çerçevesinde küreselleşen dünyaya ayak uydurmak ve çağın gerekliliklerini

yakalamak için belirli zaman dilimlerini kapsayan kalkınma planları hazırlanmıştır. Ekonomi temelli uygulana gelen kalkınma planları eğitim politikalarında ayrı düşünülmemelidir çünkü gelişmekte olan ülkeler eğitim politikalarını kalkınmada bir araç olarak kullanmaktadırlar(Seyidoğlu,1993,s.27). Bu bağlamda kalkınma planları ve eğitim arasındaki ilişki oldukça kuvvetlidir. Kalkınma planlarının en önemli amaçlarının başında eğitimin planlaması gelir diyebiliriz. Aydın'a (1991) eğitimin planlamasını sahip olması gereken özelliklere göre sınıflandırmıştır. Uzun vadeli olmalı, kalkınma planları ile bütünsel olmalı, eğitim sistemine bütünsel yaklaşmalı, gelişimde hem nicelik hem nitelik ön planda olmalı, yönetim göz ardı edilmemelidir. Ülkemiz kalkınma planlarına genel olarak bakıldığında bu planların tümünde eğitim ile ilgili doğrudan yada dolaylı planlar yer almaktadır. Bu nedenler eğitim kalkınmanın olmazsa olmazıdır diyebiliriz.

Cumhuriyetin ilk yıllarına bakacak olursak ülke ekonomik yapısı o zamanlar tarıma dayalı hantal ve henüz sanayileşme sürecine girmemiştir. Türkiye'de planlamanın gerekliliği ilk olarak Dünya ekonomik bunalımında ortaya çıkmıştır ve sanayileşme amacını taşımaktaydı(Akça, Şahan ve Tural,2017). Cumhuriyetin ilk yıllarında gelişmiş ülkelerin mesleki ve teknik eğitimde geldiği nokta gelişmekte olan birçok ülkenin dikkatini çekmekteydi. Bir önceki bölümde bahsetmiş olduğumuz yabancı uzmanlar bu yıllarda oldukça göze çarpmış ve bu yabancı uzmanlar Türkiye'ye davet edilmiştir. Cumhuriyet dönemi ile batı dünyasıyla bütünleşme ve batı dünyası örgüt yapısını Türkiye'ye aktarılmaya çalışıldığı söylenilebilir. Bu konuda mesleki ve teknik eğitimin yapılandırılmasında oldukça etkili uzmanlar ve bunların yanı sıra Türk bilim insanları da vardır. Bunlara Mustafa Kemal ATATÜRK, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ziya Gökalp, İsmail Hakkı Tonguç ve Rüştü Özel en başta akla gelmektedir(Alkan vd,2001,s.36-37). Mesleki ve teknik eğitim adına birçok adım atılmış ve sanayinin taleplerine cevap verecek nitelikte bir mesleki ve teknik eğitim amaçlanmıştır. Türkiye'de kalkınmanın planlı bir şekilde yürütülmesinin amaçlandığı 1963 yılından itibaren mesleki ve teknik eğitim sistemi ekonomik kalkınmanın temelinde ve işsizliğin azaltılmasın da etkin bir rol olarak görüldü. Oğünlerde ve sonrasında eğitim ile ilgili politikalara her alanda yer verildi. Bu nedenle kalkınma planları mesleki ve teknik eğitim için oldukça önemlidir diyebiliriz(TİSK,1991).

4.1.1. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1963-1967)

Türkiye bu dönem içerisinde ekonomik yapı olarak geleneksel yapısı olan tarım kaynaklı bir yapıdaydı. Tarıma dayalı olarak ilerleyen ekonomik yapı tüm etmenleri ile oldukça etkiliydi. Bu dönemde dünyada hızlı bir teknolojik yapılanma varken Türkiye’de böyle bir yapılanmadan söz etmek zordur. Bilimsel gelişme anlamında bakacak olursak bu dönemde kurulan TÜBİTAK oldukça önemli bir adımdır. TÜBİTAK kurulması ile hükümetin değişen dünyaya ayak uydurmak anlamında teknolojiyi, bilimi barındıran politikalar yapmayı amaçladığı söylenilebilir(Karacasulu,2004).

Birinci beş yıllık Kalkınma planı 1963-1967 yılları içerisinde eğitimle ilgili olarak, nitelikli insan gücü temininin sağlanması, eksikliklerin tespiti, yetiştirilecek insan niceliği ve niteliği üzerinde durulmuştur. Mesleki ve teknik eğitim ise istihdam, eğitim ve araştırma, nitelikli iş gücü başlıklı bölümlerde kendine yer bulmuş ve kalifiye eleman ihtiyacı ve mesleki teknik eğitime yönlendirme konularına önem verilmiştir (DPT,1963,s.457-458). Mesleki ve teknik eğitimdeki bireylere yönelik okula giriş, burs, devlet desteği gibi konular vurgulanmıştır (DPT,1963,s.442). Eğitim sürecinde öğretmenin önemli olduğu ve öğretmen yetiştiren kurumlara öncelik verilmesi özellikle kaleme alınmıştır(DPT,1963,s.458) Sektörde mesleki gelişim ve ilerleme yerine sadece unvan yarışının olduğu ve bu bağlamda ara eleman ihtiyacının her geçen gün arttığı ve ihtiyacın varlığını koruduğu vurgulanmıştır (DPT,1963,s.368). Bu başlık ile bakıldığında günümüz sorunları birinci kalkınma planı zamanlarında da kendini göstermektedir diyebiliriz. Günümüz nitelikli ara eleman ihtiyacı birinci kalkınma planı zamanında da mevcut olup yüksek mühendis, mühendis, tekniker, formen dağılımı aşağıya doğru artış kaydetmelidir ve mesleki gelişime engel olan mevzuatlar değişmelidir diyebiliriz (DPT,1963,s.370).

Eğitim bakımında birinci beş yıllık kalkınma planı ile büyük harcamalar yapılmış ancak sistemde bir bütüncül bakış açısı olmaması, eğitim örgütlerinin dağınık olması, harcama verimsizliği gelişimi de engellemiştir(Güven,1995). Güven(1995)’e göre eğitim sektörü ile ekonomik ve sosyal yapı örtüşmemiş, sanayinin talep ettiği iş gücü karşılanamamıştır. Öğretmen niceliksel ve niteliksel olarak yetersiz kalmış talep edilen sayıda mesleki dallar açılmamıştır. Milli eğitim bakanlığı ve eğitim kurumları

arasında yeteri kadar iletişim ve koordinasyon sağlanamamış bu durumda kalkınma planının işleyişini bozmuştur.

Yıllar	1963	1964	1965	1966	1967	Toplam
İlköğretim	260,0	320,0	307,0	333,0	355,0	1575,0
Orta Okullar	42,0	129,0	109,0	84,0	133,0	497,0
Liseler	36,0	28,0	28,0	56,0	36,0	184,0
Sağlık Okulları	27,0	30,0	30,0	15,0	5,0	107,0
Ticaret Liseleri	5,0	14,0	6,0	6,0	7,0	38,0
Tarım Teknisyen Okulları	16,0	16,0	16,0	42,0	251,0	341,0
Erkek Teknik Öğretime Bağlı Lise Ve Seviyesi Okullar	40,0	39,0	36,0	63,0	99,0	277,0
İlk Öğretmen Okulları	65,0	30,0	89,0	26,0	18,0	228,0
Eğitim Enstitüleri	15,0	33,0	11,0	0	0	59,0
Erkek Teknik Öğretmen Okulları	8,5	23,0	0	0	0	31,5
Yüksek Teknik Öğretim	36,0	36,0	73,0	86,0	106,0	337,0
Yüksek Genel Öğretim	46,5	25,0	25,0	55,0	83,0	234,5
İşbaşında Eğitim	7,0	5,5	7,5	6,5	5,0	31,5
Araştırma Kurumları	7,0	22,0	22,0	24,0	24,0	99,0
Diğer Eğitim Yatırımları	49,0	32,5	35,5	39,5	31,0	187,5
TOPLAM	660,0	783,0	795,0	836,0	1153,0	4227,0

Tablo 4.1 Birinci beş yıllık kalkınma planı eğitim yatırımları(Milyon TL) (DPT,1963,s.362)

Birinci beş yıllık kalkınma planı ilk olarak devletin politik yapısı, ekonomik, sosyal durumu doğrultusunda belirlenmiş eğitim yatırımlarının dağılımları yukarıdaki tablo 4.1de verilmiştir. En yüksek yatırım ilköğretime ayrılmış ve onu ortaöğretim takip etmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretime ayrılan yatırım ise 3.sırada tarım teknisyen

okulları,4.sırada erkek teknik öğretim liseleri gelmektedir. Toplam eğitim harcamaları içerisinde birinci kalkınma planı özelinde mesleki ve teknik eğitime büyük bir pay düşmüştür diyebiliriz.

4.1.2. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1968-1972)

İkinci beş yıllık Kalkınma Planı 1968-1972 yılları içerisinde kapsayan planda ilk plandaki hedefler dikkate alınmış ve bunun yanı sıra eğitimden faydalanma doğrultusunda fırsat eşitliği üzerinde durulmuştur. Bu plan hazırlanırken birinci beş yıllık kalkınma planı eksiklikleri giderilme yolunda çalışmalarda yapılmıştır. Bu yıla kadar eğitim ile paydaşları arası ilişkiye yönelik adımlar atılamamış çevre ile ilişki eğitim örgütünün kendi içinde kalmıştır. Nitelikli eğitim gerektiren mesleki ve teknik öğretimde istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Bunların yanı sıra okullarda yatılı okul sistemi ve burslar istenilen ölçüye ulaşamamıştır(Güven,1995). Birinci planda gözlenen öğretmen yetersizliği ve öğrenci sayılarındaki orantısızlık bu plan sonrasında da kendini göstermiştir. Plan geneline bakıldığında eğitimde istenilen seviye hem nitelik hem de nicelik bakımından istenilen seviyeye yetişememiştir.

1960'lı yıllar ve öncesinden eğitimde birçok sıkıntı kendini göstermekteydi. Ortaöğretim sonrası lise çapına giren öğrenciler akademik olarak birçok sıkıntı ile karşı karşıya kaldılar. Liselerde mevcut olan ders araç ve gereçleri eğitimin kalitesini arttırmakta oldukça yetersiz kaldığı bu dönemde özellikle meslek liselerinde verilen teorik bilgiler uygulama eksikliğinden yeteri kadar iş hayatına yansıtılmadı ve mezunlar iş hayatında problemler ile karşı karşıya kaldılar. Nitelik yakalanamayan mesleki eğitimin iyileştirilmesi ve mezunlara iş bulma imkanlarının artışına yönelik çalışmalar yapılması kaçınılmaz oldu.

Bu bağlamda kız teknik okullarının nitelik kazanması, mezunların eğitim aldıkları alanlarda çalıştırılması gibi konular ikinci beş yıllık kalkınma planında yer bulmuştur (DPT,1968,s.59). Bu planda eğitimin yanı sıra çalışan kesim üzerinde de durulmuş hizmet içi eğitimlerden bahsedilmiş ve niteliksel katkı vurgulanmıştır (DPT, 1968,s.160). Endüstri için her kademedeki teknik personel yetiştiği fakat bu personellerin hem nicelik hemde nitelik olarak yetersiz olduğu ve mevcut personelin yurt dışına kaydığı özellikle vurgulanmıştır(DPT, 1968,s.508). Sanayi kesimi sorunlarına değinilmiş mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin hem nicelik hem

nitelik olarak eksikliğinden dolayı başta küçük sanayi esnafında olmak üzere makine ve teçhizatın atıl duruma düştüğü ve nicelik-nitelik konularının karşılanmadığı vurgulanmıştır (DPT, 1968,s.542). İkinci beş yıllık kalkınma planında yaygın eğitim vurgulanmış ve yaygın mesleki ve teknik eğitim el sanatlarına değinilmiştir. Bu alanda çıraklık eğitim sistemi geliştirilecektir vurguları bu planda yer almaktadır (DPT, 1968,s.545). ikinci beş yıllık kalkınma planında çıraklık eğitimi sistemi üzerinde durulmuş ve mesleki eğitimin temeli olarak çıraklık eğitim olarak görülmüş geliştirilmesi amaçlanmıştır. Dönem planları oluşturulurken bir üst akıl eksikliği hep kendini göstermiş planlar dönemin siyasi yapısından yakından etkilenmiştir. İkinci beş yıllık kalkınma planı oluşturulurken dönemin siyasi politikasından etkilenildiği ortadadır. Süleyman Demirel Hükümetinin eğitim politikası olarak sunduğu “herkes için eğitim” görüşü bu planda fırsat ve imkan eşitliği olarak kendini göstermiştir. Bu dönemde Demirel hükümetinin politikaları dönemin eğitimini şekillendirmiş olmakla beraber dönem içindeki mali krizler ve askeri muhtıra politikaların gerçekleşmesini engellemiştir. Dönemlerde siyasi yapılar ve ülke içinde yaşananlar planların işleyişini görüldüğü üzere yakından etkilemiştir.

4.1.3. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1973-1977)

Üçüncü beş yıllık kalkınma planı 1973-1977 yıllarını kapsamakta olup birinci ve ikinci eğitim planlarının mesleki teknik eğitime ağırlık vereceği söylenmesine rağmen başarılı olamadığı vurgulanmıştır. Statü ve istihdam sorunlarının devam ettiği vurgulanmıştır. Buradan sorunların çözülemediği ortaya çıkmaktadır(DPT, 1973,s.85). Kalkınma planlarında yer bulan mesleki ve teknik eğitim ülkenin kalkınması için oldukça önemli olup sorunların çözülmesi gerekliliktir. Üçüncü beş yıllık kalkınma palında kendinden önce gelen kalkınma planları derinlemesine incelenmiş ve süreç içerisinde meydana gelen sorunlar değerlendirilmiştir. Plan dâhilinde yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç vurgulanmıştır. Ekonomik ve sosyal yönden kalkınmak için nitelik olarak yeterli bireyler yetiştirilmesi konusu yer almıştır. Bireylerin becerilerinin ve bilgilerinin geliştirilmesi kalkınmaya olumlu etkiler sunacaktır konusu üzerinde özellikle durulmuştur(DPT, 1973,s.90).

Yıllar Sıralı	Hedeflenen	Programlanan	Açıklanan
1963	1129,1	1184,4	55,3
1964	1269,3	1301,7	32,4
1965	1236,8	1189,4	-47,4
1966	1228,6	1311,8	83,2
1967	1573	1484,3	-88,7
1968	1925,7	1654,5	-271,2
1969	2039,3	1592,9	-446,4
1970	2266,9	1527,7	-739,2
1971	2717,9	1389,9	-1328
1972	2718,4	1528,2	-1190,2

Tablo 4.2. Üçüncü beş yıllık kalkınma planı kamu eğitim harcamaları (birinci ve ikinci mahalli idareler hariç-1971 yılı milyon tl) (DPT, 1973)

Üçüncü beş yıllık kalkınma planında tabloda gösterilen miktarlar eğitim harcamalarına ayrıldı. Bütçede yine en büyük payı temel eğitim aldı. Bu planda ise görüldüğü üzere ikinci en büyük payı teknik liseler aldı. Bu plan dâhilinde verilen önem ortadadır diyebiliriz. Bu tarihte verilen verilere göre ikinci beş yıllık kalkınma planında hedefler birinci beş yıllık kalkınma planına göre %11,9 oranında artmıştır.

Üçüncü beş yıllık kalkınma planında kendinden önce gelen kalkınma planları derinlemesine incelenmiş ve süreç içerisinde meydana gelen sorunlar değerlendirilmiştir. Plan dâhilinde yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç vurgulanmıştır.

Üçüncü beş yıllık kalkınma plan zaman dilimine bakıldığında yukarıdaki tablo 4.2 doğrultusunda okullara yapılan yatırımların arttığı göze çarpmaktadır. Bu durum eğitime önem verilmek suretiyle kalkınmanın desteklenmeye çalışıldığını gösterebilir.

Konular	Üçüncü Plan Hedefi
Temel Eğitim Konusu	3780
Lise (Genel) Konusu	430
Teknik Liseler Konusu	2100
Meslek Liseleri Konusu	500
Pratik Sanat Okulları Konusu	2000
Diğer Pratik Okullar Konusu	150
Genel Yaygın Eğitim Konusu	50
Üniversiteler Konusu	1750
Yüksek Okul Ve Akademiler Konusu	500
Bilimsel Araştırmalar Konusu	200
Kültür, Gençlik Ve Spor Konusu	870
Diğer Eğitim Yatırımları Konusu	70
İkinci Plan Döneminden Kalan Projeler	1600
TOPLAM	14000

Tablo 4.3 Üçüncü beş yıllık eğitim planı hedef toplam eğitim yatırımları(milyon tl)
(Dpt,1973, Tablo 554.)

Tablo 4.3 de Üçüncü beş yıllık kalkınma planı dâhilin de eğitime ayrılan bütçe görülmektedir. Büyük pay temel eğitimde iken ikinci büyük payın teknik liselere ayrıldığı göze çarpmaktadır. Üçüncü yüksek pay ise pratik sanat okullarına ayrılmıştır.

Türkiye’de üçüncü kalkınma planına kadar gelen zamanda yapıla gelen tüm çalışmalar yeterli sonuç verememiştir. Bu dönemlerde uygulana gelen kaynak ayırma konusundaki eksiklikler sonuca ulaşamama konusunda en önemli etkendir diyebiliriz(Eroğlu,2001).

4.1.4. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1979-1983)

Türkiye’de seksenli yıllara gelindiğinde ülke geneli farklı bir değişim ve gelişim hareketi hayata geçmiştir. Bu hareketler göz önüne alındığında en öncü gelenlerden biri “ithal ikameci sanayileşme stratejisinin” terk edilerek dışa dönük, liberal bir

ekonomik yaklaşımın hayata geçmesidir. Bu doğrultuda ihracata yönelik bir sanayileşme yapısı hayata geçmiştir.

Dördüncü beş yıllık kalkınma planı 1979-1983 yıllarını kapsamakta olup eğitim sisteminin hem niteliksel hem de niceliksel iş gücü yetiştirmedeki eksikliği vurgulanmıştır (DPT, 1979,s. 148). Toplumun yaygın eğitim hizmetinden yeterince faydalanmadığı vurgulanmıştır (DPT, 1979,s. 150). Mesleki eğitim ön plana alınmış ve her yerde her zaman eğitim anlayışı ile meslek kurslarının ve yetişkinlere yönelik kursların düzenlenmesi belirtilmiştir(DPT, 1979,s. 671).

Dördüncü beş yıllık kalkınma planına göre mesleki ve teknik eğitimin kalkındırılması temel ilke olarak kabul görmüştür. Teknik liseler ara eleman ihtiyacını giderecek şekilde, üretim sürecinin ara eleman ihtiyacına cevap verecek biçimde, sanayinin- endüstrinin ihtiyacı doğrultusunda programları barındıracak şekilde dizayn edilecek ve bu amaç doğrultusunda kız ve erkek nitelikli bireyler yetiştirilecektir. Bu plan dâhilinde paydaşların ve başta sanayinin katkısı alınarak kamu ve işletmeler ile işbirliğinin sağlanması doğrultusundan düzenlemeler yapılacaktır. Bu alandaki tüm öğrencilerin yüksek eğitime yönlendirilmesi esastır cümlesi özellikle yer almıştır. Mesleki ve teknik ortaöğretime kaynak teşkil edecek öğretmenlerin yetiştirilmesi yani nitelik ve niceliği yakalama konusunda çalışmalar yapılacaktır. Mesleki yaygın eğitimle ele alınmış örgün eğitimi tamamlayacak şekilde dizayn edilmesi vurgulanmıştır. Bu sanat okulları değişen üretim yapısı göz önüne alınarak esnek ve işlevsel olarak yapılandırılacaktır şeklinde vurgulanmıştır(DPT, 1979,s. 453). Önceli kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi, niteliğini ve niceliğın yakalanması, yaygın eğitim yolu ile sanayi ihtiyaçlarına cevap verme gibi hedeflerin gerçekleşmediği dördüncü beş yıllık kalkınma planında ortaya konulmuş ve mesleki teknik liselerin daha çok uygulamaya dönük, iş üretebilen, yaratıcı, işini seven, mesleğini bilen, beceri ile donatılmış bireylere olan gereksinim vurgulanmıştır(Eroğlu,2001,s.61). Bu vurgudan yola çıkarak ta nitelikli elemana olan ihtiyacın bu dönemde de yerini koruduğu açıkça görülmektedir. Dönem içerisinde kamu yatırımları göz önüne alındığında niteliksel eğitimden bahsedilse de eğitim harcamaları diğer harcamalara nazaran oldukça geride kalmıştır.

Dördüncü beş yıllık kalkınma planı incelendiğinde 1588 mesleki ve teknik ortaokul ve lisede 1973-1974 yılındaki 48.830 olan öğrenci sayıları 1977-1978 yılında yüzde

201,7 bir artış ile 147.490 kişiye ulaşmıştır. Sayısal olarak meydana gelen bu gelişmeye en önemli neden imam Hatip ortaokullarıdır.1973-9873 imam hatip okulu öğrenci sayısı 10.785 iken yüzde 904,5 artış meydana gelmiş ve 1977-1978 yılı içinde 108.345 e yükselmiştir(DPT, 1979,s. 453). İstatistiki bilgiler kalınma planında değerlendirilmiş niceliksel anlamda artışlar gözlemlenmiş bu durumun nitelik iyileştirilmesini getirmediği vurgulanmıştır(DPT, 1979,s. 453).

4.1.5. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1985-1989)

Beşinci beş yıllık Kalkınma Planı 1985-1989 yıllarını kapsamakla beraber hedef kitle olarak 15-64 yaş grubu seçilmiş yaygın ve hizmet içi eğitimlerle istihdam edilmelidir denmiştir (DPT,1985,s.127). Eğitimin bütün kademelerine niteliğin artırılması esastır cümlesi vurgulanmış özellikle nitelik üzerinde durulmuştur. Ayrıca teknik eğitim konusunda çalışmalara önem verilecektir(DPT,1985,s.120). Bu cümle her kalkınma planında kendine yer bulmuştur diyebiliriz. Özellikle beceri eğitimleri vurgulanmış nitelik arttırmak amaçlanmıştır. Teknik personel yetiştirilecek denmektedir. Beşinci beş yıllık kalkınma planda örgün eğitimde daha ileriye gidemeyen hayata atılacak olan bireylere yaygın eğitim kapsamında mesleki programlar başlatılacak şeklinde bir vurgu mevcuttur. Bu planda mesleki ve teknik eğitim üzerinde oldukça çok durulmuş olup mesleki ve teknik alanda iş öncesi eğitimler ile kapsamlı hizmet içi eğitim programlarının tüm iş yerlerinde verilmesi gerektiği ve böylece verimliliğin artacağı ifade edilmiştir. Özel sektör bu tarz iş başı uygulamalara teşvik edilecektir. Sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere programlar geliştirilecek ve hızla teknisyen eğitimlerinde hayata geçirilecektir(DPT,1985,s.180).Beşinci beş yıllık kalınma planına mesleki eğitimle vurgulanana konuları gerçekleştirmek üzere birçok hedef konulmuştur. Örgün ve yaygın olarak işlevini sürdüren mesleki ve teknik liseler ile nitelikli teknisyen yetiştirmek ve bu bireyleri hayata hazırlamak için gerekli altyapı programı oluşturup gerçekleştirme hedefi konulmuştur. Nitelikli çalışan eğitiminin yaygın olarak sürdürülmesi, teknisyen yetiştirme eyleminin de teknisyen liselerine en az üç yıl olacak şekilde plan önemi başında gerçekleştirileceği vurgulanmıştır. Ara elamana olan ihtiyaç oldukça çok vurgulanmış olup endüstri meslek liseleri planın ilk yılına plan ve programa tabi tutulup ikinci yılında işlevli hale getirilmelidir şeklinde cümleler kendine yer bulmuştur. Mesleki ve teknik eğitimin yaygı ve örgün boyutu

üzerinde oldukça uzun durulmuş olup örgün ve yaygın yapının bir bütün olarak paralel ve iç içe yürütülmesi sağlanmalıdır vurgusu geçmektedir. Yaygın ve örgün aynı seviye mezunları eşdeğer kabul edilip mesleği yapmaya sertifika alacaklardır. Özellikle beşinci beş yıllık kalkınma planına özel okul teşviki üzerinde durulmuş eğitim kalite teşvik, denetim konuları için düzenleme yapılması gerektiği konu olmuştur. Teknik dallarda İngilizce eğitimin çok gerekli olduğu ve Almanca içeren eğitim yapacak Anadolu ve imam hatip liseleri gerekliliği kendine yer bulmuştur. Ayrıca bu plan dâhilin de beden eğitimi ve spor meslek liselerinin açılması ön görülmüştür. (DPT,1985).Beşinci beş yıllık kalkınma planı göz önüne alındığına kronolojik eğitim sorunları varlığını tam anlamıyla sürdürmekte 1963 den ileri yapılan düzenleme ve çalışmaları istenilen –beklenen sonucu ortaya çıkarmamıştır.

Hazırlanan beşinci beş yıllık kalkınma planı ağırlıklı olarak teknik ve mesleki eğitimi konu almış asıl nedenler ise bir türlü istenilen niteliğin sağlanmaması, ara elemana olan ihtiyacın artışı, küresel teknolojik değişimlere ayak uyduramama ve ilerleyen yıllarda mesleki eğitimin öğrencisinin azalmasının önüne geçmek olduğu söylenilebilir. Beşinci beş yıllık kalkınma planı kapsamında mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçe arttırılmıştır. Bu artışla birlikte tezat bir durum görülmüş mesleki ve teknik okullarda okuyan öğrenci sayıları, genel ortaöğretim sayılarına göre azalmıştır(Eroğlu,2001).

Eğitim Sektör-	Yatırım	Yüzde
Okul Önce Eğitim Payı	20000	6,1
İlkokul Payı	68000	20,8
Orta Okul (Genel, Mesleki, Teknik) Payı	70000	21,4
Orta Öğretim Payı	41500	12,7
Mesleki Ve Teknik Liseler Payı	26500	
TOPLAM AYRILAN	326500	100

Tablo 4.4 Eğitim yatırımlarının alt sektör bazlı dağılımı(1983 milyon tl) (dpt, 1985).

Yukarıdaki tablo 4.4'e bakıldığına ortaöğretime 41,5 Milyar TL yatırım kararı alınmış. Bu yatırıma bakıldığında 26,5 Milyar TL Mesleki ve Teknik Liselere ayrılmış ve ortaöğretimde genel liselere 15 Milyar TL ayrılmıştır. Genel liselerden çok daha fazla bütçe ayrılmıştır. Dönem içerisinde 12.Milli Eğitim Şurasına önemli bir karar alınmış ilköğretim 8 yıl iken 9 yıl olmuştur. Ana okulu uygulaması yaygınlaşması amaçlanmıştır. Bu bilgiyi vermedeki amacımız kalkınma planlarında okul öncesine ayrılan bütçe azaltılmış iken Şura kararlarında Anaokulunu yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Kalkınma planları ve şura kararları bir birini ne kadar destekliyor sorusu burada akla gelmektedir.

4.1.6. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1990-1994)

Altıncı beş yıllık Kalkınma Planı 1990-1994 yıllarını kapsamakta ve kadınların eğitimleri, mesleki gelişimleri planda kendine yer bulmaktadır. Kadınların mesleki eğitimden faydalanması doğrultusunda imkânlar sunulacaktır ifadesi yer almaktadır (DPT,1990,s.287). Mesleki rehberlik sistemi kendini göstermiş ve öğrencileri ilgi ihtiyaçları doğrultusunda mesleğe yönlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (DPT,1990,s.295).

Altıncı beş yıllık kalkınma planı döneminde uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmiş olması, bilgi toplumu çağının ilerlemesi, mesleki yapılarıdaki hızlı gelişimler, iş gücü piyasasındaki küreselleşme etkili hızlı ivmelenme neticesine plan döneminde yaygın eğitimin öneminin artacağı öngörülmüştür. Bu doğrultuda yaygın eğitim teşvik edilecek, kaynaklar arttırılacak, çıraklık eğitim konusunda paydaşlar ile işbirliğine gidilecektir(DPT,1990,s.292).

Eğitim sistemi meslek kazandırma amacıyla şekillendirilecek ve 3 boyutta ele alınacaktır. Bu 3 boyut: Meslek kazandırma, ara eleman gücü, niteliği yüksek insan yetiştirme şeklinde yer bulmuştur. Modern eğitim teknolojileri temin edilecek, fiziksel eksiklikler giderilecek altyapı iyileştirilecektir. Bilgisayarı temele alan eğitimlerin yaygınlaştırılması ve bu alanda nitelikli eleman yetiştirilmesi konuları yer almıştır. Özel okulların bu konuda teşvik edilmesi ve desteklenmesi vurgulanmıştır. Mesleki rehberlik konuları üzerinde durulmuş ve ilgi-yetenekler doğrultusunda mesleki yönlendirmenin gerekliliği vurgulanmıştır. Ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelik sahibi ara eleman ihtiyacı yetiştirilmesi işini yürütecek olan melek ve teknik

eğitime öncelik verilecek yükseköğretime devam etmek isteyen mezunların kendi branşlarında yükselmeleri ve yükseköğretime özendirilmesi üzerine düzenlemeler yapılacaktır(DPT,1990,s.292).

Eğitimin her kademesinde kalitenin arttırılması imkân ve fırsat eşitliği sağlanması amaç olarak görülmüş. Beşinci beş yıllık kalkınma planında da yer alan cümleler kendini korumuştur. Liselere başladığı halde belirli bir başarı standardına ulaşamamış öğrenciler meslek kazanmalarına yönelik programlara gönderilecektir. Genel liselerde olan öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini değerlendirip meslek liselerine yönlendirme işlemi için mesleki rehberlik sistemi oluşturulacaktır. Ekonomi göz önünde bulundurulacak paydaşlarla işbirliği yapılacak ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli bireylerin yetişmesine yönelik mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi en önemli ilke olarak kendine yer bulmuştur. Mesleki ve teknik liselerin gelişen ve değişen teknolojiyi izlemelerini sağlayıcı tedbirler alınarak bu konuda gelişmelerine imkân sunulmalıdır. Altıncı beş yıllık kalkınma planı dâhilinde beceri eğitimlerinin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. İş ve işçi bulma kurumu ile iş birliğine gidilmesi gerektiği ve meslek kazandıracak eğitimlerin kapsamının genişletilmesi suretiyle tüm paydaşlar teşvik edilmelidir. Verimliliği arttıracak tüm araçlar başta hizmet içi eğitimler olmak üzere işleve alınmalıdır. Yaygın eğitimin paydaş kuruluşlar ile işbirliği sağlamak suretiyle geliştirilmesi için yasal altyapı düzenlenmelidir(DPT,1990,s.293-297). Altıncı kalkınma planının diğer planlardan farklı kılan en önemli etken bir önceki plan döneminde yapılanların bu planda değerlendirilmemiş olmasıdır.

4.1.7. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(1996-2000)

Yedinci Kalkınma Planı 1996-2000 yıllarını kapsamakta ve meslek liselerine yönlendirmenin gerektiği vurgulanmıştır (DPT,1996,s.12). Yabancı dilde eğitim vurgulanmış ve bu doğrultuda yabancı dil eğitimi mesleki eğitimde de kendini göstermiştir. Örgün ve yaygın eğitimdeki her kademedede yatay geçişe imkân verilmiş ve esnek yapıya kavuşturmak amaçlanmıştır. Esnek yapı için ise modüler eğitime geçilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Modüler eğitim yapısı bu planda kendine yer bulmuştur. Yedinci beş yıllık kalkınma planı dâhilinde eğitime bilgi çağı insan yetiştirmek amaç edinmiştir. Bu yıllarda

Avrupa Birliğine uyum süreci dâhilinde 21.yüzyılın gerekliliklerine uyum için eğitimlerin revize edilmesi amaçlanmıştır(Örgür,2005).

Küreselleşme ve dünyaya uyum süreci en çok etkisini bu kalkınma planı ve sonrasında göstermeye başlamıştır diyebiliriz. Yaşanılan teknolojik devrin teknolojik ivmelenmesi değişimi zorunlu kılmış ve nitelikli insan gücüne olan ihtiyacı daha da arttırmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin yapılandırılması amaç edinmiş ve işyerleri ile eğitim camiası arasındaki bütünlüğün sağlanması hem yaygın hem de örgün eğitimde amaçlanmıştır. Gelişen teknoloji ve hızlı gelişen ivmelenme eğitimin her kademesinde mümkün olduğunca karşılanmalıdır. Yedinci beş yıllık kalkınma planı döneminde eğitimin tüm kademelerinde yabancı dil yaygınlaştırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır. İhtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün temininde örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime özen gösterilecek vurguları geçmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde modüler eğitim ve bu modüler eğitime geçiş yedinci beş yıllık kalkınma planında kendine yer bulmuş olup müfredat modüler sisteme uyumlu hale getirilecektir ifadeleri bulunmaktadır. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında eşdeğer yapıdaki eğitimleri alanlara ortak meslek sertifikası verilecektir. Meslek standartlarının tespiti yapılacak ve bu tespit çerçevesinde sertifikasyon ve sınav sistemi dizayn edilecektir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Meslek Standartları Kurumu oluşturulacaktır. Eğitim yapısının uluslararası sisteme uyumlu getirilmesi sağlanacaktır. Özel kesim ve üniversiteler ile işbirliği içine orta vadeli yeni meslek türlerinin tespiti yapılacaktır. Bu bağlamda değişime ayak uydurarak nitelikli bireyler geliştirilmelidir (DPT,1996).

4.1.8. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(2001-2005)

Sekizinci Kalkınma Planı 2001-2005 yıllarını kapsamakta olup tüm desteğe rağmen mesleki eğitimde ilerleme sağlanamadığı vurgulanmıştır (DPT,2001,s.14). Yaygın eğitim ile mesleki teknik eğitime desteğin gerekliliği vurgulanmış ve dikkat çekilmiştir. İş hayatına atılanların nitelikleri düşük ve bu verimliliği düşürmektedir. Buda mesleki teknik eğitimin önemini göstermektedir (DPT,2001,s.15).Yine sekizinci kalkınma planında meslek standartlarının ortaya konulması gerekliliği vurgulanmış ve sektörle iş birliği gerektiği ortaya konulmuştur. Sekizinci beş yıllık kalkınma planına gelindiğinde birçok sorun halen etkini korumakta ve

çözülemedi. Dönemde nicelik olarak büyük artışlar olmakla beraber nitelik bakımından istenilen seviyeler yakalanamadı.

Yedinci beş yıllık kalkınma planı öncesi 1995-1996 eğitim öğretim yılı itibari ile mesleki ve teknik eğitimin okullaşma oranı %23,4 iken 1999-2000 eğitim öğretim yılına gelindiğinde %22,8 e düşmüştür. Bu durumun oluşmasından en önemli etmenler büyük kentlerdeki ikili öğretim yapısı, kalabalık sınıflar, birleştirilmiş sınıflar vb. etmenler eğitime olumsuz etki yaratmıştır. Ortaöğretime etkin bir yönlendirme sisteminin bulunmaması, mesleki eğitimin niteliksel olarak yetersiz kalması, sanayi-paydaş işbirliğinin oluşmaması sebebiyle yükseköğretim kapısındaki birikimler arttı(DPT,2001). Dönem içerisinde kaynak yetersizliği kendini göstermiş ve mevcut olan kaynaklarında etkili bir şekilde kullanılamaması neticesinde mesleki eğitim istenilen hedefe ulaşamadı. İstenilen hedeflere ulaşamamasında en önemli etkenlerden biride sanayi ile işbirliğinin sağlanamaması doğrultusunda ekonominin ihtiyaç duyduğu iş piyasasını kalkındıracak nitelikli bireylerin yetişmesinde mesleki ve teknik eğitim yetersiz kaldı. Bu alanda ihtiyaca dair programların yeterince olmaması nitelik problemlerini getirdi.1996- 1999 yılı arasında Tam Gün Tam Yıl Eğitim Projesi adı altında bir uygulama mesleki ve teknik eğitim kurumları ve çıraklık eğitim kapsamında hayata geçirilerek 118.128 bireye eğitim verildi. Yedinci beş yıllık kalkınma planında mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesi ve gerekli payın artırılarak, mesleki ve teknik eğitimde meslek standartlarının yakalanması gerekliliği vurgulanmıştır. Bununla birlikte çalışma hayatı ile entegrasyon ve işbirliği geliştirileceği vurgulanmıştır. Meslek yüksekokullarına mesleki ve teknik ortaöğretimden devamlılık sağlanması gerekliliği vurgulanmış. Uygulamalı eğitimlerinin meslek yüksekokullarında da yer alması sağlanmalıdır cümlesi yer almaktadır(DPT,2001). Mesleki ve teknik eğitim ve çıraklık eğitimin ekonominin ve iş çevrelerinin isteklerine çözüm sunabilmesi ve işbirliğinin sağlanması amacıyla 3308 sayılı çıraklık eğitim kanunu ile MESEM başta olmak üzere çıraklık sistemi için gerekli düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

4.1.9. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(2007-2013)

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013 yıllarını kapsamakta olup bu planda ise modüler eğitimin gerekliliği ve geçilmesi gerektiği tekrar ortaya kondu. Sınav ve belgelendirme temeline dayanan mesleki bir yeterlilik sisteminin

oluşturulması gerektiği ifade edildi. Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı önceki planlar gibi kapsamlı bir plan değil daha sade bir plan olarak değerlendirilebilir.

Plan hazırlanırken Türkiye’de mevcut duruma bakacak olursak işgücü piyasası 2000 l yıllar içerisinde %74,8 i, 2005 yılı içerisinde %67,3 lise seviyesinden aşağıda ve özellikle okuma yazma konusunda yetersiz bireylerden oluşmaktadır. İşgücü piyasasında 2000 li yıllarda yükseköğretim ve üstü mezunlarının yeri %8.8 olarak görülmektedir. 2005 yılı içerisinde ise %11,5 e ilerlemiştir. Dönem içerisinde AB çok etkili olup iş gücü eğitim seviyesi zamanla yükselmektedir ama AB temel alındığında düşüktür. Dönem içerisinde bulunan nitelik problemi etkisini hâlihazırda göstermektedir. Dokuzuncu kalkınma planının dâhilinde görülen planın niteliğin sağlanması konusunda yetersiz kalmasıdır. Dönem dâhilinde ekonominin taleplerini karşılamak ve genç istihdamı karşılamak oldukça önemlidir. Dönem içerisinde ekonomi ara elemana ihtiyaç duymaktadır ve mesleki eğitim mezunlarının işsizliği oranının ihtiyaca nazaran yüksek olduğu görülmektedir. Plan öncesi döneme bakıldığında mesleki eğitim oranı 2000 yılı içerisinde %10,9 olarak görülmektedir. 2005 yılı içerisinde ise %13,3 e ilerlediği görülmektedir. İşsizlik oranında bir yükselme olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum bilgi ve yetenek olarak iyi olan öğrencilerin mesleki ve teknik liseleri tercih etmediğini göstermektedir. Mesleki eğitimin mevcut yapısı ekonominin paydaşların taleplerini karşılayacak nitelikte olmayıp, tüm taraflarla iş birliği için mesleki eğitimde bir güncelleme gerekliliği, donanımsal yetersizlik, eğitici personel yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Dönem öncesinde mesleki eğitimi geliştirmeye ve gerekli esnekliği sağlamaya yönelik modüler eğitim çalışmaları başlamıştır. Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı öncesinde meslek standartları sağlanamadı ve gerekli belgelendirme istemi oluşturulamadı. Bu standartların sağlanmasına yönelik Ulusal Mesleki Yeterlilik Kurumunun oluşumuna yönelik gerekli yasal mevzuat çalışmaları ilerlemektedir. 2000’li yıllarda mesleki ve teknik eğitim kurum programları ile meslek yüksekokulu programları arasında bir bütünlük bulunmadığından, programların paydaşların taleplerini karşılayacak şekilde dizayn edilmediğinden, mesleki ve teknik eğitime talep düşük ve istihdamda yetersizdir(DPT,2007).

Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı kapsamında 2000 li yıllarda görülen mesleki ve teknik eğitim eksikliklerinin giderilmesi doğrultusunda plana birçok konu dahil olmuştur. Küreselleşen dünyada ekonomik yapılar değişmekte ve gelişmektedir. Bu

göz önüne alınarak iş gücü piyasa talepleri doğrultusunda yaşam boyu öğrenme yapıları geliştirilecektir şeklinde kalınma planında yer bulmuştur. Yaşam boyu öğrenmeyi geliştirme stratejisi dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı dâhilinde örgün ve yaygın eğitimin tüm imkânları çerçevesinde yatay ve dikey geçiş imkan sunmak suretiyle güçlendirilecektir ve halk eğitim, çıraklık sistemi de bu kapsamda geliştirilecektir ifadesi yer bulmuştur. Ekonominin talep ettiği yetkinlikler doğrultusunda nitelikli bireyler yetiştirilecek ve işgücü piyasa ihtiyaç analizleri yapılacaktır. Mesleki ve teknik eğitimde esnek bir yapı dizayn edilecek ve modüler sisteme geçiş yapılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim kademelerinde program bütünlüğünü esas alan tek bir yapı şekillendirilecektir. Mesleki teknik eğitimde uygulama eğitimleri arttırılacak ve niteliği artırma yönünde uygulama temelli eğitim geliştirilecektir. Mesleki standartların yakalanması ve mesleki standartların geliştirilmesi Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi üzerine olan çalışmalar tamamlanacak ve sistem dâhilindeki mesleki eğitim sistemi geliştirilecektir yetersizdir(DPT,2007).

4.1.10. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(2014-2018)

Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 yıllarını kapsamakta olup ülke yeterlilikleri göz önüne alınarak eğitim öğretimin meslek standartlarına sokulması, güncellenmesi gerekliliği ifade bulmuş, bu bağlamda ulusal ve uluslararası alanda geçerli diplomaların olacağı sistemlerin geliştirileceği belirlenmiştir. Ortaöğretim ve yükseköğretim bütünlüğünü sağlayacak uygulama temelli bir yapılanma üzerinde durulmuştur (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

Örgün ve yaygın eğitim kurumları genelinde iletişim ve bilgi teknolojilerinin altyapıları geliştirilecektir. Eğitim bireylerinin teknolojiye ilgisi arttırılarak teknolojiyi kullanma yetkinlikleri kazandırılacaktır. Fatih projesi tamamlanarak teknoloji ile eğitimin yakın ilişkisi kurulacak çağa ayak uydurulacaktır. Eğitim sistemi sanayi iş birliğindeki aksaklıklar giderilecek uyum yakalanacaktır. Hayat boyu öğrenme sisteminde hareketle sanayinin, iş hayatının, ekonominin gereklilikleri doğrultusunda becerilerin kazandırılması sağlanacaktır. Okul işletme işbirliğinin geliştirilerek orta ve uzun vadede güçlendirilmesi yoluna gidilecektir. Geçmiş planlarda da kendine yer bulan mesleki eğitim kademeleri arasındaki program bütünlüğü sağlanacak ve işletmenin talep ettiği uygulamalı eğitim tüm kademelerde

ağırlıkla verilecektir(Kalkınma Bakanlığı, 2013). Hayat boyu öğrenme üzerinde oldukça durulmuş ve bütçeden pay ayrılacağı vurgulanmıştır.

Bu kalkınma planında; Dünyada bilginin önemi giderek artmakta, yenilikçilik ve farklılık yaratma rekabetin en önemli unsurlarından biri olmaktadır” cümlesi kendine yer bulmuş bu konuda gelişmenin öneminden bahsedilmiştir(Kalkınma Bakanlığı, 2013). Onuncu beş yıllık kalkınma planında özellikle güçlü toplum ve nitelikli insan başlıkları ele alınmıştır. Mesleki ve teknik eğitim diplomalarını ulusal ve uluslararası düzeyde geçerliliğinin sağlayacak şekilde uygulama temelli olması hedeflenmektedir.

4.1.11. On birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Mesleki ve Teknik Eğitim(2019-2023)

On birinci Kalkınma Planı 2019-2023 yıllarını kapsamaktadır. Bu planda ülkemizin teknolojik gelişmelerinin mesleki eğitimde farklı nitelikleri gerektirdiği ve uygun yapılanmanın sağlanması gerekmektedir (DPT,2019,s.11). Nitelikli iş gücünün artırılması ve mesleki eğitimin özendirilmesi üzerinde durulmuştur (DPT,2019,s.31-69). Mesleki eğitim ve yükseköğretimin iş dünyasıyla koordinasyonu sağlanmalı istihdam geliştirilmelidir(DPT,2019,s.69).

Mesleki ve teknik eğitim de eğitim öğretimini sürdüren öğrencilere yönelik destek ödemeleri yapılacaktır. Özel sektör teşvik edilecek ve okul açmaları konusunda teşvik verilecektir. Özel mesleki ve teknik Anadolu Lisesi sayılarının başta organize sanayi bölgeleri olmak üzere artırılması planlanmıştır(DPT,2019,s.139).Özel okullar üzerinde durulmuş eğitim destek ödeneklerinin sektörün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak şekillenmesi sağlanmalıdır ifadesi yer almaktadır. Mesleki eğitim stajyer destekleri etkili kılınacak ve öğrencilerin yarı zamanlı çalışması desteklenecektir. Organize sanayi bölgelerinin nitelikli iş gücü ihtiyacı doğrultusunda Mesleki ve teknik okulların sayısı ve niteliğinin artırılması amaçlanmıştır.

On birinci beş yıllık kalkınma planı içerisinde çalışma hayatı dışında kalan bireyler yer bulmuş iş gücüne dâhil olmaları için imkân sağlanacaktır yazmaktadır. Daha nitelikli ve kaliteli bir eğitim yaygınlaştırılmış bir yapı ile iş hayatı talepleri doğrultusunda sağlanacak ve iş gücü dışında kalanlar bu eğitim ile iş gücü içine

alınacaktır(DPT,2019,s.27). Çalışma koşulları mesleki eğitimi özendirilecek ve geliştirecek şekilde geliştirilecektir(DPT,2019,s.31).

Mesleki eğitim kursları yapısı 2020 yılı sonuna kadar yeniden dizayn edilecektir. Mesleki eğitim programları güncellenecektir. Paydaşlar ile iş birliği yapılacaktır. Mesleki eğitim işbirliği yapısı oluşturulacak arz-talep dengesi sağlanacaktır. Mesleki ve teknik eğitim okulları özel sektör ile bir bütün haline gelecek, uyumlu çalışma sağlanacaktır. Mesleki eğitimde parasız yatılı imkanlar arttırılacaktır. Sektör talepleri göz önüne alınarak fiziki imkan ve malzeme imkanları arttırılacak eksiklikleri giderilecektir. Sanayi ve eğitim iş birliği arttırılacaktır(DPT,2019,s.70).Organize sanayi bölgelerinde meslek liseleri açılacak ve çeşit sayısı arttırılacaktır. Özel sektör iş gücünün mesleki yeterliliklerine yönelik çalışma yapılacak ve desteklenecektir(DPT,2019,s.77). Otomotiv üzerine meslek liseleri sektörü temsil edecek seviyeye gelecek karar alma organlarından olması sağlanacaktır. Otomotiv sanayi yoğunluğu olan bölgelerde otomotiv üzerine mesleki teknik öğretim okulları açılacak ve geliştirilecektir (DPT,2019,s.88). Mesleki ve teknik eğitimde tasarım ve buluş çalışmaları özendirilecek bu konulara ağırlık verilecektir (DPT,2019,s.110). Özellikle mesleki eğitimde istihdam seferberliği ve yapısal dönüşüm üzerine durulmuş atölye imkânlarının modernizasyonu üzerinde vurgular yapılmıştır (DPT,2019,s.138).

On birinci kalkınma planında iş gücünün niteliğini yükseltmek temel politika olarak yer bulmuştur. Eğitim, üretim ve istihdam arasındaki ilişkiyi güçlendirmek adına sanayi eğitim arasındaki uyum sağlanacaktır. Özel sektörün ihtiyaçlarını karşılamak esastır(DPT,2019,s.70).

On birinci beş yıllık kalkınma planında geleceğin meslekleri projesi yer bulmuş ve bu proje kapsamında Türkiye İş Kurumu(İŞKUR) tarafından düzenlene mesleki eğitim kursları, teknolojik değişim ve gelişmeler doğrultusunda ihtiyaçlar göz önüne alınarak 2020 yılı sonuna kadar düzenlenecek ve geliştirilecektir. Sanayi ve ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücü profili doğrultusunda programlar güncellenecektir. Mesleki ve teknik eğitimin tüm paydaşlarıyla iş birliğine gidilecek ve alınan veriler doğrultusunda mesleki eğitimi geliştirmek adına mesleki ve teknik eğitim portalı oluşturulacaktır(DPT,2019,s.70). Mesleki ve teknik eğitim de burs ve parasız yatılılık imkânları iyileştirilecek öğrenci sigortaları da geliştirilecektir. Sektörlerde çalışan iş gücünün sertifikalandırması sağlanacaktır. Bu kapsamda Sivil

Topluk Kuruluşları tarafından sertifika programları oluşturulacak ve bunlar desteklenecektir. Özellikle imalat konusunda durulmuş ve bu konuda eğitim veren mesleki ve teknik liselerin eğitim yapılarının iyileştirilmesi ve öğretim programlarının geliştirilmesi ve mezunların istihdamına yönelik projeler geliştirilecek ve sanayi ile iş birliği sağlanacaktır(DPT,2019,s.70). Özel sektörde çalışan nitelikli çalışanların mesleki yeterlilik belgesi alması sağlanacaktır (DPT,2019,s.71). Savunma sanayi üzerine ara eleman yetiştirmenin önemi vurgulanmış ve ihtiyaçlar dahilinde analizler yapılarak uygun illerde okullar açılacağı ifade edilmiştir(DPT,2019,s.71).

Eğitim sektörünü fiziki yapısının değerlendirilirken mesleki ve teknik eğitimin yeterli fiziki yapıya sahip olmadığı ve atölyelerin modernizasyonu için çalışmalar yapılacağı bunu yanında tasarım ve beceri atölyelerinin yapılacağı ve eğitimin her kademesinde niteliğin en üst seviye çıkarılması sağlanacaktır(DPT,2019,s.102). Niteliğin artırılması ile birlikte üretime yönelik çalışmalar ve istihdama yönelik seferberlik başlatılacaktır. Plan döneminde tüm atölye imkânları modernize edilecek ve eğitim istihdam ilişkisi kurulacaktır. Mesleki ve teknik eğitim daha etkin kullanılacak ve döner sermaye üzerine çalışmalar arttıracaktır(DPT,2019,s.138).

Bozulmuş olan mesleki ve teknik eğitim algısının düzeltilmesi için tanıtım faaliyetleri yapılacaktır. Özel sektör ile işbirliği protokolleri arttırılacaktır. Özel sektöre mesleki eğitim merkezi kurabilmeleri üzerine mevzuat düzenlemesi yapılacaktır(DPT,2019,s.139). Mesleki ve teknik eğitim istihdamı geliştirilecek ve istihdamlara farklı maaş vb. teşvikler uygulanacaktır.

KALKINMA PLANLARI	Nitelikli Ara Eleman İhtiyacı	Yüksek Öğretime Yönelendirme ve Bütünlük	Mesleki Rehberlik ve Mesleki Teknik Eğitime Özendirme	Mesleki Eğitimde Kadın	Teknolojinin Takibi-Bilimsel Gelişme	Paydaşlar - Sanayi İş Birliği-Sanayi İhtiyacı	Esnek ve İşlevsel Mesleki Eğitim	Modüler Eğitim	Meslek Standartları Tespiti	Uluslararası Geçerlilik	Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretmen Yetersizliği	Hizmet İçi Eğitim	Fiziksel Eksiklikler ve İmkan Artışı	Örgün ve Yaygın Eğitimde Bütünlük-Eşdeğerlik	Teknik Dallarda Yabancı Dil	Yaygın Eğitim-Kurslar-Hayat Boyu Öğrenme	Mesleki Eğitim-Çıraklık Eğitim	Fırsat Eşitliği - Herkes İçin Eğitim	Özel Meslek Liseleri Teşvik	Maaş Teşvik ve Stajyer Destek Ödemesi	OSB Okul Açma	Savunma Sanayi
1.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1963 -1967)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1968 -1972)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1973 -1977)	✓	✓	✓	✓																		
4.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1979 -1983)	✓					✓	✓									✓	✓					
5.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1985 -1989)	✓					✓	✓					✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
6.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1990 -1994)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.Beş Yıllık Kalkınma Planı(1996 -2000)	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓					
8.Beş Yıllık Kalkınma Planı(2001 -2005)	✓	✓	✓			✓			✓	✓					✓	✓						
9.Beş Yıllık Kalkınma Planı(2007 -2013)	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓												
10.Beş Yıllık Kalkınma Planı(2014 -2018)	✓	✓			✓	✓			✓	✓					✓							
11.Beş Yıllık Kalkınma Planı(2019 -2023)	✓		✓		✓	✓						✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 4.5 Kalkınma planı bazında üzerinde durulan konular

Tablo 4.5 genel bir özet olarak mesleki ve teknik eğitimde kalkınma planlarının yeri içerik analizi ile analiz edilerek aktarılmış olup kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitimin en çok değindiği boyutu verilmeye çalışılmıştır. Tabloya bakıldığında kalkınma planlarının hepsinde nitelikli personel yetersizliğinin vurgulandığı göze çarpmaktadır. Aynı problem bir önceki bölümde mevcut olan uzman raporlarında da kendini göstermektedir. Uzman raporlarında vurgulanan nitelikli personel eksikliği kalkınma raporlarının hepsinde tekrarlanmıştır. Bir sonraki kalkınma planında yerini korumuştur. Sorun ya çözülememiş ya da çözüm için yeterli çalışma yapılamamıştır.

Tablo 4.5 incelendiğinde yükseköğretime yönlendirme ve yükseköğretim ile bütünlüğün sağlanması konusuna çok sayıda kalkınma planı değinmiştir. Mesleki rehberlik ve mesleki eğitime yönlendirme konusuna yine çok sayıda kalkınma planında değinildiği tablodan görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimde kadın çalışan konusu, teknoloji ve bilimsel gelişme takibi, paydaşlarla ve sanayi ile işbirliği, esnek ve işlevsel mesleki eğitim, modüler eğitim, uluslararası geçerlilik, hizmet içi eğitim, fiziksel eksikliklerin giderilmesi, örgün ve yaygın eğitimde bütünlük, teknik dallarda yabancı dil, hayat boyu öğrenme, fırsat eşitliği konulara kalkınma planlarında çok fazla değinildiği ve kalkınma planlarının genelinde bu konuların kendine yer bulduğu tablodan kendini göstermektedir.

Son kalkınma planında ise çağın gereklilikleri doğrultusunda savunma sanayi, osb bünyesinde okul açma gibi konular kalkınma planlarına girmiştir. Özel mesleki liseleri ve teşvikleri konusuna ağırlıklı olarak 5,6 ve 11. Kalkınma planlarında ağırlıklı değinilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimde öğretmen yetersizliği konusuna ise ağırlıklı olarak 1. Ve 2. Kalkınma planında değinilmiştir. Diğer kalkınma planlarında kendine çok az oranda yer alan öğretmen sayısındaki yetersizlik göz ardı edildiği görülmektedir.

5. BÖLÜM

MİLLİ EĞİTİM ŞURA KARARLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar incelenmiş ve ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreç içerisinde Milli Eğitim Şura Kararlarından ne derece etkilendiği araştırılmıştır.

5.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Milli Eğitim Şura Kararları

Milli Eğitim Şuraları mesleki ve teknik eğitim bağlamında ele alındığında şu şekilde özetlenebilir. Mesleki eğitim alanında ve Türk eğitim sistemine yönelik raporlar hazırlayan yabancı uzmanların görüşleri ortak noktalarda şekillenmiş ve uzmanlar mesleki ve teknik eğitimde ders sayısının fazlalığından ve haftalık saatlerin düşürülmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Uzmanların hepsinin ortak fikir sunması neticesinde 1957 yılında 6. Milli Eğitim Şurasında Mesleki ve teknik eğitim başta olmak üzere ders saatleri haftalık bazda azalmıştır. Seçmeli ders sistemi uzman raporlarının bir yansıması olup süreç başarılı bir şekilde işletilememektedir.

1950'li yıllardan önce mesleki eğitimde ilk ve ortaokul mesleki eğitimde başlama çağı olarak öngörülürken, 1950 den sonra ileriki yaşlar olan lise çağı uygun karşılandı. Mesleki eğitim için bir dönüm noktası olan 6. Milli Eğitim Şurasında ortaokul seviyesindeki sanat okulları kapatıldı.

15. Milli Eğitim Şurası'nda programlar arası geçişler üzerinde durulmuş çekirdek program oluşumu ve programlar arası geçişlerin kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Yatay ve dikey geçişlerin zorluğunun ortadan kaldırılması ve bu bağlamda düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bunu sağlayacak düzenlemenin mesleki teknik

eğitimde modüler eğitim olduğu ifade edilmiştir.16. Mili Eğitim Şurası 1999 yılında toplanmış ve modüler yaklaşımların mesleki ve teknik eğitimde uygulanması, düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

17.Millî Eğitim Şurası 2006 yılında toplanmış olup mesleki ve teknik öğretim öğrenci alanlarının üzerinde durulmuş ve ders ağırlıklarının yeniden planlanması ve mezun olan öğrencilerin yükseköğretime devamının sağlanması istenmiş. Bu bağlamda ek puan sağlanması, mesleki eğitimin yaygınlaşması gerekliliği vurgulanmış. Bu doğrultuda yöneticiler, meslek odaları, yerel yönetimler, özel ve resmi işverenlerin ve medyanın iş birliğince hareket etmesi sağlanmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimi seçen öğrencilerin sosyal ve ekonomik yönden desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Özel eğitim kurumlarının yaygın eğitim sunmalarının gerekli olduğu ifade bulmuştur (MEB,2006). 18. Mili Eğitim Şurası 2010 yılında toplanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin öğretmen temini ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapılması ve çalışmaların neler olacağı vurgulanmıştır. Mesleki ve teknik öğretimin ortaöğretim kurumlarının modüler sistem temelinde şekillenmesi ve düzenlenmesi gerekliliği üzerinde durulmuş, mesleki eğitime özendirme için işletmede staj yapan öğrencilerin sosyal güvenlik haklarının iyileştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Yükseköğretime geçişlerde ek puan verilmesi gerekliliktir ifadesi yer almıştır (MEB,2010). 19. Milli Eğitim Şurası'nda ise öğretmen ve okul yöneticilerinin nitelikleri, okul güvenliği, öğretim programları, branş öğretmenleri ile mesleki teknik öğretmenlerin maaş karşılığı ücretleri vb. kararlar alınmıştır. Milli eğitim akademilerinin kurulması ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin artırılması amaçlanmıştır (MEB,2012; MEB,2014).

5.1.1. I. Milli Eğitim Şurası(1939)

1. Milli Eğitim Şura Kararları toplanma tarihi 17-29 Temmuz 1939 yılı olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel dir.

Bu şura kararından mesleki ve teknik eğitim adına erkek teknik, kız teknik ve ticaret öğretim kurum öğretim program ve yönetmelikleri incelenmiştir. Ayrıca tüm eğitim kademeleri için tek bir kitap(devlet kitabı) sistemine geçilmesi kararına varılmıştır(MEB,1939).

5.1.2. II.Milli Eğitim Şurası(1943)

2.Milli Eğitim Şura Kararları 15-21 Şubat 1943 yılında toplanmış ve gündem olarak okullarda ahlak ve anadil üzerine şekillenmiştir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel dir.

2. Milli Eğitim Şura Kararlarına bakıldığında mesleki ve teknik eğitim adına ayrı kitaplar basılması gerektiği vurgulanmıştır(MEB,1943).

5.1.3. III. Milli Eğitim Şurası(1946)

3. Milli Eğitim Şurası 2-10 aralık 1946 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin SİRER dir.

3. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar incelendiğinde Mesleki ve teknik eğitim artık daha fazla yer bulmaya başlamıştır diyebiliriz. Kız teknik okullar yönetmeliği incelenmiş ve teklifler değerlendirilmiştir. Ticaret ortaokulları ve programları değerlendirilmiştir. Erkek sanat okulları ve endüstri program ve yönetmelikleri incelenmiştir. İstanbul teknik okulu yönetmeliği incelenmiş ve bunlar hakkında kararlar alınmıştır(MEB,1946).

5.1.4. IV. Milli Eğitim Şurası(1949)

4.Milli Eğitim Şurası 23-31 Ağustos 1949 yılında toplanmış olup dönem milli eğitim bakanı Dr. Tahsin BANGUOĞLUdur.

4.Milli Eğitim Şurası kararlarına bakıldığında öğrencilerin hayata atılımları ve meslek okullarına gitmeleri gerekliliği vurgulanmış. Meslek okullarında hayata dair gerekli bilgi donanımın kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır(MEB,1949).

5.1.5. V. Milli Eğitim Şurası(1953)

5.Milli Eğitim Şurası 04-14Şubat 1953 yılında toplanmıştır ve dönemin milli eğitim bakanı Tefik İLERİ dir.

5. Milli Eğitim Şura kararlarına bakıldığında mesleki eğitim ve tüm eğitim kademeleri için programların yaygınlaştırılmadan önce denenerek geliştirilmesi kararına varılmıştır(MEB,1953).

5.1.6. VI. Milli Eğitim Şurası(1957)

6. Milli Eğitim Şurası 18-23 Mart 1957 yılında özellikle Mesleki ve teknik eğitim ve halk eğitim gündemleriyle toplanmıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ahmet ÖZEL dir.

Prof. Dr Ahmet ÖZEL Açılış konuşmasında mesleki ve teknik eğitimin öneminden ve dünyadaki yerinden bahsetmiştir. Asrın getirdiği yeni metot ve vasıtaların faydasından ekonomi ve endüstrideki yerinden ve sanayi ile işbirliğinden bahsetmiştir(MEB,1957).

6.Milli Eğitim Şurasında Mesleki ve teknik eğitim adına alınana kararlara bakıldığında yapı ve sanat enstitülerinin 1. Devresinin ilk 2 sınıfında çocuk yaş grupları göz önüne alınmak suretiyle atölye çalışmaları yapılması, teknikerlerin sorumluluk ve görevlerini ele alan mevzuatın tekrar gözden geçirilmesi, gündüz tekniker okulunun 2 yıl ve akşam tekniker okulunu 3 yıl öğretim süresinin olması, tekniker okulları açılırken günün ihtiyaçlarının göz önüne alınması, tekniker niteliğinin ve personel yetiştirme işinin önceden planlanması, sanat enstitülerine kız öğrenci alınması, ticaret okullarının 1.devresinin klasik okullar ile denkliliğinin sağlanması, mesleki eğitimde yabancı dil saatini arttırılması gibi kararlar mesleki ve teknik eğitim adına alınmıştır(MEB,1957).

1950'li yıllardan önce mesleki eğitimde ilk ve ortaokul mesleki eğitimde başlama çağı olarak öngörülürken, 1950 den sonra ileriki yaşlar olan lise çağı uygun karşılandı. Mesleki eğitim için bir dönüm noktası olan 6. Milli Eğitim Şurasında ortaokul seviyesindeki sanat okulları kapatıldığı gözükmektedir.

5.1.7. VII. Milli Eğitim Şurası(1962)

7. Milli Eğitim Şurası 5-15 Şubat 1962 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Hilmi İNCESULU dur

7.Milli Eğitim Şurasının gündemi oldukça geniştir. Dönem Milli Eğitim Bakanı Hilmi İNCESULU açılış konuşmasında Mesleki ve teknik liselere geçişlerde ilkokuldaki öğrenci ilgi ve kabiliyetlerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır(MEB,1962).

7.Milli Eğitim Şurasında mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren konulara bakıldığında nüfusu az olan yerlerde ortaokuldan sonra mesleki ve teknik eğitim ile genel liseleri

bir çatıda toplayan okul kurulması kararlaştırıldı. Kız enstitülerinin genç kızlara nitelik kazandıracak şekilde bilgi ve beceri vermesi amacıyla 3 yıllık meslek yüksek okulu haline gelmesi hususundaki teklifler kabul edilmiştir. Kız çocuklarına hayata atılma ve hayatlarını kazanabilecekleri imkanlar sunulması amaçlanmıştır. Kız çocuklarının gideceği kız enstitülerinin müfredat ve yönetmeliklerinin 1963-1964 yılı başına uygulanması kararlaştırıldı(MEB,1962).

Yukarıdaki karara benzer bir kararda erkek sanat enstitülerinin ortaokula dayalı üç yıllık meslek okullarım haline getirilmesi hususunda teklif milli eğitim şurasında kabul görmüştür. Erkek sanat enstitülerinin niteliklerinin artırılması ve buradaki bireylerin yapıcı yaratıcı yeteneklere sahip olacak şekilde yetiştirilmesi, bireylerin endüstri, bayındırlık ve diğer iş alanlarında çeşitli sanat dallarında işlere kolayca adapte olabilmeleri, yüksek kabiliyetli çocukların ise yükseköğretime yönlendirilmesi vurgulanmıştır(MEB,1962).

Kız ve erkek sanat enstitülerinin kız ve erkek sanat liseleri adıyla değiştirilmesi kabul görmüştür. Türk kadınının besin, besleme, çocuk bakımı gibi konularda ehil hale gelmesi için ve bunların yanı sıra evini beceri ile idare edebilmeye yetecek el sanatları gibi eğitimleri alabilecekleri kurs şeklinde okulların açılması ve adının kadın meslek okulları olması şurada uygun görülmüştür(MEB,1962).

Sanat enstitülerine dayalı olan tekniker okulları, güzel sanatlar okulu ve teknik okullarıyla alakalı konular ele alınmıştır(MEB,1962).

İlk defa 7. milli eğitim şurasında öz okullar konusu kendine yer bulmuştur. Özel öğretim kurumlarının, resmi öğretim kurumları ile beraber aynı seviyeye uygun şekilde gelişip yayılması için teşvik edici ve destekleyici tedbirler almak üzere kanun ve yönetmelik hazırlanması kabul görmüştür(MEB,1962).

Erkek teknik öğretmen okulu ile ilgili bir teklifte komisyon grubunca kabul görmüş olup erkek teknik öğretmen okulu ile ilgili atölye ve meslek derslerini okutacak, yeter derecede genel kültür, pedagojik formasyona sahip olan, teknik bilgi bakımından nitelikli, bilgili, becerili öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir öğretmen okuludur teklifi kabul görmüş bununla birlikte erkek teknik yüksek öğretmen okulu ile ilgili olarak orta dereceli erkek teknik öğretim okulları ile tekniker okullarına atölye ve meslek derslerini verebilecek yeterlilikte öğretmenler

yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli okuldur teklifi koordinasyon grubunca kabul olmuştur(MEB,1962).

Kız teknik öğretmen okulu ile ilgili bir teklifte komisyon grubunca kabul görmüş olup kız teknik öğretmen okulu ile ilgili atölye ve meslek derslerini okutacak, yeter derecede genel kültür, pedagojik formasyona sahip olan, teknik bilgi bakımından nitelikli, bilgili, becerili öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir öğretmen okuludur teklifi kabul görmüş bununla birlikte kız teknik yüksek öğretmen okulu ile ilgili olarak orta dereceli kız teknik öğretim okulları ile tekniker okullarına atölye ve meslek derslerini verebilecek yeterlilikte öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli okuldur teklifi koordinasyon grubunca kabul olmuştur(MEB,1962).

7.Milli Eğitim Şurasında kadın meslek öğretmen okulları ve köy kadınları için gezici kurslar düzenlenmesi hakkında kararları da mevcuttur(MEB,1962).

5.1.8. VIII. Milli Eğitim Şurası(1970)

8. Milli Eğitim Şurası 28Eylül-3Ekim 1970 tarihinde toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof.Dr.Orhan OĞUZ dur(MEB,1970).

8.Milli eğitim şurasın mesleki ve teknik eğitim genelinde bakıldığında ortaöğretim sisteminin kuruluşu üzerine gündem olduğu görülmektedir. Meslek ve teknik eğitimle alakalı kayda değer bir veriye ulaşılamamıştır.

5.1.9. IX. Milli Eğitim Şurası(1974)

9.Milli Eğitim Şurası 24 Haziran-4 Temmuz 1974 tarihinde toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa ÜSTÜNDAĞ dir.

9. Milli Eğitim Şurasına bakıldığında karma eğitimden yapılmasının esas olduğundan ve eğitim türüne göre sadece kız veya sadece erkek öğrenci olarak ayrılabilir maddesi yer bulmuştur. Bu madde kız ve erkek meslek okulları için önemlidir. Türk milli eğitim sisteminin bütünlüğü üzerine programların oluşturulması ana gündemiyle toplanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim ile ilgisi ise teknolojik yenilikler göz önüne alınarak uygulamalı eğitimlerin yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra meslek kademeleri belirlenmiştir. Yüksek öğretim kademeleri önündeki yığılmalardan bahsedilmiş ve öğrencilerin uygun iş alanlarına yönlendirilmesi bu amaçla oluşturulan programların ilgi çekici olması, meslek çeşitliliğinin uygun şekilde belirlenmesi, her kademedeki görevlilerin unvan ve

yetkilerinin kanunca düzenlenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Ortaöğretim kademelerinde meslek alanları ve bununla birlikte çalışma şartları ilgi çekici olmadıkça öğrencileri iş hayatına hazırlamak mümkün değildir vurgusu yer almış mesleki eğitim kurumlarının uygun şekilde düzenlenmesi kararı alınmıştır. ıracak, kalfa ve usta kanununun oluşturulması ve ortaöğretim kademesinde mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlayan meslek programlarının geliştirilmesi kararına varılmıştır(MEB,1974).

5.1.10. X. Milli Eğitim şurası(1981)

10.Milli Eğitim şurası 23-26 Haziran 1981 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan SAĞLAM dır.

10. Milli Eğitim şura kararına bakıldığında Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili kayda değer pek bir çalışmanın olmadığı gözükmekte olup mesleki eğitim ile ilgili ortaöğretim kapsamının çok amaçlı lise ile mesleki ve teknik okullardan ibaret olacak şekilde düzenlenmesi kararı alınmıştır. Mesleki teknik ve genel yaygın eğitim kurumlarının görevleri üzerine çalışma kendine yer bulmuştur. Örgün ve yaygın eğitim türlerinin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmesi örgün eğitimin mevcut imkanlarının yaygın eğitim için kullanılması amacıyla harekete geişmesi kararı alındı(MEB,1981).

5.1.11. XI. Milli Eğitim şurası(1982)

11.Milli Eğitim şurası 8-11Haziran 1982 yılında toplanmış olup dönem Milli Eğitim Bakanı Hasan SAĞLAM dır(MEB,1982).

11.Milli Eğitim şurası Milli Eğitim hizmetlerinin öğretmen ve eğitim uzmanları üzerine çalışmalar yapmak üzere toplanmıştır.

5.1.12. XII. Milli Eğitim şurası(1988)

12. Milli Eğitim şurası 18-22 Haziran 1988 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal GÜZEL dir.

12.Milli Eğitim şurasında alınan kararlara Mesleki ve teknik öğretim özelinde bakıldığında bütün öğrencilere ortak bir genel kültür verilmesi, öğrenci ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağın ihtiyaçları göze alınarak çeşitli programlar ile hem mesleğe hem de yükseköğretime öğrencileri hazırlayacak programlar düzenlenmesi kararlaştırıldı. 9.sınıflarda ortak genel kültür derslerinin okutulması mesleki ve

teknik öğretim kurumlarında ilave olarak meslek derslerine de yer verilmesi, 10.sınıfta Fen ve Sosyal Bilimler, 11.sınıfta Matematik ve Tıbbi bilimler ile Sosyal Bilimler ve Edebiyat kollarına ayrılması kararı alındı. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mesleğe, çalışma hayatına hem de yükseköğretime öğrenci hazırlayan meslek eğitimi, sanat eğitimi uygulayan eğitim öğretim kurumlarıdır şeklinde tanımlama yapılmıştır(MEB,1988).

Endüstriyel teknik öğretim yapan okulların 9.sınıfta branşlara ayrılması, 9.sınıfları endüstri programı ile ortak olarak yürütülen meslek liseleri programıyla ortak olan teknik liselerde, 10.sınıftan itibaren başlatılması, Anadolu teknik liselerinin mevcut statüsü korunmakla birlikte, orta vadede derlerin tükçe okutulması ve amaca uygun olarak iyi derecede yabancı dil öğretilmesini sağlayıcı tedbirler alınması, bu okullarda bütünlüğün sağlanması gibi kararlar alınmıştır(MEB,1988).

12.Milli eğitim şurasında iş sahasını ihtiyaçları gözetilmiş ve iş piyasası ihtiyacı doğrultusunda sürekli gelişen ve ilerleyen nitelikli bireyler yetiştirmek suretiyle paydaşlar ile iş birliği içinde olan eğitim kurumları olmalıdır şeklinde karar alınmıştır(MEB,1988).

Çarpıcı bir madde olarak ortaya çıkan ve nicelik ihtiyacı karşılama amacı olan bir karar ise şu şekildedir; Genel lise mezunu olup yüksek öğretime devam edememiş öğrencilerin ihtiyaç dâhilinde endüstri meslek, sağlık meslek vb. okullarda bir yıl mesleki ve teknik eğitime tabi tutularak iş hayatına atılmalarının sağlanması uygulamasının yaygınlaştırılması kararı aşınmıştır(MEB,1988).

Mesleki ve teknik liselerin yükseköğretime geçişi ile ilgilide takip ettikleri programa uygun yükseköğretim kurumlarına geçişleri sağlanmalıdır kararı alınmıştır. Şura kararları neticesinde ortaya çıkan temenni kararlarına bakıldığında yöresel meslek okullarının düzenlemesi, sanayi ve okul iş birliğinin yaratılması gibi temenni kararlarda alınmıştır(MEB,1988).

5.1.13. XIII. Milli Eğitim Şurası(1990)

13. Milli Eğitim Şurası 15-19 Ocak 1990 yılında yaygın eğitim kurumları gündemi ile toplanmış ve dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni AKYOL dur.

13. Milli Eğitim Şurasında halkın yagın eğitime katılması hususunda motivasyonunun sağlanması, güncel yaşama paralel bilgiler verilmesi, meslek

okullarında halk eğitim konularının yer bulması vb. konulara yer verilmiştir(MEB,1990).

5.1.14. XIV. Milli Eğitim Şurası(1993)

14. Milli Eğitim Şurası 27-29 Eylül 1993 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit MENTEŞE dir.

14. Milli Eğitim Şurası Eğitim Yönetimi ve okul öncesi eğitimi gündemiyle toplanmıştır(MEB,1993).

5.1.15. XV. Milli Eğitim Şurası(1996)

15.Milli Eğitim Şurası 13-17 Mayıs 1996 yılında toplanmış olup dönemin Milli Eğitim Bakanı Turhan TAYAN dır.

15 Milli Eğitim Şurasında milli eğitim sistemini 2000'li yılların gerekliliklerine, bilimsel, teknolojik gelişmelere uygun olarak yapılandırmak ve bu doğrultuda gençleri geliştirmek amacıyla düzenlenmiştir(MEB,1996).

Bu şura kararları çerçevesine ortaöğretimi yeniden yapılandırma amacı güdülmüştür. Ülke şartlarının içinde bulunduğu durum ve bunun sonucu ortaya çıkan insan gücü yetiştirme ihtiyacının karşılanması için ortaöğretim kademesi öğrencilerinin %65i Mesleki ve teknik eğitime, %35'ini Genel Eğitime yönlendirecek bir yapıya milli eğitim sisteminin kavuşturulmasının esas olduğu ve bu sayede eğitim istihdam dengesinin korunacağı vurgulanmıştır. Mesleki ve teknik eğitime sistem bütünlüğü esasına dayalı eklemli modüler eğitim programlarının uygulanması, alan ve dal eğitimlerine önem verilmesi vurgulanmıştır. Modüler eğitim ilk defa 15.Milli Eğitim Şurasında kendine yer bulmuştur.

Eğitimin her kademesinde yatay ve dikey geçişlere imkân sunulmalıdır. Bu geçişler tamamlama program ve eğitimleri ile sağlanmalıdır. Geçişlerin sağlanabilmesi için tam gün, tam yıl uygulamasından faydalanılmalıdır kararı alınmıştır.

Mesleki ve teknik ortaöğretimi bitiren öğrenciler kendi alanlarında yükseköğretime devam edebilmeli, diğer alanlara yönelmek isteyenler ise gerekli tamamlama eğitimleri neticesinde yükseköğretimde istedikleri alanlara gidebilmedir. Aynı ilke meslek yüksekokuluna gidecek genel eğitim mezunları içinde geçerli olmalıdır.

15. Milli Eğitim Şurası'nda programlar arası geçişler üzerinde durulmuş çekirdek program oluşumu ve programlar arası geçişlerin kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Yatay

ve dikey geçişlerin zorluğunun ortadan kaldırılması ve bu bağlamda düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bunu sağlayacak düzenlemenin mesleki teknik eğitimde modüler eğitim olduğu ifade edilmiştir(MEB,1996).

5.1.16 XVI. Mili Eğitim Şurası(1999)

16. Milli Eğitim Şurası Mesleki ve teknik eğitim gündemiyle toplanmıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Metin BOSTANCIOĞLU dur.

Milli Eğitim şurasında dönemin bakanı yaptığı açılış konuşmasında 1997 yılında çıkarılan yasa ile zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıktığı ve bunun bir reform olduğunu ifade etmiştir. Uygulamaya konulan projeler ile mesleki ve teknik eğitimin ağırlıklı olarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir(MEB,1999,Giriş).

16.Milli Eğitim Şurasında alınan kararlara bakıldığında ortaöğretimde kurumsallaşmaya gidilmesi ve meslek liselerinin değişik sektörler için farklı amaçlara hizmet edecek şekilde program çeşitliliği göz önüne alınarak şekillenmesi kararı alınmıştır(MEB,1999,s.1).

Ortaöğretimin yaş grubu olarak bu yaş grubundaki öğrencilerin araştırabilen, düşünen, bilimsel tutum sergileyen, sanat ve estetiğe duyarlı, dünya ile barışık, öz güvenli yetişmesini amaçlayan; gelişmiş teknolojik bir mesleki ve teknik eğitim ile sektöre-alana ve yükseköğretime hazırlayacak şekilde mesleki ve teknik eğitimin yapılandırılması kararı alınmıştır(MEB,1999,s.2).

Sistem programlarının gözden geçirilmesi ve modüler esasa göre sistem ve programlar düzenlenmeli, dikey ve yatay geçişler, program bütünlüğü gibi konular yükseköğretimi kapsayacak şekilde geniş bir perspektifle ele alınmalıdır (MEB,1999,s.2).

Mesleki ve teknik eğitimin yönetim ve finansmanı, program geliştirme, uygulama ve değerlendirmeye kadar, paydaşlar ile işbirliği sağlanmalı yerel yapılanma kuvvetlendirilmelidir (MEB,1999,s.2).

Mesleki ve teknik eğitim uluslararası standartlara uygun olarak yapılandırılmalı ve Avrupa ile bütünleşme kolaylaştırılmalıdır (MEB,1999,s.2).

Ortaöğretimden yükseköğretime geçişlerde mesleki ve teknik eğitim mezunlarının kendi programlarına sınavsız geçişlerine olanak sağlanmalı ve başarı kriteri esas alınmalıdır (MEB,1999,s.2).

Tüm düzenlemeler ve geliştirmeler için mevcut yasalar ve yönetmelikler 3308 Sayılı yasa dahil yeniden gözenden geçirilmeli ve uyarlamalar sağlanmalıdır (MEB,1999,s.2).

Teknolojiden uzak bir eğitim yapısı terk edilmelidir ve bireyin mesleki yönelimleri göz önüne alınarak mesleki eğitim insan gücü odağı çerçevesinde donanımsal olarak yapılmalıdır (MEB,1999,s.2).

Ortaöğretim çağın gereklilikleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilmelidir. Tüm meslek alanlarında geçerli olan teknoloji yakalanmalıdır (MEB,1999,s.2).

Teknoloji eğitimi üzerinde durulmalı; tarım, endüstri, sanayi, işletme, inşaat gibi tüm insanlığı ilgilendiren konularda teknoloji yakından takip edilmeli teknoloji eğitim kapsamı genişletilmelidir (MEB,1999,s.2).

Meslek standartları eksik olup bunların hazırlanıp geliştirilmesi ve kurumsal bir yapıya ulaştırılmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimde niteliği arttırarak, ulusal meslek standartları geliştirmek ve tüm paydaşlara uyumu sağlamak üzere bir kurum kurulmalı ve tüm meslek standartlarını yürütme ve geliştirme görevinin yanında belgelendirme gibi işlemleri de yürütmelidir 3-4. Meslek standartlarının eğitimin en önemli halkası olduğu meslek eğitimi programlarının tüm nitelikleri meslek standartlarına uygun şekilde belirlenmelidir (MEB,1999,s.4).

Mesleki ve teknik eğitim istihdam, işletme ve paydaş taleplerine yanıt verecek şekilde oluşturulmalıdır. Yerel ve bölgesel gereksinimler göz önüne alınmalıdır. Bu doğrultuda iş hayatında yer alan nitelikli uzmanların program geliştirmede yer almaları ve bu görevleri üstlenmeleri sağlanmalıdır (MEB,1999,s.4).

Nüfus beklentileri ve ülkesel kaynaklar mesleki eğitimi geliştirmede göz önüne alınmalıdır. Bu çerçevede sektöre dağılım haritaları hazırlanmalı yöresel ve bölgesel eğitimler koordine edilmelidir. Geleceğe dönük bir düzenleme öne çıkmalıdır. Bu eğitimler uygulamalı yani pratiğe dönük olmalıdır (MEB,1999,s.4).

Mesleki ve teknik eğitime iş başında eğitim gibi uygulamalar arttırılmalı ve uzaktan eğitimde bu kapsamda ele alınmalıdır. Bu eğitimlerin yanında uygulamalı eğitimler ve simülasyon eğitimleri yayınlaştırılmalıdır. (MEB,1999,s.3-4).

Okul dışına taşan eğitim süreçlerinde eğitimin niteliği arttırılmalıdır(MEB,1999,s.4).

Mesleki ve teknik eğitimde rehberlik, kurslar, eğitici kollar, demokrasi, öğrenci ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi gibi konularda eksikler giderilmeli, zenginlik kazandırılmalıdır (MEB,1999,s.4).

Ortaöğretimin ilk yıllarında mesleği tanımları ve ilgilerine göre yönlencmeleri açısından geniş tabanlı modüler bir eğitim hizmeti sunulmalıdır, bu eğitim sunulurken mesleki danışmanlık verilmeli uygulamalı eğitimler yapılmalıdır (MEB,1999,s.4).

Eğitim bir bütün olarak ele alınmalı, kadın eğitimlerine önem verilmeli, bu eğitimlerde sanayi beklentileri göz önüne alınmalıdır. Kız öğrencilerin mesleki eğitime kazandıracak özendirici önlemler hayata geçirilmelidir (MEB,1999,s.4).

Değişen sektörle yapı iyi analiz edilmeli üstün nitelikli insan gücünü karşılamada kadın iş gücünden mümkün olduğunca faydalanılmalı, teşvik edilmeli ve nitelikli kadın işgücü artımı sağlanmalıdır (MEB,1999,s.4).

Yöresel ihtiyaçlar göz önüne alınmalı örgün ve yaygın eğitimler milli eğitim bakanlığınca yapılmalıdır (MEB,1999,s.4).

Mesleğin gerektirdiği özellikler doğrultusunda eğitim vermek açısından mevzuatlar gözen geçirilmelidir(MEB,1999,s.4).

Öğrencilerin ilgi ve kabiliyetleri iş sahasının talepleri doğrultusunda geliştirilmeli ve ona uygun programlara yönlendirme yapılmalıdır (MEB,1999,s.4-5).

Mesleki ve teknik eğitim engelli öğrencilere de eğitim verecek şekilde geliştirilmeli mesleki yeterlilik sağlanmalıdır (MEB,1999,s.6).

İşletmede eğitim ön plana alınmalı uygulama arttırılmalı, öğretmenler işletme konusunda eğitilmeli ve yeterli sayıda personel görevlendirmesi yapılmalıdır. İşletmelerde yeterli sayıda öğretim materyali geliştirilmelidir (MEB,1999,s.7).

Mesleki eğitim kurumlarının donanımları değişen teknoloji ile güncellenmeli değişen koşullar doğrultusunda gelişmelidir (MEB,1999,s.8).

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında işe yerleştirme ve izleme birimleri kurulmalıdır (MEB,1999,s.8).

16.Milli eğitim şurası mesleki ve teknik eğitim başlığı ile toplanmış ve özetle mesleki eğitimin finansman, nitelikli birey, kadınların mesleki eğitimi, engellilerin

mesleki eğitimi, işletme ile iş birliği, paydaşların beklentilerini karşılama, çıraklık ve mesleki eğitim yapısı, mesleki eğitimi özendirme, öğretmen ve yöneticisini geliştirme, işletmelerdeki beceri eğitimleri, bölgesel eğitimler, yaygın eğitimler, mezun istihdamı gibi birçok başlığı kapsamlı şekilde ele almış ve Mesleki ve teknik eğitimin tüm sorunlarına değinilmiş ve kapsamlı çözüm önerileri ifade edilmiştir. Yeni bir sistem modelinden bahsedilmiş ve öneriler getirilmiştir.

16.Milli eğitim şurası ilke ve kararlar bağlamında, kurum yapısı, nitelik, program yapısı, işleyiş, mesleki eğitimin işleyişi, gelecekte mesleki eğitim gibi ana konulara yöneldiği için önem taşımaktadır diyebiliriz.

İşin özü 16.Milli eğitim şurası yeni bir sistem modeli ortaya koymuş, bütüncül bir yaklaşım sergilemiş, ortaöğretimi meslek ağırlıklı olarak tekrar yapılandırma amacını taşımıştır diyebilir.

5.1.17. XVII. Milli Eğitim Şurası(2006)

17.Milli Eğitim Şurası 7 yıllık bir aradan sonra 13-17Kasım 2006yılında düzenlenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim başlıkları içerisinde yer almıştır.

Özel eğitim öğrencilerinin ilköğretim okullarını bitirdikten sonra bitirdiği okul yöneticisi, velisi, rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmeni, mesleki ve teknik öğretimden bir rehber öğretmen, RAM bünyesinde öğretmenlerden oluşan bir komisyon tarafından başarılı olabilecekleri mesleki ve teknik liselere yerleştirilmeleri ve meslek kazanmaları sağlanmalıdır(MEB,2006,s.1).

Mesleki ve teknik eğitim ile çıraklık eğitimde engelli öğrenci kontenjanları arttırılmalıdır(MEB,2006,s.2).

İş gücü piyasa beklentileri göz önüne alınarak meslek örgütlerinden yardım alınmak suretiyle 4, 5, 6, 7, 8. sınıf öğrencilerine mesleki rehberlik ve yönlendirme yapılmalıdır (MEB,2006,s.3).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun öğrencilerin öğretim gördükleri alana yerleşmelerinde ek puan sağlanmalıdır (MEB,2006,s.4).

Mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılmasında rasyonel ve bilimsel yöntemler hayata geçirilmelidir. Mesleki ve teknik öğretimi seçecek öğrencilere sosyal ve ekonomik destek sağlanmalıdır.

Özel eğitim kurumlarının mesleki ve teknik eğitim ve yaygın eğitim alanlarında eğitim sunmaları sağlanmalıdır. Okulların ve halk eğitim merkezlerinin fiziki eksiklikleri giderilmelidir(MEB,2006,s.5).

5.1.18. XVIII. Milli Eğitim Şurası(2010)

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğretmen ihtiyaçlarını gidermek için kurulan teknoloji fakültesi, turizm fakültesi, sanat ve tasarım fakültesi, çocuk gelişimi gibi bölümlere YÖK'ün belirlediği kriterlerde formasyon eğitimi uygulanmalıdır(MEB,2010,s.1).

Okul binalarının tasarlanmasında bilişim altyapısı, gelişen teknoloji göz önüne alınarak modüler sisteme uygun hale getirilmelidir4

Mesleki ve teknik eğitime yönelimi arttırmak amacıyla 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereği öğrencilere ödenmesi gereken sosyal ödenek ve olanaklar iyileştirilmelidir (MEB,2010,s.8).

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında okul, alan ve bölümler iş gücü piyasa talepleri, ihtiyaçları ve bölgesel gereklilikler çerçevesinde sektöre yakın şekilde mesleki eğitim kampüsleri şekline açılmalıdır ve fiziki yapıların verimliliği artırılmalıdır(MEB,2010,s.8).

Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri için akademik sınavlar mesleki alanlarda yapılmalıdır ve alanına gidecek öğrencilere ek puan verilmelidir(MEB,2010,s.8).

Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili öğretim daireleri tek çatıda toplanmalıdır (MEB,2010,s.9).

5.1.19. XIX. Milli Eğitim Şurası(2014)

19.Milli Eğitim Şurası ağırlıklı olarak öğretmenlerin mesleki gelişimi, kariyeri, niteliği, yetişmesi, kariyer sistemi vb. süreçleri üzerine toplanmış ve şekillenmiştir diyebiliriz. 19. Milli Eğitim Şurasında mesleki ve teknik ortaöğretime yönelik kayda değer bilgiye rastlanmamıştır(MEB,2014).

5.1.20. XX. Milli Eğitim Şurası(2021)

20. Milli Eğitim Şurası Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer başkanlığında toplanmıştır(MEB,2021)

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin mesleki eğitimleri üzerine durulmuş ve yetenekleri, beceriler göz önüne alınmak suretiyle istihdama yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda paydaşlar ile işbirliğine gidilmelidir(MEB,2021,s.3).

Mesleki Eğitimin iyileştirilmesi konusu bir başlık altında irdelenmiş olup alınan kararlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Ulusal ve uluslararası sektör beklentileri göz önüne alınarak yeni programlar açılması ve mevcut programların resmi ve özel tüm mesleki ve teknik eğitim kademelerinde güncellenmesi sağlanmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimde yabancı dile ağırlık verilmeli hazırlık sınıfı bulunan programlarda meslek derslerinin en az %30 u yabancı dil ile verilmelidir. Mesleki eğitim veren kurumlarca yürütülen meslek edindirme ve belgelendirme faaliyetleri ile mesleki eğitim veren okul/kurumlar arasında uyum sağlanmalıdır. Sanayinin- paydaşların talep ettiği iş gücü niteliğine yönelik mesleki ve teknik eğitim programları uygulanmalıdır. Özel eğitimli bireye meslek kazandırma süreci teorik ve uygulamalı olarak zenginleştirilmelidir. Mesleki ve teknik eğitimde modüler eğitim göz önüne alınarak sınıf geçme ve ders geçme sistemi buna göre dizayn edilmelidir. Mesleki ve teknik eğitimin tüm paydaşları göz önüne alınarak ahilik kültürünü arttıracak faaliyetler hayata geçirilmelidir. Bu kurumlarda araç-gereç, fiziksel yapı, bina eksiklikleri değerlendirilmeli ve tespit edilen eksiklikler giderilmeli ve bu konuda özel sektör teşvik edilmelidir. Özel mesleki ve teknik liselerde en az bir yönetici meslekli alandan olmalıdır. İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde, mesleki ve teknik eğitim sorumlusu olan müdür, müdür yardımcısı, şube müdür mesleki alanlardan görevlendirilmelidir. Özel meslek liseleri Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan donanım standartlarına uygun olmalıdır. Organize Sanayi Bölge Müdürlükler ve Meslek Odaları Mesleki eğitime pay ayırmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim iş birliği içinde program geliştirmelidir. Mesleki ve teknik eğitim kurumları ile yurt dışında faaliyet gösteren kurumların iş birliği kuvvetlendirilmelidir. Mesleki ve teknik okul denetimlerinde görevli yöneticiler seçilirken meslek öğretmeni olmasına dikkat edilmelidir. Mesleki ve teknik eğitimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azaltılmalıdır. Ulusal ve Uluslararası faaliyetlere katılım desteklenmelidir. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarına mezun takibi, yurt dışında staj vb. konularda destek sağlanmalıdır. İnsan kaynağının niteliği açısından mesleki eğitimde kaliteyi arttırmak adına paydaşlar ile iş birliği yapılmalıdır. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere işletmede beceriden

yeterince faydalanmaları açısından teşvikler uygulanmalıdır. Meslek liselerinden mezunların beceri eğitimi ve staj yaptığı işletmelere vergi ve SGK prim indirimi desteği verilmelidir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitim alan öğrencilerin bu süreleri emeklilikten sayılmalıdır. Mesleki v teknik eğitim enstitüsü kurulmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimi teşvik edecek istihdamı arttıracak, itibarı yükseltecek çalışmalar yapılmalıdır. Okul öncesinden başlayarak yükseköğretime kadar tüm öğrencileri ilgi yeteneklerine göre mesleki yönlendirme yapılmalı ve buna uygun bir model geliştirilmelidir. Kitle iletişim araçları kullanmak suretiyle meslek lisesi tanıtımları yapılmalıdır. Mesleki eğitim mezunu olup başarılı olanlar ön plana çıkarılmalıdır(MEB,2021,s.66).



6.BÖLÜM

HÜKÜMET PROGRAMLARINDA MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik Hükümet Programları ve Parlamento görüşmeleri incelenmiş ve ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreç içerisinde Hükümet Programlarında Mesleki ve Teknik Eğitimin yeri araştırılmıştır.

6.1. Hükümet Programlarında Mesleki ve Teknik Eğitim

Cumhuriyet kuruluşundan ileri gelen hükümet programları temele alınıp incelendiğinde mesleki teknik eğitimin yer aldığı ve önemli olduğu göze çarpmaktadır. Mesleki ve teknik eğitime hükümet programlarının doğrudan ve dolaylı etkileri mevcut olup hükümet programlarının yarıya yakını mesleki eğitimi doğrudan ele almıştır. Yapılması planlanan çalışmaları açıklamışlardır. İlk hükümet programları incelendiğinde ilköğretimi tamamlayanların mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilmesi ve bu sayede iş piyasalarına yönlendirilmeleri üzerine vurgu yapılmıştır. Hükümet programında 1960'lara kadar mesleki ve teknik eğitimin asıl görevinin sektör için iş gücü temin etmek olduğu vurgulanarak bu kurumların yaygınlaştırılması bağlamında çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir. 1960 yılları sonrasında hükümet programlarında sektörün ihtiyaçları göz önüne alınacak ve mesleki ve teknik eğitim kurumları bu doğrultuda açılacaktır ifadeleri yer almaktadır. 1980 yılları sonrası hükümet programlarında mesleki ve teknik eğitime yönlendirmelerin yapılacağı, dikkat çekileceği ve öncelik verileceği ifade edilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitime yön veren kalkınma planları, Milli Eğitim Şuraları ve hükümet programları mesleki eğitimi kalkındırmayı ve mesleki standartları belirlemeyi amaçlamıştır diyebiliriz. Öğrencilere modüler eğitimle dikey ve yatay hareketliliğe imkan sunacak şekilde programlar hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Niceliğin yanı sıra nitelik üzerinde şekillenmişlerdir. Diplomalardan uluslararası geçerliliği üzerine çalışmalar yer almış üzerinde durulan önemli konulardandır. Yönetici ve öğretmen nitelikleri üzerine ise en çok duran 19.Milli Eğitim Şurası kararları olmuş gözükmektedir. Eğitim sisteminin sorunları bu yıllarda yönetici ve öğretmende mi aranıyor sorusu akla gelmektedir. Mesleki eğitimi kalkındırmalıyız ve yönlendirme yapmalıyız cümleleri tüm şura kararlarında, tüm kalkınma planlarında varken ve uygulamada başarısız olma nedenleri üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

4702 sayılı yasa 2001 yılında kabul görmüş ve mesleki teknik eğitim başta olmak üzere ortaöğretim sistemi yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilere yatay ve dikey geçiş imkânı sunan esnek program planlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında örgün ve yaygın eğitim kurumları beraber işlevini sürdürecektir. Bu bağlamda kurumlar dizayn edilecektir. Yasa gereği telafi programları düzenlenecek ve başarı ile tamamlayanlara meslek lisesi diploması verilecektir. Ayrıca bu yasa ile mesleki ve teknik ortaöğretim tamamlayan öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçişine imkan sağlamıştır(Kazu, 2002; MEB, 2014).

Eğitim sistemi düzeni 2012-2013 yılında yeniden dizayn edilmiş ve 4+4+4 olarak kurulan yeni eğitim sistemi hayata geçmiştir. Mesleki eğitim 9. Sınıftan itibaren başlamaktadır.9.sınıf ortak olup mesleğe yönelik çalışmalar 10.sınıflarda başlamaktadır.

6.1.1 Ali Fethi Bey Hükümeti(14 Ağustos 1923 – 27 Ekim 1923)

Ali Fethi Bey Hükümeti Dönemi hükümet programları incelendiğinde hükümetin tahsilin tüm kademelerine önem vereceği ve meslek mekteplerinin beklentileri karşılayacak şekilde geliştirileceği vurgulanmıştır. Aynı hükümet programında mesleki ve uygulama eğitimlerinin verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013a,s.70-71).

Mesleki eğitime yönelik bir düzenlemenin yapılacağı ve altı senelik iptidai eğitimin sonunda ziraat, ticaret ve sanayi alanında iki senelik okullar açılacağı ve devamlılığının sağlanacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013a,s.70-71).

6.1.2 Oktay Hükümeti(22.11.1924-03.03.1925)

Oktay Hükümeti Dönemi Hükümet Programları incelendiğinde ülkenin tarım ülkesi olduğu ve ziraat üzerine eğitimin dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013a,s.108).

Ticaret hayatında bulunan ve atılacak meslek erbaplarına uzun vadelerde makine ihtisası ve eğitimi vurgulanmıştır(TBMM, 2013a,s.100).

6.1.3 I.Bayar Hükümeti (01.11.1937-11.11.1938)

Bayar Hükümet Programı incelendiğinde hayatın her sahasında yetişmiş birey ihtiyacı olduğu ve bu bireylerin sanatkar ve nitelikli olması gerektiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013a,s.280). Çiftçilerin mesleki olarak kalkınmasını temin etmek lazımdır ifadesi hükümet program ve görüşmelerinde kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013a,s.287).

6.1.4 Peker Hükümeti 07.08.1946-10.09.1947.

Peker Hükümeti Dönemi Hükümet Programları incelendiğinde özellikle ilkokulları bitiren köy çocuklarının eğitilmesi gerektiği ve köy içerisinde işe yarar bir meslek sahibi yapmak için bölge okullarının teşviğine devam edileceği vurgulanmıştır (TBMM, 2013a,s.423).

6.1.5 I.Saka Hükümeti 10.09.1947-10.06.1948

I.Saka Hükümeti programında geçim zorluğuna çare başlığı adı altına miktarı sekiz milyonu aşan meslek erbabından 6.5 milyonunun çiftçi olduğu ifade edilmiştir ve çiftçi eğitimi üzerinde durulmuştur (TBMM, 2013a,s.527).

6.1.6 I. Menderes Hükümeti(22.05.1950-09.03.1951)

I.Menderes Hükümeti Programı incelendiğinde en küçük köy ve kasabada bile vatandaş çocuklarının yüksek meslek eğitimlerine ilerlemesi üzerine ortaokullar açıldığı ve liselerin vilayetlere yayıldığı ifade edilmiştir(TBMM, 2013b,s.775).

Memlekette orta dereceli meslek tahsillerini arttırmak teknik bilgiyi genişletmek ve teknik bilginin artması için açılan sanat enstitülerinin, kız enstitülerinin, ticaret

liselerinin halk nevrinde olumlu olduğu gençlere nitelik kazandırdığı ifade edilmiştir(TBMM, 2013b,s.775).

6.1.7 VIII. İnönü Hükümeti(20.11.1961-25.06.1962)

8.İNönü Hükümeti Programı incelendiğinde eğitimin genç nesillerin yetiştirilmesinde bir vasıta olduğu ve bunun yanında milli kalkınmayı hızlandıracak verimli bir kalkınma ve yatırım aracı olduğu vurgulanmıştır(TBMM, 2013c,s.1333).

Öğretim sisteminde ülke çocuklarına kısıtlamalar yapıldığı. İmam-Hatip okullarından çıkanların ilahiyat fakültesine, sanat ve meslek temelli okullardan çıkanların teknik okullara gidemediği ifade edilmiştir.Bu konuda yapı enstitüsünden çıkan ve teknik bilimlerde yetkin bireylerin iş sahasına temininin gerekliliği ifade edilmiştir(TBMM, 2013c,s.1371).

6.1.8 IX. İnönü Hükümeti(25.06.1962-25.12.1963)

9.İNönü Hükümeti Programı ve konuşmalar incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının her derecesinde ve tipinde belirli bir plan yapılmalı ve bu plan dahilinde gelişmesinin sağlanması ifade edilmiştir(TBMM, 2013c,s.1497).

Orta ve yüksek seviyede mesleki ve teknik öğretim kurumlarının açılmasında sektörel ihtiyaçlar devlet planlama teşkilatı aracılığı ile belirlenecek ve bu doğrultuda mesleki ve teknik öğretimin ülkenin ihtiyaçlarını karşılaması sağlanacaktır ifadesi kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013c,s.1497). Mesleki ve Teknik eğitimde öğretmen ihtiyaçlarının giderilmesine öncelik verilecek ve her kademede bu durum uygulanacaktır ifadesi yapılmıştır.

Köylerde eğitimin önemi vurgulanarak köyler göz önüne alınarak geniş bölgeleri içine alacak şekilde; meslek okullarıyla bunların içinde zirai ve uygulamalı eğitimleri verecek ve köylüyü mesleki olarak geliştirecek meslek ve sanat okullarının açılmasının uygun olacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013c,s.1521). Eğitim politikası olarak ise ülkede çok geri kalmış köyler ile şehirlerarasındaki farklı yok etmek adına tedbirlerin dikkate alınması vurgulanmıştır.

9.İNönü Hükümeti Programı içinde mesleki eğitim kendine oldukça çok yer bulmuş ve milli eğitim davasının, sanayinin ve kalkınmanın bel kemiği olarak mesleki ve teknik öğretim görülmüştür(TBMM, 2013c,s.1524). Ülkede mesleki ve teknik eğitime verilen önem yerinde görülmüş ama bunun yanı sıra yetersiz görülmüştür.

Bu okulların günün şartları doğrultusunda yabancı memleketlerde olduğu gibi geniş kollarda ve gerekli donanım ile donatılmış olması gerektiği konuşmalarda kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013c,s.1524).

Mahkemelerin yükünü taşıyan zabıt kâtiplerinin yetiştirilmesi üzerine meslek okullarının kurulması gerektiği ve mesleğin daha vasıflı hale getirilmesi gerektiği konuşmalarda kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013c,s.1551).

Çocukluk çağı ile yetişkinlik çapı arasındaki evrede mesleki eğitimin önemli olduğu ve gerekliliği üzerine konuşmalar kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013c,s.1617).

6.1.9 X.İnönü Hükümeti(25.12.1963-20.02.1965).

10. İnönü Hükümeti Programı ve konuşmalar incelendiğinde çağın gereklilikleri üzerine durulmuş ve milli eğitimin çağın kalkınmasında çok önemli olduğu kalkınma planlarının gerektirdiği nicelik ve nitelikteki yetişmiş bireyleri yetiştirecek güce sahip olmak çağın gerekliliğidir vurgusu kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013c,s.1742).

Özellikle mesleki ve teknik öğretim kurumlarının gerek öğrenci kapasitesi gerekse mesleki çeşitlilik bakımından kaliteyi yakalayacak şekilde geliştirileceği vurgulanmıştır(TBMM, 2013c,s.1742).

Mesleki ve teknik eğitimin asırlardır ihmal edildiği ve geri kalmış olmaktan dolayı neslin çektiği sıkıntıları gelecek nesillerin çekmemesi için mesleki ve teknik öğretime önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır(TBMM, 2013c,s.1855).

6.1.10 Ürgüplü Hükümeti(20.02.1965-27.10.1965)

Ürgüplü Hükümeti Programı ve konuşmalar incelendiğinde mesleki ve teknik eğitimin memleket kalkınmasında çok önemli olduğu, memleketin ekonomik, sosyal ve sınai kalkınmasında ana gayesi olması gerektiği vurgusu yapılmıştır(TBMM, 2013c,s.1952).

Ülke kamuoyu tarafından dikkat çekmiş ve ilgi odağı olmuş olan Tekniker Okulu mezunu bireylerin daha etkin ve nitelikli hizmet görebilme imkânının artırılması vurgulanmıştır(TBMM, 2013c,s.1952).

6.1.11 I. Demirel Hükümeti(27.10.1965-03.11.1969)

1.Demirel Hükümeti Programı ve konuşmalar incelendiğinde üniversite ve yüksek okula devam etmek istemeyen ve mesleki ve teknik eğitime gitmek isteyen bireylerin teknik eğitimlerine takviye yapılacak ve bu okulların sayısı arttırılacak ifadesi yer bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2179). Yetişmiş elemanlara yönelikte meslekte kalmalarına yönelik her türlü tedbirin alınacağı ifade edilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim önem, vurgulanmış, paydaşlar, sanayi ve iş sahası ile iş birliğinin sağlanacağı vurgulanmıştır. Mahalli sanatların geliştirilmesi, turizme önem verilmesi gerektiği bunların yanı sıra elektrik, elektronik, petrol kimyası, matbaa, tekstil gibi alanlarda eleman yetiştirileceği kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2180).

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim mezunlarının yükseköğretime devamına imkân sağlanacak ve bu durumun geliştirileceği vurgulanmıştır(TBMM, 2013d,s.2180).

El emeği ile geçinen meslek mensuplarına ve bunların kullandıkları mefruşat, alet ve edevat konusunda destekler verilecektir şekilde konuşmalar kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2194).

Konuşmalar ve görüşmelerde kalkınmayı çabuklaştırmada teknik öğretime önem verilmesi gerektiği, nitelikli eleman yetiştirilmesinin gerekliliği ve bunların milli emek gerçekleştirilip ülkeye hizmet etmesinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Kıymetli bir teknik eleman başkanlığında kurulan hükümetin teknik eğitime değer vereceği konuşmalarda ifade bulmuştur. Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığının bir Bakanlık haline getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır(TBMM, 2013d,s.2263). Köy işleri bakanlığının sağladığı faydalardan bahsedilmiş ve Teknik Öğretim Bakanlığının da gerekli olduğu ifade bulmuştur.

6.1.12 II. Demirel Hükümeti(03.11.1969-06.03.1970)

2.Demirel Hükümeti Programı ve konuşmalarda Kız teknik öğretim kurumları ve özellikle gezici kadın kurslarının yurdun her köşesine götürülmesine imkan sunulacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013d,s.2602).

Mesleki ve teknik okullarda ortaöğretime başarı ile tamamlayan bireylerin yeteneklerine göre yüksekokul ve üniversitelere devam etmeleri için imkânlar

yaratılacak ve fırsat eşitliği anlamında meslek okul programları amaca uygun düzenlenecektir(TBMM, 2013d,s.2603).

Nitelikli insan gücünü sağlayacak olan mesleki ve teknik öğretimin zarar görmesinin büyük zararlara neden olacağı ve mesleki ve teknik öğretime gerekli önemin verileceği kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2661).

2. Demirel Hükümet Programında Mesleki ve Teknik Öğretim ayrı bir başlık altında önemli görülmüş ve kendi içinde kapsamlı olarak ele alınmıştır diyebiliriz. Kalkınmanın oldukça önemli olduğu ve yetişmiş nitelikli insan gücünün sağlanması açısından mesleki ve teknik öğretimin birinci derece önemli olduğu ve gerekli tüm önemin verilmesi gerektiği, teknik ve meslek okullarını bitirenlerin, memleket kalkınmasına hizmet edebilmesi ve teşebbüs kurmasının gerektiği ve bu konuda imkânlar sunulup yardım edilmesi gerektiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013d,s.2781).

Öğretmen okulları, sanat okulları, tarım ve ticaret liseleri, sağlık okulları, imam-hatip mezunlarının yükseköğretime geçişinin faydalı olacağı ifade bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2781).

2. Demirel Hükümeti Hükümet Programında Özel Okullar adı altında mesleki ve teknik eğitimde kendine yer bulmuş olup özel okullara yönelik geniş ıslahat tedbirlerinin alınması konusu kendine yer bulmuştur(TBMM, 2013d,s.2781).

6.1.13 III. Demirel Hükümeti(06.03.1970-26.03.1971)

3.Demirel Hükümeti Hükümet Programı ve Görüşmelerde köy çocuklarının için ortaokul ve liselerin gerekliliği ile çok sayıda pansiyon, yatakhane, yurt binası açmanın önemli olduğu ve bunların özellikle mesleki eğitimde ve orta eğitimde, lisede şart olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013d,s.2971). İkinci kalkınma planında bu yönde güzel hükümlerin konuşulduğu ifade edilmiştir. Beş yıllık kalkınma planı sonunda parasız yatılılık konusunda istenilen hedefe ulaşılabileceği vurgulanmıştır(TBMM, 2013d,s.2971).

Eğitimde tek davanın “imkân ve fırsat eşitliği” olmadığı bunun yansira Türkiye'nin kalkınması için gerekli nitelikli insan gücünün plana uygun yetiştirilmesi de en temel davalardandır vurgusu kendine yer bulmuştur. Türkiye eğitim davasının niteliği kazandırmada yetersiz olduğu ve Türkiye'nin mesleki ve teknik eğitime ihtiyaç duyduğu ve bu alanda gerekli hamlelerim yapılmadığı ifade edilmiştir.

Yükseköğretimde gerekli ıslahatların yerine gelmediği üniversite kapılarında yığılma olduğu ve siyasi olaylarında vukuu bulduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013d,s.2971).

6.1.14 I. Erim Hükümeti(26.03.1971-11.12.1971)

1.Erim Hükümeti Hükümet Programı ve Görüşmeler incelendiğinde eğitimde yetersiz şekilde uygulanmış olan fırsat ve imkân eşitsizliğinden bahsedilmiş kopmuş olan eğitim kurumlarının planla tekrar bağlanması gerektiği, yetişmiş insan gücü komusun da kopukluklar olduğu, mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi programda yer alan mühim bir tedbirdir ifadesine yer verilmiştir (TBMM, 2013e,s.3303).

İmam-Hatip Ortaokullarının sanat okulları haline dönüştürülmesi; Köy Enstitülerinin yeniden açılması; mesleki ve teknik öğretime ağırlık verilmesinin özlenen hedefler olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.3313).

Yükseköğretimin mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek şekilde güncellenmesinin zorunluluk olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.3313).

İmam-Hatip Okulları sadece din görevlisi yetiştirecek şekilde milli eğitim bakanlığınca düzenlenecektir ifadesi yer almaktadır(TBMM, 2013e, s.3314).

6.1.15 Melen Hükümeti (22.05.1972-15.04.1973)

Melen Hükümeti Hükümet Programı ve görüşmeler incelendiğinde ülkede çoğu çocuğun meslek sahibi olmaktan yoksun olduğu ilkokulların sekiz yıla çıkarılması çalışmalarına devam edileceği ve bu okulların yurda yayılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.3639).

İlkokulları 5 yıldan 8 yıla çıkarmak yerine ilkokul bitiren çocuklardan isteyenlerin derhal mesleki eğitime başlatılması gerektiği görüşmelerde ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.3679).

İlkokulların 8 yıla çıkarılmasında ve mesleki eğitimin ortaöğretime dayalı olmasının Türkiye'nin taşıyamayacağı bir yük olduğu görüşmelerde öne sürülmüştür(TBMM, 2013e,s.3679).

Ülkesel kalkınma üzerinde durulmuş teknik personeli yeterli sayı ve nitelikte elde edebilmek için gerekse eğitimdeki sosyal adalet için bütün meslek eğitiminin 5 yıllık ilköğretime dayalı olması bir yandan da meslek okullarında okuyanlar için de

yeteneklerine göre tüm yükseköğretimin açılması gerektiği görüşmelerde vukuu bulmuştur(TBMM, 2013e,s.3679).

6.1.16 I.Ecevit Hükümeti(26.01.1974-17.11.1974).

Ecevit Hükümeti Hükümet Programı ve Görüşmeler incelendiğinde eğitim başlığı adı altında meslek ve sanat okullarının yer aldığı görülmektedir.

Ülkedeki tüm sanat ve meslek alanlarının eğitimi ilköğretime dayalı olacak, ortaokullarda meslek ve sanat eğitimi verecek çeşitli okullar bulunacaktır. Ortaöğretim akabinde dal değiştirmek isteyenler için hazırlayıcı ve tamamlayıcı eğitimler verilecektir. Liselerde de şartlar doğrultusunda çeşitli bölümler açılacaktır. Ortaöğretim kademesinde mesleki eğitim görenler gerekli şartları sağlamaları durumunda liselerin yükseköğretime hazırlayan kısmına geçebilecekler böylece yükseköğretim konusunda kimsenin önü kesilmeyecektir. Liselerde yükseköğretime yönelen öğrencilere üniversite ve yüksekokullarda sınavsız geçişler olacaktır ifadesi yer almaktadır(TBMM, 2013e,s.3980-3981).

Yukarıda belirtilen sistem etkin olana kadar orta kısım meslek okulları açılacak ve ortaöğretimdeki mesleki ve teknik okulların ikinci döneminde mezun olanların yüksek okul ve üniversitelere girebilmelerine imkân sağlanacaktır. Bu imkâna sahip olmayan öğrencilere teknik eleman ve fen dalları öğretmeni şartlarında yetişmek üzere mevcut kurum kapasitesi de kullanılarak imkanlar sağlanacaktır(TBMM, 2013e,s.3981).

Görüşmelerde yukarıdaki duruma istinaden sanayi kalkınmasının seviyesi artmadıkça orta dereceli okullardan mezun olanların istihdama katılamayacağı ve iş gücü yığılması meydana geleceği vurgulanmıştır. Bu yığılmayı önlemek için okul girişlerinde ayırım yapılması ifade edilmiş ve Yedinci Milli Eğitim Şurasında bu meselelere değinildiği, kısmen uygulaya başlandığı başarısızlığa uğrayıp terk edildiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.4085).

I.Eceit Hükümeti görüşmelerinde yukarıdaki belirtilen konu üzerinde durulmuş ve eğitimde kalkınmanın gerektirdiği nitelikli insan gücünün temininde mesleki okulların orta kısımlarının açılması, teknik okullara yönelmeyi hızlandırma konusu konuşmalarda vurgulanmıştır(TBMM, 2013e,s.4096).

Yabancı sermaye ile gelen teknolojinin yerli olabilmesi açısından meslek okullarına, çıraklık-kalfalık eğitime ve işte eğitime, teknik eğitime, temel ahlaki eğitime zaruret vardır şeklinde konuşmalar yapılmıştır(TBMM, 2013e,s.4127).

Görüşmeler sırasında mesleki eğitim mezunu planların belirli sanat eğitiminde ehil olacağı vurgulanmış ve piyasada daha fazla ücret elde edebilecekleri görüşleri öne sürülmüştür. Eğitimde işe, üretime ve teknik konulara dönük bir politika uygulanacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013e,s.4136).

Bütün meslek ve sanat okullarının orta kısımlarının geçmiş yıllarda kapatılmış olması görüşmelerde eleştirilmiş ve meslek öğretiminin ilkokula dayalı hale geleceği programda bunun yazılı olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013e,s.4206-4207).

Kapatılmış ortaöğretim seviyesindeki mesleki ve teknik okulları açmadaki kararlılık defalarca ifade edilmişti(TBMM, 2013e,s.4206-4207-4208-4263-4264-4271-4335).

6.1.17 Irmak Hükümeti(17.11.1974-31.03.1975)

Irmak Hükümeti Hükümet programı ve görüşmeler incelendiğinde milletvekillerine yapılan konuşmada eğitim sistemin yapısının çağdaş ve teknolojinin gerekliliklerini karşılayacak şekilde geliştirilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin göz önüne alınacağı, nitelikli insan gücünün temin edileceği, yükseköğretime, hayata, sanayiye yönelik birey yetiştirmede devam edileceği ve bu gelişmelere paralel olarak mesleki eğitime ağırlık verileceği ifade edilmiştir (TBMM, 2013f,s.4384).

Ortaöğretimde teknik donanım, araç ve laboratuvar ihtiyaçlarının karşılanması üzerine çalışmalara devam edileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s.4384).

Üretim ve emek göz önüne alınmış üretime katılanlara meslek içi ve öncesi eğitimlere hız verilmesi, ekonomik kalkınmanın bunlara ihtiyaç duyduğu ve nitelikli insan ihtiyacının bu doğrultuda çözüleceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s.4387).

Meslek okulu mezunlarının diledikleri okullara gitmesine imkan verilmesi ve bunların çalışma sahalarının genişletilmesi vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s.4465).

6.1.18 IV. Demirel Hükümeti(31.03.1975-21.06.1977)

4.Demirel Hükümeti Hükümet Programı ve görüşmeler incelendiğinde yükseköğretime fırsat eşitliğinin sağlayacağı, liselere birikimi önlemek ve meslek okullarına olan talebi arttırmak adına meslek okullarının ikinci döneminde yüksekokul ve üniversite sınavlarına katılmalarına ve başarılı olanların lise mezunları

gibi bu okullara gidebilmelerinin sağlanacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s.4597-4611).

Eğitim sisteminin üretime katkı sunacak şekilde mesleki ve teknik öğretime yönlendirileceği ve bu okulların arttırılacağı ifade bulunmuştur (TBMM, 2013f,s.4596).

İl ve ilçelerde meslek okulları yapıldığı ve tamamlanmış olanların öğretime açılacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s. 4597).

Sanayinin ihtiyaçları sanayileşme başlığı altında kendine yer bulmuş olup sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli meslek okulları, çıraklık-kalfalık eğitimleri, iş başı eğitimleri, temel ahlaki eğitimler üzerinde durulacak ve gereğinin yapılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 4600).

Çırak, kalfa ve ustaları konu alan kanunun kısa zamana çıkacağı ve ve işçilerin meslek içi eğitimlerine önem verileceği vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s. 4603).

Mesleki ve teknik eğitimin kalkınma ve üretime katkı sunduğu bu okulların arttırılması yoluna gidileceği. Teknik elemanların yetişmesine özen gösterileceği teori ve uygulamalı eğitimin verileceği bu konuda tedbirler alınacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 4611-4612).

Görüşmelerde şu başlık defalarca ifade bulunmuş olup Kalkınmaya ve üretime katkısı olan meslekî ve teknik öğretime önem verilecek, meslekî ve teknik liselerin arttırılması yoluna gidilecektir şeklinde yer bulmuştur.

Hükümet programına bakıldığında il ve ilçelerde binası tamamlanmış olan mesleki okulların açılacağı, bu okullardan mezun olanların yüksekokul ve üniversitelere devam edebileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 4719-4720).

6.1.19 II. Ecevit Hükümetii (21.06.1977-21.07.1977)

2.Ecevit Hükümeti Hükümet Programı ve Görüşmeler incelendiğinde engelli bireylere yönelik sanat ve mesleki eğitim programlarının genişletileceği ve iş bulma imkânlarının ilerletileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 4958).

Çıraklık eğitim ve değişen teknolojinin çağın koşullarına uygun şekilde yasalar ile düzenleneceği, esnafların koşullar halinde uyguladığı çıraklık eğitimin örgün mesleki eğitim ile bağlantısını kurulacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s. 4958).

Meslek ve teknik eğitimin hızla geliştirilerek köylere kadar götürüleceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 4962).

6.1.20 V. Demirel Hükümeti(21.07.1977-05.01.1978)

İmam-Hatip Lisesi ve diğer meslek lisesi mezunlarını Yüksek Okullara ve Üniversitelere giriş imtihanlarında, diğer liseler ile eşit şartlara tabi olacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5095-5109).

Kalkınmanın ve üretimin en temel katkısı mesleki ve teknik eğitimidir vurgusu yapılmış ve mesleki ve teknik eğitime önem verilerek sayılarının arttırılacağı ifade edilmiştir. Teknik nitelikli personelin yetişmesi sürecinde teorik eğitimlerin yanında uygulamalı eğitimleri sanayi ve tarım alanlarında uygulanacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5110).

Eğitim kurum ve kuruluşlarının yurt geneline dağılımında dengelerin gözetileceği binaları tamamlanmış meslek okullarının eğitime açılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5110).

Kalkınmanın gerekliliği olan nicelik ve niteliksel insan gücü yetiştirme sürecinde yaygın eğitim faaliyetlerine önem verileceği, sanayinin geliştiği yerlerde, organize sanayi bölgelerinde mesleki eğitim merkezi açılacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s. 5110).

Sanayinin temel ihtiyacı olarak nitelikli personeller görülmüş ve bu ihtiyacı gidermek için çıraklık-kalfalık eğitimi, meslek okulları ve iş başı eğitimlerin verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5118).

6.1.21 III. Ecevit Hükümeti(05.01.1978-12.11.1979).

Çıraklık eğitim ve değişen teknolojinin çağın koşullarına uygun şekilde yasalar ile düzenleneceği, esnafın koşullar halinde uyguladığı çıraklık eğitimin örgün mesleki eğitim ile bağlantısını kurulacağı vurgulanmıştır(TBMM, 2013f,s. 5413). Meslek ve teknik eğitimin hızla geliştirilerek köylere kadar götürüleceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5416). 2.Ecevit hükümet programında da aynı vurgulara rastlanmıştır.

Sanayileşen toplumda ihtiyaçlar olduğu ve bu ihtiyacın karşılanması için mesleki ve teknik öğretime kaymanın zorunluluğu ifade edilmiş ve sanayileşmenin getirdiği

nitelikli insan gücü ihtiyacının bu şekilde karşılanabileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013f,s. 5434).

6.1.22 VI. Demirel Hükümeti(12.11.1979-12.09.1980)

İmam-Hatip Lisesi ve diğer meslek lisesi mezunlarını Yüksek Okullara ve Üniversitelere giriş imtihanlarında, diğer liseler ile eşit şartlara tabi olacağı ifadesinin unutulduğu yerine getirilmediği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 5629).

Mesleki ve teknik okullar, çıraklık, kalfalık ve iş başındaki eğitimler geliştirilecek ve bu teknik eğitimlerin yanından kapsamlı iş ahlakı eğitimleri verilecektir cümlesinin unutulduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 5629).

6.1.23 Ulusu Hükümeti(20.09.1980-13.12.1983)

Ülkenin ekonomik, kültürel ve siyasi olarak kalkınma hedeflerine uygun hareket edilmek suretiyle istihdam – eğitim-nitelikli insan gücü ilişkilerini dikkate alarak gerekli tedbirlerin Milli Eğitim Bakanlığı elince alınacağı mesleki ve teknik eğitime öncelik verileceği ve bunun ülke şartlarına göre planlanacağı ifade edilmiştir (TBMM, 2013g,s. 5960).

6.1.24 I. Özal Hükümeti(13.12.1983-21.12.1987).

Esnaf ve sanatkârlara mesleki eğitim desteği verilmesi gerekliliği ifade edilmiştir (TBMM, 2013g,s. 5988).

Genel eğitim ağırlığının azaltılarak, istekli ve yetenekli öğrencilerin yönlendirileceği mesleki ve teknik öğretime ağırlık verilecektir(TBMM, 2013g,s. 5999).

Hizmet, tarım ve hizmet sektörlerinde kısa süre içerisinde yaygın eğitim faaliyetlerine ve teorik-uygulamalı eğitimlere önem verilmesi vurgulanmıştır(TBMM, 2013g, 2013,s. 6000).

Çalışanların mesleki açıdan ilerlemeleri ve nitelikli hale gelmeleri için iş başında kurs, seminer ve eğitim düzenlenmesine önem verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6002).

Görüşmelerde özellikle mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi gerektiği vurgulanmış. Bu durumun hükümet programında yer almasının parlamentoda memnuniyet yarattığı ifade edilmiştir. Yine konuşmalarda hangi yollar ile mesleki eğitimin kalkınacağı belirtilmediği, mesleki ve teknik okul sayısının artırılması

gerektiği, okulların bu sürece cevap veremediği durumlarda ıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimlerinin düzenlenmesi ve kırsal kesimlere hayata ve sanayiye hazırlayıcı eğitimlerin kursların aılabileceği görüşü savunulmuştur(TBMM, 2013g,s. 6033). Mesleki eğitime verilecek önemin niversite kapılarında meydana gelen yığılmayı da önleyeceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6033).

6.1.25 II. zal Hükümeti(21.12.1987-09.11.1989)

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunun çıkarılıp hayata geçirildiği ve çırakların mesleki eğitimde buldukları sürede sigortalarının devletçe ödendiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6111).

Görüşmelerde nitelikli personel temininin çok önemli olduğu ve mesleki eğitime ağırlık verileceği vurgulanmıştır(TBMM, 2013g,s. 6129). Kalkınmada asıl olanın sosyal olarak gelişme olduğu da mesleki ve teknik eğitim başlığında ifade edilmiştir.

Dönem içerisinde başlatılan mesleki eğitim ile, bir yıldan kısa bir süre içinde, 100 bine yaklaşan sayıda çırak sosyal güvenlik bünyesine alındığı kaliteli-nitelikli iş gücü yetiştirme sürecinin hızla devam ettiği ifade edilmiştir (TBMM, 2013g,s. 6131).

Çalışanları mesleki yönden nitelikli hale gelmeleri bakımından seminer, kurslar ve işbaşı eğitimler ile çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların devam ettiği vurgulanmıştır(TBMM, 2013g,s. 6134).

Görüşmeler ve konuşmalar sırasında ıraklık ve mesleki eğitim kanunu ile hafta da beş gün okul yetine iki gün okul,  gün işletme olacak şekilde organize edildiği, bu çalışanların sosyal güvencesinin sağlandığı, askeri ücrete yakın bir ücretin verildiği, bu sistem ile uygulamalı eğitimin hayata geçtiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6201).

Beceri kurslarının, ıraklık ve mesleki eğitim sisteminin nitelikli birey kazanma ve vasıfsız bireyleri mesleğe adapte etme sürecinde büyük bir süreç olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6201). Durumun işsizlikle mücadelede önemli ve etkin olduğu ve mevcut durumda çok sayıda nitelikli çalışana ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6201).

Yenilik olarak ifade gören ıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu bu iktidar döneminde çıkarılmış olup 3308 sayılı kanun ile okul sistemine girmiştir. İlkokuldan sonra

eğitim öğretimine devam etmemiş 4 milyon birey ıraklık eğitim sistemine yönlendirilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6219).

Meslek lisesi mezunu bireylerin teoriye hâkim olduğu iş sahasının uygulama temelli eğitim talep ettiği ve bu yönde çalışmaların hayata geçeceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6219).

İşverenlerin talep ettiği uygulamalı eğitim sürecinin ıraklık ve mesleki eğitim kanunu ile mümkün hale geldiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013g,s. 6220, 6221, 6251).

6.1.26 Akbulut Hükümeti(09.11.1989-23.06.1991)

Çıraklı ve Mesleki eğitim kanunun çıkarılmış olduğu ve uygulamaya koyulduğu, sigorta primlerinin devlet eliyle ödendiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6219).4

lke ekonomisinin mesleki eğitime ihtiyaç duyduğu ve ihtiyaç duyulan meslek dallarına vasıfsız iş gücünü yönlendirmek suretiyle nitelikli çalışan temini sağlanmasına yönelik işgücü projelerine devam edileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6316).

Esas yapılması gerekenin tüm bireyleri meslek sahibi yapmak olduğu ve insanların bu sayede kendine güveneceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6317).

3308 sayılı ıraklık ve mesleki eğitim kanunun geliştirilerek yaygınlaştırılacağım ifade dilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6317).

İşbaşına eğitimin öneminden ve çalışanların mesleki ve teknik yönden nitelikli hale gelmesi açısından çalışmalar yapıldığı ve yapılmaya devam ettiği vurgulanmıştır(TBMM, 2013h,s. 6320).

Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının çalışma ve uygulama imkânlarına kavuşturulması ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6320).

6.1.27 I. Yılmaz Hükümeti(23.06.1991-20.11.1991)

Hizmet içi eğitimin etkin hale gelmesi ve meslek kuruluşları ile işbirliği gerekliliği ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6424).

3038 sayılı ıraklı ve Mesleki Eğitim Kanununa ek olarak 1988 yılında çıkarılan 3418 sayılı kanun eğitime atılan gcl bir adımdır ifadesi yer almaktadır(TBMM, 2013h,s. 6426).

1990-1991 yılında 109bin bireyin başvurduğu lise mezunlarına meslek edindirme projesine kapsamlı ve kurumsal anlamda devam edileceği ve buralardan mezun olanlara kendiışlerini kurmaları yönünde destek verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6426).LİMME adı verilen bu proje büyük bir titizlik ile ele alınmıştır (TBMM, 2013h,s. 6506).

6.1.28 VII. Demirel Hükümeti(20.11.1991-25.06.1993)

Mecburi eğitimin sekiz yerine on bir yıl olması gerektiği mesleki eğitimin 12 yaşında başladığı, sanat okullarının orta kısımlarını kapatmanın çok büyük kötülük olduğu, bireylerin yalnızca lisede 3 yıl okuyarak mesleği sevmeyeceği, 12 yaşında başlaması gerektiği konuşmalar da ifade edilmişti(TBMM, 2013h,s. 6618).

6.1.29 I. Çiller Hükümeti (25.06.1993-05.10.1995)

Kadınların eğitim düzeylerinin artırılması ve meslek imkanlarının geliştirilmesi için politikalar yapılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6760).

Meslek okullarında okuyanların 12 yaşından itibaren mesleğe başlaması gerektiği ve sanatkârın böyle hazırlanması gerektiği 5 yıllık ilkokuldan sonra mesleki eğitime başlanması gerektiği, milletin istediği ama kapatılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir(TBMM, 2013h,s. 6786).

6.1.30 II. Çiller Hükümeti(05.10.1995-30.10.1995)

1993-1994 yılında çıraklık eğitim olarak 280 okulda, 75 ayrı meslek dalında eğitim gören kalfa, çırak sayısı, toplamda 201.715 e çıkarılmıştır. Bu bireylerin sadece lise mezunu olmaktan ileri meslek sahibi olmaları da hedeflenmiştir(TBMM, 2013h,s. 7027).

6.1.31 II. Yılmaz Hükümeti(06.03.1996-28.06.1996)

Öğrencilerin ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda mesleki nitelik kazanmaları açısından ilköğretimin ikinci kademesinde başlatılmalı ve bu ortaöğretime işlerlik kazandırılmalıdır(TBMM, 2013ı,s. 7215,7239).

Yüksek öğretimde yığılmalar bulunmakta olup bunu önlemek adına ortaöğretimin yeniden yapılandırılacağı, orta öğretimin mesleki ve teknik eğitime yönlendirecek şekilde yeniden düzenlenmesi, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacını yetiştirmek üzere ağırlık verilecektir(TBMM, 2013ı,s. 7215,7239).

Özel sektöre okul açmak üzere teşvik verilecek ve özendirilecektir(TBMM, 20131,s. 7215).

Meslek kazandırma amacı ile hayata geçirilen çıraklık ve mesleki eğitime önem ve öncelik verilecek. Buradan çıkan gençlerin iş kurlmalarına olanak sağlanıp destek verilecektir(TBMM, 20131,s. 7215,7239).

Bireylerin ve özellikle kadın çalışanların meslek edinmeleri ve el becerilerini geliştirmeye yönelik yaygın eğitim tekrar güncellenecek ve geliştirilecektir(TBMM, 20131,s. 7239).

Hükümet programında geçen ifade eğitimin 8 yıla çıkacağı; ilk 5 yıldan sonra meslek eğitime öğrencilerin yönlendirileceği şeklindedir(TBMM, 20131,s. 7311).

Dünya genelinde mesleki öğretimin küçük yaşta başladığı ve buna gereklilik olduğu ifade edilmiştir(TBMM, 20131,s. 7358).

Hükümet programında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılacağı ve öğrenci yetenekleri doğrultusunda mesleki alanlara ilköğretimin ikinci kademesinde yönlendirilmesine işlerlik kazandırılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 20131,s. 7401).

6.1.32 Erbakan Hükümeti (28.06.1996-30.06.1997)

Hükümet programında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılacağı ve öğrenci yetenekleri doğrultusunda mesleki alanlara ilköğretimin ikinci kademesinde yönlendirilmesine işlerlik kazandırılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 20131,s. 7418).

Yüksek öğretimde yığılmalar bulunmakta olup bunu önlemek adına ortaöğretimin yeniden yapılandırılacağı, orta öğretimin mesleki ve teknik eğitime yönlendirecek şekilde yeniden düzenlenmesi, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacını yetiştirmek üzere ağırlık verilecektir(TBMM, 20131,s. 7418).

Bireylerin ve özellikle kadın çalışanların meslek edinmeleri ve el becerilerini geliştirmeye yönelik yaygın eğitim tekrar güncellenecek ve geliştirilecektir(TBMM, 20131,s. 7418).

Temel eğitim sonrasında öğrenci mesleki eğitim alacaksa ilgili alana yetenek ve ilgileri doğrultusunda yönlendirilmelidir(TBMM, 20131,s. 7439).

6.1.33 III. Yılmaz Hükümeti(30.06.1997-11.01.1999)

Güneydoğu bölgesinde güvenlik nedeniyle kapatılmış olan okulların fırsat eşitliği bakımından açılması ve yatılı bölge okullarının geliştirilmesi. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitim olacaklarının bölge genelinde arttırılması ifade edilmiştir(TBMM, 2013₁,s. 7579).

Sekiz yıllık ilköğretim sürecinde mesleki ve teknik lise bünyesindeki ortaokullara devam etmekte olan öğrencilerin haklarının korunacağı ifade edilmiştir. Ortaöğretime mesleki ve teknik beceri kazanımına önem verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013₁,s. 7584).

Bireylerin ve özellikle kadın çalışanların meslek edinmeleri ve el becerilerini geliştirmeye yönelik yaygın eğitim tekrar güncellenecek ve geliştirilecektir(TBMM, 2013₁,s. 7584)

Başbakan konuşmasından 8 yıllık zorunlu hizmetin uygulanmasının din ve mesleki eğitime zarar vermeyeceğini ifade etmiştir(TBMM, 2013₁,s. 7715).

6.1.34 IV. Ecevit Hükümeti(11.01.1999-28.05.1999)

Kesintisiz eğitim programı doğrultusunda esas hedef alınan meslek okulları köreltilmiş ve tek tip eğitime geçilerek gençlerin yetenek ve başarılarının bastırıldığı ifade edilmiştir(TBMM, 2013_j,s. 7827).

Dönemde eğitim reform yasası hazırlandığı ve mesleki eğitime verilen önemin arttığı ifade edilmiştir(TBMM, 2013_j,s. 7835).

Dönem görüşmelerinde ilköğretimde okuyan velilerin büyük kısmının 5 yılın 8 yıla çıkmasının yeni bir şey kazandırmadığı, mesleğe uyum konusunda kaygı yaşadıklarını ifade etmişlerdir(TBMM, 2013_j,s. 7847).

6.1.35 V. Ecevit Hükümeti(28.05.1999-18.11.2002)

Hükümet programının eğitim başlığı adı altında mesleki ve teknik eğitimin özendirileceği ve engellilerin mesleki eğitimine özel önem verileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013_j,s. 7883).

Mesleki ve teknik eğitim olanaklarının engelli gençlere ulaşmasına özel gayret gösterileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013_j,s. 7899).

Ülkenin nitelikli çalışana ihtiyaç duyduğu bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimin yeniden düzenleneceği ve mesleki eğitimin özendirileceği ifade edilmiştir. Lise düzeyinde mesleki ve teknik eğitim alanların kendi alanlarında ön lisans programlarına girebilmeleri için düzenlemelere gidileceği ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 7899).

Parlamento konuşmalarında mesleki ve teknik eğitimin orta kısımlarının kapatıldığı ve lise kısımlarının işlemez hale geldiği ifade edilmiş bu durumlarla birlikte ara eleman yetiştirme sisteminin perişan olduğu ve mevcut hükümetinde aynı sıkıntılı süreci devam ettirdiği ve bunun uygunsuzluğu üzerine ifadeler yer almıştır. (TBMM, 2013j,s. 7923).

Eğitim reformu çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime özendirici tedbirler alındığı ve alınmaya devam ettiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 7970).

6.1.36 Gül Hükümeti(18.11.2002-14.03.2003)

Bilgisayar, yazılım, teknoloji alanlarında gelişen teknoloji öbeğinde teknoloji vadileri kurmak, kendi işini üretecek ve kuracak bireylere destek sağlamak, uygulama temelli meslek eğitimleri vermek gibi mesleki ifadeler vurgulanmıştır(TBMM, 2013j,s. 8027).

Meslek eğitimine yönelik ortaöğretim kurumları mezunlarının seçtikleri dalda yükseköğretime gitmelerinin yolu açık tutulmalıdır ifadesi yer almaktadır(TBMM, 2013j,s. 8031).

Mesleki ve teknik eğitime olan ilgiyi ve talebi düşüren, adaletsizlik yaratan mevcut üniversite yerleştirme sisteminin değiştirileceği ve adaletin sağlanacağı, mesleki eğitimin özendirileceği, meslek yüksekokullarının niteliklere uygun şekilde yeniden ele alınacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 8111).

6.1.37 I.Erdoğan Hükümeti(14.03.2003-29.08.2007)

Mesleki eğitim gören öğrencilerin üniversitede diğer alanlara gidip gidememesi hakkında ifadeler yer almakta olup görüş olarak gitmemesini isteyenler parlamento görüşmelerinde göze çarpmaktadır(TBMM, 2013j,s. 8123).

Mevcut sistemin çöktüğü ve mesleki eğitime önem verilmesi gerektiğine yönelik konuşmalar parlamento görüşmelerinde yer bulmuştur(TBMM, 2013j,s. 8170-8171).

6.1.38 II. Erdoğan Hükümeti(29.08.2007-06.07.2011)

Dönem hedeflerinde ilköğretimde %100, mesleki ve teknik eğitim dâhil ortaöğretimde %90 okullaşma hedefi öngörülmüştür(TBMM, 2013j,s. 8236).

Parlamento konuşmalarında ortaöğretime devam eden öğrencilerin geçmiş dönemlerde %28inin meslek okullarına gittiği yapılan çalışmalar neticesinde bu oranın %35'e yükseldiği ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 8237). İleriki dönem için ise bu hedef %50 olarak gösterilmiştir(TBMM, 2013j,s. 8237).

Mesleki ve teknik eğitimde okul türünden çıkılıp program türüne geçilmek suretiyle daha esnek bir sistemin alt yapısının oluştuğu ve ilerleyen dönemlerde sisteme geçiş yapılacağı vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra çıraklık eğitim sisteminin modernize edileceği iş gücü ile piyasa arasında iş birliği sağlanacağı ve bu şekilde eğitim yapılacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 8241).

Gençler iş adamı oluyor, meslek edin işin hazır, kadın girişimcilik gibi iş gücü şekillerinin uygulamaya geçeceği ifade bulmuştur(TBMM, 2013j,s. 8242).

6.1.39 III. Erdoğan Hükümetii (06.07.2011- 29.08.2014)

İşsizlik ve işsizliğin kalıcı çözümünde bir amaç olan Ulusal İstihdam Stratejisi'nin kararlılık ile uygulanacağı, iş gücü piyasasının, sanayinin ihtiyaç duyduğu ulusal meslek standartlarının tamamını 2012 sonuna kadar hazırlanacağı ifade edilmiştir(TBMM, 2013j,s. 8351).

6.1.40 I.Davutoğlu Hükümeti (29.08.2014-28.08.2015)

Hükümet programına bakıldığında büyük önem verilen konunun mesleki eğitimin gelişimi olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsam doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim mezunların nicelik olarak artması ve nitelik olarak yükselmesi, sektörel beklenti göz önüne alınarak ortak projelerin hayata geçirilmesi doğrultusunda yıl içinde adımlar atılacağı ifade edilmiştir(Başbakanlık,2014,s.62).

Mesleki eğitim ve işbaşı temelli eğitim programlarına katılanlar için kişisel sağlık sigortalarının devam ettirileceği ifade edilmiştir(Başbakanlık,2014,s.72).

İş gücü bakımından istihdam edilebilme oranının artırılması amacıyla toplum için gerekli olan programlar ve iş başı eğitim sistemlerinin uygulandığı ifade edilmiştir(Başbakanlık,2014,s.129).

Mesleki yeterlilik belgesi sahibi olanlara ve mesleki ve teknik eğitim veren okullardan bitirenleri işe alanlara sigorta prim desteğinin verildiğim ifade edilmiştir(Başbakanlık,2014,s.129).

Ulusal istihdam stratejisi ve mesleki eğitim arasındaki ilişkinin iyileşmesi için eylem planının hazırlandığı ve benzer şekilde mesleki ve teknik eğitim stratejisi ile hayat boyu öğrenme stratejilerinin hazırlandığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte istihdam ve eğitim ilişkisinin güçlendirilmesi, İşgücünde esnekliğin ve güvencenin sağlanması, özel politika gerektiren çalışanların istihdamlarının artırılması gibi ilişkilere hizmet etmek amacıyla oluşturulan stratejilerin uygulandığı ve uygulanmaya kararlılık ile devam edileceği ifade edilmiştir(Başbakanlık,2014,s.129).

Meslek standartlarını belgelendirme ve bu standartları oluşturmaya yönelik düzenlenen mesleki yeterlilik kurumunun hayata geçirildiği; 560 meslek standardının oluşturulduğu ve bunun 750 ye çıkarılacağı vurgulanmıştır(Başbakanlık,2014,s.129-130).

6.1.41 II. Ve III. Davutoğlu Hükümeti (28.08.2015-24.05.2016)

Hükümet programına göre eğitim istihdam ilişkisini korumak önemli görülmüş hükümetin en büyük affettiği alan olarak açıklamalarda kendine yer bulmuştur. Bu doğrultuda paydaşların ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu meslek ve dallarda nitelikli eleman yetiştirilmesi sağlanacak şekilde mesleki eğitim kalitesini üst seviyeye taşıyacak tedbirler alınacaktır ifadesi vurgulanmıştır(Başbakanlık,2015,s.42).

Mesleki ve teknik liselerde özel sektörün katkısının arttırılacağı, kamu ve özel sektör ile işbirliğine gidileceği ve meslek okullarının yeniden yapılandırılacağı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra mesleki ve teknik lise mezunlarının istihdamına yönelik özendirici faaliyetler yapılacağı vurgulanmıştır(Başbakanlık,2015,s.43).

Organize sanayi bölgelerinde meslek lisesi kurulmasına yönelik uygulamanın hayata geçirildiği ve bu durumun devam edeceği ifade edilmiştir(Başbakanlık,2015,s.43).

Eğitim ve sanayi uyumu projeler ile geliştirilecektir. Şirketlerin sektörel durumuna göre özel mesleki ve teknik liselerin açılabilmesine yönelik düzenlemeler yapılacağı ifade edilmiştir(Başbakanlık,2015,s.45).

Hayat boyu öğrenme programının geliştirileceği ifade edilmiştir (Başbakanlık,2015,s.57).

Meslek lisesi öğrencilerinin staj yapmamalarını geliştirici, özendirici ve okul sanayi iş birliğine yönelik katkılar sunulacağı ifade edilmiştir(Başbakanlık,2015,s.57).

Meslek kuruluşları, özel sektör ve işçi işveren kuruluşlarının mesleki eğitim vermelerinin özendirileceği ifade edilmiştir(Başbakanlık,2015,s.64).

Özel sektör bünyesinde eğitim birimleri kurulmasının teşvik edileceği ve ulusal meslek standartlarının hazırlanıp standartların en geç 5 yılda bir yenileceği ifade edilmiştir(Başbakanlık,2015,s.64)

Mesleki ve teknik lise bilgi ve iletişim teknolojisi üzerine müfredat güncellenerek özel sektör ve eğitim kurumları arasında iş birliği sağlanacaktır (Başbakanlık,2015,s.118)

Yurtdışından alınan meslek diplomalarının ülkemizde meslek lisesi diplomasıyla eşdeğer tutulması üzerine çalışmaların tamamlanacağı vurgulanmıştır (Başbakanlık,2015,s.154)

6.1.42 Yıldırım Hükümeti(24.05.2016-09.07.2018)

Gençlerin gelecek olduğu, mesleki eğitim ve iş imkânlarının sağlanması öncelikli hedeflerdendir ifadesi yer almaktadır (Başbakanlık,2016,s.12).

Eğitim ve sanayi ilişkisi önde tutulmak suretiyle bu alanın önde olacağı ve bu bağlamda iş dünyasının ihtiyaç duyduğu meslek alan ve dallarında nitelikli personel yetiştirilmesini sağlayacak şekilde mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin arttırılacağı vurgulanmıştır (Başbakanlık,2016,s.34).

Mesleki ve teknik liselerde özel sektörün katkısının arttırılacağı ve kamu ve özel kesim ile işbirliği sağlanacağı, meslek liselerin yeniden düzenleneceği ifade edilmiştir (Başbakanlık,2016,s.35).

Mesleki liselerin mezunlarının istihdamının özendirileceği vurgulanmıştır (Başbakanlık,2016,s.35). Meslek yüksek okulu mezunlarının diplomalarında yer alan program isimleri ile meslek tanımlamaları arasındaki farklılıklar giderilecek ve kamu ile özel sektörde iş bulma imkanlarının geliştirileceği vurgulanmıştır. Buna ek olarak Organize Sanayi Bölgelerinde mesleki ve teknik lise kurulmasına yönelik başlatılan uygulamaların yaygınlaştırılması vurgulanmıştır (Başbakanlık,2016,s.35).

İş gücüne olan talepler iş piyasası doğrultusunda giderilecek ve sanayi iş gücü uyumu sağlanacaktır. Şirket sektörlerine yönelik özel mesleki ve teknik okulların

açılması yönünde düzenlemeler yapılacaktır. Mesleki ve teknik liselerin atölye ortamları sanayi istekleri ve talepleri doğrultusunda güncellenecektir. Mesleki ve teknik okullara yönelik yönetim modeli geliştirilecek ve bu işlem yapılırken yerel yönetim ve sektör temsilcilerinin katılımları sağlanacaktır. Eğitimin tüm kademeleri beceriye, uygulamaya dönük olacak şekilde revize edilecektir ifadeleri yer almaktadır(Başbakanlık,2016,s.36).

Hayat boyu öğrenme kapsamında programlar geliştirecek ve temel mesleki beceriler aktarılacaktır. Meslek lisesi öğrencilerinin staj yapmalarını özendirerek tedbirler alınacak ve okul-sanayi kaynaşması sağlanacaktır ifadeleri yer almaktadır (Başbakanlık,2016,s.45).

Özel sektör işletmelerinde eğitim birimlerinin kurulmasının teşvik edileceği, meslek eğitimlerinin özendirileceği vurgulanmıştır(Başbakanlık,2016,s.52).

İş dünyası talepleri değerlendirilip analiz edilecek ve mesleki eğitim başta olmak üzere geliştirme politikaları uygulanacak ve geliştirilecektir vurgusu yer almaktadır (Başbakanlık,2016,s.75).

Yurtdışından alınan meslek diplomalarının ülkemizde meslek lisesi diplomasıyla eşdeğer tutulması üzerine çalışmaların tamamlanacağı vurgulanmıştır(Başbakanlık,2016,s.137).

6.1.43 IV. Erdoğan Hükümeti(09.07.2018- Devam Ediyor)

Bu başlık için Cumhurbaşkanlığı yıllık programlarından yararlanılmalıdır.

7. BÖLÜM

MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİMİN GELİŞİMİNE YÖNELİK PROJE ve ÇALIŞMALAR

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik önemli görülen projeler, Mesleki ve Teknik Eğitim 2014-2018 Eylem Planı ve 2023 Eğitim Vizyonu incelenmiş olup mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreç içerisinde gelişimi incelenmiştir.

7.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Gelişime Yönelik Projeler

Meslekî ve teknik eğitimde eğitim alan öğrencilerin küreselleşen dünyada söz sahibi olması ve üretim aşamalarında etkin rol oynaması için istihdam dengesi ve nitelikli-bilgili-kültürlü insan gücü kaynağı temininde en etkin ve etkili çözüm olduğu düşünülmektedir (Eichhorst, Rodriguez- Planas, Schmidl ve Zimmermann, 2015; Lerman, 2013).Günümüz dünyasında çok hızlı büyüme gösteren ve ileri yönlü ivmelenme yapan iş gücü piyasasında piyasanın temel ihtiyaçları oldukça önemli olup beklentileri karşılayacak temel iş gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Endüstrinin - sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü lisans eğitimlerinin yeterince karşılamaması kaynaklı işsizlik oranlarını büyük ölçüde arttığı söylenilebilir (Almeida, Behrman, & Robalino, 2012).

Nitelikli bireyler yetiştirecek güçlü bir mesleki eğitim ulusal ve uluslararası düzeylerde bireysel ve kurumsal olarak güçlü çıktılar sağlamaktadır(CEDEFOP,2013). Bu çıktılar oldukça önemli olup bireysel olarak bakıldığında işsizlik sıkıntısının olmaması, yüksek maddi getiri, istihdam pozisyon zenginliği, iş tatmininin sağlanması gibi çıktılardan söz etmek mümkündür(Dickson ve Smith,2001; Badescu vd., 2011). Ulusal düzeye ivmelenmenin, kalkınmanın ve

değişen dünyanın yakalanması konusunda en önemli katlılardan birisi mesleki ve teknik eğitimidir(Lochner,2011). Ulusal düzeyde gelişmek ve niteliği yakalayan bireyin hızlı bir şekilde iş hayatına geçmesi oldukça önemlidir(UNICEF,2019) Mesleğe hızlı geçiş ve hedef becerilerin kazandırılması konusunda mesleki eğitim etkin bir rol üstlenmektedir(Lopez-Mayan ve Nicodemo,2013). Mesleki ve teknik eğitim öğrencilere temel istenen becerileri kazandırmakta oldukça önemlidir ve iş piyasasına katılımda etkinlik sağlanmalıdır(Shavit ve Müller, 1998).

İşin özü eğitimin dünya üzerine hitap etmesi ve dünyadaki ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimlere ve gelişmelere karşı proaktif olarak hazırlıklı bir yapıda olması ülkenin ilerleyişi açısından oldukça önemlidir(OECD,2019). Bu bağlamda ele alınması gereken ve ülkemizde son zamanlardan ele alınan en önemli etken mesleki ve teknik eğitimidir. Mesleki ve teknik eğitimin ekonomiyi doğrudan etkileme potansiyeli mevcut olup sosyal ve iktisadi büyümeyi karşılayacak bir yapıya sahiptir(MEB,2021, Kıymet ve Çakır,2021).

Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitime oldukça önemli olup nitelikli insan gücünün sağlanması ve bu nitelikli insan gücünün güncel ve geçerli bilgilere sahip olması mesleki ve teknik eğitimin temel niteliksel görevidir. Mesleki ve teknik eğitimin güncel, çağı yakalamış ve proaktif çözüm önerileri getirecek seviyede olması gerekir. Bu nedenle mesleki eğitimde uygun yöntem, tekniklerin seçilmesi uygulanması gerekliliktir (Gömlüksiz, 2010). Avrupa birliği de mesleki eğitimi ön plana almış ve ülkelerin gelişimi için 2030 kalkınma hedefleri içine almıştır. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimde nitelikli bireylerin sayısal olarak artışı vurgulanmıştır(EU,2021).

Ülkeler kendi ekonomik büyümeleri doğrultusunda bir şekillenmeye gitmektedir ve mesleki eğitim modelini de bu dönüşüm ve şekillenme oluşturmaktadır(Bozgeyikli, 2019). Sanayiyi geliştirmek için bu dönüşüm sürecinde mesleki ve teknik eğitim oldukça önemlidir(Kıymet ve Çakır,2021). Türkiye'nin son yılları göz önüne alındığında mesleki eğitim istenen niteliğe ulaşmamış ve olumsuz bir mesleki eğitim algısı peydah olmuştur(Şencan,2008, Özer,2021).

Mesleki teknik eğitimi kalkındırmak ve sektör ile ilişkisini arttırmak suretinde çalışmalar yapılmıştır ve daha fazlası yapılmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim bütün paydaşları ile bir sistem olarak ele alınacak ve iş olacakları arttırılacak çalışmalar yapılacaktır. Bu bağlamda gelişmeler yaşanacaktır ama bu gelişmelerin önünde belli

başlı engeller vardır. Öğrencilere yeterli nitelikli rehberliğin sunulamaması, eğitim programlarının yetersiz kalarak nitelikli insan gücüne hizmet etmemesi, okul ve sektör iş birliğinin uygunsuzluğu - yetersizliği, ulusal ve uluslararası standart bir program yapısının uygulanamaması gibi birçok engel vardır(Gömlüksiz ve Erten, 2010; Kuzu,2002).

Mesleki ve teknik eğitim bireyin ve sektörün ihtiyaçlarını göz önüne alarak niteliği kazandırmaya yönelik verilen eğitimidir ve bu eğitim bilgi ve beceriyi bünyesinde barındırır (Özçiftçi, Göloğlu ve Kadı, 2004, s.216).Mesleki ve teknik eğitim bilgiyle becerinin yenilikçi bir yaklaşım ile kaynaşmasıdır diyebiliriz. Bu yenilikçi yaklaşım ve proaktif ön görüş mesleki eğitimin vaz geçilmezi olup sektörel beklentileri yakından karşılamalıdır.

Mesleki eğitim ülkede hangi beklentiyi karşılamak üzere şekillenmiştir ve hangi politika ile inşa edilmiştir diyecek olursak burada ön plana çıkan ise ülkenin mesleki eğitime olan yaklaşımıdır ve beklentilerde bu doğrultuda şekillenmektedir(Maurice vd,1986, DilPrete vd.,2017;Iannelli ve Raffe,2007). Ülkeler bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitim ile sektörel iş birliğini çeşitli şekillerde kurmaktadır(OECD,1998; Lopez-Mayan ve Nicodemo,2013). İş gücü piyasası uygun yaklaşım ile gelişmekte ve tam zamanlı istihdam olanakları ortaya çıkmaktadır. Okuldan işe geçişte ve dolayısıyla işsizliğin azaltılmasında uygun yaklaşımların ve projelerin hayata geçirilmesi oldukça önemlidir(Allmendinger, 1998; Breen,2005; Müller ve Gangl,2003).

Ülkenizde mesleki ve teknik eğitim hep güçlendirilmek istenmiş ve hedefler konulmuştur. Hedefler ve ideolojik yapılarıdaki çatışmalar neticesinde yanlış adımlarda atılmış olup özellikle 1999 yıllarından mesleki ve teknik eğitime büyük bir darbe vurularak kat sayı uygulaması adı altında mesleki ve eğitim kısıyını gerçekleştirmiş diyebiliriz. Bu süreçte başarılı bireyle mesleki eğitimden uzaklaşmış ve mesleki eğitimde nitelik adına büyük sorunlar hayata geçmiştir(Özer, Çavuşoğlu ve Gür, 2011). Bu uygunsuz görüş mesleki eğitimde büyük yaralar açmış ara eleman nitelik eksikliği üst seviyeye ulaşmıştır. Katsayı engelini yarattığı sorunların giderilmesine yönelik Milli Eğitim Bakanlığı(MEB) çok sayıda proje gerçekleştirmiş ve çalışmalara yapmaya devam etmektedir diyebiliriz. Eğitimin sorunları ve katsayı engeli gibi sorunlar 2023 Eğitim vizyonu ile bütüncül ve proaktif olarak ele alınmıştır(Özer 2018; Özer ve Suna,2019).

Ülkemizde mesleki eğitimin gelişimine yönelik yukarıda da belirtildiği gibi engeller çıkmış ve bu engeller ilerleyen süreçte aşılmaya çalışılmıştır. Bu engellerin yanı sıra iş gücündeki engelleri aşmak, niteliği arttırmak ve sanayi ile işbirliğini sağlamak adına birçok çalışma yapılmıştır(Altın, 2007). Mesleki eğitimin tarihi içinde bir çok yeni düzenleme hayata geçirilmiştir(Adıgüzel ve Berk,s.221). Türkiye’de yapılan bu düzenlemeler ilk olarak 1970 yılında Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi ile hayata geçmiş okul merkezli eski modelde değişim yaşanmıştır. Bu proje neticesinde ilerleyen yıllarda 1986 yılına kadar çalışmalar hızla devam etmiş 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı mesleki eğitim kanunu ile mesleki eğitime yönelik yapılandırma ve geliştirme çabaları artmıştır. Bu çalışmada mesleki ve teknik eğitime yönelik çalışmalara özetlenmiştir.

1978-1980 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR) hayata geçirilmiştir(Gürol,1997,s.69). Proje kapsamında okul sanayi işbirliği ile nitelikli ve çağı yakalamış insan gücü yetiştirmektir (Akhun, 1987). Amaç okul ile sanayi arasında bütünleşik çalışmayı sağlamaktır diyebiliriz. OSANOR projesi başlangıç olarak dört okulu içine alacak şekilde başlamış ilerleyen yıllarda yirmi üç okula çıkarılmıştır. Proje ile amaçlanan okul sanayi iş birliği olup iki tarafın bir birini tanıması ve sürece hep beraber dâhil olması sağlanmıştır(Doğan,1984).Bu projeni temelinde temelini o günün Türkiye’inde meydana gelen sanayileşme çabası vardır diyebiliriz. İş hayatının geliştirilmesi ve sanayiden yardım alınması amaçlanmıştır(H.Doğan,1984,s.249). Proje kapsamında öğrenciler işyerlerine gönderilecek, mezunlara iş sahası oluşturulacak, işsizlik azaltılacak, ders programları geliştirilecektir. Sistem uygulanırken kredi sistemi ve ders geçme esas alınacaktır. Mevzuat ve mali kaynaklar konusunda da ek çalışmalar hayata geçirilecektir şeklinde dizayn edilmiştir (Akhun, 1987,s.12). Bu okul sanayi iş birliğini kapsamlı olarak işleyen OSANOR projesinin en temel amacı bütünlüğü sağlamak ve bireylerin eğitimlerindeki çırak,kalfa, usta gibi adımların uygun şekilde hayata geçirilmesidir diyebiliriz(H. Doğan,1984,s.253).

Projenin işletilmesi ve yürütümünde okullara ve yöneticilerine büyük sorumluluk verilmiş bu doğrultuda Meslek Rehberi, Program Koordinatörü, Sanayi Koordinatörü gibi atamalar gerçekleştirilmiştir(Gürol,1997,s.71; H.Doğan,1984,s.254-256). Proje kapsamında birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen öğrencinin gerekli eğitimden

yoksun kaldığı, gerekli koşullar sağlanmadan OSANOR eğitimine yönlendirildiği gibi eksiklikler tespit edilmiştir(Çelik,1979,s.2-4).

OSANOR projesinden sonra ve özellikle 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim kanununun çıkarılmasından sonra mesleki ve teknik eğitime yönelik yapılan projeler hız kazanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimi geliştirmeye yönelik birçok çalışma yapılmıştır(Gürol,1997,s.73-74).

Günün şartları göze alındığında ve dönem kalkınma planları incelendiğinde birçok sorun göze çarpmaktadır diyebiliriz. Dönem içinde başta maddi olmak üzere birçok nedenle okulu terk edip örgün eğitim dışına çıkan bireyler bulunmaktaydı. Bu bireylerin istihdamı için ve gerekli nitelikleri kazanmaları açısından önemli olan yaygın bir mesleki eğitim ihtiyacı göze çarptı ve bu konudaki eğitimlere oldukça önem verilmeye başladı(Sezgin,1987,s.225). Bu doğrultuda piyasanın ön gördüğü nitelikli gelişmiş bireyi yetiştirmek ve niceliksel olarak artışını sağlamak için 7yıl süreli bir anlama hükümet tarafından Dünya Bankasına sunuldu ve proje taraflar arasında 12 Ocak 1987 de Yaygın Mesleki Eğitim Projesi adıyla kabul edildi(Özcan,2011,s.81). Proje geniş çaplı işletilmiş ve 55 çıraklık eğitim,160 halk eğitim, 10 yetişkin teknik eğitim,30 turizm ve ticaret eğitim, 15 kız teknik eğitim ve 270 eğitim kurumunu içinde barındırmaktadır(MEB,1993,s.118). Proje kapsamı ilerleyen yıllarda genişletilmiş ve birçok okul dâhil edilmiştir(MEB,1990,s.143). Proje kapsamında birçok öğretmen görevlendirilmiş dil öğretmenleri için yurt içi ve yurt dışı çalışmalar yapılmıştır(MEB,1993,s.118). Proje kapsamın da birçok eğitim malzemesi, teçhizat satın alınmış eğitim merkezlerinde kullanılmıştır(MEB,1994,.s.50).

Dünya Bankasından borç alınma suretiyle oluşturulan bir diğer projede Endüstriyel Okullar Projesidir. Bu proje okulların ve bireylerin niteliğini arttırmak, sektörle iş birliğini sağlamak adına Türkiye Hükümetince talep edilmiş ve Dünya Bankasına sunulmuştur. Ekonomik olarak gelişime katkı sunacağı düşünülen bu proje 29 Mayıs 1985yılında Dünya Bankası ile imzalanan kredi anlaşması ile hayata geçmiştir(Özcan,2011,s.80).

Endüstriyel Okullar Projesinin amaç meslek alanlarında gelişme sağlamak, hizmet içi eğitim sağlamak, burs ve yurt dışı kaynaklı danışman temin etmek, teknik destek elde etmek, okullar günün modern teknolojisi ile donatmak, 11 meslek alanını

gözeterek programlar geliştirmek, teknik kitaplarda tercüme yapmak gibi adımlar vardır(MEB,1994,s.37). Proje kapsamında teknik öğretmenlere yurt dışı eğitimler düzenlenmiş ve sürece hükümet maddi katkıları sunmuştur(MEB,1993,s.103). Proje kapsamında 1990 yılında ihaleler yapılmış gelişmiş teçhizat ile atölyeler donatılmıştır.

“Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi” (METGE) 1993-2003 yılları arasında faaliyet görmüştür. Yedi ilde yedi okul olarak başlamıştır ve 1996 yılında 33 ilde 75 okul olacak şekilde yer bulmuştur. Proje amacı yerel ihtiyaçları göz önüne alarak okul yapısını oluşturmak ve geliştirmektir. METGE projesi ile modüler öğretim çalışmaları başlatılmıştır (MEB,2004). METGE projesi amaç olarak yerel ihtiyaçları gözetmiş ve bu yapıda okulla öngörmüştür. Eğitim öğretime çevrenin katılımını ve çevresel talepler doğrultusunda bireyin gelişimini amaçlamıştır(Bolkol,1999). Bireyin gelişiminde öğrencileri sanayiye hazırlamak sektörün, çevrenin, bireyin ihtiyaçlarını gözeterek okulların donanımını çeşitlendirmek amaçlanmıştır (Günceloğlu,2003, Kavak,1992). Bu yapıda toplam kalite yapısı önemsenmiş, okulu yalayan bir okul yapısına dönüştürmek amaçlanmıştır diyebiliriz. Okulların eğitim ihtiyaçlarını belirlemesi, programlarını hazırlayabilmesi ve uygulaması, eğitim etkinliklerini düzenleyebilmesi, paydaşlar ile iş birliğini kurabilmesi şeklinde bir okul yapısı amaçlanmıştır(MEB,2004). Gelişen teknolojinin takibi ve kullanımı ve bireyin geliştirilmesi ve nitelikli hale getirilmesi amaçlanmıştır(MEB,2004).

2003- 2007 yılları arasında uygulamaya dökülmesi planlanan ve mesleki teknik eğitimde görev alacak öğretmenlerin kalitesini yükseltmeyi planlayan Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM) hazırlanmıştır. Meslek dersi öğretmenlerinin alan yeterlilikleri belirlenmiş ve modüler doğrultuda öğretim programları geliştirilerek mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanmıştır (MEB,2009). Projenin başlangıcında mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenlerin çağı yakalaması ve gerekliliklerine ayak uydurması amaçlanmış bu doğrultuda eğitimle yapılmaya başlanmış olup 2009 yılında teknik eğitim fakültelerinin kapatılması ile işlevsiz hale gelmiştir(Sezgin ve Taşpınar,2011).

2002-2007 yıllarında ise Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi hayata geçmiştir. MEGEP/SVET adı altında beş yıllık bir süreyi içine alan bu proje kapsamında İş Piyasası ve Beceri İhtiyaç Analizi yapılmıştır. Böylece meslek standartları belirlenmiştir. Yeterliliğe dayalı modüler öğretim programları

geliştirilmiştir ve modüller hazırlanmıştır (MEB,2010a). Proje kapsamında meslek standartlar analiz edilmiş 192 mesleğin 42 alanda eğitim standart ve yeterlilikleri oluşturulmuş programların yürütümü için 5189 modül hazırlanmıştır(Altın,2007). Bu proje ile amaçlanan mesleki eğitimde paydaşların katılımını sağlamak ve mesleki eğitimi yeniden cazip kılmak, küreselleşen dünyaya ayak uyduran bireyleri yetiştirmek, rekabet edebilmek, Sektörle iş birliği sağlamak, bireylerin bireysel eğitim eksikliklerini gidermek, uluslararası standartları karşılayan ulusal bireyler yetiştirmek, arz talep dengesini iyi ayarlamak, çalışanların verimliliğini arttırmak, bireysel öğrenme eksikliklerini gidermek, bireyde nitelik kazanmaktır diyebiliriz (Gömleksiz,Erten,2010b).

MEGEP/SVET projesi 2004-2005 yılında uyulamaya konularak yatay ve dikey geçişlere imkân sunan esnek bir yapıyı taşımıştır(Altın,2007). Yapılan tüm bu çalışmalar bireyin niteliğini yükseltmeyi ve sektörde iştiham sağlamayı amaçlamış ve mesleki eğitim geliştirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Modüler Öğretim Programı kavramı eğitim öğretimde yer almaya başlamıştır.

Mesleki eğitimin yeniden tercihi için iş piyasası ile köprüler kurulmuştur.2004-2005 yılı ile proje kapsamlı ve çerçeve şekilde uygulanmıştır. 2007-2008 itibari ile ülke çapında geniş kapsamlı olarak uygulamaya dönüşmüştür. İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) 2008-2010 yıllarında uygulanmış modüler eğitim programları hazırlanmıştır. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ve YÖK ile yürütülen projenin amacı başta Doğu ve Güneydoğu'da işletmelerin en iyi şekilde gelişmesini sağlamak ve sektörel eğitim iş birliğini oluşturmak amaçlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim ile paydaşları arasındaki iş birliği sürecinin geliştirilmesi sanayi sektörünü ve eğitimi geliştirmektedir ve buda ülkeye olumlu yansımaktadır(Lee,2009). Bu kaynaşma sürecinin olumlu etkileri sanayi sektörü ve eğitim üzerinde gözükmektedir(Rusten ve Hermelin,2017). Bu süreçte iş sahasının beklentileri oldukça önemli olup bireyin bu bağlamda şekillendirilmesi gerekliliktir. Yukarıda adı geçen birçok proje de bunlar düşünülerek hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda iş dünyası-sanayi ve eğitim örgütleri arası işbirlikler çeşitlenmiş ve gün geçtikçe gelişmiştir(Callan ve Ashwoth,2004). İlerleyen yıllarda iş dünyası ile eğitim örgütleri arası iş birliği geliştirilmiş ve müfredat beraber ele alınmış, beceri eğitimleri ortak planlanmış, öğrencilerin eğitiminde sektör temsilcileri beraber yer almış, burs

ve mezuniyette iş garantileri verilmiş ve kapsamı geliştirecek vb. birçok çalışma yapılmıştır(Özer,2018). Bu iş birlikleri 2018 itibari ile daha etkin bir şekilde hayata geçmiş ve görünen şu ki kısa sürede sonuçlar alınmıştır(Özer ve Suna,2019). Bu iş birliği sürecinin genişletilmesi ve paydaşların desteğinin alınması sektör beklentilerini karşılamak yönünden önemli olup iş dünyası ile eğitim arasındaki bağı etkin kılmaktadır(Navaratnam ve O'Connor,1993). Sektörel iş birliği neticesinde tüm programlar güncellenmiş ve ulusal meslek standartların oluşturulmuştur(Canbal vd.,2019).

2021 yıllarında ise mesleki eğitimde yeni projeler hayata geçmiş ve geçmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda birkaç projeye bakacak olursak Mesleki Eğitimde AR-GE Merkezleri ve Fikri Mülkiyet Projesi mesleki eğitimde niteliği artırma, kapasiteyi artırma, üretimi artırma, üretim Safalarını geliştirme yönünde oldukça önemli olup mesleki eğitimde Ar-Ge ile ilgili süreçleri günlendirmeye yöneliktir. Aynı yıllarda Meslek Liseleri Deney Setlerini Kendisi Üretiyor gibi bir proje ile ise Mesleki ve teknik Anadolu Liseleri üretime bu alanda da sokulmak istenmiştir. Bu doğrultuda meslek liselerinde deney setleri üretimleri yapılmıştır. Bu proje ile mesleki Eğitimde 1000 Okul projesinde dâhil okulların ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır. Bu ihtiyaçları giderilmeye çalışan Mesleki Eğitimde 1000 Okul projesi kapsamında ülke genelinde okullar arası farklar giderilmeye çalışılmıştır. Eğitim sisteminin yıllardan beri çekmekte olduğu okullar arası farklılık ulusal ve uluslararası düzeyde en önemli eğitim sıkınlarından diyebiliriz(MEB,2019;OECD,2019). MEB okullar arası eksiklikleri ve farkları gidermek için Mesleki Eğitimde 1000 Okul projesini hayata geçirmiştir(Özer,2021).Proje kapsamında başarısı düşük 1000 okul seçilmiş bu okullarda eğitim alan öğrencilere yönelik kapsamlı bir proje gerçekleştirilmiştir. Proje okul farklılıklarını giderken öncelikli amaçlarında biri olarak bu okullarda görev yapan öğretmenleri mesleki olarak geliştirmek olmuştur. Bu yıllarda birçok gelişim projesi uygulanmış ve bunlardan bir diğeri ise Mesleki Eğitimde Donanım Paylaşımı ile Altyapının İyileştirilmesi projesidir. Proje kapsamında eğitim ortamının niteliğinin artırılması amaçlanmış olup oldukça önemlidir. Eğitimde örtük süreçler oldukça etkili olup eğitimin bu yönden iyileştirilmesi oldukça önemli bir adımdır diyebiliriz. Eğitim ortamlarının genel fiziksel yapısı, daha donanımlı ve gelişmiş sınıflar eğitim ortamlarında eğitimin etkinliğini de arttırmaktadır (Barrett vd.,2018; Girayhan,2019). Eğitime kalitenin

yakalanması açısından fiziksel ortak oldukça önemlidir. Eğitim örgütlerin fiziksel koşulların geliştirilmesi eğitimde niteliği arttırmakta ve öğrencileri anlamlı örtük mesajlar vermektedir(Girayhan,2019). Okulların fiziksel ortamlarının olumlu olması öğrencilerin okulu beğenip beğenmemeleri, örgütü benimsemeleri yada benimsememeleri açısından önemli olup doğrudan öğrenme sonuçlarını etkilemektedir(Girayhan,2019; Tuncel,2008). Etkili bir öğrenme sürecinin gerçekleşmesi için çevrenin öğrenme eylemine uygun bir şekilde dizayn edilmesi gerekliliktir(Küçükkoğlu ve Özerbaş, 2004). Bu proje bu bağlamda oldukça önemli olup bu proje ile Mesleki Eğitimde 1000 okul projesi beraber yürütülmüştür(Özer,2020). Proje kapsamında ek yatırımlara ihtiyaç duyulmaksızın mesleki ve teknik Anadolu liselerinin fiziksel altyapısı ve donanım yapıları geliştirilmiş olup okullar arasında güçlü bir ağ oluşturularak donanım eksikliği giderilmeye çalışılmıştır(Özer,2020).

7.2. Türkiye Mesleki Ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi Ve Eylem Planı (2014-2018)

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim genelinde yeni arayışlar, çözümler ve değişiklikler yapma çabası kendini göstermektedir. Nitelikli iş gücünün sağlanması toplumsal kalkınmayı sağlayacaktır (Çağlar ve Reis,2007,s.152). Toplumsal kalkınma doğrultusunda mesleki eğitimin kalkınmasına yönelik Türkiye Mesleki Ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi Ve Eylem Planı (2014-2018) (TÜRKMETES) hazırlanmış ve 2014 yılında kabul edilmiştir. TÜRKMETES planı esnek yapıya sahip, sosyal ve ekonomik yönden destekleyici, yenilikçi, istihdamı şekillendiren, paydaşların desteğini alan, bir mesleki ve teknik eğitim oluşturma doğrultusunda Hükümet Programları, 2008-2012 Mesleki ve Teknik Eğitim Eylem Planı, Milli Eğitim Şuraları, Vizyon 2023 projesi, Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı (2010-2014),Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi(2009-201),Türkiye Sanayi Strateji Belgesi(2011-2014), Avrupa Birliği Eğitim Müktesebatı, İstihdam ve Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Eylem Planı, Bilgi Toplumu Eylem Planı ve Ulusal Gençlik Eylem Planı doğrultusunda hazırlanmıştır (Demircan,2018). Belgenin hazırlanmasında üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri yöneticileri, mesleki kuruluşlar, konfederasyonlar, sivil toplum kuruluşları, , okul ve kurum yöneticileri, öğretmen ve öğrenci görüşleri yer almaktadır(TÜRKMETES,2014).

TÜRKMETES (2014) incelendiğinde mesleki ve teknik eğitime erişim, istihdam ve kapasite üzerinde özellikle durmuştur. Mesleki ve teknik eğitimi etkileyebilecek ve mesleki teknik eğitimden etkilenebilecek birçok planı çerçeveye alıp oluşturulduğundan dolayı bu başlıkların olması gerekliliktir. Mesleki ve teknik eğitimin kapasitesinin ele alınması kapsamında yeterlilik sistemi üzerinde durulmuş, ulusal meslek standartlarının yakalanması vurgulanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin esnek yapısının korunup yatay-dikey geçişlerin yapılabilmesi vurgulanmıştır. Ar-ge faaliyetlerinde iş birliğinin artırılması ve meslek liselerine yönelik imkanları arttırılarak farkındalık oluşturulması konuları işlenmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde kapasitenin fonksiyonları üzerinde durulmuş ve öğretim programları, eğitim ortamlarının durumu, kariyer sistemi, mesleki rehberlik, finansman yönetimi ve genel yönetim üzerinde durulmuştur. İstihdam üzerine bir çok madde yer almış ve başta iş sağlığı ve güvenliği olmak üzere nitelikli iş gücünün arttırılması vurgulanmıştır. Öğrencilere işyeri tabanında eğitim verilmesi, yenilikçi bireyler olmaları doğrultusunda adımlar atılması, girişimci bireyler yetişmesi gibi başlıklar yer almıştır.

Planın hazırlanmasında amaç toplumun kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitildiği, kalkınmayı hedefleyen, meslek ahlaki ve değerleri olan, istihdama hazırlayan, yenilikçi, paydaşlarla iş birliğini temel alan esnek bir mesleki ve teknik eğitimidir(TÜRKMETES,2014,s.49). Planın vizyonu ise sektörle işbirliği içinde mesleki yeterlilik yönünden ulusal ve uluslararası kabul gören nitelikli bireyler ve bireyleri yaratıcı, girişimci, değer ve ahlaka sahip, üretken, ekonomiyi kalkındıran ehil iş gücü şeklinde yetiştiren bir mesleki ve teknik eğitim oluşturmaktır(TÜRKMETES,2014,s.49).

Mesleki ve teknik eğitimde imkânları geliştirmek, programları geliştirmek, yeterlilik sistemini güçlendirmek, mesleki ve kariyer sistemini güçlendirmek, verimli yönetim sistemi oluşturmak, sürdürülebilirlik, finansal yönetim, eğitim ortamı geliştirme ve kalite güvence sistemi kurma gibi amaçları vardır(TÜRKMETES,2014,s.49-50). Bunların yanı sıra mezunların ve öğrencilerin işe geçişlerinin desteklenmesi, ulusal ve uluslararası hareketliliğin desteklenmesi gibi amaçları da vardır (TÜRKMETES,2014,s.51).

7.3. Meslekî Ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 2023 Eğitim Vizyonu Kapsamındaki Hedefleri

Yıldırım ve Çarıkçı (2017), Türkiye'nin 2023 yılı vizyonuna doğrultusunda başarılı olması için meslekî eğitimin durumunu incelemiş ve bürokratik bir model önermişlerdir. Araştırma raporunda nicelik ve nitelik uyumsuzluğundan söz edilmiş ve nicelik olarak artsada nitelik düşüklüğü vurgulanmıştır. İş birliğini ileri süren paydaşların katılımını önemseyen bir model sunmuşlardır. Bu modelde Mesleki Eğitim Kurulunun politika üreten ve denetimde rol alan bir kurul olarak faaliyet gösteren bir örgüt olmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Kavi ve Koçak (2018), Mesleki eğitim yaklaşımlarını İskandinav ülkelerindeki durumunu göz önüne alarak incelemişler ve bu yaklaşımların Türkiye'de uygulanabilirliğini değerlendirmiştir.

Canbey Özgüler (2018), mesleki ve teknik eğitimde farklı yaklaşımları da göz önüne alarak daha nitelikli bireylerin yetiştirilmesi ve istihdam iyileştirilmesi konularına dikkat çekmiştir. Yeterlilik belirleme sürecinde Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerini incelemiş ve Türkiye'de uygulandığı taktirde uzmanlaşmış iş gücünü kısa vadede elde edileceği ifade edilmiştir.

Sivil toplum örgütleri, akademik araştırmalar, eğitim platformları ve öneriler birlikte değerlendirilmiş ve 2023 Eğitim vizyonu kapsamında Mesleki ve Teknik Eğitim yedi başlıkta ifade edilmiştir.

Mesleki ve Teknik Eğitime verilen değer arttırılacak, Mesleki ve teknik eğitimde rehberlik ve erişim imkânları arttırılacak, yeni nesi müfredatlar geliştirilecek, eğitim ortamları ve insan kaynakları geliştirilecek, Yurt Dışında Yatırım Yapan İş İnsanlarının İhtiyaç Duyduğu Meslek Elemanları Yetiştirilecek, Meslekî ve Teknik Eğitimde Eğitim-İstihdam-Üretim İlişkisi Güçlendirilecek, Yerli ve Millî Savunma Sanayinin İhtiyaç Duyduğu Nitelikli İnsan Gücü Yetiştirilecek şekilde 2023 vizyonu ifade edilebilir (MEB, 2018). Bu kapsamda çalışmalar yapılmış ve yapılmakta olup Türkiye'de MEB (2018) raporunda ayrıntılarıyla vurgulanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim amaçları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin program geliştirme boyutunda mesleki eğitimin ulusal meslek standartlarına uygun hale getirilmesi, mükemmeliyet merkezinin dizaynı alt amaçlarının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitimde uygulama kapasitesini arttırmak adına ise atölye ve laboratuvarların revize edilmesi, döner sermaye kapasitesinin artırılması, döner sermayedeki hazine kesintisinin düşürülmesi, derslerde uygulamaya ağırlık verilmesi amacıyla çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir(MEB, 2018).

Mesleki ve teknik eğitim en büyük sorunlarından biri olan sektörle iş birliği doğrultusunda oluşturulan amacın gerçekleştirilmesi açısından enerji ve tabii kaynaklar bakanlığı, HAVELSAN, teknoparklar, Asansör Akademisi, DOSİDER, GÜNDER gibi kuruluşlardan staj, mesleki kurslar ve uyum kursları vb. konularda destekler alınacağı ifade edilmiştir. Aynı amaç doğrultusunda Moda Tasarım Teknolojileri alanında firmalar ile iş birliğine gidileceği vurgulanmıştır(MEB, 2018).

Mesleki ve teknik eğitimde sektör talepleri doğrultusunda yeni alanlarda eğitim seçeneklerinin hayata geçirileceğine bu bağlamda geleneksel Türk sanatları meslek lisesi, savunma sistemleri liseleri, İstanbul Teknik Üniversitesi mesleki ve teknik eğitim anadolu lisesi, ahşap oyuncak üretimi ve tasarımı, değirmen ve sektör makineleri üretimi, et ve et ürünleri üretimi, mikromekanik eğitimi gibi alanlarda eğitim verileceği ve bu doğrultuda okulların kurulacağı ifade edilmiştir(MEB, 2018).

Mesleki ve teknik eğitimin sosyal entegrasyonu ve kamu diplomasisine katkı sunmak adına yurtdışında mesleki eğitim imkanları, adalet bakanlığıyla mesleki eğitim iş birliği, spor aktivitelerini yaygınlaştırmak gibi konularda çalışmalar yapılmış ve bu çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir(MEB, 2018).

Alt amaçlar doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim mezunların işe alımında teşviklerin uygulanacağı, mezunların farklı alanlarda çalıştığı ve kendi alanlarına yönlendirileceği konularında çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir(MEB, 2018).

2023 Eğitim Vizyonu mesleki ve teknik eğitim adına geliştirilen bir yol haritasıdır hedefler kapsamında şimdiye kadar yapılan ve yapılacaklar ifade edilmiştir. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitimden beklenen hedeflerin gerçekleştirilmesi adına çalışmalar yapılmaya devam etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim adına yönlendirici reklam çalışmaları başta olmak üzere, staj teşviki, işletmelerle işbirliği, savunma sanayi okulları, organize sanayi bölgeleri iş birliği gibi konularda adımlar atılmış ve çalışmalar yapılmıştır.

Yeni dönemde mesleki ve teknik eğitimin geleceği adına sistematik ve bilimsel adımlar atılmaya başlanmış yol haritasının işletilmesi devam etmektedir. Nitelikli bir

mesleki ve teknik eğitimin gerektirdiği uygulama ağırlıklı eğitime ağırlık verilmesi, paydaşlar ile iş birliği, öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime çekilmesi gibi konularda etkin adımların atılacağı ifade edilmiş ve hedefler oluşturulmuştur. Mesleki ve teknik eğitim verilen okulların niteliğinin arttırılması, öğrenen örgüt yapısının hayata geçirilmesi, tüm tarafların desteği, mezunların alanlarında istihdamının arttırılması konularında alt hedefler konulmuş ve çalışmalar yürütölmeye başlamıştır.



8. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik yapılan araştırmanın araştırma modeli, araştırma tekniği ve araştırmalardaki veri analiz yöntemi açıklanmıştır.

8.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bir çalışma olup yazılı kaynaklar ve arşiv belgeleri çerçevesinde alanyazın taranarak oluşturulmuş teorik bir çalışılmıştır. Araştırma yapılırken lisans ve doktora tezleri, makaleler, kitaplar, tüzel kaynaklar ve arşivlerden faydalanılmıştır.

Nitel araştırma kapsamı geniş bir araştırma olup içerisinde bulunan kavramlara bakıldığında çok sayıda disiplin ile ilgilidir. Genel anlamıyla nitel araştırma; doküman analizi, gözlem, görüşme vb. nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve algıların gerçekçi bir şekilde doğal ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği bir araştırmadır(Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.40—41).

Geniş bir konu olan mesleki ve teknik eğitime yönelik tarihsel gelişim süreci içerisinde Kalkınma Planları, Yıllık planlar, Orta Vadeli Programlar, Strateji belgeleri, Eylem planları, Vizyon belgeleri oluşturulmuş olup bu çalışmada başta Ulusal ve uluslararası örgütler, ekonomi politikaları göz önüne alınarak alan yazın taraması yapılmış ve nitel araştırma modeli yürütülmüştür.

8.2 Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmalarda, doküman analizi, görüşme, gözlem gibi veri toplama yöntemleri oldukça fazla kullanılmaktadır. Bu yöntemler tek başına veya birlikte kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.86). Bu çalışma ekseriyetinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi diğer adıyla belge tarama yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, hedefe konu olan olguların ilgili konu çerçevesinde belirli bir zamana odaklanarak çeşitli kaynaklar üzerinden yapılan ve geniş bir zaman dilimine ait analizleri kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016,s.189). Bu araştırma yöntemi ile geçmişteki olayların, olguların iz bıraktığı plak, ses, resim, film, yazılmış mektup, rapor, ansiklopedi, kitap, resmi ve özel yazılar, anılar, yaşam öyküleri vb. alanlarda mevcut olan kayıt ve belgeler taramak suretiyle kullanılır(Cemaloğlu, 2011, s.159).

8.3 Verilerin Toplanması

Alanyazın taramak suretiyle ilgili kaynaklar derinlemesine incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmış kavramsal çerçeve şekillendirilmiştir. Kavramsal çerçevenin oluşturulmasında geniş kapsamlı taramalar yapılmış ve süreçte üniversite kütüphaneleri, internet arşivleri, tezler, makaleler, dergiler, tüzel internet kaynakları vb. birçok kaynaktan faydalanılmıştır. Faydalanılan kaynaklar kategorize edilmiş ve belirli bir sistem çerçevesinde yıllara göre analiz ve değerlendirmelere tabi tutulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak genel tarama tekniği olan literatür tarama tekniği kullanılmıştır. Literatür tarama tekniği belge tarama (doküman analizi) yöntemlerinde kullanılan bir tekniktir. Araştırma yapanın araştırdığı konuda okuduğu, incelediği ve çalışmalarında kullandığı bir literatür taramasıdır (Cemaloğlu, 2011, s.159). Bu tarama tekniği literatürün incelenmesi, özeti ve sentezini barındırmaktadır(Balcı, 2013, s.75).

8.4 Verilerin Analizi

Araştırmanın konusu çerçevesinde öncelikle çalışma planı hazırlanmış konu başlıkları ve araştırılacak konular belirlenmiştir. Konular çerçevesinde alanyazın taranmış analiz ve değerlendirme yapılmış çalışma hazırlanmıştır. Kaynakların analizi sürecinde bir plan çerçevesinde hareket edildi ve sınıflamalı bir çalışma yolu izlendi. Sınıflamalar ve analizler neticesinde değerlendirme gerçekleştirildi.

Araştırılan olay, nesne veya bireyler kendi koşulları altında yorumlanmaya çalışıldı (Karasar, 2005). Olaylar arasındaki ilgi ve bağlantılar çözümlenerek sentezlere ilerlemek suretiyle nedensellik bağı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada kullanılan veriler için içerik analizi yöntemi de kullanılmıştır. İçerik analizine bakıldığında insan davranışlarına yönelik dolaylı yollarla çalışma sağlayan, belirli kurallar çerçevesinde kodlamaya dayalı bir metnin bazı özel sözcüklerinin katagörize edilmek suretiyle sistematik şekilde özetlendiği bir tekniktir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s. 263). İçerik analizinde toplanan veriler ile ilişkilere ulaşmak amaçlanır ve bu amaç çerçevesinde verilerin önce kavramsal hale getirilmesi, daha sonrasında verilerin mantıklı şekilde düzenlenmesi ve veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242).

Bu araştırma çerçevesinde lisans ve doktora tezleri, makaleler, kitaplar, tüzel kaynaklar ve arşivlerden faydalanılmıştır.

Araştırma sürecinde Google Akademik, Ulusal Tez Merkezi, trdizin.gov.tr, Kırıkkale Üniversitesi Kütüphanesi kampüs erişim sistemi, Academia.edu, ResearchGate.net vb. kaynak sağlayan veri tabanları araştırmada kullanılmıştır. Tarama neticesinde kaynaklar incelenmiş ve dokümanların dijital veya basılı literatürüne ulaşılmıştır.

8.5 Verilerin Sınırlılıkları

Geniş bir konu olan mesleki ve teknik eğitime yönelik tarihsel gelişim süreci içerisinde Kalkınma Planları, Yıllık planlar, Orta Vadeli Programlar, Strateji belgeleri, Eylem planları, Vizyon belgeleri oluşturulmuş olup bu çalışmada başta Ulusal ve uluslararası örgütler, ekonomi politikaları göz önüne alınarak alan yazın taraması yapılmış ve nitel araştırma modeli yürütülmüştür.

Bu modelin yürütülme sürecinde eğitim ile ilgili konular çok kapsamlı olduğu için eğitimi etkileye birçok etmen mevcuttur. Bu çalışma mesleki ve teknik eğitim ile ilgili olarak yerli ve yabancı makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri, dijital veri tabanları, yayımlanmış kitaplar ve ilgili web siteleri üzerinden yapılan araştırma ile sınırlı kalmıştır.

9. BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik yapılan yasal düzenlemeler, mesleki ve teknik eğitime yön veren kalkınma planları, hükümet programları, milli eğitim şuraları ve yabancı uzman raporlarının incelenmesi neticesinde üç ana başlık altında tartışma, sonuç ve öneriler getirilmiştir. Öncelikli olarak Cumhuriyet öncesi ve sonrası uzman raporları ışığında bulgular yorumlanmıştır. Daha sonra mesleki ve teknik eğitimde Kalkınma Planları yorumlanmıştır. Kalkınma Planları doğrultusunda karşılaştırmalı bir şekilde Milli Eğitim Şura Kararları yorumlanmıştır. Kalkınma Planları ve Milli Eğitim Şura Kararlarının yanında Hükümet Programlarında mesleki ve teknik eğitimin yeri yorumlanmıştır. Son olarak da mesleki ve teknik eğitimin geleceğine yönelik geliştirilen projeler, Türkiye Mesleki Ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi Ve Eylem Planı, 2023 Eğitim Vizyonu yorumlanmıştır. Bölümün sonunda ise araştırmaya yönelik öneriler getirilmiştir.

Bu araştırma kapsamında Mesleki ve teknik eğitimin dünü, bugünü ve geleceğine yönelik etki etmiş ve etkili olabilecek unsurların arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

9.1. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye'ye gerek davet üzerine gerekse davet dışı birçok uzman gelmiş ve özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında geniş kapsamlı çalışmalar yapmışlardır. Ülkemiz eğitimcileri de bu çalışmalara katılmış ve batılı eğitim anlayışı hakkında değişik raporlar vukuu bulmuştur. Örneğin 1881'li yıllarda Sanay-i Nefise Mektebinin açılmasında etkili olan Hamdi Bey'in hazırladığı rapor bunlardan

biridir(Ergün,1990,s.448). Ülkemize davet edilen yabancı uzmanlar çalışmalar yaparken ülkemizde bulunan yetkin kişilerde batılı eğitimi tarzını yorumlamış ve bu konularda derinlemesine çalışmalar yapmışlardır diyebiliriz.

Cumhuriyet dönemine bakıldığında Bakanlar Kurulu tarafından birçok kararname çıkarılmış ve bu kararnamelerde eğitimcilere yönelik kararlar oldukça fazladır.. Cumhuriyet dönemi kararlarına bakıldığında bu kararların bir kısmının yabancı uzmanlar ve öğretmenlere yönelik olduğu bulgularda da gözükmektedir. Bu durumdan ve bulgulardan hareketle görülen şu ki batılılaşma çabası ve batıya yakınlaşma doğrultusunda birçok eğitim çalışması yapılmıştır. Özellikle 1923-1930 yılları arasına bakıldığında toplamda yirmi, 1931-1940 yılları arasına bakıldığında elli beş adet yabancı uzman ve öğretmen hakkında karar Bakanlar Kurulundan geçmiştir. Bu durumlarda göz önüne alındığında yabancı uzmanlardan faydalandığı ve çalışmalarının Türkiye eğitim sistemine etki ettiği söylenilebilir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim konusunda birçok uzman ülkemize davet edilmiş ve 1923-1960 yılları arasında inkılap hareketine paralel eğitim sisteminde yenilikler yapılması amacıyla raporlar sunmuşlardır.

1923 tarihinden 1940'lı yıllara kadar çok sayıda yabancı uzman ve öğretmen ülkemizde görev icra etmiş ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı doğrultusunda özellikle ortaokul, yüksekokul ve askeri okullarda görev almışlardır. Yükseköğretimde ise başı İstanbul Üniversitesi çekmekte olup Zonguldak Yüksek Mühendis Okulu, Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya fakültesinde yabancı hocalara yer verilmiştir. 1929 yılında Dünya Ekonomik Bunalımı meydana gelmiş ve 1939-1945 yılları arasında ikinci dünya savaşı yaşanmıştır. Bu süreçte ülkemize az sayıda yabancı uzman gelmiş ve İkinci Dünya Savaşı sırasında hiç uzman gelmemiştir

Yabancı uzmanlar ve öğretmenlerin Bakanlar Kurulunca adının geçirilmesi cumhuriyetin ilk yıllarında oldukça fazla olup mesleki ve teknik eğitim üzerine gelen uzmanların Meslek ve İhtisas alanları bu bağlamda oldukça önemlidir diyebiliriz. 1927-1938 yıllarında getirilen uzmanların mesleklerine bakacak olursak mesleki ve teknik alanları oldukça göze çarpmaktadır. En çok moda ve tasarımı üzerine uzman ve öğretmen getirildiği gözükmekte olup 69 adet moda üzerine eğitimci ve uzman gelmiştir ve bu durum dönem içine modaya önem verildiği, giyim ve kuşam başta olmak üzere modernleşme ve değişime bir çaba olarak da gösterilebilir. Bunun yanı sıra ülkede dikiş-nakış gibi işlerin halk tarafından yapılıyor olması ve bunun geliştirilmesinin amaçlandığını da söylemek mümkündür. Sayısal verilere ve

uzmanlık alanlarına bakacak olursak moda alanında 69, biçki –dikiş alanında 4, ev yönetimi alanında 3, mesleki resim alanında 2, yabancı dil alanında 1, sıhhi tesisat alanında 2, erkek terziliği alanında 1, güzel sanatla alanında 3, ticaret alanında 1, ağaç işleri alanında 10, demircilik alanında 5, tesviyecilik alanında 7, elektrikçilik alanında 2, döküm alanında 2, yapı alanında 10, mimarlık alanında 2, yöneticilik alanında 4 olacak şekilde uzman ve eğitimci ülkemiz gelmiştir. Tüm bu uzman eğitimciler bulgular ekseriyetinde yorumlanırsa yeni kurulan bir ülkede çağı yakalama ve değişim-gelişim süreçlerinin hızlandırılması amaçlarının olduğu söylenilebilir.

Türkiye'ye getirilen çok sayıda uzman arasından; John Dewey (1294), Ömer Buyse (1926), Kühne (1925), Jung ve Amerika Birleşik Devletleri Raporu mesleki ve teknik eğitim için oldukça önemli raporlardır. Sunulan raporlarda uzmanlar yeni kurulan ve savaştan çıkmış bir ülke için oldukça önemli olup değişik eğitim konularının temelini oluşturmuş ve şekillenmişlerdir. Bu bağlamda Dewey örgüt konusunda, Kühne çıraklık eğitimi başta olmak üzere programlar, bütçe, okul yönetimi vb. konular ayrıntılı olarak raporlarda kendine yer bulmuştur. Dewey ve Kühne'nin yerel eğitim önerileri 1927 den itibaren başlayan köy öğretmeni yetiştirme sürecinde etkili olmuştur diyebiliriz.

Hazırlanan uzman raporlarının bugünkü eğitim sistemine yansımaları oldukça fazladır demek mümkün. Örneğin yürütülen çalışmalar ve bu çalışmalar neticesinde hazırlanan raporlar doğrultusunda eğitim sistemine yönelik bakanlar kurulu 1934 yılında toplanmış ve yabancı uzmanların verdiği raporlar neticesinde bir çalışma yapmak suretiyle sanayide var olan ihtiyacın çıraklık okulları ile giderilmesi ve daha geniş kapsamlı eğitimler için akşam sanat okulları ve kısa süreli kursalar açılması görüşüne varılmıştır (Akkutay,1991).

1950-1960'lı yıllarda Amerikalı uzmanların etkisi daha çok göze çarpan bir başka meseledir. Buda siyasi yönelim ve tutumların eğitime yansımalarının bir göstergesidir diyebiliriz. Eğitim sistemi dönemin siyasi eğilimleri ve bakış açıları ile şekillenmektedir demek mümkündür. Bu konuya mesleki ve teknik eğitim özelinde bir örnek verecek olursak 1950'li yıllardan önce mesleki eğitime bakış açısı olarak ilk ve ortaokul mesleki eğitimde başlama çağı olarak öngörülürken, 1950 den sonra ileriki yaşlar olan lise çağı uygun karşılandı. Mesleki eğitim için bir dönüm noktası olan 6. Milli Eğitim Şurasında ortaokul seviyesindeki sanat okulları kapatıldı. Bu bağlamda dönemin koşulları, dönemin siyasi ve düşünce yönelimleri eğitim üzerinde oldukça etkili olmuştur diyebiliriz.

Genel bir değerlendirmede bulunacak olursak 1923-1940 yılları arasında görev yapmış çok sayıda uzman ve öğretmen bulunmakla beraber, yabancı uzman istihdamı tarihsel kronolojide incelenecek olursa 1930'lu yıllardan itibaren yabancı uzman ve eğitimci istihdamında artış göze çarpmıştır. Bu artışın bir gelişim ve değişim çabasına bir gösterge olduğunu söylemek mümkündür. Bu dönemdeki uzmanların sayısal artışına ve memleketlerine bakıldığında günümüzün problemi olan AB üyelik süreçlerinin 1930'lu yıllarda aynen geçerliliğini koruduğu söylenilebilir. Türkiye'yi kabul etmeyen Avrupa'ya bir yönelim ve bu isteğin bir sonucu olarak 1930'lu yıllarda yabancı uzman sayılarında artış kendini göstermiştir. 1930'lu yıllarda Fransa Dışışleri Bakanı Birand Türkiye'ye sert tepkiler göstermiş ve Türkiye AB dışında olmalıdır demiştir (Ülman ve Sander, 1972, s.3). Yabancı uzman sayılarının 1930'lu yıllarda artmasının bir diğer nedeni ise o yıllara geldiğinde Lozan'dan arta kalan ihtilafların büyük kısmının çözülmüş olmasıdır.

Bir diğer hususta çok sayıda uzman ve rapor olmasına rağmen raporların içerikleri benzerlik göstermektedir. Türk eğitim sisteminin bütünlüğü merkezîyetçi yapı genel hatlarıyla eleştirilmiştir. Eğitimde tüm paydaşların işbirliği içinde olması önerileri çoğunlukla yer almıştır. Uzmanlar incelemelerini hep büyük illerden yana kullanmış taşra ile pek ilgilenmemiştir. Raporlarda görüşler ortak noktalarda şekillenmiş ve uzmanlar mesleki ve teknik eğitimde ders sayısının fazlalığından ve haftalık saatlerin düşürülmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Uzmanların hepsinin ortak fikir sunması neticesinde 1957 yılında 6.Milli Eğitim Şurasında bu konuda bir adım atılmış Mesleki ve teknik eğitim başta olmak üzere ders saatleri haftalık bazda azalmıştır. Bu doğrultuda seçmeli ders sistemi uzman raporlarının bir yansıması olup günümüze kadar gelmiş lakin süreç günümüzde de başarılı bir şekilde işletilememektedir. Raporlar değerlendirilmiş, çalışmalar yapılmış, uygulamaya konulmuş ama sonuca varma konusunda başarıyla işletilememiştir diyebiliriz. Hazırlanan uzman raporlarındaki sorunlar hali hazırda geçerliliğini korumaktadır diyebiliriz. Uzmanlar çağrılmış, kararnamelerde yer almış, atamalar yapılmış, raporlar toplanmış, etkilenilmiş ama genel olarak uygulamaya bakıldığında kendine yeterince yer bulamıştır diyebiliriz. Bulgulardan ve incelemelerden hareketle Türkiye eğitim sisteminin ezberci yapısı 1923-1960 yılları boyunca gelen uzman raporlarında defalarca vurgulanmış ve ezberciliğın çok fazla olduğu, uygulamadan yoksun bir eğitim sisteminin var olduğu raporlarla göz önüne sarılmaya çalışılmıştır. Niteliğın yakalanamama sebeplerinden birinin de eğitim sisteminin ezberden uzaklaşmaması

olduğu uzman raporlarında özellikle vurgulanmıştır. Bu doğrultuda uygulamadan yoksun ve hayata geçirilemeyen sistem niteliği düşürmektedir.

Düşüncelerimiz ve paradigmalarımız milli bir bakış açısına dönüşmediği takdirde başarısızlık kaçınılmaz olacaktır. Eğitim sisteminin şekillenmemesi ve milli bir yapının oluşmama sebebi o dönemki düşünce yapılarımızın Avrupa'yı veya Amerika'yı örnek almasından kaynaklanmaktadır demek mümkün. Politikalarımızı milli kaynaklardan beslememiz gerektiği ortadadır. Batılı olmayan küresel amaçları gerçekleştirebilen milli eğitim sistemlerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Türk eğitim sistemine bir virüs gibi yerleşe gelen batılılaşma çabası ve başkası olma isteği eğitim sistemi başta tüm sistemleri yaralamaktadır. Bilindiği üzere 1950-1960'lar Türkiye'de siyasi olarak farklılaşma ve bir değişim süreci olarak eğitimi de şekillendirdi. Bu dönemlerde Türk Amerikan yakınlaşması ABD'li uzmanların eğitimimizdeki payını arttırdı. Tüm bu süreçler eğitim sistemimizin millileşmeden uzaklaştığına, siyasi yönelimlerden etkilendiğine, batılılaşma çabasının sistemi bir virüs gibi sardığına kanıt olarak gösterilebilir. Eğitim sisteminin şekillenmemesi ve milli bir yapının oluşmaması içinde bulunulan dönemin düşünce anlayışının ve yönelimlerinin eğitime etkisinin bir yansımasıdır.

Küreselleşen dünyada dünyayı etkileyen olaylar sistemin çarklarını da etkileyecektir. Ülkenin politik yapısı ve politik yönelimleri sistemin tüm çarklarının yapılanmasını da yakından etkilemektedir. Ülkenin içinde bulunduğu durum ve düşünce biçimi yönelimlerini şekillendirmektedir diyebiliriz. 1950 öncesi Batılılaşma çabası yani Avrupa'yı örnek alma süreci yaşanmış 1950den sonra ise Amerika'yı örnek alma Amerikan yönelimi kendini göstermiştir. Uzman raporların yıllara göre ekseriyetini örnek alınan kesimin oluşturduğu görülmektedir.

Türk eğitim sisteminin bütünlüğü merkeziyetçi yapı genel hatlarıyla eleştirilmiştir. Adem-i merkeziyetçi bir yapı önerilmiştir. Eğitimde tüm paydaşların işbirliği içinde olması önerileri çoğunlukla yer almıştır. Uzmanlar raporlarını hazırlarken ve incelemelerini yaparken çalışmalarını genellikle büyük illerden yana kullanmış ve taşra ile pek ilgilenmemişlerdir. Bu durum neticesinde oluşan taşraya olan ilgisizlik uzman raporlarını tabandan uzaklaştırmakta ve doku uyumsuzluğu doğurmaktadır.

Raporların olumlu etkileri ve olumsuz etkileri mevcut olup tamamıyla iyi ayda tamamıyla kötü deme şansımız yoktur. Türkiye tarıma dayalı bir yaşam sürmekteydi ve Dewey'in pragmatist yaklaşımları önem arz etmekteydi. Dewey'in faydacı ve üretici eğitim anlayışı, iş eğitimi anlayışından etkilenecek köy okullarına öğretmen

yetiştirmek için 3238 sayılı Köy Eğitmenleri Yasası 1937 yılında çıkarıldı. 1939 yıllarında toplana Milli Eğitim Őurasınca alınan karar neticesinde 1940 yılında 3803 sayılı Köy Enstitüleri yasaı çıkarılmıştır. 1937 de kurulan köy eğitmenleri okulda Köy Enstitülerine bağlandı. Köy enstitülerin kuruluş amacı köy ğretmeni ve köyün yararına olabilecek diğer mesleki bireyleri yetiştirmektir. Köye ekonomik hayatı ve milli kültürü geliştirmek, spora teşvik ve nitelikli kendine yetebilen köy halkı yetiştirmek gibi görevleri vardı. Dewey'in dşmdeki okullar Türkiye'de kuruldu dediği okullardır bu okullar. Günümüzde Őehirlerle yönelik benzer okullaşmalara gidilebilir.1953 yılında eğitim politikalarındaki değişiklik 5. Milli Eğitim Şurası ile köy ğretmen okulları ve köy enstitüleri birleşti ve 1954 yılında 6234 sayılı ilk ğretmen okulu yasaı ile köy enstitüleri kapandı. Dönemlerin politik ve stratejik yönelimleri tüm süreçleri olduğu gibi eğitim yapılarını da etkilemektedir. 1950 sonrası ABD ve Avrupa'da ki Őehirleřme oranlarının yüksek olması ile ikinci dünya savaşı sonrası bloklaşmalar ve bunların yanı sıra Türk Milli Eğitim Sistemi nceliklerindeki değişme bu sonucu hazırlamıştır. Yabancı uzmanlar raporlarını sunarken Türkiye'nin manevi değerlerini çok fazla kavrayamamışlardır. Önerilen raporla kendi milletleri açısından değerlendirildiğinde oldukça etkili ve güzel raporlardır. Gözden kaçırılan nokta raporlar ile Türk milleti arasındaki doku uyulaşmazlığıdır. Doku uyulaşmazlığı sistemin ölümüne neden olacaktır. Süreci Şekillendiren her zaman siyasi yaklaşımlar ve ülkenin içinde bulunduğu mevcut konjonktürün bir sonucudur. AB'ye girme bağlamında 1930 yılındaki yönelimler ve Lozan'da arta kalan sorunların zlmş olması bu yıllarda yabancı uzman ve ğretmen sayılarını yükseltmiştir. 1930 da Fransa dış işleri bakanının Türkiye hakkındaki sert tepkileri de süreci Şekillendirmiştir.

İnsan ancak aklını kullanırsa hayattaki tecrübelerini tekrar hayata yansıtabilir. Başkasının aklını kullanma çabası bizi bir adım ilerletmeyecek ve tecrübe kazanılamayacaktır. Uzman raporlarından ekseriyetle yapılan çalışmaların amacı Cumhuriyetin ilk yıllarında ihtiyacı nail olan nitelik problemidir ve günümüzde problem olmaya devam etmektedir. Bir ülkenin kalkınması için sadece okuma-yazma oranının yükselmesi yetmeyecektir. Toplumunu harekete geçiren nitelikli liderler ve öncüler olacaktır.

Modernleşme ve gelişme açısından ülkeye gelen uzmanların verdikleri raporların bir kısmı uygulanmakla birlikte büyük bir kısmı da çeşitli nedenle hayata geçmemiştir.

Örneğin Dewey raporunda Milli Eğitim Bakanlığı bürokratik bir kurum olmaktan çıkmalı fikir ve ilham kaynağı olmalı denmiştir. Dönemin bakanı Necati Bey'in yaptıkları ve şekillendirdikleri olumlu bir sonuçtur diyebiliriz. Ancak Dewey'in raporunda fikir önderi olarak gördüğü Milli Eğitim Bakanlığını farklı yorumlayıp idarede merkezilik zihniyeti yürütmüş olmasını tekrar yorumlamak gerekir. Raporun farklı yorumlanması belki de mesleki ve teknik eğitimin dününü, bugünü ve geleceğini farklı şekillendirebilirdi. Bu bağlamda “ çevre ile uygun okul, ihtiyaçlara dayalı eğitim, demokrasi eğitimi, özel öğretim, yerinde yönetim, mesleki eğitimin daha erken yaşlarda olması, okul – sektör işbirliği” gibi benzer konular kapsamlı ve sistemli çalışılsaydı süreç çok farklı olabilirdi.

Uzman raporları ışığında çalışmalar yapılış ve eğitim sisteminin geliştirilmesi adına bir şeyler yapılmaya çalışılmış olan Türkiye’de 1960 yılından itibaren küreselleşmenin yakın etkileri ve ekonomik kalkınmanın hızlanması, uygulanacak politikaların devamını sağlanması küreselleşmeye uyum, ekonomide belirli ölçüde kamu müdahalesinin temini açısından kalkınma planları hazırlanmış ve bu planların uygulanması amaçlanmıştır. Bu amaçlar için Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı 30 Eylül 1960 tarihine kurulmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı 30 Eylül 1960 yılında kurulması ve Kalkınma Planları ışığında planlı bir döneme geçilmiştir diyebiliriz. Bulgularda da görüldüğü üzere planlı döneme giren Türkiye’de eğitim-öğretim sistemi tümüyle plansız bir süreç içine geçirmiştir (Güven,1995,s.203). Eğitim-öğretim sistemi düzenlenirken sürecin işletimi yüzeysel kalmış ve tüm hayatı içine alacak şekilde düzenlenmemiştir demek mümkün. Bulgulardan hareketle yıl 2022 olmakla beraber 1995 yılında tespit edilen sorunlar ve sorunların neticesinde ortaya çıkan durumlar halen etkisini sürdürmektedir diyebiliriz. Bu sorunlardan en önemlisi olan nitelik problemi yani ülke çapında nitelikli insan gücünün bir türlü yakalanamadığı gerçeği dünden bugüne tüm kalkınma planlarında kendini göstermiştir. Yabancı ve yerli uzmanların raporlarında mesleğe başlama yaşı tartışılmış ve 1950’li yıllardan önce mesleki eğitime başlama çağı ilk ve ortaokul çağı olarak öngörülürken, 1950’den sonra ileriki yaşlar olan lise çağı uygun karşılanmıştır. Mesleki eğitim için bir dönüm noktası olan 6. Milli Eğitim Şurasında ortaokul seviyesindeki sanat okulları kapatılmıştır. Mesleki eğitimin daha erken yaşlarda başlaması mesleki birikim açısından daha uygun olacağı kanaatinde olmakla beraber yaşın gecikmesi çok uygun değildir diyebiliriz

Çünkü ahilik sisteminden ileri gelen Türk milleti yapısından usta çırak ilişkisi erken yaşlarda başlayan bir ilişkidir. Ahilik sistemi bu millerin genlerinde olan bir sistemdir demek mümkün. Türk milletinin geçmişten bu yana en iyi şekilde yürüttüğü ahilik sistemi erken yaşta mesleki eğitimi içeren bir sistemdi ve oldukça verimli bir şekilde yürütülmekteydi. Araştırmanın 2.bölümünde ahilik sistemi ayrıntılarıyla verilmiş ve bu sistemin yapısal güzelliğinden bahsedilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimde kalkınma planlarının yeri içerik analizi ile analiz edilerek aktarılmış olup kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitimin en çok değindiği boyutu verilmeye çalışılmıştır. Bulgularda mevcut olan tabloya bakıldığında kalkınma planlarının hepsinde nitelikli personel yetersizliğinin vurgulandığı göze çarpmaktadır. Aynı problem bir önceki bölümde mevcut olan uzman raporlarında da kendini göstermektedir. Uzman raporlarında vurgulanan nitelikli personel eksikliği kalkınma raporlarının hepsinde tekrarlanmıştır ve bir sonraki kalkınma planında yerini korumuştur. Sorun ya çözülememiş ya da çözüm için yeterli çalışma olmadığı görülmüştür.

Kalkınma planlarına bakıldığında yapılan planlar tam olarak hayata geçirilmemiş ve bir sonraki planda sorun kendini korumuştur. Sürekli tekrarlar şeklinde aynı sorunlar kendine yer bulmuştur. Sorunlar aynı olmakla beraber çözüm önerilerinin de benzerliği kendini açıkça göstermektedir. Bu sorunlar teknolojinin gelişimiyle artmış ve artış sebebi ise Türkiye'nin bu teknolojik değişime bir türlü yeterli adaptasyonu yakalayamamasıdır diyebiliriz. Bulgularda mevcut olan tablodan hareketle dönemin küresel beklenti ve değişimlerinin kalkınma planlarında yer aldığını söylemek mümkün. Buna örnek olarak 11. Kalkınma planında savunma sanayine olan yöneliş ve bu yönelişin kalkınma planlarında yer aldığı göze çarpmaktadır. Günümüz dünyasında teknolojideki ivmelenme neticesinde kalkınma planlarında teknolojik yönelimler kendine yer bulduğu görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim istatistiğine bakıldığında okul sayısı, öğretmen sayısı, öğrenci sayısı bakımından niceliksel artış gözlenirse de nicelik ve nitelik olarak gerekli işgücü talebi bir türlü sağlanamamıştır diyebiliriz. Planlı dönemler içerisinde eğitim, ülkede sosyal adaleti sağlayacak şekilde, bölgeler arası adaleti etkin kılacak tarzda, bireyi ilgisine ve yeteneğine göre geliştiren, niteliği arttıracak bir yapıda şekillenememiştir(Örgür,2005). Planlı dönemde göze çarpan bir diğer etmen ise sosyal devlet anlayışından uzaklaşan eğitim ticari bir yapı olarak şekillenmeye

başlamış olmasıdır diyebiliriz. Eğitim içinde sosyal yapının bozulması eğitimin ticari bir yapıya gelmesi adeta bir kast sistemi düzeni oluşturma yolunda hızla ilerlemektedir diyebiliriz. 1963 yılından bu yana planlanan kalkınma döneminde çok şeyler yapılmış olmakla beraber planlanarlardan geride kalınmıştır demek mümkün. Özetle sorunların tekrar edilmesi bu durumun göstergesidir.

Kalkınma planları incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim kendine oldukça fazla yer almış ve kalkınmada mesleki ve teknik eğitimin önemi özellikle vurgulanmıştır. Bu doğrultuda şüphesiz eğitimin kalkınma üzerine çok keskin etkileri vardır diyebiliriz. Günümüz dünyasına bakıldığında iletişim ve bilgiye hızla yatırımlar yapılmış önü alınmaz bir ilerleme ile teknolojik yapı hızla gelişmiştir. Bu hızlı değişim neticesinde de iş sahaları ve yapıları şekillenmiş mesleki ve teknik eğitimde de yenilenme kaçınılmaz olmuştur. Thurow(1997,s.205)'a göre değişen dünya düzeni, mikro elektronik yapı, biyo-teknolojik yapı, gelişen telekomünikasyon, robotik ve yazılım gibi sektörel ihtiyaçlar oluşturmuş ve bu alanlarda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu açıklama 1997 yılında yapılmış olmakla beraber günümüzde teknolojik ilerleme çok daha hızlı şekillenmektedir ve buna bağlı olarak çalışan bireylerden beklenen niteliklerde bir o kadar hızlı yükselmektedir diyebiliriz. Bunun yanı sıra eğitimin temelinde toplumsal beklenti ve olgular olduğu da unutulmamalıdır(Ertürk,1979). Bu nedenle paydaşlar ile iş birliği ile şekillenen bir mesleki ve teknik eğitim toplumsal yapının ekonomik boyutunu aydınlatacak ve toplumsal kalkınmaya en büyük desteklerden biri olacaktır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitimde atılacak etkili adımlar sanayiye yansiyacak ve dolayısıyla ekonomiye iyi yönde katkı sunacaktır. Bu durum çalışanların verimini arttıracak, örgütsel yapılar gelişecek ve tüm üretimde artışlar gözlenecektir(Durgun,2002). Tüm bunların sonucunda kalkınmakta olan ülkeler eğitimde ürettikleri politikaları kalınmada bir araç olarak kullanmış olacaklardır(Seyidoğlu,1993,s.27).

Kalkınma planları bağlamında sonuca varacak olursak kalkınma planları çerçevesinde eğitim sistemin oluşturulması için projelerin uygulanabilir, kaynaklarca desteklenmiş olması gerekir. Paydaşlar arası iş birlik içinde çalışmaların yapılması da elzemdir. Eğitim hak ve eşitlik anlayışı çevresinde planlanmalı çözüm yollarına yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Gelişmiş ülkeler personel yetiştirme ve geliştirme sürecine özen göstermektedir. Böylece teknoloji üretmenin yolu açılmaktadır. Bu bağlamda kalkınma planları tek başına yeterli olamamıştır diyebiliriz. Politikalar

oluşturulurken tarafların desteğinin alınması olmazsa olmazdır. Gelinen süreçte mesleki ve eğitim sorunları ülkenin sosyal ve ekonomik sorunlarının bir aynası olarak ifade edilebilir.

Türkiye’de çalışmalar mesleki ve teknik eğitime farkındalık yaratacak şekilde düzenlenmelidir. Böylelikle mesleki eğitim tercih edilen bir yer olabilir. Meslek lisesi tercih eden ve bu alana hevesli bireylerin alan içinde ilerlemesi sağlanırsa mesleki eğitimde ilerlemede kat edilebilir. Mesleki eğitimin gelişimine yönelik projeler derinlemesine irdelenmeli ve yeni projeler hayata geçirilmelidir. Kısacası doğru planlamalar yapılmalıdır.

Kalkınma planları çerçevesinde Milli Eğitim Şuraları kararlarını etkililiği incelendiğinde Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların kalkınma planlarına yansıdığı göze çarpmaktadır. Milli Eğitim Şura Kararlarında sıkça bahsedilen öğrenci sayılarının mesleki teknik eğitimde artırılması hedefi uygulamada yerini bulmuş gözükmemektedir. Milli Eğitim Şuralarında alınan kararları neticesinde yasal mevzuata yansımalar izlenmiştir. Yasal mevzuatın şekillenmesinde etkili olmuştur. Milli Eğitim Şura kararlarında sürekli yer bulan sektör–okul işbirliği hedeflenen seviyeyi yakalayamamıştır. Aynı doğrultuda niteliksel artış yeteli seviyeye ulaşamamıştır. Milli Eğitim Şura kararı alınırken istihdam üzerine adımlar atılması sorunların çözümünde önemli adımlardan biri olabilir. Kararların belli başlılarının soyut ve uygulanması zor olması mesleki ve teknik eğitim açısından uygunsuz olup somut ve uygulanabilir kararlar daha uygun olacaktır. Milli Eğitim Şura kararları alınırken bir önceki şura kararları kapsamlı değerlendirilmeli ve neden gerçekleşmediği ya da gerçekleşenlerin durumu değerlendirilmelidir. Milli Eğitim Şura Kararları tavsiye niteliği taşımakta olmasına rağmen siyasi otorite uygulama eğiliminde olmalıdır.

Türkiye ortaöğretim ve eğitsel amaçlar açısından teknik ve mesleki eğitim konusunda ciddi sorunlar ile karşı karşıyadır. Küreselleşme ve gelişen dünyanın neticesinde çağın gereklilikleri, teknolojik gereksinimler neticesinde nitelikli insan kavramını tekrar inşa etmek gerekmektedir. Bulgulardan hareketle 16. Milli Eğitim Şurası neredeyse tamamıyla mesleki ve teknik eğitimi ele almış, ortaya yeni bir sistem modeli konulmaya çalışılmıştır. Bu durum o günün şartlarında gelecek için umut vermiştir. Bu bağlamda ortaya konulan bu kapsamlı çözüm önerileri, dikkate alınarak

tutarlı bir şekilde geliştirilip uygulanabilseydi bugün için mesleki ve teknik eğitim adına daha iyi şeyler söylemek mümkün olabilirdi.

Milli Eğitim Şuraları bir karar mercii olmayıp tavsiye niteliğinde kararlar vermektedir. Bu kararlar siyasetten uzak ve eğitim gereklilikleri doğrultusunda bir üst akıl süzgecinden geçirilerek eğitim politikasına dönüştürülseydi başarılı olabilirdi.

Mesleki ve teknik eğitimde dünden bugüne ve geleceğe yönelik geliştirmek, verimliliğini arttırmak, yaygınlaştırmak adına birçok yönetmelik, yasa ve kanun hayata geçirilmiştir. Kalkınma planlarında ve milli eğitim şuralarında bu doğrultuda kararlar alınmıştır. Yapıla gelen çalışmalar incelendiğinde kalkınma planları ve şura kararlarında kararların tekrar ettiği ve önemli görülen bu kararların uygulanmadığı, uygulanmasında sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir. Bir çok karar ise uzun yıllar sonra resmi nitelik kazanmıştır. Buradan hareketle kararların uygulanma boyutunda ertelendiği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Milli Eğitim Şuraları ve Kalkınma Planlarında değinilen bir önemli nokrada mesleki ve teknik eğitime katılım oranının tüm ortaöğretim içindeki payının artırılmasıdır. Bu durum gerçekleştirilmeye çalışılsa da siyasi kararların etkisiyle ters yönde ilerleme kaydedilmiş ve mesleki teknik eğitime giden öğrenci sayılarında azalma meydana gelmiştir. Bu durumun oluşmasında en önemli nedenlerden biri ise siyasi kararların yönelimleridir diyebiliriz. Mesleki ve teknik eğitime bakıldığında finansal açıdan genel eğitime göre daha pahalı bir eğitimdir ve bu giderleri karşılamak üzere oluşturulan “Mesleki ve Teknik Eğitim Fonuna” eğitim giderlerini karşılamak üzere aktarılan kaynaklar yetersiz kalmıştır. Yükseköğretime geçişlerde katsayı engeli gibi sıkıntılar ile karşılaşmış sorunlar mesleki ve teknik eğitimi yakından yaralamıştır. Bu durum yaklaşık 10 yıl boyunca sistemi tamamen yaralamış düzelmesi güç bir yola sokmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimde yönlendirme, finans, program yapısı, okul-işletme iş birliği, paydaşlarla işbirliği ve başta katsayı engeli olmak üzere birçok sorun yer almış ve şura kararları bunların çözümü boyutunda yetersiz kalmıştır. Yapılan araştırma neticesinde Türkiye'nin bir üst akıl ile şekillenmiş kapsamlı bir eğitim reformuna ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Şuralarında gözden kaçan en önemli sorunlardan birisi öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin kararlar alınırken sürece dâhil edilmemesidir diyebiliriz. Türk Milli Eğitim Sisteminde kararlar alınırken toplumsal beklentiler ve paydaş görüşlerinin alınması ve bu doğrultuda uygulanması gerekmektedir.

Milli eğitim şuralarında alınan kararların uygulanması boyutunda dönem hükümetlerinin ve milli eğitim bakanlarının eğitime bakışı ile değil, bilim adamlarının, alan uzmanlarının, öğretmenlerin eğitime bakış açılarıyla uygulanabilir.

Milli eğitim şuralarında alınan kararların hedefe yönelik olmasına özen gösterilmeli ve genel ya da yüzeysel olmamalıdır. Problem durumun ortaya konulmasında ve çözülmesinde somut öneriler sunabilir nitelikte olmalıdır.

Milli eğitim şura gündemlerinin bir üst akıl mantığıyla belirlenmesi ve uzun vadeli planlamalar içermesi gerekmektedir. Bulgulardan hareketle şura gündemlerinin kimi zaman içinde bulunduğu dönemin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısından etkilendiği görülmektedir.

Cumhuriyet kuruluşundan ileri gelen hükümet programları ve parlamento görüşmeleri temele alınıp incelendiğinde mesleki teknik eğitimin programlarda yer aldığı ve mesleki teknik eğitime önem verildiği sonucuna varılabilir.

Mesleki ve teknik eğitime hükümet programlarının doğrudan veya dolaylı etkileri mevcut olup hükümet programlarının yarıya yakını mesleki eğitimi doğrudan ele almıştır. Mesleki ve teknik eğitim adına yapılması planlanan çalışmalarını açıklamışlardır. İlk hükümet programları incelendiğinde ilköğretimi tamamlayanların mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına yönlendirilmesi ve bu sayede iş piyasalarına yönlendirilmeleri üzerine vurgu yapılmıştır. 1950'li yıllardan önce hâkim görüş hükümet programlarında esken yaşta mesleki ve teknik eğitim verilmesi üzerineyken 1950 sonrası lise dönemine denk gelen yaşlar uygun karşılanmış ve bu doğrultuda politikalar şekillenmiştir.

Hükümet programında 1960'lara kadar mesleki ve teknik eğitimin asıl görevinin sektör için iş gücü temin etmek olduğu vurgulanarak bu kurumların yaygınlaştırılması bağlamında çalışmalar yapılacağı ifade edilmiştir. 1960 yılı sonrasında hükümet programlarında sektörün ihtiyaçları göz önüne alınacak ve mesleki ve teknik eğitim kurumları bu doğrultuda açılacaktır ifadeleri yer almaktadır.

1980 yılları sonrası hükümet programlarında mesleki ve teknik eğitime yönlendirmelerin yapılacağı, dikkat çekileceği ve öncelik verileceği ifade edilmiştir (TBMM,2020).

Ülkenin eğitim yapısı, ülkeyi yöneten siyasi parti politikaları ile yakından ilişkilidir ve o politikalar ile şekillendiği söylenilebilir. Partilerin uygulamaya koyduğu politikalarının ana ekseriyetinin siyasi partinin ideolojik eğilimleri şekillendirmektedir. Bu ideolojik yapıların ve parti programlarının incelenmesi neticesinde siyasi otoritelerin eğitimde teknoloji, zorunlu eğitim, yabancı dil eğitimi, öğretmen niteliği, fırsat eşitliği ve zorunlu eğitim süresinin arttırılması konusunda şekillendiği bulgulardan kendini göstermiştir. Mesleki ve teknik eğitime bakış açıları ile yıllara göre değişmiştir.

Çeşitli dönemlerde Milli Eğitim Şuralarında, Kalkınma Planlarında, Hükümet Programlarında mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi, güçlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. Tüm bunların ortak nokrası mesleki ve teknik eğitimin dünya standartlarına ulaşması, uluslararası tanınırlık, diploma ve sertifika standartları, meslek standartlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda teknik eğitim programlarının hazırlanması olduğu söylenilebilir (Mutlu ve Akaya,2006).

Mesleki ve teknik eğitime yön veren kalkınma planları, Milli Eğitim Şuraları ve hükümet programları mesleki eğitimi kalkındırmayı ve mesleki standartları belirlemeyi amaçlamıştır diyebiliriz. Öğrencilere modüler eğitimle dikey ve yatay hareketliliğe imkân sunacak şekilde programlar hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Kalkınma planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programları mesleki ve teknik eğitimde en büyük sorunu nicelik ve nitelik olarak yetişmiş birey eksikliği olarak vurgulamışlardır Diplomaların uluslararası geçerliliği de üzerinde durulan önemli çalışmalar arasında yer almıştır. Mesleki ve teknik eğitimde yönetici ve öğretmen nitelikleri üzerine ise en çok duran 19.Milli Eğitim Şurası kararları olmuş gözükmektedir. Özellikle 19. Milli Eğitim Şurası döneminde eğitim sisteminin sorunları yönetici ve öğretmende mi aranıyor sorusu akla gelmektedir. Genel olarak bakıldığında tüm şura kararlarında, kalkınma planlarında ve mesleki teknik eğitimi içeren hükümet programlarının tümünde mesleki eğitimi kalkındırmalıyız ve mesleki ve teknik eğitime yönlendirme yapmalıyız cümleleri yer

almakta iken uygulamada başarısız olma nedenleri üzerine çalışmalar yapılmamıştır ve uygulamada neden sonuca varılmadığı üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek üzere birçok çalışma yapılmıştır. 4702 sayılı yasa 2001 yılında kabul görmüş ve mesleki teknik eğitim başta olmak üzere ortaöğretim sistemi yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilere yatay ve dikey programlar arası geçiş imkânı sunan, esnek ve işlevsel program planlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında örgün ve yaygın eğitim kurumları geliştirilmeye çalışılmış, birlik sağlanmak suretiyle beraber işlevini sürdürmesi adına projeler geliştirilmiştir.. Bu bağlamda eğitim kurumlar dizayn edilmiş ve yeniliklerle geliştirilmeye çalışılmıştır. Yasa gereği telafi programları düzenlenecek ve başarı ile tamamlayanlara meslek lisesi diploması verilecektir ibaresi yer almaktadır. Ayrıca bu yasa ile mesleki ve teknik ortaöğretim tamamlayan öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçişine imkânı da sağlamıştır(Kazu, 2002; MEB, 2014).

Eğitim sistemi düzeni 2012-2013 yılında yeniden dizayn edilmiş ve 4+4+4 olarak kurulan yeni eğitim sistemi hayata geçmiştir. Bu durum neticesinde mesleki ve teknik eğitim 9. sınıftan itibaren başlamaktadır. 9.sınıf ortak dersler işlenmekte olup mesleğe yönelik çalışmalar 10.sınıflarda başlamıştır.

Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim adına yapıla gelen tüm çalışmalar ve geçmişten ileri gelen planlar çerçevesinde mesleki ve teknik eğitim 2014 yılında tekrar analiz edilmiş ve Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018) (TÜRKMETES) geniş kapsamlı şekilde hazırlanmış ve hayata geçirilmeye başlanmıştır. Geçmişteki Milli Eğitim Şura kararlarında, Kalkınma Planlarında, Hükümet Programlarında ve birçok alanda yer alan mesleki ve teknik eğitim sorunları geniş kapsamda bu planda ele alınmış ve çözüm adımları atılmaya başlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin geleceğine yönelik yapıla gelen çalışmalar neticesinde 2023 Eğitim Vizyonunda mesleki ve teknik eğitim kendine yer bulmuş ve geleceğin mesleki ve teknik eğitim ile şekilleneceği gerçeği vizyon belgesinden kendini göstermiştir. Mesleki ve teknik eğitime yönelik program güncellenmesi, uygulama kapasitesinin artırılması, kaliteye yönelik gelişme, sektörle iş birliği, yeni ve çağın gerektirdiği alanlarda eğitim, sosyal uyum, mezunların alanlarında çalışmasına teşvik gibi konular 2023 eğitim vizyonunda mesleki ve teknik eğitim hedefleri arasında

kendine yer bulmuştur. Mesleki ve teknik eğitimin geleceğine yönelik geçmiş sorunları çözümü üzerine hedefler konulmaya çalışılmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim yapısı gereği çok sayıda paydaşa sahip olduğu için paydaşlarında katılımı ile mesleki ve teknik eğitimin kalkındırılması 2023 Eğitim Vizyonu neticesinde amaçlanmıştır. 2023 Eğitim Vizyonu geçmiş sorunlar ve sorunlar neticesindeki çalışmalardan faydalanmak suretiyle mesleki ve teknik eğitimin geleceğine yönelik yol haritası niteliği taşıdığı görülmektedir.

2023 Eğitim Vizyonunda mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek üzere hedefler belirlenmiş ve çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Dinamik ve kendini yenileyen bir mesleki ve teknik eğitim amacı güdülmüştür. Vizyon sonrası yapılanlar göz önüne alındığında kararlılıklar çalışıldığı ve uzun vadeli planlar yapıldığı takdirde başarı kaçınılmaz olacaktır. Çalışmalar yüzeysel kalmadığı takdirde mesleki ve teknik eğitimin önü açılacak ve beklentileri karşılama yönünde ilerleme saklanılacaktır.

Mesleki ve teknik eğitimin genel ve özel sorunları hali hazırda devam etmekte olup çözüm uygulanabilir adımlar atılmasıdır. Uygulanabilir adımlar atılmak suretiyle uzun vadeli planlar yapılmalı ve bu planların sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim adına tüm plan ve programlar belirli bir tarih aralığında kalmamalı işlevselliğini korumalıdır. Eğitim sistemine yönelik tüm siyasi etkilerden arındırılmış kültürel ve manevi değerler ile beslenmiş üst eğitim planları oluşturma ve uygulama görevlerini üstlenecek milli ve manevi üst bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurulca üst bir eğitim politikası oluşturulup geniş ve uzun vadede uygulanmalıdır.

Mesleki eğitim sistemi göz önüne alındığında mesleki eğitim açısından ciddi sorunlarla karşı karşıyadır demek mümkün. Gelişen toplumlar çağın gerekliliklerini yerine getirecek ve küreselleşme sürecinde geri kalmayacak şekilde eğitim sistemlerini organize etmelidir. Bu süreçte söz konusu toplum ve insan yapısı göz önüne alınarak sistem çarkları oluşturulmalıdır. Asıl olan sistemin iyi kurulması ve kısa vade sonuçlar yerine uzun vadede sonuçlar beklenmesidir. Akıl ve yetenek merkeze alınıp bu çerçevede düşünüldüğünde toplumlar birbirine benzer dağılım gösterir ve esas olan bu çevrenin kullanımında sistemin mümkün olduğunca iyi işletilebilmesidir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitimde bir yönetim boşluğu ortaya çıkmakta ve dolayısıyla alınan kararların etkin bir şekilde uygulanamaması

göze çarpmaktadır. Kalkınma Planları, Hükümet Programları, MEB Şura Kararları, yabancı uzman raporlar vb. etkileyici unsurlar incelendiğinde göze çarpan hep benzer ifadelerdir olmuştur. Sorun var, yapılamıyor, uygulanamıyor, gerçekleştirilemiyor gibi ifadeler göze çarpıyor ve köklü bir çözüm önerisi getirilemiyor.

Eğitim sistemimiz genellikle ulusal bir statüdedir ve problem çözümü yapısal değişimlerle mümkün olacaktır diyebiliriz. Sorunları zımparalamak yada görmezden gelmek yerine sistem analizi yapılmak suretiyle köklü ve uzun vadeli çözümler üretilebilir.

Genel değerlendirme yapacak olursak mesleki ve teknik öğretim kurumlarının oldukça derin bir geçmişe sahip olduğu ve çok sayıda etkileyici unsurda kendine yer verildiği söylenebilir. İlerleyen süreçte mesleki eğitimi kalkındırmak doğrultusunda birçok çalışma yapılmış ve projeler hayata geçirilmiştir. İlerlemeci bir yaklaşım güdülmüş sürekli bir yenilenme ve değişim anlayışına girilmiştir. Ulusal ve uluslararası projeler yürütülmüş ve eğitimin tüm paydaşları ile işbirliği sürecine girilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim geçmişten bugüne belli başlı köklü sorunlarla mücadele etmeye çalışmıştır. Nitelikli insan gücü temini bu sorunların başında gelmektedir. Nicelik hedeflerine ulaşılırken nitelik tam anlamıyla yakalanamamıştır. Mesleki ve teknik eğitimin dününden bugününe yapıla gelen çalışmaların ana ekseriyetini niteliği arttırma, mezunların iş imkânlarını arttırma, kaliteyi arttırma, üretimi arttırma şeklinde dizayn edildiği gözükmektedir. Eğitimi etkileyen tüm unsurlar mesleki eğitim tekelinde bu başlıklar etrafında şekillenmiştir.

Yapıla gelen çalışmalar neticesinde bir boşluk göze çarpmaktadır ve bu boşluk paydaş işbirliğinin etkin bir şekilde kurulamamasıdır. Sektörün beklentileri doğrultusunda niteliğin oluşturulamadığı ve mesleki rehberliğin yetersizliği kendini göstermelidir. Modüler eğitim sistemi ile esneklik sağlanması amaçlansa da sistem katılımını sürdürmüştür. Mesleki eğitim önüne çıkan engeller eğitimin gelişmesini derinden etkilemiştir. Yaklaşım ilerlemeci bir felsefeyle yapılsa da süreç geleneksel yaklaşımları barındırmıştır.

Eğitimi geliştirmek için kişiyi geliştirmek esastır. Eğitimin kalkınma ve gelişmeyle ilişkisi tam burada ortaya çıkacaktır. Gelişmiş bireyler sistemin tamamını etkileyecek ülkesel kalkınma sağlanacaktır. Bütün kadar parçada anlamlıdır. Ülkesel kalkınma için gerekli olan insan gücü sürekli gelişmek ve yenilenmek zorundadır. Yarının

ihtiyaçlarının kestirilemediği günümüzde proaktif yaklaşımlar sistemi başarıya götürecektir. Araştırma çerçevesinde değerlendirme yapacak olursak kalkınma planları mesleki eğitim gerçekliğini ortaya koymuş ve çözümde yetersiz kalmıştır. Nedensel bir yaklaşımla yaklaşırsak sebep olarak ulaşılması g amaçlar konulmuş demek mümkündür. Bunun yanı sıra siyasi belirsizliklerin lkeadaki etkisi her daim kendini göstermiş kalkınma planlarının etkisini eğitim üzerinde azaltmıştır. Bir diğer nedende finansal kaynakların yetersiz kalması olarak yorumlanabilir. Planları uygulamanın temelinde finansal yeterlilik yatmaktadır demek mümkün. Eğitim ve sektör iş birliği çok önemli olup bunun yakalanamaması ve bu bağlamda doğru adımların atılamaması sistemin revizyonunu derinden etkilemiştir. Kalkınma planlarında ileri gelen hedeflerin aynı şekilde bir sonraki planda yerini koruması soruların ertelendiğini ya da zlemediğini açıkça göstermektedir. İlk kalkınma planında adı geçen birçok sorun halen günümüzde geçerliliğini korumaktadır. Bu sorunlar içinde eğitimin fiziki yetersizliği, nitelikli insan gücü eksikliği, eğitimci dağılım bozukluğu, kalabalık eğitim ortamları, öğrencilerin rehberliği ve tabi ki finansman sorunları yer almaktadır. Bu sorunlar güncelliğini koruyan belli başlı temel sorunlardır.

Türkiye çapında mesleki ve teknik eğitimi yaygınlaştırmaya ve farkındalığı arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Türkiye ve dünya ülkelerindeki mesleki ve teknik eğitim yapısı karşılaştırılarak eksiklik ya da değişmesi gerekli olan konularda çalışmalar yapılabilir. Mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturan 3308 sayılı yasa eğitimin tüm birimlerinin işlevselliğini arttıracak şekilde düzenlenmeli ve yapısal eksiklikleri giderilmelidir. Mesleki ve teknik eğitim okullarının atölye-laboratuvar olanakları geliştirilmeli ve standartları arttırılmalıdır. Okul-işletme işbirliği arttırılmalı ve bu yönde çalışmalar yapılmalıdır. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik alışmalar, İmam Hatip okullarının arka planında ve gölgesine kalmamalıdır(Turkonfed,2007). Mesleki ve teknik eğitime ilgiyi arttırmak adına reklam çalışmaları yapılmalıdır. Sınavsız niversite geçiş sistemi getirilmek suretiyle mesleki ve teknik eğitime yönelim arttırılmalıdır ve başarı kriteri olarak mesleki alanlar alınmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim iyi finanse edilmeli dünya standartları yakalanmalıdır. Eğitim programları güncellenmeli ve çağın gerektirdiği alanlarda eğitim konuları müfredata işlenmelidir. Eğitim sistemine yön verecek politikalar belirlenirken geçmişte yapılan kalkınma planları, şura karaları ve

Çalışmalardan faydalanılmalı bu doğrultuda uzun vadeli gelecek planları yapılmalıdır. Tüm paydaşlardan faydalanmak suretiyle bir st politika ve st akıl oluşturulmalı ve eğitim sistemi planlaması st akıl neticesinde uzun vadeli yapılmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim retmenlerine belirli periyotlarda mesleki ve teknik eğitim üzerine hizmet içi eğitim verilmelidir. Eğitim sisteminde yeterli teknoloji aletlerinin kullanımına olanak sağlanmalıdır. Eğitim ve istihdam bağı gclendirilmelidir ve bu bağın gclenmesinde eğitimi verilen alanlar piyasa beklentilerin, toplumun taleplerinin karşılanması, bölgesel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde mesleki ve teknik eğitim sisteminin dizaynı ile mümkün olacaktır(zer, 2018,2019). Son olarak, ilgili tüm paydaşların iş birliğine dâhil edilmesi, sanayinin-sektörün desteğinin alınması mesleki ve teknik eğitimi amaçlanan hedeflere ulaştırmak ve nitelikli yetişecek bireylerin istihdamını sağlamak açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, O. C. ve Berk, Ş. (2009). Mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 220-236.
- Ak, M. (2006). II. Meşrutiyet döneminde mesleki ve teknik eğitim okulları, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Akça, Y. ,Şahan, G. ve Tural,A. (2017). Türkiye'nin kalkınma planlarında eğitim politikalarının değerlendirilmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*,3,394-403.
- Akhun, İ. (1980). Okul sanayi ortaklaşa (OSANOR) eğitimi: Öğrencilerin iş yerlerinde çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 5(25).
- Akhun, İ. (1987). Okul-sanayi ortaklaşa (osanor) eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı*, 2, 203-209.
- Akkutay, Ü. (1991). *Türkiye'de çıraklık eğitimi*. Ankara: Erek Ofset Yayıncılık.
- Akpınar, A. (2004). *Türkiye'de temel meslekî ve teknik eğitim*. Ankara: AEV Yayınları
- Akkutay, Ü. (1996). *Milli eğitimde yabancı uzman görüşleri*. Ankara: AEV Yayınları.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Alkan, C. (1982). Eğitim teknolojisi ve öğretmen eğitimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-379.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- ALKAN, C., DOĞAN, H.,SEZGİN, İ. (1976), *Mesleki ve teknik eğitimin prensipleri*. Ankara: Ankara Üni. Eğt. Bil. Fakültesi Yayınları.
- Alkan,C.Doğan,H.,Sezgin,S.İ.(Kasım 2008). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel yayınları.
- Allmendinger, J. (1998). Educational systems and labour market outcomes. *European Sociological Review*, 5(3), 231-250.
- Almeida, R., Behrman, J., & Robalino, D. (2012). The right skills for the job: Rethinking training policies for workers. Washington, DC: World Bank Publications, World Bank.
- Altın, R. (2007). *Mesleki eğitim sisteminde yeni eğilimler ve modüler sistem*. Ankara: Mesut Matbaacılık.
- Altın, R. ve Diğerleri (2007). *Gelişmiş Ülkelerin Mesleki Eğitim Sistemleri ve Türkiye*. Ankara: MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.

- Altunoğlu, B. & Atav, E. (2005). Daha etkili bir biyoloji öğretimi için öğretmen beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 19-28.
- Ata, B. (2001). “1924 Türk basını ışığında amerikalı eğitimci John Dewey’nin Türkiye seyahati”. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (21).
- Aydın, Mustafa. (1991). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Babatunde, M. A., & Adefabi, R. A. (2005). *Long run relationship between education and economic growth in Nigeria: Evidence from the Johansen’s cointegration approach*. Regional Conference on Education in West Africa: Constraints and Opportunities Dakar, Senegal, 1st- 2nd, 1-22.
- Badescu, M., Villalba, E. ve D’Hombres, B. (2011). Returns to education in European countries: Evidence from the European Community Statistics on Income and Living Conditions (EUSILC). Italy. doi:10278831157.
- Bal, H. (1991). *1924 Raporunun Türk eğitimine etkileri ve John Dewey’in eğitim felsefesi*, İstanbul: Aydınlar Matbaası.
- Baltacı, F., Üngüren ,E., Avsallı, H., ve Demirel, O. (2012). “Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açıların belirlenmesine yönelik bir araştırma”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt:4 (Sayı:1), 17-25.
- Barrett, P. S., Treves, A., Shmis, T., Ambasz, D. ve Ustinova, M. (2018). *The impact of school infrastructure on learning: A synthesis of the evidence*. International Development in Focus Washington, D.C. : World Bank Group.
- Barro, R. J. (1991). Economic growth in a cross section of countries. *The Quarterly Journal of*.
- Barro, R., & Lee, J. W. (1994). Sources of economic growth. *Carnegie- Rochester Conference Series on Public Policy*, 40, 1-46.
- Başbakanlık (2014), “62. Hükümet Programı”, <https://www.memurlar.net/common/news/documents/481857/hprogram.pdf> İndirilme Tarihi:20.01.2022.
- Başbakanlık(2015), “64. Hükümet Programı ”, https://www.aa.com.tr/uploads/TempUserFiles/64.hukümet_programi.pdf İndirilme Tarihi:20.01.2022.
- Başbakanlık (2016), “65. Hükümet Programı”, https://afyonluoglu.org/PublicWebFiles/ReportsTR/Hukümet_Prg/65_hukümet_programi.pdf İndirilme Tarihi:20.01.2022.
- Başkan, Ş. ve Çay, A. M. (2019). Tanzimat Dönemi Osmanlı Eğitim Sistemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 176-186. <http://www.sosyalarastirmalar.com/>.
- Bayram, Mikail(1991). *Ahi Evren ve Ahi Teşkilâtı’nın kuruluşu*. Konya: Damla Matbaacılık.

- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye’de eğitim bilimleri tarihi*. Ankara: Mem Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). *Cumhuriyet dönemi eğitim bilimleri*. Ankara: Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi.
- Binici, H., & Arı, N. (2004), Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *G.Ü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.XXIV, Sayı:3, 384.
- Bolat, Y. (2016). *Türkiye’de meslekî ve teknik eğitimin mevcut durumu ve farklı ülkelerle karşılaştırılması*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Bolkol, N. (1999). *Mesleki ve teknik eğitimde çağdaş bir yaklaşım “Metge” projesi*. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayın No: 51. Eskişehir, 418-430.
- Boratav, Korkut (2003), *Türkiye iktisat tarihi 1908-2002*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Bozgeyikli, H. (2019). Mesleki ve teknik eğitimin geleceği (Analiz Raporu: 2019/02). <https://ilke.org.tr/images/yayin/pdf/meleki-egitimin-gelecegi.pdf> İndirilme Tarihi: 01.01.2021.
- Breen, R. (2005). Explaining cross-national variation in youth unemployment: Market and institutional factors. *European Sociological Review*, 21(2), 125-134.
- Buyse, O. (1939). *Teknik öğretim hakkında rapor*. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Kazadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Buyse, O.(1939).*Teknik Öğretim Hakkında Rapor*. İstanbul: Maarif Vekilliği Devlet Basımevi.
- Callan, V. ve Ashworth, P. (2004). *Working together industry and VET provider training partnerships*. Australia: Australian National Training Authority.
- Canbal, M. S., Kerkez, B., Suna, H. E., Numanoğlu, K. V. ve Özer, M. (2020). Mesleki ve teknik ortaöğretimde paradigma değişimi için yeni bir adım: Eğitim programlarının güncellenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11(21), 1-26.
- Canbey Özgüler, V. (2018). İşgücü piyasalarında gençler ve meslekî yeterlilikler sistemi. *Verimlilik Dergisi*, 2, 115-132.
- Cedefop. (2013). Benefits of vocational education and training in Europe for people, organisations and countries. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED560841.pdf>. İndirilme Tarihi: 01.01.2021.
- Celep, C. (2006). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim sorunları ve model önerisi*. 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi 05-07 Eylül 2005, İstanbul. Basım: Marmara Üniversitesi.
- Cemaloğlu N., Çoban Ö., Özdemir N. ve Bozkurt S. (2019). *Eğitimde politika analizi*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Cemaloğlu N. (2011) Veri toplama teknikleri: Nicel-Nitel A.Tanrıören(Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri(s.133-164)içinde*, Anı Yayıncılık
- Chi, W. (2008). The role of human capital in China's economic development: A review and new evidence. *China Economic Review*, 19, 421-436.
- Çağlar, M. ve Reis, O. (2007). *Eğitimde paradigmat dönüşümler sürecinde çağdaş ve küresel eğitim planlaması*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Çakır, T. (1999). Cumhuriyet'in Yirmi Beşinci Yılı'nda Türk Milli Eğitiminde İlköğretim. Yüksek Lisans Tezi. *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.
- Çelik, A. (1979). *Okul sanayi eğitimi ile ortaya çıkan sorunlar*. Ankara
- Çimer, A. (2008). Yaygın eğitim ve informal öğrenme arasındaki ilişki. *Trabzon Bölge Konferansı* (s. 264). Trabzon: T.C. MEB Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Dedeoğlu, S. (2009), Türkiye' de sosyal devlet cinsiyet eğilimi politikaları ve kadın istihdamı. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 41-54.
- Demir, E. ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi meslekî ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10 (2), 39-59.
- Demir, Galip(1993).Ahilik ve çalışma, bilim, akıl, ahlak. *Perpa Dergisi*, 3, 22.
- Demircan, A. (2018). Mesleki Eğitimin Tanıtılması, Mesleki Eğitime Yönlendirme Ve Rehberlik Çalışmaları İzleme Ve Değerlendirme Raporu. Ankara. <http://tolunayozakaasml.meb.k12.tr/> İndirilme Tarihi: 01.03.2021.
- Dewey, J. (1939). Türkiye maarifi hakkında rapor. Ankara.
- Dickson, M. ve Smith, S. (2011). What determines the return to education: An extra year or a hurdle cleared?. *Economics of Education Review*, 30(6), 1167-1176.
- Dickerman, W. (1951). Türkiye'de halk eğitimi hakkında rapor. Ankara: Maarif Vekâleti.
- DiPrete, T. A., Eller, C. C., Bol, T. ve Van de Werfhorst, H. G. (2017). School-to-work linkages in the United States, Germany, and France. *American Journal of Sociology*, 122(6), 1869- 1938.
- Doğan, H. (1983), "Meslekî ve teknik eğitim", *Cumhuriyet döneminde eğitim*. İstanbul: MEB Yayını.
- Doğan, H. (1984). Okul sanayi ortaklaşa (osanor) eğitimi çalışmaları ve elde edilen sonuçlar. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 17(1-2), 249-288. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/517/6453.pdf> İndirilme Tarihi: 01.03.2021.
- Doğan, H. (1995). *Okul-sanayi ilişkileri*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

- Doğan, H. (1996). *Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/484/5663.pdf>. İndirilme Tarihi: 22.07.2021.
- Doğan, R.(1997). Osmanlı eğitim kurumları ve eğitimde ilk yenileşme hareketlerinin batılılaşma açısından tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(1),407-442. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auifd/issue/40666/489670>. İndirilme Tarihi: 22.07.2021.
- Durgun, Ö. (2002), *Küresellenen dünyada kalkınma süreci bağlamında eğitim harcamaları ve türkiye örneği*, Basılmamıs Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Eichhorst, W., Rodríguez-Planas, N., Schmidl, R., & Zimmermann, K.F. (2015). A roadmap to vocational education and training in industrialized countries. *Industrial and Labor Relations Review*, 68,314–337.
- Ekşioğlu S. , Taşpınar M. (2019). Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretimin gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 9(3), 614-627. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/891458>. İndirilme Tarihi: 24.03.2022.
- Ekşioğlu, E. (2017). Dünya ölkelerinde meslekî eğitim. 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi (MESTEK), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Ergün, M. (1997). *Atatürk Dönemi Türk Eğitimi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Eroğlu, Ayse Aktas (2001), Türkiye’de Eğitime Ayrılan Kaynaklar Ve İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü, Yüksek Lisans Tezi. *Marmara Üniversitesi*, İstanbul.
- Ertürk, S.(1972) *Eğitimde program geliştirme*, Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Ertürk, Selahattin (1975), Eğitimde Program Geliştirme, *Eğitim Dergisi*, 13, Ankara.
- Eşme İ. (2007). Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, Konferans Açılış Bildirgesi Sunumu. (s.5-12). Ankara: YÖK.
- EU. (2021). Vocational education and training. <https://europa.eu/capacity4dev/selfsustain/articles/vocational-education-and-training-sustainable-development/> İndirilme Tarihi: 03.02.2021.
- Germir, H.N. (2013). “Aktif işgücü piyasası politikalarının belediyelerce kadın istihdamını arttırmaya yönelik kullanımı: Balçova semtevleri” *.Electronic Journal of Vocational Colleges-December/Aralık 2013*.
- Gibson-Graham, J. K. (1996). Querying globalization, *Rethinking Marxism*, 9, 1-27.
- Girayhan, S.(2019). Üniversite Yerleşkelerinin Kalite Yaklaşımları Ve Örtük Program Açısından Değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi Örneği).Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara

- Gömlüksiz, M. N. (2003). An individual approach in english language teaching: an evaluation of modular teaching environment and modular teaching. *Educational Sciences: Thoery & Practice*, 2(2), 420-424.
- Gömlüksiz, M. N. (2010). Mesleki ve teknik ortaöğretimde modüler öğretim uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri. *E-Journal of New World Science Academy*, 5(4), 2104-2122.
- Gürol, M. (1997). *Okul sanayi İşbirliği*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Güven, H. Sami (1995), *Türkiye’de sosyal planlama*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Hesapçioğlu, M. (1984). *Türkiye’de insan gücü ve eğitim planlaması*, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 127.
- Karakul, Kayahan, A. (2012). Türkiye’de Üniversite Mezunlarının İşsizliğinin Eleştirel Bir Çözümlemesi. Doktora Tezi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Kavak, Y. (1992). Meslek yüksekokulları iş hayatı ilişkileri. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 95-115.
- Kavi, E. ve Koçak, O. (2018). Türkiye’de ortaöğretim düzeyindeki meslekî eğitim ile ilgili sorun alanları ve İskandinav ülkelerindeki meslekî eğitimin Türkiye’de uygulanabilirliği. *Çalışma ve Toplum*, 3, 1307-1334.
- Kazu, İ. Y. (2002). *Türk milli eğitim sisteminde mesleki ve teknik eğitim. Öğretmenlik mesleği*. Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- Kılıç, E. (2008). Demokrat Parti Dönemi Milli Eğitim Politikası. Yüksek Lisans Tezi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Kılınç, M. (2006). *Türkiye’de meslekî eğitim tarihi (1886-1986)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kılınç, M. (2012). Türkiye’de mesleki teknik eğitimi şekillendiren eğitim kurumlarından, ahilik, gedik, lonca, enderun mektebinin tarihsel gelişimleri. *E-journal of New World Sciences Academy*, 7(4).
- Kıymet, Ç., ve Çakır, A. (2021). Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında beceri eğitimi uygulamalarının etkinliğine ilişkin beklentiler. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 20-47.
- Koç, M. Ş. (1970).*Eğitimde Emperyalizm ve Yabancılaşma*, Ankara: Güven Yayıncılık.
- Kongar, Emre (1998), Kalkınma Ve Gelisme Stratejilerinde Kültür Politikalarının Yeri: Türkiye Örneği, *Kültür Girişimi Kültür Politikaları Uluslararası Sempozyumu*, İstanbul.
- Korkmaz, A. (2006). *Eğitimin ve Ekonomi Arasındaki İlişkiler*, L. Küçükahmet (Ed.) *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Nobel Yayınevi.

- Küçüköglü, A., & Özerbaş, M. A. (2004). Eğitim ergonomisi ve sınıf içi fiziksel değişkenlerin organizasyonu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 121-134.
- Küçüköglü, M. E.(1998). Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin Meslek Liselerinde Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi. *Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Kühne, A. (1939).*Mesleki terbiyenin inkişafına dair rapor*. İstanbul: Maarif Vekilliği Devlet Basımevi.
- Lee, J. (2009). Partnerships with industry for efficient and effective implementation of TVET. *International Journal of Vocational Education and Training*, 17(2), 39-56.
- Lerman, R. I. (2013). *Expanding apprenticeship in the United States: Barriers and opportunities*. In: A. Fuller, & L. Unwin (Eds.), *Contemporary Apprenticeship International Perspectives on an Evolving Model of Learning* (pp. 105-124). Oxon: Routledge.
- Li, K. W., & Liu, T. (2011). Economic and productivity growth decomposition: An application to post-reform China. *Economic Modelling*, 28, 366-373.
- Lopez-Mayan, C. ve Nicodemo, C. (2013). The transition from vocational education to work: Evidence from Spain. IZA Research Report..
- MA. (2018). *Mili Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık Öğretim Lisesi*. Ankara. <http://maol.meb.gov.tr/www/mevzuat/icerik/18>. İndirme Tarihi:20.03.2022.
- Maurice, M., Sellier, F. ve Silvestre, J. J. (1986). *The social foundations of industrial power: A comparison of France and Germany*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- MEB (2006). 17. *Milli Eğitim Şurası*. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>. İndirilme Tarihi: 15.02.2022.
- MEB (2009). *Projeler*. <http://tegm.meb.gov.tr/www/ulusal-projeler/kategori/7>. İndirilme Tarihi: 15.02.2022.
- MEB (2010). 18. *Milli Eğitim Şurası*. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>. İndirilme Tarihi: 15.02.2022.
- MEB (2012). *Mesleki ve teknik eğitim çalıştayı*. Ankara: MEB. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB (2017). Türk eğitim sistemi. *Strateji Geliştirme Başkanlığı*. http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_Sistemi_2017/TES_2017.pdf. İndirilme Tarihi: 19.02.2022.
- MEB (2018b). Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin görünümü. Ankara: MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB(2018a).Basın ve halka ilişkiler müşavirliği, basın açıklaması. <http://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi/haber/16884/tr>. İndirilme Tarihi: 19.02.2022.

- MEB (2020). Mesleki ve Teknik ortaöğretim kurumları ile Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ortaokul 8. sınıf öğrencilerine tanıtımı ve yönlendirilmesine ilişkin hazırlanan rehber. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/>. İndirilme Tarihi: 19.02.2022.
- MEB(1939). 1. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1943). 2. Milli Eğitim Şurası <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1946). 3. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1949). 4. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1953). 5. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1957). 6. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1962). 7. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1970). 8. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1974). 9. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1982). 11. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1988). 12. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1990). 13. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1996). 15. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(1999). 16. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(2006). 17. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(2010). 18. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB(2014). 19. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.

- MEB(2021-b). 20. Milli Eğitim Şurası. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>. İndirilme Tarihi: 19.09.2021.
- MEB. (2004a). *METGE Mesleki ve teknik eğitimi geliştirme projesi kapanış raporu*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2014b). Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018. Ankara.
- MEB. (2018b). Güçlü Yarınlar ve 2023 Eğitim Vizyonu, Ankara.
- MEB. (2019). PISA 2018 Türkiye ön raporu. Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No: 10, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2021). Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2020-'21. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424. İndirilme Tarihi: 01.05.2022.
- METARGEM (1997). *Endüstri meslek lisesi mezunlarını izleme araştırması*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (1993). *Endüstriyel teknik öğretimde gelişmeler*. Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1990). *Çıraklık ve mesleki-teknik eğitim*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1994). *Projeler Koordinasyon Kurulu Başkanlığı*. Ankara
- MTEGM. (2020). *Mesleki Eğitim Merkezi Süreci*. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/photos/2020/02/05/metgem_2020_8sinif_tanitmlari_5e3ad105d345c.pdf İndirilme Tarihi: 05.02.2020.
- Mutlu, N. ve Akaya, G. (2006). Modüler program geliştirme. 1. Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojileri Kongresi 05-07 Eylül 2005.İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Müller, W. ve Gangl, M. (Eds.) (2003). *Transitions from education to work in Europe: The integration of youth into EU labour markets*. Oxford: Oxford University Press.
- Nakamoto, S. 2008, Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> . İndirme Tarihi: 19.12.2021.
- Naravatnam, K. K. ve O'Connor, R. (1993). Quality assurance in vocational education: Meeting the needs of the nineties. *The Vocational Aspect of Education*, 45(2), 113-122.
- NOGAY, Sami (2007), Türkiye'de Meslek Eğitimi Sorunu ve Çözüm Önerisi, *Meslekî ve Teknik Öğretim Derneği Genel Merkezi*,3, Ankara.
- OECD (2019). TALIS 2018 results (volume I): Teachers and school leaders as lifelong learners.. <http://www.oecd.org/education/talis-2018-results-volume-i1d0bc92a-en.htm> İndirilme Tarihi: 10.12.2021.

- OECD. (1998). *Employment outlook 1998*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2010). *Learning for jobs: Synthesis report of the OECD reviews of vocational education and training*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2019). Trends shaping education. https://read.oecd-ilibrary.org/education/trends-shaping-education-2019_trends_edu-2019-en#page4. İndirilme Tarihi: 12.01.2021.
- Oğuzhan, K., & Barlas, N. (2008), *Medeni hukuk giri_ kaynaklar temel kavramlar*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oktar, İ. & Bulduk, S. (1999). Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin öğretmenlik davranışlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 142, 66–69. [http:// yayim.meb.gov.tr/dergiler/medergi/19.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/medergi/19.htm). İndirilme Tarihi: 19.04.2022.
- Özalp, Reşat (1961), Türkiye’de Yüz Yıllık Mesleki ve Teknik Öğretim, *Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi*, 104.
- Özcan, K. (2010). *Mesleki ve teknik ortaöğretimde finansman harcamalar ve maliyet*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özgüven, Ali. (1988). *İktisadi Büyüme İktisadi Kalkınma Sosyal Planlama ve Japon Kalkınması*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Özçifçi, A., Göloğlu, C., Kadı, İ. (2004). Yükseköğretim öncesi mesleki ve teknik eğitim için öneriler, mesleki ve teknik eğitimde öğretmen eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı: MTEP (Mesleki Eğitimin Modernizasyonu Projesi) Uluslararası Konferansı, 22-23 Ocak 2004, Ankara. 217-220.
- Özdemir, S. & Cemaloğlu, N. (2017). *Örgütsel davranış ve yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- ÖZEL, E. (2007). Atatürk Dönemi Türk Eğitim Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kütahya.
- Özer, M. (2018). The 2023 Education Vision and new goals in vocational and technical education. *Journal of Higher Education and Science*, 8(3), 425–435.
- Özer, M. (2019). Reconsidering the fundamental problems of vocational education and training in Turkey and proposed solutions for restructuring. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 39(2), 1–19.
- Özer, M. (2020). *Mesleki eğitimde paradigma değişimi: Türkiye’nin mesleki eğitim ile imtihanı*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Özer, M. (2021). Türkiye’de mesleki eğitimi güçlendirmek için atılan yeni adımlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (16), 1-16.
- Özer, M. ve Suna, H. E. (2019). Future of vocational and technical education in Turkey: Solid steps taken after Education Vision 2023. *Journal of Education and Humanities*, 10(20), 165– 192.

- Özer, M., Çavuşoğlu, A. ve Gür, B. S. (2011). *Restorasyon ve toparlanma dönemi: Mesleki ve teknik eğitimde 2000'li yıllar*, B. S. Gür (Ed.), *Türkiye'de eğitim: 2000'li yıllar içinde (s.163- 192)*. İstanbul: Meydan Yayıncılık.
- Özgür, Emel (2005), Türkiye'de Kalkınmaya Yönelik Eğitim Politikaları ve Eğitim Yatırımlarının Geri Dönüsü, Yüksek Lisans Tezi, *Eskisehir Osmangazi Üniversitesi*, Eskisehir.
- Özguven E. (1987). Ülkemizin Üst Düzey Teknisyen İhtiyacı ve Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 190-202.
- Özsoy, C. (2007). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi. Doktora Tezi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Price, R. 2015, The 21 Companies That Control Bitcoin, Business Insider UK, <http://uk.businessinsider.com/bitcoinpools-miners-ranked-2015-7>
- Rusten, G. ve Hermelin, B. (2017). Cross-sector collaboration in upper secondary school vocational education: Experiences from two industrial towns in Sweden and Norway. *Journal of Education and Work*, 30(8), 813-826.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlıdan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Seyidoğlu, Halil (1993), *Uluslar arası İktisat*. İstanbul: Gizem Yayınları, 9. Baskı.
- Sezgin, İ. (1983). *Meslekî eğitimin kapsam ve gelişimi: Türkiye'de meslek eğitimi ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Sezgin, İ. (1987). Yeni mesleki-teknik eğitim sistemi ve okul-endüstri ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 210-228.
- Sezgin, İ. (1987). Yeni mesleki-teknik eğitim sistemi ve okul-endüstri ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(2).
- Sezgin, İ. ve Taşpnar, M. (2011). *Mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştirme*. S. Aynal Kilimci (Editör). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme. Ankara: Pegem Akademi, s.181-208.
- Shavit, Y. ve Müller, W. (Eds.) (1998). *From school to work: A comparative study of educational qualifications and occupational destinations*. Oxford: Clarendon Press.
- Soyer, F. (2004). Osmanlı Devletinde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, s. 209-225.
- Soylu, S. (2014). Meslekî Açık Öğretim Lisesi Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tez. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.Ankara.

- Sözer, E. (1991). *Türk üniversitelerinde öğretmen yetiştirme sistemlerinin öğretmenlik davranışları kazandırma yönünden etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sözer, Y. (2017). Meslekî açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 493-507.
- Stromquist, N. P., & Monkman, K. (2000). *Globalization and education: Integration and costestation across cultures*. Lamham, Md: Rowman & Littlefield.
- Sulubulut , M. (2014). Eğitim Alanında Türkiye'ye Davet Edilen Yabancı Uzmanlar (1923-1960), Yüksek Lisans Tezi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Kırşehir.
- Şahin, İ ve Fındık, T. (2008). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 65-86.
- Şahin, M. (1996). Türkiye'de öğretmen yetiştirme uygulamalarında yabancı uzmanların yeri (1923-1960). Doktora tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir.
- Özel, E. (2007). Atatürk Dönemi Türk Eğitim Politikaları. Yüksek lisans tezi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kütahya.
- Şahinkesen, A. (1985). Çıraklık eğitimi: Türk milli eğitim sistemindeki uygulamalar. Yayınlanmamış doktora tezi, *Ankara Üniversitesi*, Ankara.
- Şencan, H. (2008). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlar- Öneriler (Araştırma Raporları: 55). https://www.musiad.org.tr/uploads/yayinlar/arastirma_raporlari/pdf/mesleki_teknik_egitim_raporu.pdf İndirilme Tarihi: 24.04.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1963). Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl) 1963-1967, Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>. İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1979). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>. İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1989). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>. İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1995). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (2000). Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.

- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1968). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972), <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1973). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (1984). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), Ankara. <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019).On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023),Ankara. İndirilme Tarihi: <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014–2018), Ankara. İndirilme Tarihi: www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukumetler.html İndirilme Tarihi: 21.03.2022.
- TBMM (2013a) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 1 (24 Nisan 1920 – 22 Mayıs 1950)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013b) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 2 (22 Mayıs 1950 – 20 Kasım 1961) ”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları. .
- TBMM (2013c) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 3 (20 Kasım 1961-27 Ekim 1965)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013d) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 4 (27 Ekim 1965-26 Mart 1971)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013e) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 5 (26 Mart 1971-17 Kasım 1974)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013f) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 6 (17 Kasım 1974-12 Kasım 1979) ”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013g) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri. Cilt 7 (12 Kasım 1979-9 Kasım 1989)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.

- TBMM (2013h) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 8 (9 Kasım 1989 - 30 Ekim 1995)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013ı) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 9 (30 Ekim 1995 - 11 Ocak 1999)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- TBMM (2013j) “Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri: Cilt 10 (11 Ocak 1999 -)”, Haz. Neziroğlu, İrfan – Yılmaz, Tuncer, Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları.
- Thurow, Lester (1997), *Kapitalizmin yapısını degistirmek gelecegi yeniden düşünmek*, (Derleyen: Gibson Rowan)(Çev: Sinem Gül). İstanbul: Sabah Kitapları.
- TÜİK (2013) Hanehalkı işgücü anketi verileri, 5.1.2016. <http://www.tuik.gov.tr/PrehaberBultenleri.do?id=16015>. İndirilme Tarihi: 21.10.2021.
- Tuncel, İ. (2008). Duyuşsal özelliklerin gelişimi açısından örtük program. Doktora Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Tural, N. ve Karakütük, K. (1991). Eğitim politikası. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 1(82). 16-25.
- TÜİK, (2013). www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13566. İndirilme Tarihi: 20.10.2021.
- Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği(TÜSİAD) (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.
- Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018). http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_08/13021358_mte_strateji_b_e. İndirilme Tarihi: 05.12.2021.
- UNESCO, (2001). *Revised Recommendation Concerning Technical and Vocational Education and Training*. Paris: UNESCO.
- UNICEF. (2019). Unpacking school-to-work transition data and evidence synthesis. Scoping Paper No. 02.
- Ülman, H. ve Sander, O. (1972). Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-1968) II. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 27.
- Yenal, Oktay (2002), *Cumhuriyetin İktisat Tarihi*. İstanbul: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Çarıkcı, O. (2017). Meslekî eğitimin gelecek vizyonu; İnsan kaynakları planlaması açısından bir bürokratik model denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 397-413.
- Yıldırım,A.,Şimşek,H.(2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayınları.

Yıldırım,A.,Şimşek,H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul:
Seçkin Yayınları

Yılmaz, F. (1996). Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim. *Eğitim ve Yaşam*, 96, 18-23.

